HRVATSKA PANEUROPSKA UNIJA
FOEDUS PANEUROPEUM CROATICUM

BROJ 36 ▪ GLAS PANEUROPE
LISTOPAD 2020.—LIPANJ 2023.
GODINA XXVIII.

Glas PANEUROPE

Konferencije i skupovi Hrvatske paneuropske unije
od jeseni 2020. do ljeta 2023. Tribine, događaji, članci, razgovori.

IMPRESSUM

TEKST PISALI

Mislav Ježić
Pavo Barišić
Pavao Nujić
Mislav Barišić
Ljudevit Fran Ježić
Kristina Olujić Ježić
Vanja Gavran
Hrvojka Mihanović-Salopek
Bruno Rukavina
Alen Žuškić
Tea Bogojević
Katarina Katavić

GLAVNI UREDNIK

Ljudevit Fran Ježić

UREDNIŠTVO

Željko Obad
Ružica Špoljarić
Pavo Barišić
Ljudevit Fran Ježić
Pavao Nujić
Mislav Barišić
Mislav Ježić
Vesna Izaković
Nevenka Nekić
Diana Ježić
Jelena Obad

PRIJELOM I GRAFIČKA OBRADA

Željko Obad

SLIKA NA NASLOVNICI

Sudionici Međunarodne konferencije HPEU 2021.

NAKLADNIK

Hrvatska paneuropska unija,
Jurišićeva 1a/I, 10 000 Zagreb,
Tel: 385 01 / 48 13 435,
385 01 / 48 13 451
Fax: 385 01 / 48 13 453
www.hpeu.hr

TISAK

Grafomark, Zagreb

TISKANO UZ POTPORU

Zaklade Konrad Adenauer, Ured u Hrvatskoj

PAVO BARIŠIĆ

Prof. dr. sc. Pavo Barišić primljen je 21. svibnja 2021. u Europsku akademiju znanosti i umjetnosti (*Academia Scientiarum et Artium Europea*) odlukom Senata Akademije. Odluka se donosi na temelju zasluga u znanosti ali i u drugim područjima. Istom prigodom u Akademiju je primljen i počasni predsjednik PEU BiH Franjo Topić. Prof. Barišić je primljen kao redovni član u razred za humanističkih znanosti, a prof. Topić kao redovni član u razred za svjetske religije. Akademija je utemeljena 1990. u Salzburgu, gdje joj je i sada sjedište, a okuplja preko 2000 istaknutih znanstvenika i stručnjaka diljem Europe. Ona potiče interdisciplinarnu suradnju među svojim članovima, posebice na rješavanju kompleksnih društvenih i inih europskih problema, a samu sebe određuje kao živi izraz duhovnoga jedinstva Europe.

MISLAV JEŽIĆ

Mislav Ježić, dugogodišnji predsjednik Hrvatske paneuropske unije (1991.-2003. i 2016.-2022.), redoviti član HAZU od 2000., a profesor na Filozofskome fakultetu (1978.-2017.) i Fakultetu filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (2017.-2022.) izabran je 13. rujna 2022. počasno zvanje *professor emeritus*. Osim toga, za njegovu sedamdesetu godišnjicu priredili su njegovi mlađi kolege pod uredništvom prof. dr. sc. Ivana Andrijanića i glavnim uredništvom akademika Ranka Matasovića Zbornik u čast Mislava Ježića pod naslovom *Medhota śravaḥ / Misao i slovo / Λόγος καὶ σοφία / Ratio et oratio*, s aluzijom na njegovo ime Mislav. Jedan su svezak zbornika na hrvatskom uredili još i Mario Grčević i Bojan Marotti, sa dvadeset i tri priloga o područjima kojima se je Mislav Ježić u radu bavio ili ih se je doticao – to su jezikoslovlje i slavistika, orijentalistika, filozofija, književnost i umjetnost, a dodano je i nekoliko sjećanja, uključujući i prikaz paneuropskoga rada iz pera Pave Barišića. Drugi su svezak na engleskom, posvećen indološkim temama, osobito Vedama i sanskrtskim epovima, uredili uz Andrijanića još i Przemysław Szczurek, Sven Sellmer, Petteri Koskikallio i Krešimir Krnic. Tu je prinose u čast slavljeniku poslalo 27 uglednih kolega sa sveučilišta u Sjedinjenim Američkim Državama, Kanadi, Velikoj Britaniji, Belgiji, Italiji, Njemačkoj, Švicarskoj, Poljskoj, Australiji, Japanu i Hrvatskoj. Nakladnici su HAZU, Zagreb, i Dev Publishers, New Delhi.

NEVENKA NEKIĆ

Nevenka Nekić, dopredsjednica HPEU, dobila je 18. travnja 2023. zahvalu za doprinos i razvoj Hrvatskoga katoličkog radija prigodom proslave 30 godina Informativne katoličke agencije i 25 godina HKR-a kao dugogodišnja suradnica HKR-a te dugogodišnja urednica emisije "U sjeni transcendencije".

VLADIMIR P. GOSS

Vladimir P. Goss, član HPEU, dobitnik je nagrade „Radovan Ivančević" Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske za životno djelo. Istaknut je njegov doprinos tumačenju hrvatske umjetničke i kulturne baštine kao jednakovrijedne sastavnice kulturne povijesti Europe i svijeta.

Glas PANEUROPE

BROJ 36
LISTOPAD 2020.—LIPANJ 2023.
GODINA XXVIII.

HPEU
HRVATSKA PANEUROPSKA UNIJA

2023.

ISSN BROJ 1333-0780

SADRŽAJ

MEĐUNARODNE KONFERENCIJE HPEU

Iskustva iz predsjedanja Hrvatske Vijeću Europske unije i razmatranja o budućnosti Europske unije 2
Okrugli stol povodom Dana Europe "Prošlost, sadašnjost i budućnost Europske unije" 7
Europska unija u svijetu: prošlost, sadašnjost i budućnost 13
Hrvatska i budućnost Europske unije 21
Okrugli stol povodom Dana Europe "Hrvatska 10 godina u EU" 31

IZVJEŠĆA

47. Paneuropski dani 38
48. Paneuropski dani 40
Jubilarni kongres: „100 godina Paneurope" 42
Sa sjednice proširenog Predsjedništva Međunarodne paneuropske unije u Strasbourgu 44
Paneuropska konferencija u Strasbourgu 46
Bosna i Hercegovina mora ubrzati svoj europski put 47
49. Paneuropski dani u Sczecinu i Greifswaldu 48
Konferencija PEU Crne Gore u Podgorici 49
Obnovljen rad Paneurope u Rumunjskoj konferencijom u Bukureštu 50
U „Mariji Zvijezdi" u Banjoj Luci održana konferencija mladih Paneuropske unije 51

DOGAĐANJA

Druga obljetnica Europskoga centra u samostanu kod Banje Luke 52
Predstavljanje pretiska knjige Naš Gandhi u izdanju Stjepana Radića 53
Okrugli stol povodom 26. obljetnice potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma 54
Izložba Sredozemni i srednjoeuropski kulturni krajolici Hrvatske (1996.-2022.) na Sveučilištu u Zagrebu 56
Predstavljanje knjige Vladimira Gossa Početci hrvatske umjetnosti te njegove djelatnosti u hrvatskoj dijaspori u SAD 56
U Banjoj Luci obilježena druga obljetnica utemeljenja Europskog centra za mir i suradnju 57
Predstavljanje knjige Croatian-Indian Links. Thirty Chapters for Thirty Years of Diplomatic Relations (1922-2022) 58
Radionica s mladima "Europski identitet i budućnost Europske unije" 59
Tribina „Sukob u Ukrajini" 59
Samuel Budina, HISTORIA SIGETHI, Beč 1568. / Povijest opsade i obrane Sigeta 1566. (Ozalj/Zagreb 2021.) 59
Okrugli stol Rat u Ukrajini i svjetski poredak 60
Antologija suvremene hrvatske i njemačke lirike prevoditeljice i prireditelice Nade Pomper 60
Izborna skupština HPEU 61
Tribina Isus kao učitelj naroda i stvaranje predaja o njegovu rođenju 62
Tribina „Korizma suvremenog doba" 62
Radionica o lažnim vijestima 63
Tribina „Kamo idu znanost i tehnologija?" 63
Tribina u Splitu: postignuća hrvatskoga članstva u EU 64
U Zagrebu predstavljen projekt Kuća susreta „Marija Zvijezda" i Europski centar za mir i suradnju u Banjoj Luci 65

ZANIMLJIVOSTI

Put Hrvatske zove se Paneuropa 66
Izložba u Zagrebu o nadvojvodi Ottu von Habsburgu 69
Kako je Otto von Habsburg Hrvatskoj pomagao u borbi za slobodu 70
Karl von Habsburg, predsjednik PEU Austrije: 'Ukrajini treba potpora Zapada da dođe do promjene režima u Moskvi' 73
Knjiga Ante Starčević ideali slobode i prava 76
Predstavnici talijanske organizacije Movimento Cristiano Lavoratori posjetili Paneuropsku uniju u Zagrebu i biskupa Franju Komaricu u Banjoj Luci 80
Vanja Gavran na 50. obljetnici organizacije Movimento Cristiano Lavoratori 81
Predstavljanje Zbornika o Slavku Ježiću u Društvu hrvatskih književnika 82
Predstavljanje knjiga Nevenke Nekić povodom njezina 80 rođendana u Matici hrvatskoj 83

IN MEMORIAM

Davorin Kempf (1947.-2022.) 84
Hrvoje Kačić (1932.–2023.) 84
Ivo Kujundžić (1929.-2021.) 85

PREDAVANJA / PODCASTI NA YOUTUBE-U (U SURADNJI SA ZAKLADOM HANNS-SEIDEL) 86

Međunarodne konferencije i okrugli stolovi

HRVATSKE PANEUROPSKE UNIJE
u suorganizaciji s
MEĐUNARODNOM PANEUROPSKOM UNIJOM

Iskustva iz predsjedanja Hrvatske Vijeću Europske unije i razmatranja o budućnosti Europske unije

Hotel Amadria, Zagreb, 24. listopada 2020.

Okrugli stol povodom Dana Europe 2021.: „Prošlost, sadašnjost i budućnost Europske unije“

Hotel Sheraton, Zagreb, 7. svibnja 2021.

„Europska unija u svijetu: prošlost, sadašnjost i budućnost“

Hotel Westin, Zagreb, 22.-24. listopada 2021.

„Hrvatska i budućnost Europske unije“

Dvorana HPEU, Zagreb, 21.-23. listopada 2022.

Okrugli stol povodom Dana Europe “Hrvatska 10 godina u EU”

Dvorana HPEU, Zagreb, 6. svibnja 2023.

Međunarodna konferencija Hrvatske paneuropske unije

"Iskustva iz predsjedanja Hrvatske Vijeću Europske unije i razmatranja o budućnosti Europske unije"

Zagreb, 24. listopada 2020.

Hrvatska paneuropska unija organizirala je i u pandemijskoj 2020. svoju tradicionalnu godišnju međunarodnu konferenciju u listopadu, ali zbog epidemioloških uvjeta hibridno i u okviru jednoga dana. Konferencija je organizirana u suradnji sa Zakladom Hanns-Seidel i Zakladom Konrad Adenauer, a održana je 24. listopada u Hotelu Amadria u Jurišićevoj ulici u Zagrebu. Uživo je osim agilnih članova Hrvatske paneuropske unije iz Zagreba i Osijeka sudjelovalo cijelo izaslanstvo Njemačke paneuropske unije, a mrežno su se vlastitim govorima priključili predsjednik MPEU Alain Terrenoire, predstavnici PEU Francuske, Španjolske, Austrije, BiH, Crne Gore i Makedonije. Panelima su moderirali Pavo Barišić, Vanja Gavran i Ljudevit Fran Ježić.

Aleksandra Markić Boban, ravnateljica ureda Zaklade Hanns-Seidel, u svojem je pozdravnome govoru pohvalila predsjedanje Hrvatske Vijećem ministara EU u tome što je "usprkos svim očekivanjima i pandemijskim uvjetima održala uspješan Zagrebački summit" te je u doba njena predsjedanja pod njenom inicijativom u Europskome vijeću donesena "odluka o otvaranju pregovora sa Sjevernom Makedonijom i Albanijom".

U ime Holger-Heinricha Haibacha, ravnatelja Zaklade Konrad-Adenauer u Hrvatskoj i Sloveniji, pozdravno je govorio Ivan Matanović koji je naglasio kako je izbijanje pandemije COVID-19 isprva zbog nesloge članica ugrozilo vjeru u europski projekt ali potom probudilo novu suradnju i solidarnost u EU koje nisu samo međudržavne nego i međugeneracijske.

Potom je Damir Boras, rektor Sveučilišta u Zagrebu i član Predsjedništva HPEU, pozdravio paneuropski skup naglasivši da Sveučilište u Zagrebu snažno promiče paneuropsku ideju i europske vrijednosti koje su biblijske, dakle u Europi pretežito kršćanske, ali ujedno i židovske i islamske.

Završni je i najopsežniji uvodni govor održao predsjednik HPEU akademik Mislav Ježić, koji nakon prikaza svih govora prenosimo u cijelosti.

Ministar vanjskih i europskih poslova Gordan Grlić Radman dugim se je govorom uživo obratio skupu. Istakao je da samo europsko jedinstvo može očuvati europske vrijednosti u nestabilnome svjetskome poretku. Temeljne vrijednosti

Europske unije odražavaju njezin identitet globalnog i jedinstvenog područja demokracije, slobode, jednakosti, društvene pravednosti, vladavine prava, promicanja ljudskih prava i zaštite okoliša. U osvrtu na izazovno i uspješno predsjedanje Hrvatske Unijom u prvoj polovini 2020. istakao je zadržanu perspektivu proširenja na JI Europu, pojačanim ilegalnim migracijama, pandemiji i zagrebačkomu potresu unatoč. Izrazio ponos i zadovoljstvo što je Vijeće Europske unije na inicijativu Hrvatske tada odlučilo otvoriti pristupne pregovore sa Sjevernom Makedonijom i Albanijom te što je u pregovorima Crne Gore o pristupanju Europskoj uniji otvoreno i zadnje poglavlje, tj. poglavlje 8 „Tržišno natjecanje". Na lipanjskome sastanku čelnika država članica Europske unije i šest država istočnog partnerstva zagovarao je mir i obustavu svakog oružanog sukoba između Armenije i Azerbajdžana na području Nagorno-Karabach, cjelovitost i suverenost Ukrajine na cijelu njenu području, demokratski put i vladavinu prava u Bjelorusiji uz nepriznavanje tamošnjih izbora i sankcije predsjedniku Lukašenku. Istakao je veliku brigu za BiH i potrebu za promjenom izbornog zakona koji će jamčiti pravo svakoga naroda na izbor predstavnika na svim razinama vlasti. Snažniju suradnju EU s građanima omogućuje aktualna konferencija o budućnosti Europe koju predvodi potpredsjednica EK Dubravka Šuica.

> Pred Europskom unijom stoji mnogo izazova u današnjem svijetu, unutrašnjih i izvanjskih. Europska unija je gospodarski div, ali politički patuljak jer su snage koje nisu htjele da politički ojača bile izvan nje i u njoj vrlo utjecajne. M.J.

Tomislav Sokol, hrvatski zastupnik u EP, također je dao

svoj osvrt na hrvatsko predsjedanje Vijećem ministara EU. Ono je odigralo bitno ulogu u svladavanju krize oko pandemije kada smo izvukli pouku da države članice i krize u zdravstvu rješavaju uspješno samo u slozi i suradnji. Ali i rješavanju migracijske krize na tursko-grčkoj granici te u pripremi dogovora za budući višegodišnji financijski okvir.

Bernd Posselt, predsjednik PEU Njemačke, u dugu je i nadahnutu govoru objasnio što paneuropski pogledi i vrijednosti znače u doba izazova pandemije i novih nacionalnoegoističnih zatvaranja granica unutar EU. Paneuropska unija naime dužna je Europskoj uniji pružiti viziju i paneuropsku kulturu. Hrvatsko predsjedanje Vijećem ministara EU ocijenio je izvrsnim i naglasio da u Europskoj uniji država članica ne stječe utjecaj zato što je veća, više nacionalistički egoistična ili glasnija, nego ako je pametna, ako je europski orijentirana i dobro umrežena. Hrvatska bi dakle mogla biti uspješna kao srednjoeuropski ili jugoistočnoeuropski Luksemburg.

Dubravka Šuica, potpredsjednica Europske komisije, govorila je o značenju konferencije o budućnosti Europe kao sredstvu da se mišljenje građana uključi u europsku politiku i stvaranje pozitivnih promjena. Svrha je ojačati veze između ljudi i demokratskih institucija kojima služe, smanjiti jaz između očekivanja i stvarnosti. Posebno je kao teme istakla zelenu tranziciju, demografske izazove i krizu javnoga zdravstva.

Predsjednik PEU Alain Terrenoire konferenciji se je priključio mrežno i u svojem govoru pokrio sve aktualne izazove pred EU. Upozorio je na opasne revizionističke zamisli Turske i Rusije u bliskome susjedstvu europskih država, zbog kojih moramo bolje definirati i potom također provoditi geopolitiku Unije. Upozorio je da se EU u očuvanju svoje sigurnosti ne može oslanjati na VB nakon Brexita ali ni na SAD. Zbog islamskoga radikalizma i porasta terorističkih napada zalaže se za revidiranje politike imigracije i kontrole vanjskih granica. U svijetu nove žestoke konkurencije Europa se mora izgraditi u silu koja će moći štititi svoje legitimne temeljne interese. U to je uključena i neovisnost u proizvodnji i opskrbi vitalnim zdravstvenim i prehrambenim potrepštinama.

Karlo Ressler, hrvatski zastupnik u EP, uživo se je obratio skupu te sabrano i razgovijetno analizirao tri unutarnja izazova EU: regulaciju imigracija, novi višegodišnji financijski okvir te budućnost europskoga projekta. Naglasio je da je EU više od politika i proračuna, više i od geografije, da je ona kultura i tradicija, sve ono što nam je ostavljeno u naslijeđe od začetnika Paneuropske unije do ponovnoga ujedinjenja Europe i širenja Europske unije. Unutar Europe, uz proširenje Europske unije, Ressler se zalaže za smanjivanje razlika između država članica ali i unutar naših društva.

Videovezom se je iz Bruxellesa javila i zastupnica Željana Zovko. Ona je govorila o vanjskim izazovima EU: o krizi multilateralizma u svijetu, o proširenju na JI Europu kao prioritetnome pitanju sigurnosti Unije, o ulozi EP u pronalaženju vizije za budućnost EU, o problemu nesložnosti država članica EU u multilateralnim organizacijama, o potrebni obrambene neovisnosti EU te o BiH kao području zamrznutoga rata.

Na trećem panelu govornici su bili predsjednici ili predstavnici nacionalnih organizacija Paneuropske unije. Rainhard Kloucek, glavni tajnik PEU Austrije, založio se je u svojem govoru za promišljanja svrha europskoga ujedinjavanja, za koje u Paneuropskome pokretu Austrije težište stavljaju na slobodno europsko tržište, zajedničku vanjsku politiku i zajedničku obranu vanjske granice EU.

Osman Topčagić, predsjednik PEU BiH, izvjestio je o prilikama u BiH i njenu putu u EU, zahvalio na kontinuiranoj potpori i pomoći Paneuropske unije i Hrvatske u tome europskome integracijskom procesu BiH. Izrazio je čvrsto uvjerenje da bi više Europe u BiH značilo i više mira, više stabilnosti i više ekonomskog prosperiteta.

Gordana Đurović, predsjednica PEU Crne Gore, predstavila je osjetljiv period političke tranzicije u svojoj zemlji i pozvala na veću pozornost međunarodne javnosti na to, posebice na nastojanja Srbije i Srpske pravoslavne crkve da se direktno miješaju u politički život i unutarnju politiku u CG, i to ne samo preko financijskoga sustava i preko prosvjeda koje stranci mogu vidjeti nego i preko medija koji zagovaraju drugačije, manje mirne pristupe.

Eric Campion, član Predsjedništva PEU Francuske, kazao je da je zdravstvena kriza 2020. istaknula disfunkcionalnosti Europske unije i na neko vrijeme usporila europski projekt. Temeljna je misija PEU, prema Campionu, Europa koja je snažna, neovisna, suverena i solidarna. To uključuje neovisnost u zdravstvenoj, tekstilnoj i prehrambenoj proizvodnji, ali također i energetsku i vojno-obrambenu neovisnost.

> Ne smije financijska dobit zamijeniti sve životne vrjednote, ne smiju takozvane zakonitosti ekonomije, a zapravo profita, poništavati i prirodne i etičke zakone. Bez vrjednota kulture života, bez bioetičkih načela u najširem smislu – na kakva su u većoj ili manjoj mjeri osjetljive bile religije, filozofija, umjetnost i viša kultura – neće se naći izlaz iz pada u kulturu smrti. M.J.

Marjan Gjorčev, predsjednik PEU Makedonije, svježim je pogledom analizirao političke prilike EU: jača glas populista, personalista i euroskeptika, a uzrok svih retrogradnih procesa dubok je i kompleksan sukob subjektivne volje europskih političkih elita i objektivnog razvoja europskog društva. Jer da je europsko društvo živi mehanizam, koji se razvija po objektivnim zakonima i pravilima, a to uvjetuje stvaranje nove socijalne strukture društva, novih interesnih skupina, novih političkih partija, i zahtijeva izravan dijalog sa civilnim društvom. Gjorčev je iskazao svoje ogorčenje zbog umjetnih prepreka na trodesetljetnome putu Makedonije u Europsku uniju.

Carlos Uriarte-Sánchez, glavni tajnik PEU Španjolske, podržao je Hrvatsku kao vodeću zemlju u svojoj regiji Europe koja treba potaknuti i ostale zemlje u susjedstvu na europski put. Založio se je za veću potporu Ukrajini ali i za osnivanje paneuropskih unija u Bjelorusiji i Gruziji. Pozvao je na veću suradnju sa zemljama Latinske Amerike i Afrike radi sigurnosnih pitanja.

Uspješna hibridno održana konferencija završila je zajedničkom diskusijom i druženjem uživo prisutnih u hotelu Amadria.

Mislav Ježić: Pozdravni govor

Poštovani gospodine ministre vanjskih i europskih poslova Grliću Radmane,

željeli bismo srdačno pozdraviti Vas i nazočne predstavnike Vašega ministarstva s kojim imamo dobru tradiciju suradnje, a za Vašega mandata bilježimo osobito lijepe odnose i razumijevanje za naše paneuropske djelatnosti i vrijednosti. Vi ste jedna od najpozvanijih osoba da govorite o iskustvima Hrvatske u predsjedanju Vijeću Europske unije jer ste u prošlome polugodištu predsjedavali Vijeću ministara, i postigli vrijedne uspjehe u neočekivano teškim prilikama.

Poštovana potpredsjednice Europske komisije, gospođo Dubravka Šuica,

željeli bismo Vam izraziti koliko cijenimo već dugogodišnju suradnju s Vama i Vaše sudjelovanje na paneuropskim skupovima, ovaj put na daljinu zbog posebnih uvjeta, i s velikim zanimanjem očekujemo što ćemo od Vas čuti o pripremama za konferenciju o budućnosti Europe, za koju ste upravo Vi zaduženi u Europskoj uniji.

Poštovani gospodine rektore Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. Damire Borase,

mnogo nam znači da je rektor našega najvećega sveučilišta naš član, štoviše potpredsjednik Hrvatske paneuropske unije, i da možemo djelatno surađivati na vrijednim akademskim projektima.

Poštovani gospodine regionalni ravnatelju zaklade Hanns-Seidel za Jugodistočnu Europu, dr. Klaus Fiesinger i draga ravnateljice ureda zaklade u Zagrebu, gđo Markić Boban,

od svojega osnutka Hrvatska paneuropska unija uživa potporu vaše zaklade. Visoko cijenimo tu suradnju, uzajamno povjerenje i podudaranje u vrijednostima za koje se zalažemo, i uvijek vam se obraćamo s radošću i povjerenjem jer nas nikada niste iznevjerili.

Poštovani gospodine dr. Holger-Heinrich Haibach, ravnatelju Zaklade Konrad Adenauer u Hrvatskoj i Sloveniji, i dragi gospodine Matanoviću,

hvala na pouzdanoj potpori Hrvatskoj paneuropskoj uniji, koja je i razumljiva s obzirom na to da je sam Konrad Adenauer bio uvjereni član Paneuropskoga pokreta još prije Drugoga svjetskoga rata, kada ga je vodio osnivač grof Richard von Coudenhove-Kalergi. Paneuropska ga je zamisao vodila u njegovoj vrlo blagotvornoj i uspješnoj političkoj djelatnosti.

Poštovani naši zastupnici u Europskome parlamentu, gospođo Željana Zovko, gospodine Karlo Ressleru i gospodine Tomislave Sokole,

vi ste se podijelili po tome tko će od vas izlagati na prvu, a tko na drugu temu naše konferencije. O iskustvima Hrvatske u predsjedanju govorit će gospodin zastupnik Tomislav Sokol, a o budućnosti Europske unije gospođa zastupnica Željana Zovko i gospodin zastupnik Karlo Ressler. O objema temama možete nam jamačno mnogo reći jer ste djelatni svjedoci aktualnih zbivanja u domovini i u Europskoj uniji. Dočekali smo naraštaj mlađih ljudi kojima je Europa postala samorazumljiv okvir promatranja budućnosti i vlastite zemlje i zajedničke budućnosti Europljana. Vi ste dio te budućnosti.

Poštovani predsjedniče Međunarodne paneuropske unije, gospodine Alain Terrenoire,

zahvaljujemo Vam što vjerno pratite rad svih ogranaka Međunarodne paneuropske unije, pa tako i naše Hrvatske paneuropske unije, sve nas neumorno potičete na zalaganje za zajedničku Europu, dijelite s nama svoja nepokolebljiva europska uvjerenja pa se radujemo i Vašemu današnjemu izlaganju koje ćete prvi put iznositi na daljinu jer aktualne epidemiološke mjere nisu dopustile da budete među nama, kako ste do sada uvijek bili. No i ovako ćete opet biti s nama!

Poštovani predsjedniče Paneuropske unije Njemačke, gospodine Bernde Posselte,

žejeli bismo pozdraviti Vas i Vaše suradnike, gđu Stephanie von Waldburg Zeil i g. Hansa Kijasa, vjerne prijatelje koji ste i u ovim prilikama našli načina da budete s nama uživo. To nas sjeća ratnih vremena kada je vaša hrabrost svladavala sve granice, i kada ste nas posjećivali u pogibeljnim prilikama, i davali nam potporu. I poslije rata, u vrijeme pregovora o hrvatskome pristupanju Europskoj uniji g. Bernd Posselt je u Europskome parlamentu i u Njemačkoj energično pomagao Hrvatskoj u svladavanju mnogobrojnih prepreka na putu, i zato je, zajedno s našim međunarodnim predsjednikom Terrenoireom, prošle godine bio odlikovan ordenom od naše Predsjednice Republike. On sa suradnicima doista u životu dijeli sudbinu europskih naroda i cijele Europe, za koju živi i s kojom se je posve poistovjetio. Hvala Ti, Bernd, što si i u ovim prilikama došao obratiti nam se uživo!

Poštovani predsjednici, glavni tajnici i predstavnici ogranizacija Paneuropske unije iz Austrije, gospodine Rainharde Klouček, iz Bosne i Hercegovine, gospodine Osmane Topčagiću, iz Crne Gore, gospođo prof. dr. Gordano Đurović, iz Francuske, gospodine Eric Campion, iz Makedonije, gospodine Marjane Gjorčev, iz Španjolske, gospodine Carlos Uriarte Sanchez, i svi drugi poštovani paneuropski prijatelji koji ste pozvani i možda nas pratite na daljinu, samo se niste u ovim prilikama odazvali pozivu na izlaganje,

radujemo se izlaganjima današnjih govornika u trećemu panelu jer će nam oni osvijetliti poglede na budućnost Europske unije iz perspektive njihovih zemalja, kako onih

Ministar Gordan Grlić Radman

koje su već dugo članovi Europske unije, tako i onih koje su sada još kandidati ili teže kandidaturi u pregovorima o pristupanju Uniji. Jedni i drugi potaći će nas na razmišljanje i bolje razumijevanje različitih dijelova i perspektiva naše zajedničke Europe.

Poštovani članovi Hrvatske paneuropske unije
i njenih ogranaka, koji ste se odazvali uživo
ili na daljinu na ovu našu konferenciju,

hvala vam na vašem živom interesu i sudjelovanju u radu Paneuropske unije i želim vam da vas, kao i sve nas, ova konferencija obogati u spoznajama i potakne u budućem djelovanju. Osobito hvala svima koji ste došli ovamo. A posebno onima koji su najviše pomogli u organizaciji ove konferencije poput prof. Pave Barišića, Vanje Gavrana i naših mladih Trpimira i Ljudevita.

O temama konferencije govorit će naši današnji izlagači.

O prvoj bih temi rekao samo toliko da za Hrvatsku nije bio lak zadatak šest i pol godina nakon pridruženja Europskoj uniji predsjedati Vijeću Europske unije, no da je to svakako postignuće koje građanima svjedoči o vrijednosti i snazi toga članstva. Upravo u vrijeme hrvatskoga predsjedanja zadesile su Europu i svijet neočekivano teške prilike zbog pandemije kovida-19 pa je tim teže bilo provoditi zacrtane zadaće u vrijeme predsjedanja. Privremenu prijestolnicu Europe, Zagreb, još je pogodio i potres u to vrijeme. Usprkos svemu tomu vjerujem da se može reći da je Hrvatska, zahvaljujući i tomu što je već imala ljudi na vodećim položajima koji su imali djelatno iskustvo rada u Europskome parlamentu i europskim tijelima, a dijelom i bili vođeni paneuropskim zamislima, uspjela ostvariti u velikoj mjeri zacrtane ciljeve, osigurati redovit rad Vijeća EU u izvanrednim prilikama, a među ostalim i pobrinuti se za to da se za zemlje u njenu susjedstvu, Makedoniju i Albaniju, otvori proces pregovaranja o pristupanju Europskoj uniji.

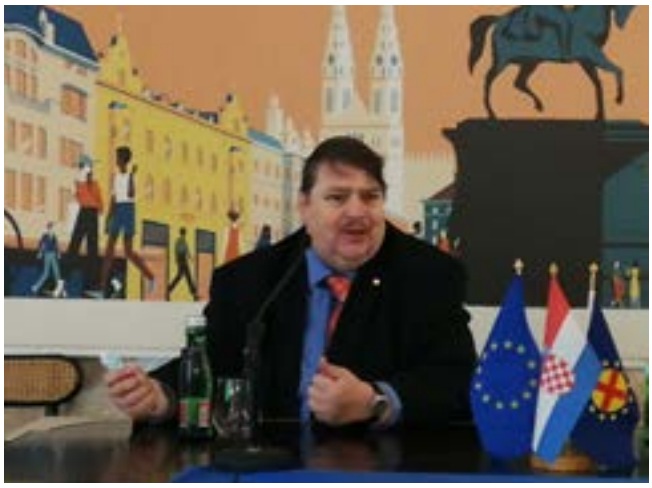

Predsjednik PEU Njemačke Bernd Posselt

O drugoj bih temi rekao tri stvari.

Prvo bih rekao da pred Europskom unijom stoji mnogo izazova u današnjem svijetu, unutrašnjih i izvanjskih. Europska unija je gospodarski div, ali politički patuljak jer su snage koje nisu htjele da politički ojača bile izvan nje i u njoj vrlo utjecajne. Izlazak Velike Britanije velik je financijski i vojno-sigurnosni gubitak, ali bi u pogledu političke konsolidacije Unije mogao bi biti blagotvoran. To samo ne smije biti ugroženo od uskogrudne nacionalističke demagogije. Migracijski tokovi posljedica su gospodarske blagodati i političke i vojne slabosti Europe. Politička vizija Paneuropske unije uz gospodarsku snagu Europe mogla bi prvo potaći bolju integraciju još neuključenih zemalja Jugoistočne Europe u hrvatskome susjedstvu u Europsku uniju, a potom i blagotvorno djelovati na razvoj zemalja u susjedstvu Europe i time pomoći ukloniti uzorke stihijskih migracija iz njih. Svijet postaje sve više policentričan usprkos nastojanju Sjedinjenih Američkih Država da ga predvode. U doglednoj budućnosti, pogotovo za našu djecu, mogle bi ih Kina i Indija gospodarski prerasti. U takvoj konstelaciji opet je sve jasnije da nijedna europska zemlja, pa ni najjača, neće biti ravnopravan sugovornik novim velesilama, kao što nije ni sadašnjoj. Samo ujedinjena Europska unija ima izgleda da to bude.

Osim političkih izazova, budućnost nosi još najmanje dva velika izazova. Jedan je silan razvoj umjetne inteligencije, računala i robotike, koji ne nudi samo blagodat čovječanstvu, nego i gubitak ikakva demokratskoga nadzora velike većine nad daljim razvojem, gubitak većine današnjih radnih mjesta, gubitak konkurentnosti, ne samo fizičke nego i umne konkurentnosti čovjeka stroju, a time možda i gubitak etičkih načela na kojima se temelje ljudska prava kako ih jamče povelje Ujedinjenih naroda i Europske unije u XX. stoljeću. Digitalna revolucija može imati nepredvidive posljedice bez duhovne i etičke, zapravo bioetičke revolucije.

Drugi je izazov gospodarski razvoj u službi financijskoga kapitala koji prijeti s jedne strane temeljnim načelima solidarnosti i supsidijarnosti u društvu i u međunarodnim odnosima. A s druge prijeti održivosti životnoga prostora na Zemlji. Iscrpljuju se neobnovljivi

Pavo Barišić i Karlo Ressler

izvori energije, zagađuju se ozračje, zemlja i mora, izumiru tisuće i milijuni vrsta visoko razvijenih živih bića, a umnažaju se niži oblici života i predživota kao što su virusi. I današnja pandemija kovida-19 dio je te krize sustava kojim upravlja financijski kapital i pokazuje da se njegova moć ne smije priznavati apsolutnom. Ne smije financijska dobit zamijeniti sve životne vrjednote, ne smiju takozvane zakonitosti ekonomije, a zapravo profita, poništavati i prirodne i etičke zakone. Bez vrjednota kulture života, bez bioetičkih načela u najširem smislu – na kakva su u većoj ili manjoj mjeri osjetljive bile religije, filozofija, umjetnost i viša kultura – neće se naći izlaz iz pada u kulturu smrti. Na to su više puta proročki ukazivali moralni uzori XX. stoljeća, kao Mahatma Gandhi, a i Dalaj-lama Tenzin-Gyatso, sveti papa Ivan Pavao II., a i današnji papa Franjo. U Europskoj uniji sada se sve više govori o digitalnoj i o zelenoj revoluciji ili tranziciji kao budućnosti Europe, i to je vrlo pozitivno. No u tim se preobrazbama sustava treba s jedne strane napredovati postupno i s mjerom, da se sve ne uruši, a s druge sagledati potrebe za promjenama u svoj dubini koju ne mogu ponuditi samo operacionalistička rješenja, nego se uvidi i provedba moraju utemeljiti na dubokim filozofskim i duhovnim uvidima u uzroke ugroze života i u razmjere potrebne harmonizacije našega društva, kulture i tehnike s prirodom. Ponovo su nam potrebni grčka mudrost, rimsko pravo i kršćanska ljubav prema bližnjemu – prošireni i produbljeni prema dubini izazova i ugroza s kojima se suočavamo – da bi Europska unija, Europa i čovječanstvo, a posredno i sve stvorenje i život na našem planetu imali budućnost. U takvu široku svjetskome obzoru na paneuropskim zasadama treba promišljati i budućnost Europske unije.

Koliko god mi uspjeli razviti ili dotaći te dvije teme na našoj današnjoj konferenciji, bit će to poticaj daljemu promišljanju o njima. I stoga je dragocjeno da na ovoj konferenciji sudjeluju i govornici koji aktivno djeluju u ključnim tijelima Hrvatske i Europske unije. Stoga joj poželimo dobar rad i uspjeh!

Vanja Gavran, Damir Boras, Mislav Ježić

Okrugli stol povodom Dana Europe 2021.

Prošlost, sadašnjost i budućnost Europske unije

Hrvatska paneuropska unija u suradnji sa Zakladom Hanns-Seidel organizirala je okrugli stol 7. svibnja 2021. povodom obilježavanja Dana Europe (9. svibnja) u zagrebačkome Hotelu Sheraton. Skup je zbog epidemioloških mjera održan hibridno, uživo su pristustvovali članovi HPEU iz Zagreba te ravnateljica zagrebačkoga Ureda Zaklade Hanns-Seidel. Govornici su govorili na hrvatskome, njemačkome i francuskome uz siimultani prijevod tih triju jezika na engleski. Okrugli stol moderirali su Vanja Gavran, član Predsjedništva HPEU, te *Aleksandra Markić-Boban*, ravnateljica zagrebačkoga ureda Zaklade Hanns-Seidel.

U svojem uvodnome govoru predsjednik HPEU *Mislav Ježić* pružio je iscrpan osvrt na bogatu i razgranatu djelatnost HPEU u proteklih 30 godina rada povodom 30. obljetnice koja se kasnije posebno obilježila na konferenciji HPEU u Zagrebu od 22. do 24. listopada 2021. Njegov govor nakon prikaza ostalih prenosimo u cijelosti.

Ravnateljica Ureda Hanns-Seidel u Zagrebu *Aleksandra Markić-Boban* čestitala je 30. obljetnicu HPEU i osvrnula se je na niz konferencija u zajedničkoj organizaciji s HPEU kao i na smisao obilježavanja Dana Europe. Europsko nasljeđe daje nam vjeru u budućnost europskoga projekta kao projekta europskoga zajedništva. Suradnja i integracija umjesto sukobljenih suvereniteta temelj je na kojem su Europljani uspjeli stvoriti mir i prosperitet. Zadaća HPEU i HSSt je podsjetiti sve koje drugačije misle o budućnosti EU na neizbježno europsko zajedništvo koje znači zajedničko, vrijednosno utemeljeno i solidarno prevladavanje teškoća EU kao zajednice vrijedne očuvanja.

Klaus Fiesinger, regionalni direktor Zaklade Hanns-Seidel za JI Europu, osvrnuo se je na europsku perspektivu država JI Europe i na aktivnu i uzornu ulogu Hrvatske u tome procesu. Podsjetio je da je Manfred Weber rekao da se EU mora pobrinuti za Zapadni Balkan zbog svoje vlastite sigurnosti. To je bitno zbog prisutnosti velikih globalnih igrača poput Kine, Turske i Rusije u JI Europi koji iz svojih interesa nastoje osujetiti nastojanja EU vezane uz taj dio

Vanja Gavran, Andreja Metelko-Zgombić, Aleksandra Markić Boban, Mislav Ježić

Uvodni govor Aleksandre Markić Boban

Europe, što smo vidjeli i u pandemijskoj krizi.

Tomislav Sokol, hrvatski zastupnik u EP, dao je kratak pregled povijesti europskih integracija i njenih raznovrsnih ekonomskih i političkih motiva. Podrobno se je osvrnuo i na razne izazove pred EU: zloporaba prebacivanja odgovornosti na EU za sve političke propuste nacionalne politike, migracije, pandemija, sigurnost, gospodarski razvoj unatoč zelenoj tranziciji, vanjskopolitička (ne)jednoglasnost Unije, proširenje na JI Europu i utjecaj Turske i Rusije na tu regiju, institucionalna reforma EU te demokratizacija procesa načina odlučivanja i europskih izbora.

Andreja Metelko-Zgombić, državna tajnica u MVEP, uz čestitke na 30. obljetnici HPEU i osvrt na proces europskoga ujedinjenja naglasila je da se on za Hrvatsku nastavlja skorim pristupanjem eurozoni i Schengenskomu prostoru. Potom je dala opsežan pregled aktivnosti vezanih uz Konferenciju o budućnosti Europe koja je bila istaknuta već kao prioritet hrvatskoga predsjedanja Vijećem ministara EU, a zajedno ju vode Europski parlament, Vijeće Europske unije i Europska komisija, predani tomu da čuju želje europskih građana, te na temelju dobivenih preporuka formiraju politiku EU.

Dubravka Šuica, potpredsjednica Europske komisije, poduprla je posebnom videoporukom organizaciju okrugloga stola te govorila o nadolazećoj Konferenciji o budućnosti Europi kao novi način prikupljanja razmišljanja svih građana i ojačane deliberativne demokracije koji dopunjuje predstavničku demokraciju i može povećati povjerenje građana u demokratske institucije EU.

Međunarodni predsjednik *Alain Terrenoire* govorio je o Europskoj uniji kao o projektu mira. Kazao je da je Europa civilizacija čiji korijeni proizlaze iz kultura Sredozemnoga mora, posebno antičke Grčke. „Ona je prije 70-ak godina okrenula leđa ratovima i danas nas okuplja, ali nam još nedostaju neke europske države Istočne i Jugoistočne Europe koje se s nama žele boriti za europsku ideju. Europa se mora snažnije organizirati kako bi očuvala sebe, svoje vrijednosti i interese, jer ne možemo vjerovati da je mir

Pavo Barišić i Aleksandra Markić Boban

zajamčen zbog mnogih prijetnji u novome poretku velikih sila u svijetu“, kazao je Terrenoire pozdravivši nazočne videovezom iz Pariza.

O prijetnjama je govorio i *Stephan Baier*, dugogodišnji član Paneuropske unije iz Austrije i vrsni poznavalac prilika u Jugoistočnoj Europi. „Zajednički cilj nam treba biti obrana i razvoj onoga života koji smo gajili stoljećima, a koji se temelji na vladavini prava i slobodi, koji su danas ugroženi. Peking, Moskva i Ankara šire agresivne zamisli koji su suprotne onomu što želi Europa. Ondje moćnici ne vjeruju u moć istine i u dostojanstvo čovjeka, šire česte dezinformacije, a ovaj dio Europe je za njih jako važan. Europa se zato mora dokazati i na svojem jugoistoku. Iako me brine slabost Europe, ne brine me toliko vojna slabost koliko duhovna“, rekao je Baier koji se je u događaj uključio videovezom iz Graza.

Na koncu ovoga okrugloga stola o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti Paneuropske unije govorio je prof. dr. sc. *Pavo Barišić*. Sudionike je upoznao s projektom uspostavljanja Europskog centra za mir i suradnju koji se organizira u Kući susreta „Marija Zvijezda“ u sklopu trapističkom samostanu u Banjoj luci. Istaknuo je da trebamo učiniti sve da Europa bude onakva kakvu želimo te je pozvao sve da iskoriste povijesnu priliku u gradnji Europe. Njegov govor u cijelosti prenosimo nakon ovoga prikaza.

U diskusiju se je nakon govora vrijednim prilogom videovezom iz Budimpešte priključio i *Mladen Andrlić*, ravnatelj Diplomatske akademije. Istaknuo je da se sve što se zbiva u EU može promatrati u sintagmi produbljenja i proširenja. Produbljuju se vrijednosti, ideje, putevi i načini funkcioniranja EU, a proširuje se Unija na nove države Europe. Međutim, u obama slučajevima moramo se držati stečenih kriterija i standarda, i propitujući sve naslijeđeno ne zapasti ispod postignutih vrijednosti kao što su ljudska prava, pravna država, zaštita manjina, sloboda medija, demokracija i demokratizacija.

Cjelovite govore možete pogledati i poslušati na YouTube stranici HPEU.

Snimka svih govora u originalnome jeziku – na hrvatskome, njemačkome i francuskome:

https://youtu.be/oRVNID4CQ90

Snimka svih govora u simultanome prijevodu na engleski:

https://youtu.be/opxqKLmVE_s

Mislav Ježić

Poštovana državna tajnice, gospođo Metelko Zgombić,
Poštovani predsjedniče Međunarodne paneuropske unije, gospodine Alain Terrenoire,
Poštovani gospodine regionalni direktore i gospođo ravnateljice ureda Zaklade Hanns-Seidel,
Poštovane gospođe i gospodo članovi i prijatelji Međunarodne i Hrvatske paneuropske unije,

raduje me da ove godine nastavljamo s proslavom Dana Europe u suradnji sa Zakladom Hanns-Seidel, što je već postala lijepa tradicija, i samo smo ju prošle godine morali prekinuti zbog novonastalih prilika uslijed pandemije COVID-a 19. Sada ju nastavljamo usprkos prilikama koje su i nadalje neizvjesne, i zahvalni smo na tome gđi ravnateljici ureda Aleksandri Markić Boban i g. regionalnomu direktoru dr. Klausu Fiesingeru. Spomenimo ovom prilikom i da je suradnja sa Zakladom Hanns-Seidel otpočela odmah poslije ustanovljenja ureda Zaklade u Hrvatskoj te je prva voditeljica ureda barunica Angela Adamovich odmah uspostavila suradnju s našom Hrvatskom paneuropskom unijom. Ta se je suradnja iz 1990-ih poslije nastavila i sada već dugo jako lijepo surađujemo s gđom Markić Boban.

Pri našem nam je paneuropskome radu suradnja s Vladom, g. premijerom Andrejom Plenkovićem, koji je otprije član našega Predsjedništva, i s Ministarstvom vanjskih i europskih poslova, i sada s g. ministrom Gordanom Grlićem Radmanom, osobito bitna jer je Hrvatska paneuropska unija uvijek nastojala pomagati Republici Hrvatskoj kako u tumačenju značaja, strmljenja i uloge Hrvatske u Europi, u tijelima Europske unije, i u međunarodnoj zajednici, tako i u širenju europskih mjerila i vrijednosti u Hrvatskoj. A to bez suradnje s Vladom i Ministarstvom nema punoga smisla ni učinkovitosti.

Stoga nam mnogo znači i to da su neki od članova Hrvatske paneuropske unije i paneuropske Mladeži sada na istaknutim službama u Europskoj uniji, kao istaknuti zastupnici u Europskome parlamentu, g. Karlo Ressler, gđa Željana Zovko, g. Tomislav Sokol – koji je i jedan od da-

našnjih govornika. Na najvišoj je službi u EU kao potpredsjednica Europske komisije gđa Dubravka Šuica - čiju ćemo snimljenu najavu Konferencije o budućnosti Europe upućenu Paneuropskoj uniji imati danas prilike čuti i vidjeti. U njeno ime svima bih htio najaviti da ta Konferencija, kojoj je i ovaj naš okrugli stol prinos, službeno počinje u nedjelju na Dan Europe u Strasbourgu i svi se možemo uključiti preko platforme futureu.europa.eu pa vas pozivam da to svi koji možemo i učinimo. I predsjednica Vijeća Europe, gđa Pejčinović-Burić bila je česta sudionica konferencija HPEU. U Europskom parlamentu Paneuropskoj radnoj grupi predsjedava sada troje mladih ljudi, od kojih je jedan g. Karlo Ressler.

Hrvatska paneuropska unija obilježava ove 2021. godine tridesetu obljetnicu svojega rada. Osnovana je 27. svibnja 1991. u Zagrebu. Tu obljetnicu namjeravamo cjelovitije proslaviti na našoj godišnjoj međunarodnoj konferenciji 22.-24. listopada ove godine. Tada očekujemo među govornicima i tadašnjega predstavnika Predsjedništva Međunarodne paneuropske unije i njena predsjednika dr. Otta von Habsburg, na našoj osnivačkoj skupštin, g. Bernda Posselta. On je i sada ugledni član Predsjedništva i već dugogodišnji predsjednik Paneuropske unije Njemačke.

Nakon osnutka, naša je Hrvatska paneuropska unija, poticana tadašnjim prilikama obrane Hrvatske od velikosrpske agresije, borbe za njeno međunarodno priznanje, a poslije i za približavanje i pridruženje Europskoj uniji, razvila veliku djelatnost. Ona se ostvarivala u trima najprječim zadatcima: prvi je bilo obavješćivanje međunarodne javnosti o događajima u Hrvatskoj i njenu susjedstvu u vrijeme rata i poplave pristranih dezinformacija; drugi je bila doprema humanitarne pomoći u ugrožene krajeve Hrvatske i Bosne i Hercegovine; a treći organizacija domaćih i, još više, međunarodnih skupova o aktualnim i neposrednim i dalekosežnijim pitanjima: o Hrvatskoj, susjedstvu i Europskoj uniji, o etici i gospodarstvu, o očuvanju voda, šuma i bioraznolikosti, itd. Osim toga, na nizu naših paneuropskih tribina govorili su istaknuti predstavnici Europske unije ili Sjedinjenih američkih država i istaknuti intelektualci, znanstvenici, političari ili gospodarstvenici iz niza zemalja, kao i predstavnici hrvatske Vlade, politike, gospodarstva i znanosti.

Te naše djelatnosti nisu ostale neuočene u Međunarodnoj paneuropsko uniji. Već krajem 1994. bio sam kao predsjednik HPEU izabran u međunarodno Predsjedništvo na skupštini u Strasbourgu, a ubrzo me je predsjednik dr. Otto von Habsburg imenovao i svojim prvim potpredsjednikom uz tri druga. Već smo 1993. počeli raditi na zamisli izložbe o hrvatskoj kulturi i kulturnome identitetu, koju smo uz pomoć nadvojvode Otta von Habsburg i njegova asistenta Stephana Baiera – kojega ćete danas imati prilike čuti - uspjeli 1995. i dogovoriti u Europskome parlamentu i postaviti ju u siječnju 1996. Ona je doživjela znatan odjek i uspjeh i selila se je potom u palaču UNESCO-a u Pariz pa u niz prijestolnica i političkih središta: u Beč, Kairo, Solun, Dubrovnik, Dresden, Berlin, München, Prag, Bratislavu i Budimpeštu.

Istovremeno smo u Hrvatskoj osnovali Mladež HPEU na čelu s Joškom Pavanom (1992.), a zatim stali osnivati niz ogranaka: u Istri, u Karlovcu, Zadru, Dubrovniku, Osijeku, Splitu, Požegi, Varaždinu, Čakovcu. Osobito smo ih 1990-ih godina osnivali u ugroženim dijelovima Hrvatske, pa smo tako, čim je bilo moguće, pokrenuli u suradnji s gradskim muzejem Vukovara i njegovom ravnateljicom Ružom Marić i Hrvatskim društvom glazbenih umjetnika Vukovarski festival komorne glazbe pod umjetničkim vodstvom gđe Vlaste Gyure, koji se je 1999. stao održavati u još ruševnome Dvorcu Eltz pred gostima iz desetak europskih zemalja, a održao se je, eto, uz potporu grada i županije, već preko 20 godina.

Sjajna suradnja s prethodnim predsjednikom Međunarodne paneuropske unije nadvojvodom Ottom von Habsburg, nastavila se je i s njegovim nasljednikom g. Alainom Terrenoireom, kojemu sam i dalje ostao jednim od potpredsjednika, a Hrvatska paneuropska unija, zahvaljujući svojem paneuropskomu zalaganju, ima istaknutu ulogu u Međunarodnoj paneuropskoj uniji sve vrijeme do danas. O tome svjedoči i to da je prof. Pavo Barišić, koji je vrlo uspješno vodio HPEU od 2003. do 2016, u veljači 2020. izabran u Strasbourgu za glavnoga tajnika Međunarodne paneuropske unije pa sada savjesno i predano obavlja i tu dužnost.

Prof. Barišić je inače kao predsjednik HPEU uveo običaj da se naše godišnje međunarodne paneuropske konferencije svake druge godine održavaju izvan Zagreba, pa su se tako održavale u Dubrovniku, Puli, Opatiji, Splitu, Požegi, Vukovaru, Karlovcu, Osijeku i drugdje, i time je poticao živu djelatnost HPEU ne samo u središnjici, nego i u svim ograncima diljem Hrvatske. Kao što je prethodno razdoblje bilo obilježeno borbom za priznanje Hrvatske i obrambenim ratom i završilo ulaganjem zahtjeva za članstvo Hrvatske u EU, tako je njegovo razdoblje bilo obilježeno pre-

govorima o pristupanju EU i borbom sa zaprjekama koje su se na tome putu Hrvatskoj znale postavljati. U svem je tome Hrvatska paneuropska unija bila vrlo djelatna u suradnji s paneuropskim prijateljima iz Međunarodne paneuropske unije, osobito s međunarodnim predsjednikom Ottom von Habsburg i s g. Berndom Posseltom, zastupnikom u Europskome parlamentu i „izvjestiteljem u sjeni" za Hrvatsku, ili s g. Alainom Terrenoireom koji je izradio vrlo konstruktivno izvješće o Jugoistočnoj Europi za francuska državna tijela. Ulazak u EU proslavili smo međunarodnom konferencijom 1. srpnja 2013. u Vukovaru.

Sedam godina poslije toga doživjeli smo da je Hrvatska predsjedavala Vijeću Europske unije 2020. godine, i u vrlo otežanim uvjetima zbog pandemije, i još k tomu potresa u Zagrebu, i odradila vrlo uspješno svoje zadatke i brzo se snašla u njihovu obavljanju pomoću novih informacijskih i komunikacijskih tehnoloških pomagala.

A sada upravo gđa Dubravka Šuica kao potpredsjednica Europske komisije ima ključnu organizacijski ulogu u pripremi Konferencije o budućnosti Europe, koja se također služi takvim tehnološkim sredstvima, a i predviđa zelenu i digitalnu transformaciju Europe, kao i jačanje demokracije i rješavanje niza aktualnih problema s kojima se EU suočava. O tim smo problemima govorili i na prošlim našim skupovima i konferencijama: to su klimatske promjene, zdravstvene ugroze, migracije, socijalno raslojavanje, pitanja očuvanja okoliša i prirode, političke promjene kao što je izlazak Velike Britanije i pregovori o postupnome pridruživanju novih kandidata za članstvo u EU, pa tako i šest zemalja i u hrvatskome susjedstvu, poželjne promjene u ustroju Europske unije i njenu pravnome sustavu, zatim razvoj tehnologije i gospodarstva, očuvanje i razvoj kulturnoga identiteta, pa i razvoj kulture života koja bi trebala obuhvatiti čovječanstvo i živa bića s kojima dijelimo sudbinu na ovome planetu.

Ovo naše obilježavanje Dana Europe zato i jest posvećeno ne samo povijesti i sadašnjosti, nego i budućnosti Europske unije u svjetskome kontekstu i predstavlja prinos početku spomenute Konferencije o budućnosti Europe. Kako ta promišljanja o budućnosti sada trebaju započeti u godini kada Hrvatska paneuropska unija obilježava trideset godina postojanja i rada, govorio sam više o prošlome radu naše paneuropske udruge, a drugi će govornici govoriti jamačno mnogo više o europskim perspektivama i o budućnosti Europe. Po spomenutim mladim članovima naše udruge u tijelima Europske unije možemo ipak s ponosom reći da je taj prošli rad u zemlji i u paneuropskim krugovima u Europi urodio plodovima i pridonesao uvođenju u europske perspektive i u službe u europskim tijelima idućih mlađih naraštaja koji nam bude nadu u bolju budućnost Europe i naše Hrvatske u njenu okviru.

Stoga bih želio predati riječ prvo našemu suorganizatoru ovoga obilježavanja Dana Europe, gđi Aleksandri Markić Boban, ravnateljici ureda Zaklade Hanns-Seidel, a potom i drugim današnjim govornicima počevši od državnoe tajnice za Europu, gđe Andreje Metelko Zgombić, i od našega međunarodnoga predsjednika Paneuropske unije, g. Alaina Terrenoirea, pa do drugih cijenjenih govornika prema programu koji imate.

Želim još izraziti najbolje želje za uspjeh ovoga skupa, a to znači da potakne razmišljanja koja će pripomoći budućemu djelovanju na opće dobro Hrvatske, Europe i, koliko je moguće preko Europe, cijeloga svijeta!

Pavo Barišić

Osvrnut ću se u svojemu prilogu raspravi na nekoliko tema iz prošlosti, sadašnjosti i budućnosti Europe: na predstojeću stotu obljetnicu Paneuropske unije, na izjavu predsjednika Međunarodne paneuropske unije o Europi u 21. stoljeću, na konferenciju o budućnosti Europe te na paneuropski projekt izgradnje Europskoga centra za mir i suradnju Marija Zvijezda u Banja Luci.

1. Paneuropski jubilej

Prvo o nadolazećem paneuropskom jubileju. Najstariji pokret za ujedinjenje Europe obilježit će sljedeće godine prvo zaokruženo i obilnim zbivanjima ispunjeno stoljeće svojega djelovanja posvećena izgradnji bolje europske budućnosti. Četiri godine nakon Velikoga rata, koji je potresao cijeli svijet, ali je ponajviše razorio upravo europski kontinent, europske građane i civilizaciju, Richard Coudenhove-Kalergi objavio je 21. srpnja 1922. u isto vrijeme u „Vossische Zeitung" u Berlinu i „Neue Freie Presse" u Beču svoj prvi članak o „Europskom pitanju" (Die europäische Frage). Izložio je povezano dvije ključne ideje koje su tijekom cijeloga stoljeća ostale misaoni temelji paneuropskoga pokreta: ujedinjenje i mir. Pozvao je europske građane da se ujedine u savez država u svrhu očuvanja mira u Europi i svijetu.

Oba su glasila iste godine, berlinske novine „Vossische Zeitung" 15. studenoga, a bečki list „Neue Freie Presse" 17. studenoga 1922., tiskala njegov znameniti programski tekst „Paneuropa. Jedan prijedlog". U njemu je sadržan poziv za učlanjenje upućen zagovornicima „sjedinjenih država Europe" da se prijave u Paneuropsku uniju. Prijedlog je u devetom tematskom poglavlju pod naslovom „Paneuropska unija" donio nekoliko programskih točaka kojih se valja danas ponovno prisjetiti, jer još uvijek govore ne samo o prošlosti nego i o sadašnjosti i budućnosti ujedinjene Europe.

Uz jasno obrazlaganje stožerne alternative „ujedinjavanje ili propast", zahtijevao je izmjenu nepravednih odredaba u mirovnom ugovoru. Zagovarao je sporazum o trajnom ili Kantovu vječnom miru. Zahtijevao je obvezujući sud među europskim državama, ukidanje svih unutareuropskih carinskih i prometnih granica, stvaranje jedinstvene europske novčane jedinice, združivanje svih vojska i mornarica Europe u obranu zajedničkih granica i obala, rušenje svih unutareuropskih utvrda i učvršćivanje europskoga „Limesa" na istočnoj granici njihovom građom, istinsku zaštitu manjina i kažnjavanje svake promidžbe mržnje u tisku i školama kao veleizdaju prema Europi, jačanje

osjećaja europske solidarnosti putem intereuropeizacije škola, izradbu europskoga ustava.

Za promicanje i provedbu toga – u vrijeme izricanja zacijelo utopijskoga – programa najavio je osnivanje Paneuropske unije načinjene od prijatelja i promicatelja europske misli. Stoljetni jubilej bit će stoga prigoda za opće slavlje diljem paneuropskih ogranaka. Ali je i povod da se rezimira što je od tih deset stožernih točaka dosad ostvareno i što nas čeka u budućnosti.

Međunarodna paneuropska unija u osvrtu na stotinu godina svoje prošlosti ima zadaću stoga iznijeti na vidjelo što je postignuto. Pokazat će se pri tom kako je više od polovice iz utemeljiteljskoga programa postalo politička i pravna tečevina Europske Unije. Potrebno je nadalje istražiti i obznaniti kako se pokret razvijao u pojedinim zemljama i paneuropskim organizacijama. Prigoda je to da se u paneuropskim članicama postave izložbe, održavaju skupovi i objave publikacije o prijeđenom putu, sadašnjem stanju i novim izazovima koji nas očekuju u budućnosti.

2. Europa u XXI. stoljeću

U tom znaku želim Vas izvijestiti da je predsjednik Međunarodne paneuropske unije Alain Terrenoire uputio paneuropskim članovima i sveukupnoj javnosti deklaraciju o Europi XXI. stoljeća. Dao je sjajan presjek stanja i izazove s kojima se naš kontinent suočava u očuvanju europske civilizacije. Ukazao je posebice na opasnosti od klimatskoga zagrijavanja, na snažan demografski rast u Africi, širenje islamskoga terorizma u Europi, na Tursku kao kandidata za Europsku Uniju, uz neprihvatljivo jačanje neo-osmanskoga ekspanzionizma, autokratsku vladavinu i oživljavanje ruskoga imperijalizma, širenje utjecaja i razvoj Kine na temeljima totalitarne komunističke ideologije i osvajačkoga kapitalizma prema statusu dominantne svjetske sile, nemilosrdnu utrku za prestiž Sjedinjenih Američkih Država i okretanje politike njezinih predsjednika obrani vlastite supremacije i povlaštenih interesa svoje zemlje u svijetu, pola stoljeća globalizacije i izranjanju novih svjetskih sila.

Polazeći od takva sučeljavanja i konkurencije interesa u svijetu založio se za jačanje Europe kao ujedinjene, neovisne i suverene sile sposobne nositi se s izazovima i potvrditi u onim područjima nadležnosti što ih odobre njezine članice. Predložio je nekoliko konkretnih institucionalnih reformi u svrhu poboljšanja Europske Unije kao djelotvorne i mirovne sile koja je u stanju očuvati svoju civilizaciju i načela solidarnosti te obraniti europske građane i zadržati vlastitu neovisnost. Deklaracija je naišla na pozitivan odjek i dobar prijam, a objavljena je u glasilu „Europska pisma“ Europske udruge Richard Coudenhove-Kalergi. Predsjednik Terrenoire predložen je na posljednjoj Glavnoj skupštini te udruge za nagradu Richard Coudenhove-Kalergi za sljedeću godinu.

3. Konferencija o budućnosti Europe

Paneuropska unija svojim manifestacijama uključila se u pripremu konferencije koju u ime Europske komisije vodi potpredsjednica Dubravka Šuica. Drago mi je stoga što smo imali prigode još jednom čuti poruke naše paneuropske članice o toj konferenciji. Izvršni odbor konferencije, sastavljen od predstavnika Europskoga parlamenta, Vijeća Europske Unije i Europske komisije, objavio je višejezičnu digitalnu platformu i pozvao sve građane na uključivanje u raspravu o vlastitoj i europskoj budućnosti. Konferencija je pokrenuta s ciljem približavanja građana oblikovanju svoje sudbine. Svi smo pozvani i nadam se da ćemo naći načina da se aktivno uključimo i dademo vlastiti prinos izgradnji bolje budućnosti.

4. Europski centar za mir i suradnju

Na kraju Vas želim izvijestiti o projektu u koji je uključena Međunarodna paneuropska unija i nekoliko paneuropskih organizacija. Riječ je o izgradnji Europskoga centra za mir i suradnju Marija Zvijezda u Banja Luci. U zagradi bivšega trapističkoga samostana u Banja Luci biskup monsinjor dr. sc. Franjo Komarica otvorio je 20. rujna 2020. Kuću susreta „Marija Zvijezda“. Svečano otvorenje održano je u povodu obilježavanja 195. obljetnice rođenja utemeljitelja nekoć najvećega trapističkoga samostana u svijetu. U tom vjerskom središtu okupili su se redovnici iz 16 različitih nacija na jedinstvenom duhovnom i kulturnom projektu značajnom za razvoj jugoistoka Europe. Na svečanosti otvorenja bili su nazočni uglednici i predstavnici različitih naroda i vjera iz Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske.

Tim je povodom objavljena nakana da se na plodnom povijesnom susretištu kultura, na posvećenom mjestu dijaloga i vjere uspostavi europsko središte za mir i suradnju. Potporu su izrazili predsjednik Međunarodne paneuropske unije, predsjednici paneuropskih organizacija Bosne i Hercegovine, Austrije, Njemačke, Hrvatske i brojni članovi, a pozdravnu riječ uputio je zamjenik glavnoga tajnika Međunarodne paneuropske unije Vanja Gavran.

Projekt Europskoga centra i Kuća susreta „Marija Zvijezda“ predstavljeni su 6. listopada 2020. u Vladi Republike Hrvatske na sastanku s predsjednikom Andrejom Plenkovićem, ministrom vanjskih i europskih poslova Gordanom Grlićem Radmanom i državnim tajnikom Zvonkom Milasom. Uz biskupa Franju Komaricu i ravnatelja Karitasa Banjolučke biskupije i Europske akademije Miljenka Aničića na sastanku sam bio nazočan u svojstvu glavnoga tajnika Međunarodne paneuropske unije, a također je bio i zamjenik Vanja Gavran. Izražena je potpora inicijativi te je zaključeno da se projekt usmjeri osobito na područje obrazovne suradnje i razmjene u vidu izgradnje središta dijaloga i mira za mlade u Europi, za učenike i sveučilištarce.

Bivši predsjednik Savezne Republike Njemačke Christian Wulff i biskup Franjo Komarica uputili su 24. prosinca 2020. poziv za članstvo u osnivačkom odboru Europskoga središta za mir i suradnju „Marija Zvijezda“. Uz njih kao supredsjedatelje imenovani su 1. ožujka 2021. još 18 članova iz Srednje, Zapadne i Jugoistočne Europe: Austrije, Bosne i Hercegovine, Francuske, Hrvatske, Mađarske, Njemačke i Poljske. Zastupljeni su istaknuti članovi iz područja europske politike, građanskoga društva, novinstva, znanosti i duhovnoga života, koje međusobno povezuje dugogodišnja suradnja i susreti s biskupom Komaricom i Banjom Lukom. Tri su člana odbora aktivni europski zastupnici, a nekoliko su članova bivši zastupnici u Europskom parlamentu. Naglasak je djelatnosti na obrazovnim sadržajima te na međuvjerskom, međuetničkom i političkom dijalogu.

Europsko središte za mir i suradnju „Marija Zvijezda“ ustrojava se kao neovisna međunarodna organizacija za obrazovne programe, susrete, suradnju i razmjenu u području međukulturnoga, međuetničkoga i međuvjerskoga dijaloga sa svrhom izgradnje i učvršćenja mira sa sjedištem u bivšem trapističkom samostanu u Banja Luci. Naglasak je na obrazovnim programima u kojima se proučava europska kultura, povijest, zemljopis i višejezičnost s nakanom da Bosna i Hercegovina bude preslika europske kulture suživota, snošljivosti, vjere, mira i suradnje. Misija je u privlačenju europske mladeži, nastavnika i akademske zajednice na susrete, izlete, obilaske povijesnih i kulturnih mjesta, vježbanje u dijalogu i razumijevanju, uspostavi kontakata i gradnji mostova među ljudima, narodima, zemljama, vjerama i kulturama.

Što nam nosi budućnost teško je znati. No kao što nam pokazuju paneuropski utemeljitelji treba o njoj razmišljati i raspravljati, ali prije svega učiniti sve da nam se ostvari onakva kakvu bismo željeli. U tom smislu završit ću prekrasnom izrekom o budućnosti jednoga od najvećih zagovornika europskoga ujedinjenja i mira, riječima Victora Hugoa.

„Budućnost ima puno imena: za slabe naziva se nedostižno, za bojažljive nepoznato, a za hrabre ime joj je prigoda.“

U duhu Hugoove poruke, izrečene u izgnanstvu 1854., pozivam Vas, dragi paneuropski prijatelji, da svi skupa odvažno iskoristimo našu povijesnu prigodu i oblikujemo budućnost Europe tako što ćemo biti oni hrabri koji će dati svoj obol europskom ujedinjenju u znaku mira.

KONFERENCIJA „Europska unija u svijetu: prošlost, sadašnjost i budućnost“

Sudionici Konferencije: Pavo Barišić, Alain Terrenoire, Bernd Posselt, Željana Zovko, Gordan Grlić Radman, Davor Ivo Stier, Holger Haibach, Aleksandra Markić Boban, Mislav Ježić

Međunarodna konferencija Hrvatske paneuropske unije

„Europska unija u svijetu: prošlost, sadašnjost i budućnost“

Gordan Grlic Radman

Europa u multipolarnome svijetu treba imati svoju jasnu poziciju, treba biti neovisna i moći braniti svoje interese, treba imati svoju zajedničku vanjsku politiku, sigurnosnu strategiju, zajedničku obranu, treba nastaviti proces proširenja, treba dati veću važnost Europskom parlamentu – to su samo neki od zaključaka godišnje međunarodne konferencije Hrvatske paneuropske unije pod nazivom „Europska unija u svijetu: prošlost, sadašnjost i budućnost“, koja se od 22. do 24. listopada 2021. održala u Zagrebu u hotelu Westin. Konferencija je održana hibridno, a snimke svih govora mogu se naći na stranici YouTube Hrvatske paneuropske unije.

Kao i svake godine konferencija je okupila velik broj članova Paneuropske unije iz cijele Europe, ali i ugledne goste i predstavnike hrvatskih i europskih institucija. Na konferenciji su govorili potpredsjednica Europske komisije Dubravka Šuica, hrvatski ministar vanjskih i europskih poslova Gordan Grlić Radman, zastupnici u Europskom parlamentu Željana Zovko, Karlo Ressler i Tomislav Sokol, zastupnik u Hrvatskom saboru Davor Ivo Stier, predsjednik Međunarodne paneuropske unije Alain Terrenoire, dopredsjednik Međunarodne paneuropske unije i predsjednik Hrvatske paneuropske unije akademik Mislav Ježić, glavni tajnik Međunarodne paneuropske unije prof. dr. sc. Pavo Barišić, predsjednik Njemačke paneuropske unije i dugogodišnji zastupnik u Europskom parlamentu Bernd Posselt.

„Europa mora osigurati vlastitu sigurnosnu politiku i u okviru NATO-a, ali i u vlastitu okviru. Partnere trebamo, ali moramo moći i ravnopravno zastupati svoje interese. Ako se slijede tuđi interesi, može nas to uvesti u sukob koji nije naš. Moramo biti svjesni drugih svjetskih sila koje imaju svoje interese, pa tako i u Jugoistočnoj Europi. Zato nastavak proširenja na zemlje Jugoistočne Europe mora biti prioritet EU-e. Kriterije za ulazak koji danas postoje treba prilagoditi i omogućiti zemljama brže integriranje“, rekao je Alain Terrenoire.

Dubravka Šuica pozvala je građane da se uključe u rad Konferencije o budućnosti Europe, koja je najveći projekt participativne demokracije do sada. „Sve države članice suočavaju se sa sličnim izazovima, uključujući demografske. Svi dijelimo zajedničku sudbinu i svi smo dio zajedničkog rješenja. Uvjerena sam da ćemo zajedno pronaći najbolja rješenja za Hrvatsku i EU”, kazala je, između ostaloga, Šuica.

Ministar Gordan Grlić Radman rekao je da se Hrvatska u 30 godina od neovisnosti međunarodno afirmirala. „Danas trebamo imati odlučnosti i vizije kako u ovom vremenu krize iskoristiti mogućnost jačanja naših pozicija. Hrvatskoj je nastavak proširenja Europske unije jako važan. Države koje se žele priključiti trebaju se mijenjati i usvajati europske vrijednosti i imati pravi smjer prema EU. Ne možete sjediti na više stolica, to je neudobno“, kazao je ministar naglasivši kako je u Bosni i Hercegovini nužna reforma izbornog zakona kako bi konstitutivni narodi mogli birati svoje predstavnike.

Mislav Ježić prisjetio se je vremena kada je osnovana Hrvatska paneuropska unija prije točno 30 godina. „Mnogo se je toga dogodilo u 30 godina, mnogo toga smo i mi uradili već od 1991. kada je trebalo raditi na međunarodnom priznanju Hrvatske. Tadašnji predsjednik Međunarodne paneuropske unije nadvojvoda Otto von Habsburg bio je velik zagovaratelj naše samostalnosti i silno je pridonio međunarodnomu priznanju Hrvatske. Danas se Hrvatska paneuropska unija može pohvaliti svojim članovima koji mnogo znače u europskoj politici: premijer Andrej Plenković, potpredsjednica Europske komisije Dubravka Šuica, zastupnici u Europskom parlamentu Karlo Ressler, Željana Zovko i Tomislav Sokol“. Ježić je govorio i o prošlosti i budućnosti Europske unije. „Europska unija zajednica je u kojoj su demokracija, ljudska prava i slobode razvijenije nego u ikojem drugom dijelu svijeta. No i pored svega toga, EU se suočava s puno izazova: zdravstvenih, demografskih, kao što je potpora obitelji, migracijama iz Azije i Afrike, ra-

slojavanjem europskoga društva, izlaskom Velike Britanije, integracijom preostalih europskih zemalja, posebno šest zemalja iz regije, izgradnjom europske obrane, konkurentnim razvojem gospodarstva i tehnologija, s klimatskim promjenama, zaštitom okoliša i prirode“, kazao je Ježić.

„Amerikanci su sredinom rujna sklopili novi sporazum s Australijom i Ujedinjenim Kraljevstvom, a Australija je u isto vrijeme prekinula sporazum s Francuskom o kupovini podmornica. Iz ovoga treba izvući poruku. Američki predsjednik stavlja na prvo mjesto interese svoje zemlje i svojih građana. I europski građani očekuju isto od svojih čelnika, zaštitu europskih interesa, koji katkada ne moraju biti identični interesima naših saveznika. Europska unija nakon izlaska Velike Britanije i niza svjetskih događanja treba se predefinirati, treba joj europski ustav“, naglasio je Pavo Barišić dodajući kako misija Paneuropske unije - izgradanja jedinstvene Europe - još nije u potpunosti realizirana i na mladima Europe jest da okončaju taj proces ujedinjena.

Bernd Posselt također je govorio o suverenitetu Europe. „Tko je zapravo suveren Europe i kako se taj suverenitet može implementirati? Europa je više od zajednice nacionalnih država, kojoj su nacionalne države prenijele dio svoga nacionalnog suvereniteta. Ali to se ne osjeća previše, čak se osjeća proces renacionalizacije Europske unije. Svi smo mi pojedinačno nositelji europskog suvereniteta, kao i nositelji nacionalnih suvereniteta. Mi smo im ga posudili i trebamo dio dati Europi, ali tako da nacionalne države ne budu ugrožene u pitanjima koja mogu same dobro rješavati. To nije centralizacija već supsidijarnost, mehanizam lakšeg donošenja odluka na europskoj razini. Zato nam treba puno jači Europski parlament koji pak treba biti što više povezan s građanima“, kazao je Posselt.

Na konferenciji su govorili i rektor Sveučilišta u Zagrebu i potpredsjednik Hrvatske paneuropske unije prof. dr. Damir Boras, predsjednica Paneuropske unije Slovačke i članica Predsjedništva Međunarodne paneuropske unije Anna Záborská, član Predsjedništva Međunarodne paneuropske unije Carlos Uriarte Sánchez, predsjednik Paneurope Francuske Eric Campion, predsjednik Paneuropske unije Bosne i Hercegovine Osman Topčagić, predsjednica Paneuropske unije Crne Gore i članica Predsjedništva Međunarodne paneuropske unije prof. dr. sc. Gordana Đurović, predsjednik Paneuropske unije Kosova Arian Krasniqi, potpredsjednik Njemačke paneuropske unije Andreas Raab, predstavnici organizacija paneuropske mladeži: Peter Dyroff iz Njemačke, Gonzalo Cadrecha Valdés iz Španjolske, Dario Plavčić iz Bosne i Hercegovine, Milica Muhadinović iz Crne Gore i Bruno Rukavina iz Hrvatske kao i Aleksandra Markić Boban, voditeljica ureda Zaklade Hanns Seidel u Zagrebu i Holger-Heinrich Haibach, direktor Zaklade Konrad Adenauer za Hrvatsku i Sloveniju.

Pokrovitelj konferencije bilo je Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, suorganizator Međunarodna paneuropska unija, a partneri su bili: Zaklada Hanns Seidel, Zaklada Konrad Adenauer, Zaklada Robert Schuman.

Cjelovita snimka svih predavanja prvoga i drugoga dana konferencije može se pogledati na YouTube kanalu Hrvatska paneuropska unija.

Govori 22. 10. 2021.:

https://youtu.be/S0DdJ9XBbYA

Govori 23. 10. 2021.:

https://youtu.be/QuQWO9rfj6Y

Mislav Ježić

Poštovani gospodine ministre vanjskih poslova Grlić Radman,
Poštovani g. predsjedniče Međunarodne PEU *Alain Terrenoire,*
Poštovana gospođo potpredsjednice
Europske komisije Dubravka Šuica,
Poštovani gospođe i gospodo europski i hrvatski zastupnici,
Poštovani g. predsjedniče PEU *Njemačke*
Bernd Posselt sa suradnicima,
Poštovani govornici prisutni u dvorani ili na
mrežnoj vezi, članovi i prijatelji Paneuropske
unije, njenih organizacija i ogranaka,
Poštovani i dragi suradnici i podupiratelji iz Zaklade
Hanns-Seidel i Zaklade Konrad Adenauer,
Gospođe i gospodo!

Ove godine Europska komisija i njena potpredsjednica gđa Dubravka Šuica organiziraju Konferenciju o budućnosti Europe, a naša godišnja međunarodna konferencija HPEU sudjeluje u njoj. Stoga očekujem da će većina govornika govoriti o budućnosti Europske unije.

S druge strane, ipak se moramo osvrnuti i na prošlost Europske unije i pokreta koji je prvi u XX. stoljeću stao aktivno poticati procese europskoga ujedinjenja, paneuropskoga pokreta, koji iduće godine slavi 100. obljetnicu otkad je Richard von Coudenhove-Kalergi, njen utemeljitelj i prvi predsjednik, stao objavljivati programatske paneuropske tekstove i organizirati pokret. A naša Hrvatska paneuropska unija obilježava ove godine 30 godina djelovanja budući da je bila osnovana 27. svibnja 1991. Tada je Međunarodnoj paneuropskoj uniji predsjedavao nezaboravni Nadvojvoda Otto von Habsburg koji nas je napustio prije točno 10 godina. A sada smo počašćeni da nam na konferenciji, kao što je redovito slučaj, ponovo sudjeluje i govori g. Alain Terrenoire, treći, sadašnji predsjednik Međunarodne PEU. Kao što vidite, ovaj pokret okrenut budućnosti već je bremenit i prošlošću koju ne smijemo zaboraviti niti zbog izuzetnih zaslužnih ljudi, niti zbog zamisli koje su stvarale Europsku uniju, pa su se velikim dijelom i ostvarile u svijetu u kojem danas živimo, ali su zacrtale i zadatke koji nam još uvijek ostaju neispunjena zadaća.

Iako se je zamisao o stvaranju saveza europskih država

javila pred mnogo stoljeća – početkom XIV. stoljeća takve je zamisli iznosio Dante Alighieri (*De monarchia*) ili francuski pravnik Pierre Dubois (*De recuperatione terrae sanctae*) – i iako je bilo od tada znatnih zastupnika takva sveeuropskoga obzora – u XIX. stoljeću mogu se spomenuti imena kao Giuseppe Mazzini ili Victor Hugo – ipak je tek u XX. stoljeću, nakon katastrofe Prvoga svjetskoga rata, Richard von Coudenhove-Kalergi uspješno potakao stvaranje Paneuropske unije, pokreta za ujedinjenje Europe, svojim člancima (iz 1922.) i programatskim spisom Pan-Europa (1923.), da bi se spriječio idući svjetski rat i osigurao mir te potakla Europa da osigura svoje mjesto u svijetu. Postupno je uspio privući tomu pokretu istaknute političke vođe u Europi, a francuskoga ministra vanjskih poslova Aristidea Brianda nagovoriti da postane počasni predsjednik njegova pokreta i da 1929. pred Ligom naroda čak i predloži stvaranje saveza europskih država. Pokretu se je pridružilo još i mnogo više intelektualaca nego političara, a među njima i Heinrich i Thomas Mann, Stephan Zweig, Franz Werfel, Romain Rolland, Paul Valéry, Paul Claudel, Jules Romains, George Bernard Shaw, Ortega y Gasset, Sigmund Freud, Albert Einstein i mnogi drugi. Taj je Briandov poticaj za ujedinjavanje Europe nažalost iste 1929. godine doživio težak udarac od svjetske gospodarske krize koja je krenula s Wall Streeta, a koja je nacionalne države u Europi navela na protekcionističko zatvaranje, a ne ujedinjavanje. Potom se je uskoro, nakon boljševičkoga Sovjetskoga Saveza (1917.) i fašističke Italije (1922.), i Njemačka (1933.) pretvorila u totalitarnu državu, ovaj put pod nacističkom ideologijom, i idući je svjetski rat postajao neizbježan. Tada je Codenhove-Kalergi objavio i knjigu protiv svih triju totalitarizama Totaler Staat – totaler Mensch (1927) i Paneuropska unija postala je pokret koji se je dosljedno suprotstavljao svakomu totalitarizmu.[1] Može se pripomenuti da je takvo jasno viđenje i hrabrost da se nenasilno, a moralno i vjerski suprotstavi svakomu totalitarizmu imao i zagrebački kardinal Alojzije Stepinac koji je niz puta pa tako, na primjer, i u listopadu 1942. usred Zagreba – pod ustaškom vlašću, a njemačkom nacističkom vojnom silom – u propovijedi u katedrali glasno osudio zločine protiv Židova, Roma i drugih žrtava totalitarnoga poretka, rekavši uz ostalo: „Zato je Katolička Crkva uvijek osuđivala, a i danas osuđuje svaku nepravdu i nasilje, koje se počinja u ime klasnih, rasnih ili narodnosnih teorija...“[2] U kategorijama koje spominje jasno se prepoznaje osuda nasilja boljševizma, nacizma i fašizma. Većina političara još do danas nije postigla takvu jasnoću političkoga pogleda i stava. Tek nakon Drugoga svjetskoga rata, počev od 1951. godine, počela se je stvarati Europska zajednica, prvo EZ za ugljen i čelik (da onemogući nekontroliranu proizvodnju tih strateških sirovina za ratne svrhe), a zatim 1957. EZ za atomsku energiju (jer je

ona postala najopasniji izvor oružane moći) i, iste godine, Europska ekonomska zajednica. Pokretači toga europskoga ujedinjavanja bili su Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi, sve kršćanski demokrati i sve članovi Paneuropske unije od prije rata, te socijalist Paul-Henri Spaak. Te su europske zajednice Sporazumom u Maastrichtu iz 1992. postale Europska unija. Zajednice su počele od 6 članova, a danas ih Unija ima 27 (prije izlaska Velike Britanije 2020. bilo je 28), među kojima je i Hrvatska od 2013. godine. Iako se nije ostvarilo sve što se je željelo i sve što bi još trebalo ostvariti, Europska unija zajednica je u kojoj se demokracija, ljudska prava i slobode zaštićuju u većoj mjeri nego i u kojem drugome dijelu svijeta. Ona predstavlja i područje slobodnoga tržišta, ali se razlikuje od drugih dijelova svijeta s takvim gospodarstvom po tome što bi to tržište u načelu trebalo biti slobodno, ali i socijalno. Sve se više misli i na to da ono treba biti i ekološki regulirano.

Mnogo je toga u programatskim spisima Coudenhove-Kalergia oštroumno prosuđeno i sjajno sročeno. Multipolarni svijet, u kojem ih je pisao, mijenjao se je nakon Drugoga svjetskoga rata u bipolarni za vrijeme 45-godišnjega hladnoga rata, pa naizgled u unipolarni nakon pada Berlinskoga zida i 1990. godine, a danas je opet multipolaran, što u mnogih izaziva gorčinu protiv drugih polova moći, osobito u dijela Amerikanaca koji u tome vide gubitak jedinstvene veličine svoje zemlje. Mudrije bi, barem za Europljane, bilo da se vrate u usporedivu perspektivu Coudenhove-Kalergia u kojoj je vidio Sjedinjene Američke Države, novonastali Sovjetski Savez (kao nasljednika carske Rusije), Britanski Imperij, i Daleki Istok (u ono vrijeme osobito Japan) kao velika središta moći, i pozivao europske narode da se ujedine i postanu zajedno petim središtem moći u svijetu jer se inače s tim središtima neće moći nositi.

Najveća je razlika danas u tome što nakon dekolonizacije Britanski Imperij više ne postoji, a na Dalekom Istoku uz Japan se je još snažnije podigla Kina, dok se Indija pojavljuje kao druga velika zemlja u svijetu s najvećim gospodarskim rastom na mjestu onoga Imperija. I niz je zemalja islamskoga kulturnoga kruga na Prednjem Istoku, nakon dekolonizacije, stao biti dinamičan dio svjetske političke pozornice. Ulazak Velike Britanije u Europsku uniju 1973. činio se je kao završetak njene imperijalne politike, a izlazak 2020. možda je bio prikriven povratak u „postmoderni imperijalizam“, o kakvu je pisao Robert Cooper, savjetnik više britanskih premijera. To europski političari nastoje ne vidjeti. Britanska je samosvijest znatno jača od europske. Jedan od prvih koraka po tom izlasku, koji je razočarao

1 Ježić, Mislav (2005), Richard von Coudenhove-Kalergi: život, rad i paneuropska zamisao, u: Coudenhove-Kalergi, R. (1923, hrv. prijevod 2005, prev. Mate Križman), *Paneuropa*, Zagreb: Hrvatska paneuropska unija, 5-34.

2 Stepinac Alojzije (1996), Propovijedi, govori, poruke (1941 – 1946), Zagreb: Postulatura bl. Alojzija Stepinca, str. 128.

Francusku, bilo je udruživanje Velike Britanije i SAD-a s Australijom u ponudi nuklearnih podmornica umjesto podmornica koje su bile naručene od Francuske. Ne podsjeća li to na imperijalne veze unutar Commonwealtha te sa SAD-ama? S druge strane, vidjet ćemo, hoće li razočaranje izlaskom iz EU dovesti do promjene položaja Škotske, a možda i Sjeverne Irske i Walesa, u odnosu na Ujedinjeno Kraljevstvo. To preustrojavanje odnosa u svijetu pustolovina je s neizvjesnim ishodom.

Zanimljivo je i to da se je Hrvatska ovaj put, nakon prethodnoga pokušaja nabavke borbenih aviona od Izraela, koji su ojalovile SAD, odlučila za nabavku aviona od Francuske, što bi se moglo vidjeti kao povjerenje Hrvatske u Europsku uniju i njenu budućnost. Nije, međutim, umirujuće da za to vrijeme u našem susjedstvu Srbija nabavlja borbene avione od Rusije. Dok Paneuropska unija, kao i država Hrvatska, nedvojbeno zagovaraju uključenje susjednih 6 zemalja u Europsku uniju, treba posvetiti pažnju prisutnosti drugih svjetskih igrača u tome susjedstvu, prije svega Rusije i Turske te nekih arapskih zemalja i Irana, jer bi i za Uniju i za pučanstvo Jugoistočne Europe ta integracija morala biti najsretnije rješenje, a ujedno bi morala spriječiti vezivanje tih zemalja uz izvaneuropske sile, ali ne bi bilo najsretnije da se s njihovim ulaskom u EU uvezu i utjecaji i prisutnost tih sila koje u njih prodiru. To nije jednostavan zadatak.

Otto von Habsburg je do kraja zagovarao Hrvatsku u inozemstvu, kao uostalom i niz europskih zemalja za koje je smatrao da imaju pravo ući u Europsku uniju, a i da je njihov ulazak u interesu Unije. A poticao je i potrebne poteze u Hrvatskoj.

Sred svih problema s kojima se suočava Europska unija u suvremenome svijetu, jedan je osobito prepoznatljiv nama Hrvatima. Kao što Hrvatska, dobrim dijelom pod još uvijek živućom tradicijom jugoslavenske ideologije, često nema dovoljno povjerenja u sebe, i trebalo je velikih napora, osobito Paneuropske unije, da se hrvatski političari ohrabre i da se Hrvatska osmjeli uložiti zakašnjeli zahtjev 2003. i da konačno 2013. postigne članstvo u Europskoj uniji, tako i Europskoj uniji i njenim političarima nedostaje samopouzdanja da izgrade snažnu Europsku uniju ravnopravnu drugim središtima moći u svijetu. Meni je osobito zgodan primjer, koji je uočio Dirk Voss 2008. nakon Olimpijskih igara u Beijingu, da su sva europska glasila, kao i neeuropska, objavljivala velik trijumf Kine koja je osvojila 51 zlatnu medalju, ispred SAD-a koje s osvojile 36 zlatnih medalja, i Rusije sa 23 medalje. Nijedna europska zemlja nije osvojila ništo usporedivo s tim brojem medalja. No nikomu, čini se, osim Dirku nije palo na pamet da zbroji sve medalje svih članica Europske unije: bilo ih je 76! Ako Europska unija Europljanima ne znači ništo, onda je svaka od naših zemalja bezznačajna. Ali ako je Europa naša šira domovina, onda nismo ni svjesni koliko ona može biti snažna i u svjetskim razmjerima!

Kada smo osnivali Hrvatsku paneuropsku uniju, na osnivačkome je sastanku bio je kao predstavnik Predsjedništva Međunarodne paneuropske unije tada mladi g. Bernd Posselt. On nas je tada hrabrio i upozoravao: „Hrvatska će sigurno postići neovisnost i međunarodno priznanje, samo ako bude jasno znala što hoće! Budete li jasno znali što hoćete, tada će se i Gianni de Michelis i Hans Dietrich Genscher natjecati koji će prvi u Hrvatsku donesti priznanje svoje zemlje!“ U to su se vrijeme još obojica izjašnjavala za očuvanje cjelovite Jugoslavije i protiv priznanja republika; kasnije se je pokazala velika razlika između njih. U onoj teškoj situaciji lijepo je bilo čuti takve riječi, ali im je bilo teško povjerovati. A te su se proročke riječi Berndove, koje nismo mogli zaboraviti, doslovce ozbiljile za nekoliko mjeseci!

Trebalo je samopouzdanja! Kada su prvi branioci Hrvatske stali opsjedati armijske kasarne, Bernd nas se je sjetio i nazvao iz Njemačke: pitao je moju suprugu, hoćemo li se skloniti u Njemačku dok se stanje ne smiri. A ona mu je, zahvaljujući mu, odgovorila da se je bojala dok se nismo počeli suprotstavljati sili, a da se sada mnogo manje boji, i da ćemo ostati u Hrvatskoj. Kasnije mi je Bernd rekao da imam sjajnu suprugu!

Tada se je počelo u Hrvatskoj graditi samopouzdanje, koje je poslije još mnogo puta dolazilo u velike kušnje i još uvijek dolazi u njih, ali je ipak u ratu pobijedilo agresora! Uskoro je u Hrvatsku došao i predsjednik Međunarodne paneuropske unije, Nadvojvoda Otto von Habsburg i stao se je susretati s Predsjednikom Tuđmanom. Otto von Habsburg tumačio je Tuđmanu tko je tko u Europi i svijetu, a sve ih je poznavao, a Tuđman je njemu tumačio tko je tko u bivšoj Jugoslaviji. Mnogo se je toga moglo čuti što nije moglo doprijeti u javnost. Zgodna je bila prilika kada je Nadvojvoda stao Tuđmanu objašnjavati tko je Hans van den Broek i pitao ga, je li ga već upoznao. A Tuđman je odgovorio da još nije imao prilike upoznati ga. Nadvojvoda, koji se je usudio o svakome reći što ga ide, bez obzira na rod i položaj, prije no što mu ga je podrobnije opisao, prvo je rekao: „Na, da haben Sie nicht viel verloren! / No, niste time mnogo izgubili!“ U tim razgovorima obojica su si prenosili vrlo sadržajne obavijesti iz živa iskustva, a te su obavijesti i savjeti mnogo značili za Hrvatsku.

Otto von Habsburg je do kraja zagovarao Hrvatsku u inozemstvu, kao uostalom i niz europskih zemalja za koje je smatrao da imaju pravo ući u Europsku uniju, a i da je njihov ulazak u interesu Unije. A poticao je i potrebne poteze u Hrvatskoj. Kada smo, uz München, Pariz, Beč i Budimpeštu, i mi u Zagrebu s njime slavili njegov 90. rođendan, u saborskome Odboru za vanjsku politiku, Zdravko Tomac, koji mu je tada predsjedao, sazvao je svečanu sjednicu njemu u čast, a Nadvojvoda je iskoristio priliku, kao i uvijek, da svečanu sjednicu pretvori u radnu. Žestoko se je založio za to da Hrvatska odmah podnese zahtjev za pridruženje Europskoj uniji jer već previše kasni. Kada su mu rekli: „Ali nas predstavnici Europske unije i europskih zemalja upozoravaju da bi to još bilo prerano.“, on je odglumio srditost, i rekao: „Zašto vi u Hrvatskoj uvijek slušate svoje neprijatelje, a nikada svoje prijatelje?!“ To je djelovalo. Za dva mjeseca Hrvatska je, nakon odluke Sabora, uložila zahtjev za pridruživanje.

Još je dugo trebalo da otpočnu pregovori, a još mnogo duže dok nisu završili. Bilo je prijatelja, na primjer iz

Austrije i Mađarske, kojima ne smijemo zaboraviti što su učinili da, usprkos moćnim protivnicima, Hrvatska počne, a na kraju i uspješno završi pregovore. U tome razdoblju pregovora osobito je veliku pomoć Hrvatskoj stalno pružao Bernd Posselt kao zastupnik u Europskome parlamentu, koji je prihvatio dužnost izvjestitelja u sjeni (Schattenberichterstätter) o napredovanju Hrvatske. Kako je često posjećivao Hrvatsku i u vrijeme rata i poslije njega, nerijetko sa suradnicima, Stephanie von Waldburg-Zeil, Isabel von Kuenhelt-Leddihn i Hansom Kijasom, poznavao ju je, kao i cijelu Srednju Europu, kao svoj džep. A uvijek je imao hrabrosti boriti se za pravednost i istinu. Često je na vrijeme naslućivao i prepoznavao manipulacije u izvješćima birokrata iz Komisije, i da nije energično i pravovremeno reagirao i tražio da se odstrane, često bi zlonamjerne i neistinite ocjene znatno bile naškodile Hrvatskoj. Drago nam je da su njegove zasluge u Hrvatskoj ipak prepoznate i da su mu predjednici Republike dva puta dodjeljivali visoka odličja, posljednji put pred dvije godine na Paneuropskoj konferenciji u Splitu, gdje mu je orden uručio g. ministar Grlić Radman.

Tom je prilikom g. ministar uručio odlikovanje i našemu međunarodnomu predsjedniku Alainu Terrenoireu, koji se je zalagao za Hrvatsku i susjedne zemlje u Francuskoj, i napisao u ključnome trenutku izvrsno pozitivno izvješće o njima za francuska državna tijela.

Mnogo bi se još živih sjećanja moglo ispričati o 30-godišnjoj djelatnosti Hrvatske PEU-e i o suradnji s Međunarodnom PEU-om. Moj je prvi mandat kao predsjednika HPEU-e obuhvatio razdoblje od borbe za međunarodno priznanje Hrvatske do uručenja zahtjeva za pridruživanje EU-i, zatim je mandat prof. Pave Barišića obuhvatio razdoblje pregovora Hrvatske o članstvu u EU-i, a ja sam ponovo morao prihvatiti po odluci naše skupštine tu dužnost kada je prof. Barišić postao ministar pa bi se to moglo kositi s njegovim novim dužnostima. No obojica dugujemo sve što smo uspjeli izvrsnoj suradnji s drugim vrijednim članovima naše Hrvatske PEU-e, i osobito s izvrsnim članovima Međunarodne PEU-e. Od dolaska u Hrvatsku, veliku nam je potporu u radu pružala Zaklada Hanns-Seidel, još od prve ravnateljice gđe Angele Adamovich, a potom i Zaklada Konrad Adenauer s kojom također imamo već dugu vrlo lijepu suradnju, pa i njima i njihovim ravnateljima gđi Markić Boban i g. Holgeru Haibachu želimo izraziti priznanje i zahvalnost za niz uspjelih djelatnosti.

Možda se još mogu osvrnuti na prošlost i na moje prvo međunarodno „vatreno krštenje“ nakon preuzimanja dužnosti. U srpnju 1991. dobio sam poziv od Stephanie von Waldburg-Zeil u ime Paneuropske mladeži Bavarske, kojoj je predsjedao Stephan Baier, da dođem na njihovu zemaljsku skupštinu i budem na njoj glavni govornik. Redovito je glavni govornik na takvoj skupštini bio Nadvojvoda Otto von Habsburg, ali je ovaj put on u to vrijeme bio pozvan u Hrvatsku održati važan politički govor. Bojao sam se, neću li razočarati organizatore koji su me pozvali. To mi je bilo prvo takvo iskustvo: držati politički govor, i to na njemačkom pred velikim skupom! Izlagao sam o situaciji u zemlji, opisao početak agresije na Hrvatsku, nastojao objasniti uzroke i moguće posljedice, iznosio što više činjenica, pokušao to što se događalo staviti u povijesni i međunarodni kontekst, ali i vjerno svjedočiti o tome što smo tada doživljavali. Kada sam vidio da su me slušatelji slušali u najvećoj tišini, i da su se bavarskomu ministru Gebhardu Glücku i potpredsjednici Europskoga parlamenta Ursuli Schleicher i nekim drugima u prvome redu pojavile suze u očima, osjetio sam da sam uspio prenesti poruku.

Nakon toga me je Paneuropska mladež Bavarske pozvala i na turneju u prosincu, na kojoj sam u nizu gradova trebao tumačiti što se zbiva u Hrvatskoj i njenu okruženju, a vrhunac je bila velika noćna procesija sa svijećama po ledenom Augsburgu, koju je inicirao Dirk Voss, a vodio nadbiskup Stimpfle, u kojoj je sudjelovalo oko 1500 ljudi, i u kojoj smo pozvali njemačku i međunarodnu javnost i politička tijela da se založe da ispaćeni narod Hrvatske – bilo je to već nakon tragedije u Vukovaru – dobije kao najljepši dar za Božić međunarodno priznanje! Taj je događaj odjeknuo u medijima. I on je, uz mnoge druge napore, pridonio tomu da je Hrvatska za mjesec dana, 15. siječnja doživjela međunarodno priznanje. Onima koji to nisu proživjeli, teško je opisati što je to značilo.

> Kada smo osnivali Hrvatsku paneuropsku uniju, na osnivačkome je sastanku bio je kao predstavnik Predsjedništva Međunarodne paneuropske unije tada mladi g. Bernd Posselt. On nas je tada hrabrio i upozoravao: „Hrvatska će sigurno postići neovisnost i međunarodno priznanje, samo ako bude jasno znala što hoće!”

U domovini je Hrvatska paneuropska unija razvila mnoge djelatnosti: na obavješćivanju međunarodne javnosti, na dopremi humanitarne pomoći, na organiziranju međunarodnih skupova i tribina s uglednim govornicima, među kojima su bili i Peter Galbraith ili Alain Finkelkraut, kao i mnogi ugledni predstavnici Hrvatske. Te su naše djelatnosti u zemlji i inozemstvu bile uočene pa sam 1994. na Paneuropskoj općoj skupštini u Strasbourgu izabran u međunarodno Predsjedništvo, a uskoro me je predsjednik Otto von Habsburg imenovao svojim prvim potpredsjednikom. To mi je omogućilo da, uz pomoć Nadvojvode kao iznimno uglednoga europskoga zastupnika i njegova parlamentarnoga asistenta Stephana Baiera, sa suradnicima iz HPEU priredim izložbu o kulturnoj povijesti Hrvatske u Europskome parlamentu, koja se je otvorila u siječnju 1996. i imala velik odjek. Treba si zamisliti da je to bilo vrijeme kratko poslije oslobodilačkih operacija Bljesak i Oluja. A to znači da su tada hrvatski diplomatski predstavnici bili gotovo onemogućeni u radu, a Hrvatska pod tihim sankcijama. A mi smo zahvaljujući Paneuropskoj uniji i Ottu von Habsburg slavili novostečenu hrvatsku slobodu usred Europskoga parlamenta i Vijeća Europe! I stjecali prijatelje za Hrvatsku.

Potom je ta izložba putovala u niz europskih prijestolnica i političkih središta: u Pariz (u palaču UNESCO-a), Beč, Kairo, Solun, Dubrovnik, Dresden, Berlin, München, Prag, Bratislavu i Budimpeštu.

Mnogo se je još toga dogodilo u povijesti Hrvatske pa-

neuropske unije, što ne stane u ovo izlaganje. U samoj Međunarodnoj paneuropskoj uniji Pavo Barišić je na posljednjoj općoj skupštini izabran za njena glavnoga tajnika, a mene su ponovo izabrali za potpredsjednika. Sretni smo što izvrsno surađujemo s međunarodnim predsjednikom g. Terrenoireom i članovima Predsjedništva. A osobito nam je drago da niz članova Hrvatske paneuropske unije danas mnogo znači u hrvatskoj i europskoj politici: naš današnji predsjednik Vlade g. Andrej Plenković, bivši potpredsjednik Vlade a sadašnji saborski zastupnik g. Davor Ivo Stier, obojica prijašnji izvrsni europski zastupnici, i današnji naši istaknuti zastupnici u Europskome parlamentu, g. Karlo Ressler, gđa Željana Zovko, g. Tomislav Sokol. Sada je na najvišoj službi u EU kao potpredsjednica Europske komisije naša članica gđa Dubravka Šuica.

Danas pred Europskom unijom stoje mnogobrojni izazovi:

» zdravstveni izazovi u doba pandemije i srodnih ugroza,
» demografski izazovi pred kontinentom koji stari,
» zaštita i potpora obitelji kao jedinomu jamstvu demografskoga oporavka, ali i temeljnih životnih vrijednosti,
» klimatske promjene koje izazivaju sve veće prirodne katastrofe u cijelome svijetu,
» migracije iz Afrike i Azije zbog političkih progona, gospodarskoga siromaštva ili klimatskih promjena,
» raslojavanje društva u europskim zemljama na malobrojne sve bogatije i sve mnogobrojnije siromašne,
» politička prestrojavanja poput izlaska Velike Britanije iz EU,
» pitanje postupnoga ulaska još neintegriranih europskih zemalja, među njima 6 zemalja u susjedstvu Hrvatske, u Europsku uniju,
» pitanje poželjnih promjena u ustroju Europske unije i njenu pravnome sustavu,
» izgradnja europske obrane i zajedničke vojske, što u ovakvu multipolarnome svijetu, gdje se i saveznicima interesi okreću na druge strane, postaje nužnost za sigurni dalji razvitak,
» zatim razvoj gospodarstva i tehnologije koji će moći biti konkurentan u usporedbi sa svjetskim silama i koji će jamčiti neovisnost EU-e o njima, a neće ugroziti opstanak ljudi i prirode,
» očuvanje i razvoj kulturnoga identiteta pomoću naobrazbe, znanosti i kulture uopće, koje se često zanemaruju ili pak reformama degradiraju te postaju u svijetu nekonkurentnije,
» ugroženost okoliša i pitanja zaštite prirode, pa i razvoj kulture života, o kojoj su govorili pape Ivan Pavao II. i Franjo, a koja bi trebala obuhvatiti ljude i živa bića s kojima dijelimo sudbinu na ovoj Zemlji.

Svi su ti izazovi ujedno i pitanja o budućnosti Europe. S njima se uvelike podudaraju i pitanja o budućnosti Hrvatske.

Na mnoga od tih pitanja već je davno upozoravao paneuropski pokret. Mnoge su se teškoće riješile, mnogi ciljevi ostvarili, a ima i onih o kojima je govorio još Coudenhove-Kalergi pred stotinu godina, koje tek treba ostvariti. Ima naravno i velikih novih pitanja i zadataka. Stoga nema straha da neće biti posla na Europskoj uniji, a niti da Paneuropska unija, bude li stalno na zdravim temeljima kreativno promišljala i stara i nova pitanja, neće moći nastaviti pružati dragocjenu pomoć na daljem putu Hrvatske i svih drugih zemalja Europe u budućnost.

Zato nam je i u Hrvatskoj paneuropskoj uniji naša Paneuropska mladež radost i nada za budućnost, a tako je i u drugim nacionalnim organizacijama i u cijeloj Međunarodnoj paneuropskoj uniji. Mladež će i na ovoj konferenciji imati svoj dio programa.

U ovoj godini, kada slavimo 30 godina djelovanja Hrvatske paneuropske unije i pripremamo proslavu 100. obljetnice Međunarodnoga paneuropskoga pokreta, na njihovoj povijesti i iskustvu temeljimo nadu u budućnost Europe kao najuspješnijega mirotvornoga projekta XX. stoljeća, kao i u budućnost cijeloga svijeta usprkos svim ozbiljnim izazovima pred njim. Ona će ovisiti o izboru zdravih načela u daljem razvoju, koja trebaju staviti u središte naše pažnje i brige ljude i život na Zemlji. Svojevremeno je u svojoj knjizi *Totaler Mensch – totaler Staat* protiv svih totalitarizama Coudenhove-Kalergi sjajno sažeo svoj načelni i ishodišni stav:

Čovjek je stvorenje Božje. Država je stvorenje čovjekovo.
Zato država postoji radi čovjeka, a ne čovjek radi države.
Ljudi su zamislivi bez država, a države
su nezamislive bez ljudi.
Čovjek je cilj, a ne sredstvo. Država je sredstvo, a ne cilj.

Od toga izvrsnoga polazišta možemo krenuti dalje razmišljati. Nisu samo ljudi stvorenje Božje, nego su to sva stvorenja, a osobito sva živa bića. Nisu danas više države glavni izvor moći nad ljudima, danas je to prije svega financijski kapital kojemu i države služe, ne samo u Americi, nego i u Rusiji i Kini. On postaje pred našim očima izvor novoga totalitarizma. Stoga bi Kalergieve sjajne načelne misli danas vrijedilo ovako doraditi i osuvremeniti u duhu kulture života:

Čovjek i živa bića stvorenja su Božja.
Novac je stvorenje čovjekovo.
Zato novac postoji radi čovjeka, a ne
čovjek ni živa bića radi novca.
Ljudi i živa bića zamislivi su bez novca,
novac nije zamisliv bez ljudi.
Čovjek i živa bića su cilj, a ne sredstvo.
Novac je sredstvo, a nije cilj.

S takvim se stavom može mnogo više učiniti za ljude i život na ovoj Zemlji, nego sa stavom ideologija totalitarne države ili totalitarnoga novca, koje preziru ljude i život. To može biti dobra misao vodilja u svladavanju svih izazova koje smo nabrajali. A nadahnuta je paneuropskim načinom promišljanja utemeljenim na europskim antičkim, i naravno kršćanskim i humanističkim temeljima. I može biti dar svijetu.

Hvala Vam na pozornosti. Najbolje želje svima za uspjeh ove konferencije!

Pavo Barišić

Konferencija o budućnosti Europske Unije uputila je poziv građanima i udrugama za raspravu o izazovima i prioritetima Europe. Radi se o dvogodišnjem eksperimentu deliberacije koji nosi demokratska obilježja. Vrhovna politička i zakonodavna tijela Europske Unije – Parlament, Vijeće i Komisija – primaju i osluškuju savjete i preporuke što im upućuju građani, osobito mladi. Drago mi je što se i paneuropska mladež tome pridružila te što je prva sesija jutros bila prigoda čuti njihove poruke. Europa je tako od svibnja 2020. do svibnja 2022. pretvorena u golemi *think tank,* mislionicu. Istinska demokracija traži odgovorne i djelatne građane koji su spremni vijećati i odlučivati o vlastitoj i svjetskoj budućnosti.

Nadovezat ću se na prethodni tematski blok i podijeliti s Vama nekoliko razmatranja o budućnosti Europske Unije i njezinu položaju u svijetu. Potom ću se osvrnuti na prošlost, sadašnjost i budućnost Paneuropske unije. Ukazat ću osobito na značenje njezine povijesne misije.

1. Europa i novi svjetski poredak

Stanje nije blistavo. U svojemu obraćanju na Predsjedništvu Međunarodne paneuropske unije u Münchenu predsjednik Alain Terrenoire ocrtao je nadolazeću promjenu svjetskoga poretka i preslagivanje geopolitičkih prioriteta strateških partnera. Protumačio je što naznačuje prekretnički pad Kabula na blagdan Velike Gospe, 15. kolovoza 2021.

Ukazao je na tragičnu predaju afganistanskoga naroda u ruke talibanskih vlasti. Svakodnevno se čuju glasovi koji izvješćuju u kršenju ljudskih prava. Osobito su žene pogođene. U početku su prosvjedovale na ulicama, a zatim su grubo i nasilno ušutkane. Sada se iz medija više ne razabiru njihove poruke. Ne samo što moraju pokrivati lice nego ne smiju javno zboriti, obrazovati se ili baviti sportom. Kruže stravične vijesti o vješanju sportašica. Nakon dvadeset godina borbe za ljudska prava i demokraciju Sjedinjene Američke Države i njezini europski saveznici neslavno su se povukli s poprišta na Bliskom istoku. Odvratili su pogled od narušavanja svijetlih principa zbog kojih su krenuli u pohod.

Naglasak je predsjednik Terrenoire stavio na jednostranost i tajnovitost postupka. Usporedio ga je s iznevjeravanjem obećanja u Siriji. Kada je sve već bilo gotovo, obznanjeno je u posljednji čas gradu i svijetu kako Amerikanci odustaju od angažmana na Bliskom i Srednjem istoku. Prioritete okreću prema Pacifiku i Južnoj Aziji. To je naravno legitimna promjena geopolitičkih ciljeva. No, ostaje gorak okus. Strateški saveznici bili su uskraćeni za pravovremenu obavijest o povlačenju. Snubljeni su kada je trebalo pokretati intervenciju te slati mlade ljude na prve crte obrane demokracije i ljudskih prava. Ali nisu bili pitani kada je trebalo napuštati bojno polje. Stoga su mnogi osjetili gorčinu i iznevjerenost.

Što takvo postupanje znači za europsku budućnost može se ilustrirati još jednim nemilim događajem. Amerikanci su sredinom rujna, nekoliko tjedana nakon povlačenja iz

Afganistana, sklopili novi strateški sporazum s Australijom i Ujedinjenim Kraljevstvom. Njime je raskinut nekoliko godina pripreman te naposljetku zaključen ugovor između Australije i Francuske. Radi se o više desetaka milijardi eura vrijednoj isporuci podmornica. Francuzi su taj čin protumačili kao udarac nožem u leđa od strane bliskih saveznika. Povukli su veleposlanika iz Washingtona, što kažu nije zabilježeno od 1778. Ministar vanjskih poslova Jean Yves Le Drian ukazuje na „dvoličnost" i „izdaju" saveznika. Tako se u beskrupuloznoj otimačini posla i kršenju ugovora potvrđuje još jednom drevna narodna izreka koja glasi: *Možda mi jesmo braća, ali naše kese nisu sestre.*

Neki europski politički prvaci demonstrirali su začudnu naivnost. Primjerice, predsjednik Europskoga vijeća Charles Michel ustvrdio je kako je ostao zatečen i iznenađen postupkom administracije Joea Bidena. Navodno, takvo bi nešto očekivao od prethodnoga predsjednika Donalda Trumpa. Ali mu je to bilo neprispodobivo s likom novoga Predsjednika iz reda demokrata. Time je čelnik Europskoga vijeća pokazao ne samo kako nije dobro svladao drevnu mudrost, nego je previdio geopolitičko značenje i pozadinu poruke koju je neuvijeno isticao predsjednik Trump govoreći – *America First*! On je to barem otvoreno kazivao.

Ostavljam po strani etičku dvojbu je li pošteniji onaj koji nešto otvoreno najavljuje i sukladno tomu djeluje ili pak onaj koji ljubazno prešućuje, ali zapravo svoje djelovanje gradi na istom. Razlika između jednoličnosti i dvoličnosti može se teoretski razmatrati iz raznih perspektiva.

Vrjednijom se pak čini pouka koju iz toga valja izvući. Bez obzira govori li ravno u lice ili pak licemjerno zatajuje pravu istinu, posve je legitimno da američki predsjednik na prvo mjesto stavlja interese svoje zemlje i vlastitih građana. Narod ga je demokratski izabrao da zastupa državne prioritete na geopolitičkim meridijanima koji su u tom času najprikladniji. Stoga američki demos može samo zapljeskati na unosnom poslu i promicanju interesa.

S istim razlozima i europski građani očekuju od svojih političkih prvaka da se brinu o njihovim poslovima. Radi se o njihovoj budućnosti i interesima europske mladeži. Ti se interesi ne moraju uvijek podudarati s prioritetima saveznika. Katkad se mogu i razilaziti s njima. Jer to i jest bit politike. Njezina se uspješnost mjeri prema umijeću kako pravedno artikulira stajališta koja se nerijetko razlikuju.

2. Budućnost Europske Unije

Sažeo bih sada taksativno nekoliko ključnih smjernica za razvoj Europske Unije u budućnosti. Ravnam se prema

izvornom nalazu paneuropskoga utemeljitelja Richarda Coudenhove-Kalergija. Europa se prije jednoga stoljeća nalazila između Scile ruske vojne diktature i Haribde američkih novčarskih interesa. Prva je htjela Europu osvojiti, a druga kupiti. Danas zacijelo navedenim scilama i haribdama valja dometnuti kineske, indijske, iranske, turske, južnoameričke i druge geostrateške interese i silnice iz raznih središta moći u multi-polarnom okružju svjetske politike.

Ujedinjeno Kraljevstvo ponovno se na žalost udaljilo iz europske orbite u nedosanjanu mrežu Commonwealth-a. Na zamršenost britanskoga pitanja i proturječnost odnosa prema ujedinjenju Europe ukazivao je Coudenhove-Kalergi od prvih paneuropskih spisa. Brexit je dodatni poticaj da se i Europska Unija redefinira u novim konstelacijama svjetskoga poretka i osnažena ujedinjenjem nađe put u bolju budućnost. Organizmi koji nisu u stanju na vrijeme se prilagoditi, nužno propadaju, tako nas poučavaju zakoni prirode.

Davor Ivo Stier

Prvo, neophodno je daljnje jačanje europskih demokratskih institucija, prije svega Europskoga parlamenta. S time je povezano i otvaranje veće nadležnosti za djelovanje i odgovornost tijela izvršne vlasti, Europske komisije i njezinih povjerenika. Europski su građani na posljednjim izborima tražili više, a ne manje Europe.

Nadalje, valja snažiti zajedničku sigurnost i europsku obrambenu politiku. Europske vojne snage ne znače nužno narušavanje Sjevernoatlantskoga vojnog saveza. Europska vojna komponenta trebala bi postati samostalan i ravnopravan angloamerički partner u obrani vlastitih granica – kako od vojnih ugroza tako i od anarhičnih migracija i drugih sigurnosnih prijetnji. Pogotovu je to važno ako se geostrateški prioriteti pomiču prema južnom Pacifiku. U tom smislu valja što prije proširiti šengenski prostor i uvesti ga u Republici Hrvatskoj. Jer samo onaj tko može jamčiti vlastitu sigurnost ravnopravan je i dobrodošao partner i saveznik.

Predsjednik Terrenoire posebice je istaknuo jaku i samostalnu Europu u području zajedničkih ulaganja u inovacije, istraživanje, biotehnologiju, umjetnu inteligenciju, energetsku samostalnost i suverenost. Pretpostavka je za to daljnja izgradnja efikasnoga Europskoga istraživačkoga prostora. Europska Unija raspolaže najvećih znanstvenim i inovacijskim potencijalima u svijetu. Treba im omogućiti daljnji razvoj i djelovanje.

Pridodao bih ulogu povezanoga europskoga obrazovnoga prostora. Obrazovanjem se neposredno u sadašnjosti povezuje stečena baština znanja i umijeća s budućnošću. Europa je vodeća u svijetu po obrazovnom potencijalu građana. Valja stoga snažno poduprijeti nastojanja Europske komisije, započeta na sastanku u Gothenburgu 2017., da se do 2025. uspostavi funkcionalan Europski obrazovni prostor.

Za njegovo ostvarenje nužno je jačanje višejezičnosti europskih građana i efikasnija mobilnost. S ponosom mogu istaknuti kako je u Republici Hrvatskoj uz studije medicine na engleskom jeziku na sveučilištima u Zagrebu, Splitu i Rijeci ove godine otvoren i studij medicine na njemačkom jeziku na Sveučilištu u Osijeku. Najveći broj studenata, njih 80 %, dolazi upravo s njemačkoga govornog područja. Europa je tijekom stoljeća razvijala višejezičnost i nužno je jačati tu obrazovnu dimenziju.

Europska Unija za osiguranje bolje budućnosti mora što prije definirati strateške ciljeve proširenja. Ne smije dopustiti da je u istočnim i jugoistočnim rubovima preteknu i nadvladaju geostrateški konkurenti kao što su vojno sve jača i agresivnija Rusija ili gospodarski osnažena Turska s neo-osmanskim pretenzijama. Vojnim djelovanjem zauzimaju europski ne samo gospodarski nego i politički prostor.

Naposljetku, očekujem kao rezultat dvogodišnje deliberacije o budućnosti izradu načela za europski ustav. Posao koji je započela komisija na čelu s Valéry Giscard d'Estaingom sredinom prosinca 2001. ostao je nedovršen nakon negativnih referenduma u Francuskoj i Nizozemskoj u svibnju 2005. Lisabonski ustavni ugovor iz 2007. predstavlja kompromisno rješenje. Nakon Brexita valja sada pristupiti redefiniciji temeljnoga akta Unije.

3. Paneuropska unija

Dok su mnogi dijelovi svijeta izvrgnuti prevratima i ratnim sukobima, prvo mirotvorno ujedinjenja Europe uspješno se ostvaruje već tri četvrt stoljeća. Paneuropska unija zacijelo je jedna od zaslužnih preteča i začetnica. Tijekom stotinu godina okupljala je i pripremala pristaše koji su uspjeli zaokrenuti europsku povijest na put ujedinjenja. Oni koji pomnije prate europsku povijest dobro znaju da bez Paneuropskoga pokreta ne bi bilo ni Europske Unije u obliku u kojemu se razvila.

Proslavom nadolazećega jubileja valja dostojno obilježiti plodno djelovanja u službi mira i europskoga prosperiteta. Međunarodna paneuropska unija u suorganizaciji s Austrijskim paneuropskim pokretom održat će konferenciju 17. studenoga 2022. u gradu iz kojega je pokrenuta paneuropska priča, u Beču. Na Predsjedništvu u Münchenu zaključeno je da i sve paneuropske članice tijekom nadolazeće dvije godine održavaju skupove u počast obljetnice.

Paneuropski se pokret održao tijekom stoljeća i nastavlja širiti svoj prostor djelovanja. U trajno članstvo primljena je obnovljena paneuropska organizacija u Italiji te novoosnovana u Portugalu. Pokrenute su paneuropske organizacije u Gruziji i Rumunjskoj.

Predsjednik Terrenoire obraća se članovima Paneurop-

Bernd Posselt

ske unije kao borcima za jaku, demokratsku, suverenu i solidarnu Europsku Uniju te predvodnicima u zalaganju za europsku Europu. Paneuropska misija nije dovršena ni Rimskim ugovorima ni sporazumom u Maastrichtu. Trajna je borba za ujedinjenu i demokratsku uniju europskih država. Budućnost Europe u našim je rukama, o našoj odlučnosti ovisi sudbina nadolazećih naraštaja.

Pokrenuta je proglasom upućenim europskoj mladeži. Pri obilježavanju jubileja valja se prisjetiti izvorne zamisli koja glasi: *„Budućnost Pan-Europe ovisi, dakle, o tome hoće li prvih tisuću sljedbenika imati snagu uvjerljivosti i pridobivanju da bi pridobili milijune, i da jučerašnju utopiju preobraze u sutrašnju zbilju. Pozivam mladež Europe da obavi taj posao!“ (Paneuropa str. 40)*

Utopija je u međuvremenu postala zbilja. Prvi su sljedbenici imali snagu uvjerljivosti. No za daljnji napredak potrebne su nove vizije i iskoraci. Poziv je otvoren europskoj mladeži da se i nadolazećih stotinu godina nastavi zauzimati za ujedinjenje i izgradnju Europe kao demokratskoga središte mira i stabilnosti u svijetu.

Međunarodna konferencija Hrvatske paneuropske unije

„Hrvatska i budućnost Europske unije“

Hrvatska paneuropska unije, u suradnji s Međunarodnom paneuropskom unijom od 21. do 23. listopada 2022. u Zagrebu je organizirala svoju godišnju konferenciju. Konferencija „Hrvatska i budućnost Europske unije“ okupila je više od 40 sudionika iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Njemačke, Austrije, Francuske, Španjolske, Sjeverne Makedonije, Švedske, Rumunjske, Mađarske, Slovačke, Češke i Ukrajine. Pokrovitelj konferencije bilo je Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, suorganizator je Međunarodna paneuropska unija, a partneri su bili: Zaklada Konrad Adenauer, Zaklada Hanns Seidel i Zaklada Robert Schuman.

Na samom početku konferencije nazočnima se iz Bruxellesa obratio predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković koji je prije svega čestitao 100. obljetnicu Paneuropske unije. „Uloga Paneuropske unije u stvaranju europskog projekta bila je velika. No treba posebno istaknuti vašu ulogu u stjecanju neovisnosti Hrvatske. U tim vremenima devedesetih godina tadašnji predsjednik Otto von Habsburg dao je izniman doprinos i u međunarodnom priznavanju naše domovine“, kazao je između ostalog Plenković.

Alain Terrenoire, predsjednik Međunarodne paneuropske unije rekao je kako je u 2022. godini vojna agresija Rusije na Ukrajinu i na slobodu ukrajinskog naroda ujedno udar na našu civilizaciju. „Ne smijemo biti naivni, kao što smo bili 30-ih godina prošlog stoljeća. Moramo odgovoriti lucidno, hrabro i snažno na ovaj novi rat protiv naše civilizacije. Da Ukrajina ne dobiva financijsku i vojnu pomoć SAD-a, hrabri otpor Ukrajinaca, samo uz europsku pomoć, ne bi bio dovoljan odgovor na rusku invaziju. Ova kriza nas uči da moramo imati zajedničku europsku politiku posebno u industriji, zdravstvu, hrani, energiji, radu, obrani, tehnologiji kako bismo osigurali svoju neovisnost“, dio je onoga što je kazao Terrenoire.

Predsjednik Paneuropskog pokreta Austrije Karl von Habsburg govorio je o Europskoj uniji kao projektu mira. „Europa se danas brani u Ukrajini. Tamo se brani mir. Zato je neizmjerno važno europsko zajedništvo i zajednička politika posebno u nametanju sankcija Rusiji, jer smo svjedoci da pojedine članice Europske unije nemaju isti pristup. Ako i dalje želimo imati ovaj europski projekt mira, onda se moramo boriti za naše temeljne vrijednosti: vladavinu prava, ljudska prava i demokraciju.“, poručio je Habsburg.

„Ako danas bolje pogledamo geopolitičku situaciju možemo zaključiti kako je ona slična onoj prije 100 godina kada je utemeljitelj Paneuropske unije Richard Coudenhove Kalergi napisao knjigu *Paneuropa*. Danas umjesto Sovjetskog Saveza imamo Rusiju, SAD su ostale vodeća svjetska snaga i žele i dalje biti jedina. Umjesto Japana imamo snažnu Kinu. Velika Britanija se od Europske unije okrenula Commonwealthu i SAD-u. Ne treba zanemariti Indiju kao najveću demokratsku zemlju svijeta, ali ni brzi razvoj Brazila koji, doduše, prijeti ekološkoj održivosti ekosfere. U ovom svijetu između multipolarnosti i unipolarnosti, želje za moću i osjećaja odgovornosti, Europska unija može ipak mnogo više postići nego što bi mogla Europa podijeljena na male nacionalne države“, kazao je predsjednik Hrvatske

paneuropske unije Mislav Ježić.

Zastupnik u Europskom parlamentu Karlo Ressler kazao je kako živimo u vremenima globalnog konflikta, različitih vrijednosti. „U Hrvatskoj znamo što znači biti napadnut od susjeda koji je vojno jači. Zato posebno razumijemo Ukrajinu s kojom se solidariziramo. Europa danas mora razumjeti da se nalazi na raskrsnici. Nužno je vratiti se stvarnim prioritetima, a to su posebno sigurnost, obrana i energetska neovisnost. Svakako se nameće i problem ilegalnih migracija koji je u porastu i koji je zabrinjavajući“, poručio je Ressler.

Zanimljivo izlaganje održao je i Davor Ivo Stier, zastupnik u Hrvatskom saboru. Podsjetio je kako su temelj Paneuropske unije, a u konačnici i Europske unije, grčka mudrost, rimsko pravo i kršćanstvo. „Nakon Drugog svjetskog rata Europa se vratila vjeri i integrativnim procesima. Svaki je čovjek Božje biće i ima pravo na dostojanstvo. Upravo je ova personalistička misao bila vodilja stvaranja današnje Europske unije koja baštini svoje temeljne vrijednosti. Pored tih vrijednosti bitno je uspostavljanje ravnoteže triju europskih sastavnica tj. europskoga duha: germanskog, latinskog i slavenskog. Rat u Ukrajini nas je osvijestio i gotovo natjerao na ponovno vraćanje našim vrijednostima i balansu, čime se otvara prostor još jačem zajedništvu.“, rekao je između ostalog Stier.

„Paneuropska unija pomogla je uključivanju zemalja središnje i istočne Europe u EU. Tako je i u Hrvatskoj Paneuropska unija bila od velike pomoći, poglavito za vrijeme Domovinskog rata i hrvatske borbe za neovisnost“, istaknuo je hrvatski ministar vanjskih i europskih poslova Gordan Grlić Radman. „Europska unija treba biti što više prisutna na Zapadnom Balkanu kako bismo spriječili utjecaj drugih svjetskih sila na taj prostor. Mir i stabilnost na Zapadnom Balkanu jedan su od najvažnijih hrvatskih interesa. Zemlje na Zapadnom Balkanu trebaju uskladiti svoje politike s EU ukoliko žele u EU, a ne smiju sjediti na dvije stolice. Želim danas isto tako istaknuti kompleksnost stanja u kojem se nalaze Hrvati u BiH. Oni su jedan od konstitutivnih naroda u BiH. Visoki predstavnik Christian Schmidt nedavno je postavio određene temelje za stabilizaciju BiH kako bi time ubrzao put BiH ka EU.“

Pavo Barišić, glavni tajnik Međunarodne paneuropske unije, osvrćući se na aktualne geopolitičke odnose rekao je da je u odnosu na prije 100 godina, kada je osnovana Paneuropska unija, glavna razlika u tome što je Europska unija danas jedna među pet svjetskih velesila u novom svjetskom poretku. „Prije stotinu godina postojala je samo u vizijama dalekovidnih. U međuvremenu je ustoličena i prerasla u respektabilnu svjetsku silu. Razlikuje se od ostale četiri supersile. Jedina je koji je nastala iz ideje mira. U tom smislu, ona je ispred ostalih za budućnost svijeta. Uzvišena je svojom mirotvornom povijesnom misijom. Svojim idealima slobode i mira može ponuditi svijetu više od drugih. Jer nije vojna sila ta koja pomiče kolo povijesti, već ideali mira. Europska unija ima vizionarski potencijal za budućnost, dokazala je to i u obrani slobode i solidarnosti s Ukrajinom.“, zaključio je Barišić.

Na konferenciji su govorili i članovi Predsjedništva Međunarodne Paneuropske unije; Walburga Habsburg Douglas, Anna Záborská, Bernd Posselt, Anna Grünwald, Carlos Uriarte Sanchez, Andrej Lepavcov i Gordana Đurović kao i predsjednik Paneuropske unije Francuske Eric Campion, predsjednik Paneuropske unije Bosne i Hercegovine Osman Topčagić, predsjednik Paneuropske unije Ukrajine Ihor Zhaloba koji se je javio s fronta, ravnatelj Zaklade Konrad Adenauer u Hrvatskoj Holger Haibach, potpredsjednica Paneuropske mladeži Bosne i Hercegovine Zvonimira Jakić, član Predsjedništva Paneuropske mladeži Crne Gore Petar Raičević, predsjednik Paneuropske mladeži Njemačke Christian Hoferer, član Predsjedništva Paneuropske mladeži Španjolske Mario Sanz Galacho i predsjednik Hrvatske paneuropske mladeži Pavao Nujić.

Video porukama iz Bruxellesa sudionike konferencije su pozdravile potpredsjednica Europske komisije Dubravka Šuica i zastupnica u Europskome parlamentu Željana Zovko.

Na konferenciji je usvojene i deklaracija koju donosimo zasebno.

Snimak cijele konferencije na izvornim jezicima može se pogledati na kanalu YouTube Hrvatska paneuropska unija.

https://youtu.be/d6xRFFwEQp4

Vanja Gavran

Govor predsjednika Vlade Andreja Plenkovića

Poštovani profesore Ježiću,
Poštovani predsjedniče Terrenoireu,
Dragi Pavo, dragi Damire, zastupnici u Hrvatskom saboru i Europskom parlamentu,
Drage članice i članovi Paneuropske unije na europskoj razini i naravno u Hrvatskoj,

Zadovoljstvo mi je pozdraviti Vas iz Bruxellesa, ovdje u zgradi Vijeća, upravo nakon dovršenoga Europskog vijeća i prije svega čestitati vam na stotoj obljetnici Paneuropskoga pokreta, organizaciji koja je pridonijela izgradnji europskoga projekta, Europske unije, čvrsto ukorijenjena na temeljnim načelima demokršćanske politike, na načelima solidarnosti i međusobne potpore, gdje se svi itekako prisjećamo velike uloge Otta von Habsburga u vremenima kada je Hrvatska stjecala svoju neovisnost, dosezala svoj međunarodni subjektivitet i u konačnici međunarodno priznanje. Svi vi koji ste tu okupljeni svojim radom, životnim iskustvom i doprinosom bili ste dio tog jedinstvenog i neponovljivog vremena i to je bitno reći u ovoj stotoj obljetnici Paneuropskog pokreta.

Nekoliko riječi o ovoj temi koja će biti tema na konferenciji danas i sutra - Hrvatska i Europska unija i njezine mogućnosti. Mislim da je ovo dobar trenutak da rezimiramo 30 godina međunarodnog priznanja, sada već devet i pol godina članstva u Europskoj uniji, dva i pol mjeseca smo na domak članstva u euro-područje i članstva u Schengenskom prostoru. Dakle ulazimo u krug samo petnaestak zemalja koje su i u NATO-u i u Europskoj uniji i u europodručju i u Schengenskom prostoru. Sve je to itekako važno za nas, važno je za naše partnere.

Mislim da je važno danas razumjeti kontekst Europske unije. Europska unija je u posljednje dvije i pol godine imala velike izazove i krize pandemije COVID-19. Kao odgovor ponudili smo odgovore, mogućnosti – *EU New Generation*. Velika su sredstva bila osigurana za članice, za nacionalne programe. To je omogućilo svima nama na nacionalnim razinama da se čim prije uhvatimo s financijskim gubitcima i razvojim aspektima naših država i društava tijekom 2020. Hrvatska je dobar primjer kako se brzo opraviti. Imali smo pad BDP-a od 7,2 posto, ali smo već 2021. imali povratak i rast od 10,2 posto, a prognoze za ovu godinu su bolje od naših. Prije nekoliko mjeseci smo vjerovali da će rast biti 5,7 posto, ali u kombinaciji s nacionalnim i europskih sredstvima, u suradnji države i radnika, paketa podrške domaćinstvima i gospodarstvu još će rasti. Zahvaljujući tomu izašli smo iz krize, a da nitko nije ostao po strani. Imali smo tri glavna cilja: kao prvo, održati političku stabilnost, kao drugo, osigurati socijalnu koheziju i, kao treće, izbjeći društveni lom. Sva tri cilja smo i postigli.

Europska unija pokazala je nevjerojatno jedinstvo nakon brutalne Putinove agresije na Ukrajinu. Usvojili smo osam paketa sankcija i pokazali solidarnost s Ukrajinom, s ukrajinskim narodom. Ne sjećam se kada je bilo ovakvo jedinstvo i mobilizacija međunarodne zajednice, diplomatske aktivnosti, politička podrška, financijska, ekonomska i humanitarna pomoć, prijam izbjeglica, vojna pomoć. Ovo je pravi primjer kako ujedinjene snage moraju djelovati.

Sada radimo na dva zadatka. Jedan je nastavak podrške Ukrajini, a drugi je naći opcije za zaustavljanje krize. Tu je problem energetske krize, problem krize s hranom i inflatornog pritiska. Uradili smo veliku domaću zadaću. Hrvatska Vlada u kombinaciji proljetnih i jesenskih paketa osigurala je 26 milijarde eura. Po glavi stanovnika smo najjača država u energetskoj podrški stanovništvu. Naša raspodjela proračunskih sredstava usmjerena je na smanjenje pritiska inflacije koja je 10,2 posto do kraja godine. Moramo osigurati da svatko sigurno prođe kroz zimu koja je pred nama.

Dogovorili smo se da nećemo ograničavati gornju cijenu plina, ali ćemo povećati mehanizme koji neće dozvoliti povećanje cijene plina i koji će ju održati na razumnoj razini. To se odmah odrazilo na tržište i burze i nadam se da će se tako nastaviti. Zadužili smo ministre ekonomije da nam dostave prijedloge za dva tjedna. Moramo osigurati da Europska unija realizira tri cilja. Prvo - smanjenje cijene plina, drugo – osiguranje energetske sigurnosti i tri – nastaviti ulagati u nove energije, kako bismo manje ovisili o plinu, posebno o ruskom plinu. To smo raspravljali do kasno u noć i postigli dogovor.

U isto vrijeme moramo iskoristiti vrijeme koje je pred nama fokusirajući se na međunarodni razvoj na način da

živimo u multipolarnom svijetu. Svijet je podijeljen u dvije skupine država, one koje su demokratske i one koje su autoritarni režimi. Mi vjerujemo u suradnju, u vrijednosti, u interakciju u multilateralnom okviru, dok autoritarni režimi imaju više konfliktni pristup. Neki to rade utjecajem na druge države, a neki drugim sofisticiranim načinima. U tom smislu globalno upravljanje je pred izazovom nakon tektonskih promjena prije 30 godina. Moramo uložiti više napora, posebno partneri koje dijele iste vrijednosti. Svaki događaj u svijetu povezan je s nekim energetskim izvorom. Fokus zato mora biti puno veći i efikasniji nego je danas, jer je vrijeme lake dostupnosti energenata iza nas.

Hrvatska će zato ulagati u važnu energetsku infrastrukturu kao što je naš plinski terminal u Omišlju na Krku kako bismo najbolje iskoristili našu geostratešku poziciju.

Vjerujem da svi naši napori u jačanju Europske unije, jačanju njezinih članica modelom modernog suvereniteta, upravo su ono što mi radimo u posljednje vrijeme. Imamo

nacionalne zadaće, ali stavljajući ih zajedno puno jače s ostalim zemljama Europske unije.

Ulazak u europodručje osigurat će Hrvatskoj ekonomsku sigurnost. Sada smo u procesu finaliziranja i ulaska u Schengenski prostor i konačna odluka će biti u prosincu.

Dragi Mislave, dragi Pavo, dragi prijatelji, želim vam uspješnu konferenciju. Ispričavam se što fizički nisam mogao biti tu, ali se nadam da je ovo moje kratko obraćanje iz ureda u Bruxellesu bilo korisno.

Svako vam dobro!

Mislav Ježić

Poštovani Predsjedniče Vlade i člane Predsjedništva Hrvatske paneuropske unije, gospodine Andreju Plenkoviću, koji ćete nam se obratiti iz Bruxellesa,

Poštovani predsjedniče Međunarodne paneuropske unije, gospodine Alain Terrenoire,

Poštovani gospodine Domagoju Kneževiću, posebni savjetniče i izaslaniče g. ministra vanjskih i europskih poslova Gordana Grlića Radmana koji će nam se osobno pridružiti sutra,

Poštovani europski zastupniče, gospodine Karlo Ressler,

U osobnoj odsutnosti pozdravljam i potpredsjednicu Europske komisije, gospođu Dubravku Šuicu koja nam je poslala video-poruku,

kao i gospođu europsku zastupnicu Željanu Zovko, čiji ćemo video-pozdrav također vidjeti i čuti,

Poštovani gospodine saborski zastupniče Davore Ivo Stier,

Poštovani predsjedniče Paneuropske unije Austrije, nadvojvodo Karl von Habsburg-Lothringen,

Poštovani članovi međunarodnoga Predsjedništva Paneuropske unije, gospođo grofice Walburga Habsburg Douglas iz Švedske, potpredsjednice Međunarodne PEU*, gospodine Bernd Posselt, predsjedniče* PEU *Njemačke, gospođo Anna Grünwald iz Mađarske, gospodine Rainharde Kloucek iz Austrije, gospodine Carlos Uriarte Sanchez iz Španjolske, gospodine Andrej Lepavcov iz Makedonije – gospođa potpredsjednica Anna Zaborska iz Slovačke pridružit će nam se sutra,*

Poštovani predsjednici i predstavnici organizacija Paneuropske unije europskih zemalja: gospodine Eric Campion iz Francuske, gospodine Osmane Topčagiću iz Bosne i Hercegovine, gospođo Gordana Đurović iz Crne Gore, gospodine Marian Švejda iz Češke, , a sutra će nam se iz Ukrajine obratiti i gospodin Ihor Zhaloba, predsjednik PEU *Ukrajine,*

Poštovani gospodine glavni tajniče Međunarodne PEU *Pavo Barišiću i pomoćniče glavnoga tajnika Vanja Gavran,*

- Predsjednici i predstavnici Mladeži paneuropske unije obratit će nam se sutra:

Christian Hoferer iz Njemačke, Mario Sanz Galacho iz Španjolske, Zvonimira Jakić iz Bosne i Hercegovine, Petar Raičević iz Crne Gore, i Pavle Nujić iz Hrvatske

Poštovani potpredsjeniče, dosadašnji rektore Sveučilišta u Zagrebu, gospodine Damir Boras,

Poštovani članovi Hrvatske paneuropske unije i Međunarodne paneuropske unije,

Poštovani gosti i prijatelji, gospođe i gospodo, svi koji ste mogli doći i svi koji ste se uključili na daljinu u ovu konferenciju,

I napose poštovani i dragi naši suorganizatori iz Zaklade Hanns-Seidel – gospođo ravnateljice Aleksandra Markić-Boban, i iz Zaklade Konrad-Adenauer – gospodine Holger Haibach, koji otvarate ovu konferenciju zajedno sa mnom i kojima smo duboko zahvalni na ovoj suradnji i potpori u radu,

ova međunarodna konferencija Hrvatske paneuropske unije posvećena je budućnosti Hrvatske i budućnosti Europske unije u multipolarnome svijetu. Govornici će razmatrati teme kao što su rat u Ukrajini, migracije, uvođenje eura u Hrvatskoj, Schengenska Europa, geopolitički odnosi, klimatske promjene, prehrambena samodostatnost Hrvatske i Europske unije, energetska održivost, gospodarski i financijski međunarodni odnosi, tehnološka i ekološka transformacija ('digitalna i zelena Europa'), sigurnost i obrana u Europskoj uniji, tradicionalne vrijednosti i vrijednosti za budućnost. Osvrnut će se i na 100 godina međunarodnoga paneuropskoga pokreta, a sagledat će njegova postignuća i zadatke. Obilježit će se i 30 godina samostalne Republike Hrvatske, kao i Hrvatske paneuropske unije i njena rada. Ove godine je i 110 godina od rođenja dugogodišnjega predsjednika Međunarodne PEU Otta von Habsburg, a 100 godina od rođenja hrvatskoga Predsjednika Franje Tuđmana. Govorit će se i o izgledima ljudskih prava i demokracije, o vladavini prava, o zaštiti okoliša i prirode u cijelosti i, uopće, o zadatcima pred Europskom unijom.

Sve te teme neću moći dotaći u ovome pozdravnome govoru. Ipak, na neke bih se želio osvrnuti.

Ovo je godina velikih obljetnica za Hrvatsku i za Paneuropsku uniju. Pred 100 godina Richard von Coudenhove-Kalergi objavio je prvi svoj članak o zamisli ujedinjene Europe – Paneurope, a iduće 1923. godine svoju programatsku knjigu Paneuropa. Tu je predložio ujedinjavanje europskih država radi sprječavanja idućega svjetskoga rata koji će zbog napretka tehnike biti razorniji od prvoga. Jasnim potezima ocrtao je stanje. Europa je u Svjetski rat ušla kao kontinent svjetskih sila, a izašla je iz njega bez ijedne svjetske sile. Srušila su se europska carstva: Rusko Njemačko i Austro-Ugarsko, a svjetska: Kinesko i Tursko Carstvo. Nova su središta moći postale Sjedinjene Američke Države, Sovjetski Savez i Daleki Istok, osobito tada Japan. Još je ostao Britanski Imperij. Europa se samo ujedinjena može pomiriti, kao i ravnopravno nositi sa spomenutim središtima svjetske moći. Coudenhove-Kalergi je opisao najveće opasnosti ovako: „Europa je gotovo izgubila svoje samopouzdanje, pa očekuje pomoć izvana: jedni od Rusije, drugi od Amerike. Oba su ta nadanja za Europu smrtna pogibelj: Rusije ju hoće osvojiti, Amerika ju hoće kupiti.“ Napredovanje paneuropskoga pokreta, koje je već dovelo do poziva francuskoga ministra vanjskih poslova Aristidea Brianda u Ligi naroda na stvaranje federacije europskih naroda 1929., zaustavljeno je slomom burze u New Yorku mjesec dana kasnije, ekonomskom recesijom, političkom krizom i postupnim pojavama totalitarnih sustava u dijelovima Europe: sovjetskoga boljševičkoga komunizma već 1917., talijanskoga fašizma 1922. i njemačkoga nacional-socijalizma 1933. Stoga nije spriječen Drugi svjetski rat nakon svega 20-ak godina mira. Ipak, nakon svršetka rata, stala se je stvarati ujedinjena Europa. Njeni su otci, pored Coudenhove-Kalergia, bili drugi paneuropljani i kršćanski demokrati Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi te socijalist Paul-Henri Spaak. Nakon stvaranja Vijeća Europe 1949., stvorena je Europska zajednica za ugljen i čelik 1951., Europska gospodarska zajednica i Europska zajednica za atomsku energiju 1957. Europske su se zajednice stale širiti sa prvih 6 zemalja na 9 pa 10 pa 12. Potom su se zajednice ujedinile u Europsku uniju Maastrichtskim ugovorom 1993. Slijedila su proširenja na 15 pa 25, 27 i 28 kada je Hrvatska postala članicom (2013.), a trenutno ih je 27, nakon izlaska Velike Britanije (2020.). Taj je proces osigurao do sada preko 75 godina mira u Europi, za što je Europska unija dobila Nobelovu nagradu za mir 2012. godine.

Ipak, izuzetak je bio Hladni rat do 1989., a u 1990-ima agresija velikosrpskih snaga na susjedne republike i pokrajine, osobito Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu te Kosovo u 1990-im godinama. Taj se je rat, doduše, događao izvan granica Europske unije, kao i sadašnja agresija velikoruskih snaga na Ukrajinu. S takvim iskustvom Hrvati mogu vrlo lako razumjeti muke Ukrajinaca. Ipak, ima vidnih razlika: Europska unija i međunarodna zajednica nisu zaštitili Hrvatsku i zabranili su svaki uvoz oružja ne razlikujući agresora i žrtvu. Sada se ipak posve drugačije postavljaju prema Ukrajini koju pomažu financijski i oružjem. Osuda velikosrpske ideologije nikada nije bila ni slična sadašnjoj osudi velikoruske ideologije. Naravno, mali „rat na Balkanu“ ne može se usporediti po razmjerima međunarodne ugroze s ratom s Rusijom. No, uočljivo je da se Zapad sada manje boji sukoba s Rusijom, nego tada sa Srbijom, što iznenađuje. Nije moguće ne biti na strani Ukrajine koja je žrtva agresije i ruske želje za hegemonijom. No iznenađuje ratnička retorika onih koji pozivaju Putina da ne „blefira“ s nuklearnim prijetnjama, kao da žele da upotrijebi nuklearno oružje protiv Ukrajine. Komu bi bila utjeha da potom oni primjene nuklearno oružje protiv Rusije? Živimo u opasnome svijetu u kojem nerazumni ne žive samo s istočne strane ratnoga fronta. Ako se ipak izbjegne nuklearna katastrofa, najveća žrtva rata bit će, osobito u prvo vrijeme, naravno, Ukrajina. Taj je rat velik ne samo grijeh, nego i pogrješka Putina jer će nakon Ukrajine vjerojatno najviše gospodarski i socijalno stradati Rusija. A treća će po redu vjerojatno biti Europska unija zbog energetske krize i divljanja cijena energenata, ako ne računamo siromašne zemlje u koje se je izvozilo žito iz Ukrajine. Taj je rat dakle i velika gospodarska preraspodjela kapitala u svijetu.

Ako ipak sada spustimo pogled s najvećih problema na nešto manje, možemo reći da je danas geopolitička situacija obilježena podjelom na središta gospodarskih, političkih i vojnih sila u svijetu sličnom onoj prije 100 godina kada je Coudenhove-Kalergi napisao svoju „Paneuropu“.

A takva je preraspodjela profita donekle bila i pandemija covida 19 u prethodnim godinama, u kojoj su globalno stradale mnoge grane gospodarstva, a silovito ojačale najjače farmaceutske tvrtke u dijelu svijeta, kao i proizvodnja računalne opreme. Sve to pokazuje koliko je ranjiv i opasan suvremeni svijet. Krize možda potiču tehnološki napredak, ali po cijenu velike patnje ljudi i prirode.

A sve su te opasnosti dugoročno možda manje od klimatskih promjena, na koje se možda nećemo dovoljno usredotočiti pod pritiskom kratkoročno drastičnijih opasnosti. U Europskoj uniji postoje možda najnapredniji planovi u svijetu za zelenu transformaciju Europe i borbu protiv klimatskih promjena, ali ih energetska kriza potiskuje, onako kako su paneuropske planove i inicijativu Aristidea Brianda za gospodarsko i političko ujedinjenje Europe potisnule protekcionističke politike europskih država za velike krize nakon 1929. A to je danas ogromna opasnost za opstanak životnih uvjeta na Zemlji. Ta velika dugoročna opasnost izaziva, uz ratove i siromaštvo, i dio potencijalno velikih migracija s juga na sjever u budućnosti koja ubrzano dolazi.

Ako ipak sada spustimo pogled s najvećih problema na nešto manje, možemo reći da je danas geopolitička situacija obilježena podjelom na središta gospodarskih, političkih i vojnih sila u svijetu sličnom onoj prije 100 godina kada je Coudenhove-Kalergi napisao svoju „Paneuropu“. Umjesto Sovjetskoga Saveza imamo Rusiju. Sjedinjene Američke Države ostale su vodeća svjetska sila koja želi biti i jedina. Pored Japana na Dalekom Istoku imamo sve

jaču Kinu. Velika Britanija okrenula se je od Europske unije Commonwealthu i SAD-u. Iz krila njena nekadašnjega Imperija izdvojila se je Indija koja, pored najvećega broja stanovništva uz Kinu, ima i najbrži gospodarski rast. Pri tome je Indija naslijedila od Britanije i spontano prihvatila demokratski poredak, a Kina ostvaruje kapitalistički gospodarski napredak pod vodstvom Komunističke partije. U Južnoj Americi razvija se osobito Brazil, a trenutno i brutalno ugrožavajući prirodnu ravnotežu u svijetu. U tome svijetu razapetu između multipolarnosti i unipolarnosti, pohlepe za moću i bogatstvom i zabrinutosti za budućnost svijeta, Europska unija ipak stoji mnogo bolje no što bi stajala Europa razjedinjena na manje nacionalne države. Ipak, građani se Europe još ne osjećaju dovoljno Europljanima, i gube europski identitet slabljenjem humanističke naobrazbe. Nije sigurno ima li Europska unija prehrambenu samodostatnost, a očito još nema energetske samodostatnosti, a nema još ni obrambene samodostatnosti. Bolje je da sve to ne shvatimo kao slabosti, nego kao zadatke.

Naravno, tu je i pitanje daljega proširenja. Upitno je i ima li Europska unija dovoljno privlačne snage da privuče k sebi dijelove jugoistočne i istočne Europe, od kojih bi joj neki kulturalno i zemljopisno pripadali, kao i dovoljno pokretačke snage da u njima podupre društveni, gospodarski i politički razvoj koji će im omogućiti integraciju u Europsku uniju. U tim se prostorima javljaju i centrifugalne tendencije koje ih vuku prema Rusiji, Turskoj ili drugim središtima. Velik je pomak u tome pogledu probuđena volja u vodećim strukturama Europske unije da se dade status kandidata Ukrajini i Moldaviji. U pogledu apsorpcijske moći moralo bi biti mnogo lakše sa zemljama jugoistočno od Hrvatske. Tu je osobito osjetljiv položaj Bosne i Hercegovine. Ona je 2003. dobila status potencijalnoga kandidata, 2016. je formalno podnesla zahtjev za članstvo, a u lipnju 2022. Europsko je vijeće izrazilo spremnost da Bosni i Hercegovini odobri status kandidata i pozvalo ju da ispuni obaveze preuzete političkim dogovorom i provede pravosudnu, ustavnu i izbornu reformu. Tomu se poticanju perspektive, donekle i pod utjecajem ukrajinske krize, ove godine pridružila i Europska komisija. Bitno je pri tome hoće li unutrašnjopolitička borba za hegemoniju ugroziti dobivenu europsku perspektivu. Do sada je od zemalja u hrvatskome susjedstvu u pregovorima najviše napredovala Crna Gora koja je 2010. dobila status kandidata, a 2012. službeno otpočela pregovore. Srbija je 2012. dobila status kandidata, a 2014. otpočela pregovore. Kosovo je još potencijalni kandidat. Makedonija je kandidat za članstvo već 17 godina, a ove godine otpočela je konačno, kao i Albanija, pregovore o pristupanju Europskoj uniji zbog dugotrajnih pritisaka svojih susjeda uslijed kojih je čak i promijenila ime u Sjeverna Makedonija. U svim tim procesima aktivnu ulogu zalaganja za svoje susjede i njihovu integraciju u Europsku uniju ima sve vrijeme i Hrvatska.

Aktivnu i konstruktivnu ulogu u svim tim procesima ima i Međunarodna paneuropska unija. Bez njena stogodišnjega napora i vizije Europske unije teško da bi bilo. U tim ju je naporima vodio osnivač Coudenhove-Kalergi do svoje smrti 1972. Doživio je stvaranje europskih zajednica i okupljanje 9 zemalja u njima. Zatim ju je nastavio voditi nadvojvoda Otto von Habsburg koji se je nastavio zdušno zalagati za svestrani razvoj Europske unije i za njeno proširenje, osobito na zemlje Srednje Europe. Doživio je integraciju gotovo svih tih zemalja u Europsku uniju, a, kako ističe njegova kći Walburga Habsburg Douglas, još je stigao za života čuti vijest o datumu ulaska Hrvatske u Uniju kao 28. članice. Ove godine obilježavamo 110. godišnjicu od rođenja toga velikoga europskoga političara i dugogodišnjega nadahnjujućega predsjednika Međunarodne paneuropske unije. S divljenjem i zahvalnošću sjećamo se svega što je činio za Europu i za europske narode za koje je uvijek smatrao da imaju „pravo na Europu“. On se je povukao 2004. godine, a od tada Međunarodnu paneuropsku uniju uspješno i brižno vodi naš sadašnji predsjednik Alain Terrenoire.

Hrvatska je u burnim vremenima raspada Istočnoga bloka i bivše Jugoslavije postigla međunarodno priznanje 1992. godine, pa tomu ove godine slavimo tridesetu obljetnicu. Na tome ju je putu vodio njen prvi Predsjednik Republike dr. Franjo Tuđman. On je rođen 1922. godine, 10 godina poslije Otta von Habsburg, a 70 godina prije međunarodnoga priznanja Hrvatske, koje mu je bilo, dakle, dar za 70. rođendan. Ove godine Hrvatska obilježava 100. obljetnicu njegova rođenja. Bez potpore, kakvu danas ipak ima Volodimir Zelenski u svojoj muci, uspio je Franjo Tuđman Hrvatsku i osamostaliti i strpljivo toliko ojačati da je nakon pet godina okupacije i paralize velikih dijelova Hrvatske i velikih ljudskih žrtava mogao dati da se pokrenu velike oslobodilačke akcije Bljesak i Oluja kojima je najveći dio zemlje oslobođen, a potom je još tri godine strpljivo čekao na dogovorenu mirnu reintegraciju Podunavlja. I uz moguće pogrješke, može se reći da je sve učinio da sloboda pobijedi, a da žrtava bude što manje. Ta se politika pokazala mudrom i uspješnom te je na kraju mogao bitno pomoći i Hrvatima i Muslimanima u Bosni i Hercegovini da oslobode velik dio zemlje, ali je taj proces oslobađanja u trenu kada su međunarodni čimbenici procijenili da ga treba zaustaviti zaustavljen tako da je zemlja podijeljena na dvije polovice.

U vrijeme osamostaljivanja Hrvatske osnovana je i Hrvatska paneuropska unija 30. svibnja 1991. te se je i ona još stigla uključiti u borbu za međunarodno priznanje Hrvatske, istovremeno i Slovenije, a potom i Bosne i Hercegovine. Ulagala je velike napore u izvješćivanje međunarodnih krugova o zbivanju u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, pomagala pri dopremi humanitarne pomoći i aktivno sudjelovala u radu Međunarodne paneuropske unije koja je na čelu s nadvojvodom Ottom von Habsburg i u suradnji s mnogim paneuropskim prijateljima organizirala i mnoge manifestacije i akcije za priznanje i pomoć Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i drugim ugroženim susjedima. Poslije je Hrvatska paneuropska unija živo surađivala s Međunarodnom paneuropskom unijom u potpori pregovorima za ulazak Hrvatske u Europsku uniju – pri tome je još veliku ulogu imao Otto von Habsburg, a dostojno ga je naslijedio u tome poslu Bernd Posselt, predsjednik Paneuropske unije Njemačke – a sam je taj ulazak 2013. proslavila međunarodnom konferencijom u Vukovaru. Eto, i Hrvatskoj paneuropskoj uniji, kao i Republici Hrvatskoj,

ove je godine trideseta obljetnica i voljeli bismo tim povodom objaviti publikaciju o njenim djelatnostima tijekom tih triju desetljeća.

Uza sve uspjehe Međunarodne paneuropske unije i Hrvatske paneuropske unije i ostvarenja mnogih zacrtanih ciljeva, ali nipošto svih, danas i Europska unija, a u njoj i Hrvatska, stoje pred velikim izazovima suvremenoga svijeta, o kojima je bilo riječi na početku. Danas treba obilježiti i proslaviti sve te velike i lijepe obljetnice i sve što je u proteklim razdobljima postignuto, ali se onda treba okrenuti budućnosti, suočiti s opasnostima i teškoćama, potražiti izlaze i rješenja, skupiti mudrost i hrabrost i učiniti sve što je u našoj moći da tokove zbivanja iz rušilačkoga smjera preusmjerimo u stvaralački! Upravo to je Paneuropski pokret uvijek nastojao činiti od svojega početka do danas. Neka nam svima Bog u tome pomogne!

100 godina Paneuropskoga pokreta i 30 godina Hrvatske paneuropske unije / Budućnost Europske unije i Hrvatske

Pavo Barišić

Kada je o budućnosti riječ, ljudi su skloni svoja očekivanja oslikavati u krajnostima. Nekima se pojavljuju ružičaste slike pred očima i nadaju se boljemu, nadolasku sreće i blagostanja. Drugi imaju apokaliptične vizije o urušavanju i propasti. Kako uspostaviti ravnotežu između te dvije krajnosti? Može li se realistično sagledavati budućnost?

Kada su se prije trideset i tri godine, kao po kakvu domino efektu, stali urušavati jedan za drugim totalitarni režimi u središnjem i istočnom dijelu Europe, kada je rušen Berlinski zid, kada se raspao Sovjetski Savez i kada se Europa stala snažno demokratski ujedinjavati u znaku slobode, neki su teoretičari počeli eshatologijski pripovijedati o kraju povijesti.

Profesor filozofije na Sveučilištu Harvard Francis Fukuyama dokazivao je kako uzletom liberalne demokracije, prestankom Hladnoga rata, koji je prepolovio Europu na dva suprotstavljena bloka i trajao gotovo pola stoljeća, od 1945. do 1991., čovječanstvo nije dospjelo u običnu poslijeratnu fazu nego je dosegnulo sam svršetak povijesti. Zaključak je bio da ne će više biti ratova, navodno demokracije ne ratuju.

Zar ljudi nisu oduvijek maštali o vječnom miru? Lijepa je to vizija na koju vrijedi podsjetiti u njezinu izvornom obliku. Prema riječima harvardskoga teoretičara politike to nije jedno obično razdoblje u poslijeratnoj povijesti nego „svršetak povijesti kao takve“. Prevladat će zapadna liberalna demokracija kao najviši oblik vladavine.

Međutim, bilo je opreznih i pribranih koji su iste te

1992. godine o budućnosti malo drugačije razmišljali i pjevali. Tako primjerice kanadski pjesnik, kantautor i filozof Leonard Cohen u svojoj pjesmi pod naslovom „The Future“ pjeva refren o nadolasku snježne oluje koja preplavljuje prag svijeta i preokreće sveopći poredak mira među ljudima u nesigurnost:

“Things are going to slide, slide in all directions
Won’t be nothing
Nothing you can measure anymore
The blizzard, the blizzard of the world
Has crossed the threshold
And it has overturned
The order of the soul.”

A zatim je vidovito upozorio na ono što se upravo odvija pred našim očima. Sloboda je pretežak izazov. Ima još zaluđenih koji ne mogu izaći iz svojih imperijalnih snova. Žrtve su velike iluzije, budućnost nije oslobođena straha, užasa i ubijanja. Citiram njegovu apokaliptičnu viziju budućnosti:

“Give me back the Berlin wall
Give me Stalin and St. Paul
Give me Christ or give me Hiroshima
Destroy another fetus now
We don’t like children anyhow
I’ve seen the future, baby
it is murder.”

Pjesnici u slikama i filozofi u pojmovima kazuju istinu o svijetu. Na žalost, nije nimalo ružičasta. Pogled na stvarnost danas manje izražava radost i nadu, a više strah i užas. Prije osam mjeseci cijeli svijet, a osobito Europa, trgnuli su se iz iluzija o vječnom miru. Diplomacija i razum više nemaju uvjerljive argumente. Oni koji žele vratiti Berlinski zid u Europu vide u Putinu Staljinova nasljednika koji bi želio, kao nekoć u Jalti, prekrajati svjetske karte i lomiti granice država. Sloboda čovjeka, pravo naroda na samoodređenje i autoritet razuma ostaju nemoćni pred imperijalnom silom i logikom rata.

Mnogi danas govore o novom svjetskom poretku. Potres je uzdrmao statiku svijeta iz temelja. Pokazuje se da je stanje mira, kao i mnogo puta u povijesti, bilo ipak samo još jedna obična faza primirja između dva rata.

Trenutačna geopolitička konstelacija svijeta nije ni unipolarna ni bipolarna nego je multi-polarna. A i u toj multi-polarnosti mogu se raspoznati pet jakih središta: SAD, Kina, Rusija, Indija i Europa. Pri tom valja imati pred očima određeni stupanj razlike između dvije supersile prvoga reda, SAD i Kina, i tri ostale velesile koje u nekim elementima ipak zaostaju po gospodarskoj, tehničkoj ili vojnoj moći – Rusija, Indija i Europska Unija. Uz ta se središta svrstavaju drugi akteri.

Kakav je položaj Europske Unije? Ona je div po gospodarskoj i tehničkoj komponenti, ali znatno zaostaje u obrambenom dijelu. No u europskim se građanima ubrzano razvija svijest o značenju sigurnosti i samoobrane. Pitanje je hoće li vladajuće elite biti u stanju dostojno zastupati svijest i težnje građana.

Ako usporedimo današnji svjetski poredak s onim od prije stotinu godina, kada je Richard Coudenhove-Kalergi oblikovao paneuropski program, možemo uočiti stanovite sličnosti. On je multi-polaran, danas kao i tada. Jedino su pojedini globalni igrači zamijenili uloge.

Britanski imperij tada je bio na prvom mjestu, po moći i utjecaju ispred i SAD-a i Sovjetskoga Saveza. Danas, nakon što je izašao iz Europske Unije, lebdi kao satelit na Atlantiku između SAD-a i Europe. Zaostaje u mnogočemu za svojim nekadašnjim kolonijama, Sjedinjenim Državama, Kinom pa i Indijom. A komunistička Kina, koja je trećim mandatom Xi Jinpinga učvrstila autokratsku partijsku vladavinu, pretekla je Sovjetski imperij.

Ruski gojenci sovjetskih mitova ne mogu se pomiriti sa stanjem stvarnosti. Od nekadašnje moći ostala su im puna skladišta municije, zastarjelih tenkova i raketa. Za ruski nuklearni potencijal tvrde da je nadmašio i najvećega takmaca SAD. Žele njime na silu povratiti kotač povijesti natrag. Uz jamstva dvije zapadne nuklearne sile, SAD i Ujedinjenoga Kraljevstva u Budimpeštanskom memorandumu 1994. odvezeno je atomsko naoružanje iz Ukrajine. Tako im se čini lakše silom prekrajati granice svoje bivše republike. No, vidimo ipak da im ne polazi za rukom porobiti zemlju u kojoj je narod odlučno stao u obranu slobode.

Glavna je razlika, po mojemu sudu, što se u novom svjetskom poretku među pet svjetskih velesila nalazi Europska Unija. Prije stotinu godina ona je postojala samo u vizijama dalekovidnih. U međuvremenu je ustoličena i narasla do respektabilne svjetske sile. Razlikuje se od ostale četiri velesile. Jedina je izniknula iz nužde i čiste mirotvorne ideje. Po tome je za budućnost svijeta ispred ostalih. Uzvisuje je njezina mirotvorna povijesna misija. Svojim idealima slobode i mira može svijetu ponuditi više od drugih. Jer nije vojna moć ta koja pokreće kotač povijesti nego ideali mira. Europska Unija ima vizionarski potencijal za budućnost, posvjedočila ga je u obrani slobode i u solidarnosti prema Ukrajini.

Gdje su glavne opasnosti i izazovi za Europu i svijet danas? U odgovoru bih pošao od oštroumne analize berlinskoga profesora političke filozofije Herfrieda Münklera koju je nedavno izložio u predavanju u Münchenu. Ukazao je na opasnost od revanšističkih pretenzija u Europi. Prepoznao je tri imperijalne i revanšističke sile koje su izvor nestabilnosti za svoje susjede i Europu u cjelini – Rusiju, Tursku i Srbiju. Njihovi lideri kao da su promašili stoljeće u kojemu vode svoje zemlje.

Sada kada obilježavamo stoljeće od začetka Paneuropske unije valja razvidjeti što je Europska Unija do sada ostvarila. U sedam zaključnih točaka Paneuropskoga programa prva je u dva zahtjeva posvećena održanju i učvršćenju mira. A dvije su posvećene jačanju obrambene sigurnosti Unije.

Utemeljitelj Coudenhove-Kalergi bio je svjestan potencijalne opasnosti od revizionističkih težnji i zauzimao se za ublažavanje strogih odredaba Pariških mirovnih ugovora. Revizionizmi su, kao što je poznato, poticali nove ratove. Zahtijevao je vječni mirovni ugovor i obvezatni arbitražni sud između svih europskih država. U tom se pogledu Europska Unija izgradnjom demokratskih institucija potvrdila kao mirotvorna zajednica koja je u stanju suvereno rješavati sukobe u svojim granicama.

No čini se da na dvije odredbe o objedinjavanju svih vojska i flota Europe na zaštiti zajedničkih granica i obala te učvršćenju europskoga „limesa“ na istočnoj granici nije dovoljno urađeno. Mnogima je izgledalo kako su ti zahtjevi od prije stotinu godina zastarjeli. Izgledalo je da će europski mir ostati trajno zajamčen poveljom Ujedinjenih naroda. Ali su imperijalna ruska pretenzija na europski teritorij i brutalna agresija na Ukrajinu osvijestili mnoge zaboravne. Sada se na djelu potvrđuje zašto je toliko uporno ponavljao tezu da se Europa nalazi između Scile i Haribde, da je Rusija želi silom zauzeti, a Amerika kupiti.

Na sreću, ubrzano jača svijest o europskoj solidarnosti u obrani slobode i demokracije. To su pokazale osobito snažno zemlje na istoku Europe, Ukrajina, baltičke države i Poljska, koje imaju svježe sjećanje na tlačenje vlastite slobode. Ali je ta spoznaja prožela isto tako i središnju, zapadnu, južnu i sjevernu Europu. Neutralne Finska i Švedska pohrlile su u okrilje NATO-a. Za bolju budućnost u zajedništvu i miru treba se očito zauzimati i kada je potrebno zajednički se boriti. Sloboda je dar koji se postiže otporom sili i nepravdi.

Zaključio bih ova razmišljanja o budućnosti Europske Unije sjajnim aforizmom Friedricha Nietzschea: „Prošlost grize rep svemu što dolazi“ (Allem Zukünftigen beißt das Vergangene in den Schwanz). Prema budućnosti valja stoga otvoriti pogled s motrišta koje ne gubi iz vida prošlost.

Stotinu godina Paneuropskoga pokreta otvara znatno širu perspektivu budućnosti Europske Unije. Kao što je kazao poznati mislitelj budućnosti Rober Jungk, kojega sam imao čast slušati na predavanju 1988. u Berlinu, „budućnost je već počela. Ali ipak se može promijeniti ako se na vrijeme prepozna“. Spoznamo li stoga i na primjeren način ostvarimo paneuropsku viziju Europe kao mirotvorne svjetske sile, utječemo zacijelo na svjetliju budućnost svijeta.

DEKLARACIJA

Mi sudionici Međunarodne konferencije Hrvatske paneuropske unije u Zagrebu, od 21. do 23. listopada 2022. godine, iz Francuske, Španjolske, Njemačke, Švedske, Austrije, Slovačke, Češke, Mađarske, Rumunjske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Sjeverne Makedonije podupiremo deklaraciju Hrvatske paneuropske unije u kojoj se izražava:

1. Zahvalnost Međunarodnoj paneuropskoj uniji na 100 godina rada i 30 godina potpore Republici Hrvatskoj i susjednim zemljama na putu ka neovisnosti te sadašnjem ili budućem pristupanju Europskoj uniji.

2. Sa zahvalnošću se prisjećamo našeg dugogodišnjeg međunarodnog predsjednika njegova visočanstva dr. Otta von Habsburga na 110. obljetnicu njegova rođenja. Podsjećamo na njegovu nezaboravnu suradnju i savjetovanje hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana čija se 100. obljetnica rođenja ove godine obilježila u Hrvatskoj i u Europskom parlamentu u Strasbourgu.

3. Pozdravljamo dodjelu statusa kandidata za članstvo u EU-u Ukrajini i Moldaviji.

4. Pozdravljamo odluku o početku pristupnih pregovora sa Sjevernom Makedonijom i Albanijom.

5. Pozdravljamo spremnost Europskog vijeća i Europske komisije da Bosni i Hercegovini daju status kandidata. Želimo da se u Bosni i Hercegovini odustane od težnji za hegemonijom bilo koje zajednice i da se konstruktivno prihvati europska perspektiva.

6. Crnoj Gori želimo dobar napredak u pristupnim pregovorima.

7. Srbiji želimo poboljšanje odnosa sa susjedima, odricanje od velikosrpske ideologije, usklađivanje s vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a te daljnji napredak u pregovorima s EU.

8. Želimo Kosovu brzo okončanje viznog režima i postizanje statusa kandidata.

9. Svesrdno podržavamo borbu ukrajinskog naroda protiv velikoruske agresije, a za slobodu, demokraciju i europske vrijednosti. Preporučujemo daljnju humanitarnu i financijsku pomoć i potrebnu opskrbu Ukrajine oružjem te želimo Ukrajini da ostvari neometan napredak u budućim pristupnim pregovorima s EU-om.

10. Na razini Europske unije upozoravamo da treba ispraviti njezine nedostatke uočene u ovim kriznim vremenima. Europska unija trebala bi osigurati svoju samodostatnost u području prehrambenog i energetskog suvereniteta.

11. Jednako tako zahtijevamo od vlasti EU-a da osiguraju obrambenu samodostatnost Europske unije, ne zanemarujući suradnju s našim saveznicima, ali ne da budemo potpuno ovisni o njima.

12. U našoj brizi za europski identitet i europsku motivaciju građana Europske unije želimo naglasiti važnost obrazovanja i kulture, a posebno brige za dobro humanističko obrazovanje u Europi.

13. Trebalo bi snažno promicati druga područja obrazovanja, znanosti, tehnologije i istraživanja kako bi se osigurala konkurentnost Europske unije u svijetu.

14. Podržavamo ideal Europske unije koja će u punom suverenitetu predstavljati svjetsku moć mira budući da je utemeljena na ideji mira.

DECLARATION

We participants of the International Conference of the Croatian Pan-European Union in Zagreb, in October 21-23, 2020, from France, Spain, Germany, Sweden, Austria, Slovakia, Czech Republic, Hungary, Romania, Bosnia and Herzegovina, Montenegro and North Macedonia support the declaration of the Croatian PEU expressing:

1. The gratitude to the International Pan-European Union for 100 years of work and for 30 years of the support of the Republic of Croatia and neighbouring countries on their way to independence and to the current or future accession to the European Union,

2. We remember with gratitude our long-term international President H. H. Dr. Otto von Habsburg on the 110th anniversary of his birth. We call to our memory his memorable cooperation and counselling of the Croatian President Dr. Franjo Tuđman whose 100th anniversary of birth is celebrated this year in Croatia and in the European Parliament in Strasbourg.

3. We greet the granting of the candidate status for membership in the EU to Ukraine and Moldova,

4. We greet the decision to start of the accession negotiations with North Macedonia and Albania,

5. We greet the readiness of the European Council and European Commission to grant the candidate status to Bosnia and Herzegovina. We want Bosnia and Herzegovina to abandon the aspirations to hegemony of any community and to constructively accept this European perspective.

6. We wish good progress in accession negotiations to Montenegro.

7. We wish the improvement of relations of Serbia with its neighbours, the renunciation to the Great-Serbian ideology, the alignment with the EU foreign and security policy, and further progress in the negotiations with the EU.

8. We wish the quick end of the visa regime and attainment of the candidate status to Kosovo too.

9. We wholeheartedly support the struggle of the Ukrainian people against the Great-Russian aggression, and for freedom, democracy and European values. We warmly recommend further humanitarian and financial aid and necessary arms supply to Ukraine, and wish Ukraine to make a smooth progress in the future accession negotiations with the EU.

10. On the level of the European Union we warn that its deficiencies noticed in these times of crisis should be corrected. The European Union should secure its self-sufficiency in the fields of food and energy sovereignty.

11. We equally demand from the authorities of the EU to secure the defence self-sufficiency of the European Union, not neglecting the cooperation with our allies, but no more depending so utterly on them.

12. In our concern for the European identity and European motivation of the citizens of the European Union we want to stress the importance of education and culture, and specifically of the care for a good humanistic education in Europe.

13. Other fields of education, science, technology and research should be strongly promoted in order to secure the competitiveness of the European Union in the world.

14. We support the ideal of a European Union that will in full sovereignty represent the world power of peace since it has been founded on the idea of peace.

Okrugli stol povodom Dana Europe "Hrvatska 10 godina u EU"

U organizaciji Hrvatske paneuropske unije i Zaklade Hanns Seidel – Ured u Zagrebu, a u povodu obilježavanja Dana Europe i 100. obljetnice Paneuropske unije u Zagrebu je 6. svibnja 2023. održan okrugli stol „Hrvatska 10 godina u EU".

Uz osvrt na bogatu povijest djelovanja Međunarodne i Hrvatske paneuropske unije te njihovu važnost na putu osamostaljenja Republike Hrvatske, okupljeni govornici progovarali su o značenju članstva s naglascima na uspješnu integraciju, kao i ključna dostignuća u deset godina pripadnosti najvećoj europskoj zajednici. Pitanje identitetnog opredjeljenja i kulturne orijentiranosti, ostvarivanje višegodišnjih geopolitičkih i strateških ciljeva, obnova i rast gospodarstva, pripadanje šengenskom prostoru i uvođenje zajedničke europske valute samo su neki od spomenutih pokazatelja uspješnosti napora hrvatske vanjske politike.

Glavno izlaganje održao je potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske *Davor Božinović* koji je bio i izaslanik premijera *Andreja Plenkovića.*

S okruglog stola

Na okruglom stolu govorili su i predsjednik Međunarodne paneuropske zajednice *Alain Terrenoire*, zastupnik u Europlskom parlamentu i supredsjedatelj Paneuropske radne skupine u Europskom parlamentu *Karlo Ressler,* predsjednik Hrvatske paneuropske unije *Pavo Barišić,* počasni predsjednik Hrvatske paneuropske unije *Mislav Ježić*, ravnateljica Ureda Zaklade Hanns – Seidel u Zagrebu *Aleksandra Markić Boban* i predsjednik Mladeži Hrvatske paneuropske unije *Pavao Nujić*. Skupom je moderirao Vanja Gavran, glavni tajnik Hrvatske paneuropske unije.

Potpredsjednik Vlade *Davor Božinović* u svojem je izlaganju iznio pregled ključnih procesa, događaja i odluka koje su obilježili desetogodišnje članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji. Poručio je kako Hrvatska ima jasnu viziju svoga članstva koja se zasniva na čvrstom opredjeljenju za europske kulturološke sastavnice, mogućnost za jačanje gospodarstva, očuvanje sigurnosti i europskog zajedništva. Osobit je naglasak izlaganja stavljen na ulazak Hrvatske u šengensku zonu i primanje zajedničke europske valute, nove trgovinske mogućnosti, smanjenje stope inflacije i niže kamatne stope. Potpredsjednik Vlade spomenuo je i važnost paneuropskoga karaktera odluka u novodobnim sigurnosnim i migracijskim prilikama europskog društva. Kao jednu od najvećih uspješnica hrvatske suradnje s Europskom unijom naveo je izgradnju Pelješkog mosta, čime je ostvaren san povezivanja čitava teritorija Republike Hrvatske. Imajući na umu nedavnu tragičnu stvarnost Domovinskoga rata, poručio je kako je potrebno biti čvrsta potpora Ukrajini u borbi protiv ruske agresije.

„Napokon se odmičemo od sumnjivoga koncepta Zapadnoga Balkana. Hrvatska danas živi, Hrvatska danas djeluje u Europi.", rekao je zastupnik u Europskom parlamentu Karlo Ressler. Istaknuo je i sve brži tehnološki napredak te nove izazove na području kulture, a posebno i depopulacije na koju Hrvatska treba i dalje spremno odgovarati.

Predsjednik Međunarodne paneuropske unije Alain Terrenoire prikazao je povijest osnivanja Paneuropske unije. Pozvao je na konkretno djelovanje po njezinim načelima osobito prema Ukrajini: „Paneuropa je čitava Europa i zato trebamo raditi na procesu da se sve zemlje jugoistoka Europe, kada na isti način kao Hrvatska ispune uvjete za pridruživanje Europi, isto tako pridruže članstvu u Europskoj uniji." – rekao je Terrenoire. Naglasio je i status „kandidata" koje odnedavno ima i Bosna i Hercegovina.

„Članstvo u Europskoj Uniji konačna je potvrda postignuta političkoga jedinstva i priznata identiteta koji se na načelima demokratske supsidijarnosti provodi u zajednici slobodnih europskih naroda. Hrvatska se je dokazala kao samostalan politički subjekt ostvarivši jedinstvo na bitnim pitanjima – od državne neovisnosti do članstva u Europskoj Uniji.", u pozdravnom je govoru istaknuo Pavo Barišić. Usporedio je sadašnja ostvarenja s geopolitičkim nužnostima koje je formulirao Ivo Pilar prije stotinu godina. Osobito se osvrnuo na savladane izazove s kojima se Hrvatska susretala zbog osobitosti svojega geopolitičkoga položaja i tijekom povijesnih neprilika.

Aleksandra Markić Boban podsjetila je na zalaganja Zaklade Hanns Seidel i diplomatske napore, osobito u ranim razdobljima tranzicije hrvatskoga poslijeratnog društva te potporu u nastojanjima demokratizacije i europske integracije Hrvatske. Podsjetila je i na očuvanje načela supsidijarnosti, solidarnosti i mira u suvremeno doba.

Sintezu društvenopolitičkih zbivanja u modernoj hrvatskoj povijesti, značaj Međunarodne i Hrvatske paneuropske zajednice, uz precizno prepoznata goruća pitanja hrvatskog i europskog društva u svojem je govoru iznio akademik Mislav Ježić. „Idealizam Paneuropske unije po-

Vanja Gavran

kazao se snažnije motivirajućim od interesnih manipulacija protivnika. Uz velika zalaganja mnogih predstavnika Hrvatske i potporu njenih prijatelja, ušli smo 1. srpnja 2013. u Europsku uniju. Taj je događaj Hrvatska paneuropska unija obilježila međunarodnom konferencijom u Vukovaru. Teško je danas mladima, kojima je tijekom 10 godina postalo gotovo samorazumljivo da je Hrvatska članica EU, a mnogi ne mogu ni shvatiti kakvo je to bilo postignuće, dočarati kakav je to događaj bio i kolike je preprjeke trebalo prijeći do njega.", poručio je Ježić.

Pavao Nujić poručio je kako je nužno i dalje ulagati napore u proširenje Europske unije s ciljem pronošenja paneuropskih ideja i uspostave mira kako u Europi tako i u svijetu. Zaključio je: „Vođeni željom za izgradnjom mira, ustrajmo u tome da se mladim naraštajima da budućnost nade, a ne rata; budućnost puna koljevki, a ne grobova; svijet braće, a ne zidova."

Na koncu programa student Bartul Zemunik pročitao je dio nagrađenoga eseja na natječaju Zaklade Hanns Seidel, a upravo na temu 10 godina Hrvatske u EU.

Prije okrugloga stola predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković s potpredsjednikom Vlade Davorom Božinovićem i predstojnikom Ureda predsjednika Vlade Zvonimirom Frkom-Petešićem primio je u Vladi izaslanstvo Paneuropske unije predvođeno međunarodnim predsjednikom Alainom Terrenoireom i predsjednikom Hrvatske paneuropske unije Pavom Barišićem u pratnji predsjednika Mladeži Pavla Nujića, glavnoga tajnika Vanje Gavrana, člana HPEU Mislava Barišića i počasnoga predsjednika Mislava Ježića. U polusatnom sastanku razgovaralo se o aktualnoj situaciji u Europi s naglaskom na ratu u Ukrajini, ali i na drugim izazovima s kojima se Europa susreće. Istaknuta je i važnost ideja Paneuropske unije koja se od svog osnivanja 1922. zauzima za europsko jedinstvo naroda i država u njihovim različitostima.

Vanja Gavran

Mislav Ježić

Poštovani gospodine Predsjedniče Vlade,
Poštovani gospodine predsjedniče Međunarodne PEU,
Poštovani europski zastupnici,
Poštovana gospođo ravnateljice Ureda HSSt,
Poštovani članovi i prijatelji Hrvatske PEU,
Gospođe i gospodo,

ove godine obilježavamo Dan Europe okruglim stolom u našim prostorijama i ujedno slavimo 10. obljetnicu članstva R Hrvatske u Europskoj uniji. Ta se obljetnica dijelom poklopila sa 100. obljetnicom međunarodne Paneuropske unije, a blizu je tridesetoj obljetnici samostalne RH, kao i naše HPEU.

HPEU osnovana je u svibnju 1991., prije odluka o osamostaljenju RH i prije međunarodnoga priznanja RH. Stoga je još mogla sudjelovati preko paneuropskih putova u naporima da se RH što uspješnije i što prije međunarodno prizna. Još se živo sjećam mnogih pothvata unutar Međunarodne Paneuropske unije – u Njemačkoj, Francuskoj, Austriji, Švedskoj i drugdje – u kojima sam često i sam sudjelovao, koji su služili tomu da potaknu javno mnjenje i političke krugove u svojim zemljama na to priznanje. Dan smo priznanja, 15. siječnja 1992., slavili javno i privatno s velikim oduševljenjem. Nama je na kućna vrata te večeri banuo sa šampanjcem i čestitkama predsjednik PEU Austrije Karl von Habsburg! To je bilo i paneuropsko slavlje.

Kada je Hrvatska nakon četverogodišnje paralize prometa i života u znatnim dijelovima zemlje konačno u sjajnim operacijama Bljesak i Oluja oslobodila sva okupirana područja osim Istočne Slavonije, upravo su članovi i političari bliski Paneuropskoj uniji poput tadašnjega austrijskoga ministra vanjskih poslova Aloisa Mocka i glavnoga tajnika Ministarstva Alberta Rohana, spriječili da Hrvatskoj ne budu službeno nametnute sankcije.

Kada je ipak većina europskih država neslužbeno Hrvatskoj nametnula prešutnu političku izolaciju, Međunarodna paneuropska unije i njen predsjednik Nadvojvoda Otto von Habsburg kao vrlo ugledni zastupnik u EP, omogućili su Hrvatskoj paneuropskoj uniji da postavi izložbu o kulturnoj povijesti Hrvatske u Europskome parlamentu u siječnju 1996.! Ona je brzo potom prikazana, zahvaljujući našoj stalnoj predstavnici Vesni Girardi-Jurkić, i u palači UNESCO-a u Parizu, a zatim je obišla mnoge europske prijestolnice i središta. To je bilo vrijeme kada je u Europi trebalo tumačiti i gdje je Hrvatska, i da je Hrvatska europska zemlja s bogatom europskom baštinom. Ako je to danas teško i zamisliti, onda to govori o velikoj promjeni međunarodnoga položaja Hrvatske od onda do danas. Nije tada Hrvatska doživljavala solidarnost kao danas Ukrajina iako se radilo o jednaku scenariju agresije. I Hrvatska je doista bila nepravedno izolirana, a Paneuropska unija je izložbom slavila oslobođenje njenih područja od okupacije usred Europskoga parlamenta i Vijeća Europe (koji su bili oblijepljeni plakatima o Hrvatskoj)! I time utjecala na mišljenje većine zastupnika na početku novoga mandata. I otvarala Hrvatskoj europsku perspektivu.

Jedan od najvećih koraka nakon oslobođenja zemlje bio je predavanje zahtjeva za pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji. I taj je korak bio potaknut od HPEU. 2002. međunarodni je predsjednik PEU Otto von Habsburg prihvatio poziv da proslavi 90. rođendan u četirima gradovima (a mnogi su ga pozivali): u Münchenu, Beču, Budimpešti i Zagrebu. Za tu proslavu, Odbor za vanjsku politiku Hrvatskoga sabora pod predsjedanjem našega člana Zdravka Tomca priredio je njemu u čast svečanu sjednicu. A on je tu priliku iskoristio ne za slavlje nego za to da potakne zastupnike da pokrenu postupak za predavanje zahtjeva za članstvo Hrvatske u EU. Bilo je nevjerice, smije li to Hrvatska učiniti kada joj predstavnici EU govore da je to preuranjeno. No Nadvojvoda je tako energično uzvratio da je možda već prekasno, a nipošto prerano, da se je potom pokrenula procedura u Saboru i Vladi. Za manje od tri mjeseca zahtjev za pridruživanje službeno je uručen.

U vrijeme pregovora o pristupanju bdio je „izvjestitelj u sjeni" EP-a Bernd Posselt, inače predsjednik PEU Njemačke, nad izvješćima o napretku Hrvatske i sprječavao mnoge propagandne protuhrvatske formulacije koje su neki činovnici EP-a, pa i obavještajci, nastojali u njih progurati. Naš sadašnji međunarodni predsjednik Alain Terrenoire pomogao je svojim službenim savjetodavnim izvješćem Predsjedniku Francuske Republike o stanju u Jugoistočnoj Europi. Bez takvih prijatelja, a s brojnim geopolitički i interesno motiviranim protivnicima, Hrvatska bi teško napredovala u pregovorima, koji i ovako nisu bili nimalo laki, kao što će se sjećati svi koji su to vrijeme svjesno proživjeli.

Idealizam Paneuropske unije pokazao se snažnije motivirajućim od interesnih manipulacija protivnika. Uz velika zalaganja mnogih predstavnika Hrvatske i potporu njenih prijatelja, ušli smo 1. srpnja 2013. u Europsku uniju. Taj je događaj Hrvatska paneuropska unija obilježila međunarodnom konferencijom u Vukovaru. Teško je danas mladima, kojima je tijekom 10 godina postalo gotovo samorazumljivo da je Hrvatska članica EU, a mnogi ne mogu ni shvatiti kakvo je to bilo postignuće, dočarati kakav je to događaj bio i kolike je preprjeke trebalo prijeći do njega.

Sjetite se samo pritisaka preko Haaškoga suda na Hrvatsku u ono vrijeme!

A na sam dan primanja Hrvatske u EU imao sam čast i radost nazočiti tomu događaju kao promatrač u Europskome parlamentu u Strasbourgu, zahvaljujući Paneuropskoj uniji, a i našemu sadašnjemu Premijeru, a tada zastupniku u prvoj delegaciji Hrvatske u EP-u, Andreju Plenkoviću. U Paneuropskoj radnoj grupi mogao sam i pozdraviti naše prve zastupnike u EP-na taj dan i slušati njihove prve interviewe u ulozi zastupnika za strane medije. Toj je Radnoj grupi danas jedan od supredsjedatelja g. Karlo Ressler. A tada smo imali dobru prvu delegaciju u Parlamentu, koja je stvarala izvrsnu sliku o Hrvatskoj u Europi. Mnogi to danas u Hrvatskoj ne shvaćaju i ne znaju cijeniti iako uživaju mnoge plodove toga uspjeha.

Predsjedavanje Vijeću Europske unije u prvoj polovici 2020. uslijedilo je samo sedam godina nakon ulaska Hrvatske u EU. Iako su okolnosti s pandemijom, a potom još gore i s potresom u tadašnjoj trenutnoj „prijestolnici EU",

Mislav Ježić

Zagrebu, bitno otežale to predsjedavanje i učinile manje vidljivim, Hrvatska se je, odnosno njena Vlada, i u tim prilikama snašla iznenađujući dobro i uspješno odradila svoje zadatke, uključujući i brigu za jugoistočnu Europu. Građani koji su bili svjesni te uloge Hrvatske mogli su osjetiti što za Hrvatsku znači biti članicom EU, a i koliko je EU dobila članstvom Hrvatske, i mogli su biti na to ponosni.

Dalji uspjesi Hrvatske pod Vladom premijera Plenkovića, kao što su ulazak u Schengen, u euro-zonu (ma da nam može biti emocionalno i žao što više nemamo valute koja je bila jedan od nacionalnih simbola), kao i ostvarenje velikih infrastrukturnih projekata, osobito izgradnja Pelješkoga mosta, koji je povezao Dubrovnik sa Zagrebom, kao na Bukovčevoj slici Hrvatskoga preporoda, i time izazivao instinktivne političke otpore u dijelu susjedstva, sve to potvrđuje ispravnost europske orijentacije Hrvatske, a time i temeljnu ispravnost politike aktualne hrvatske Vlade. Za nas se time potvrđuje i ispravnost sveukupnih napora Hrvatske paneuropske unije, i Međunarodne paneuropske unije, da na tome putu pruže Hrvatskoj svu potporu koju mogu pružiti. Taj nam trud nije bio ni krivo usmjeren ni uzaludan, nego se pokazao ispravan i plodan.

Naravno da i građani i javni djelatnici i političari trebaju i kritički prosuđivati i rad Vlade i rad svih tijela vlasti i svih ustanova u Republici Hrvatskoj, kao i u Europskoj uniji koja je naša šira domovina, ali svrha kritike treba biti konstruktivna, a ne destruktivna, ni omalovažavajuća, ni obeshrabrujuća, ni vođena bez ideja jedino željom da se dođe na vlast. Kao član akademske zajednice, i Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, ne moram biti zadovoljan novim Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju koji je poremetio ravnotežu i podjelu odgovornosti u svojem resoru, podvrgao nezavisno Nacionalno vijeće izvršnoj vlasti Ministarstva i pogodovao privatnim interesima u obrazovanju i time ugrozio njegovu kvalitetu, a imali smo mnogo uravnoteženiji prijedlog Nacionalnoga vijeća koji je podržalo i Sveučilište, no ne mislim da zbog toga treba rušiti Vladu iako ju treba kritizirati da uoči svoje propuste. Gdje sam mogao, javno sam izricao svoja gledišta i za njih se borio, ali ni u demokraciji razum i argumenti nisu uvijek jači od sile i birokratskih ovlasti. Ali nisam pomišljao da nam je cijela Vlada i cijeli svijet kriv ako se nismo uspjeli izboriti za ono što smo htjeli i za što vjerujemo da je bolje. Sigurno ima i

većih problema u drugim područjima, kao što su gospodarstvo, poljoprivreda, industrija, bankarski sustav, zaštita prirode i okoliša i drugo gdje se javljaju partikularni interesi na račun općih, ali ima drugih koji se u ta područja bolje razumiju od mene. Treba nastaviti s borbom za bolje u svim područjima, ali treba željeti stvarati, a ne rušiti!

Spomenut ću još jedan projekt za koji se nadam da će u perspektivi popraviti stanje koje nije u Hrvatskoj bilo zdravo i uravnoteženo. Ima dobrih naznaka da će Vlada prihvatiti inicijativu koja je potekla od Matice hrvatske i profesora Marija Grčevića, da se donese zakon o hrvatskome jeziku, koji ga treba zaštititi onako kako to predviđa Ustav RH i zajamčiti skrb države za njegov razvoj. Time će se popuniti rupa u pravnome sustavu RH u kojem su vrlo naprednim zakonom zaštićeni jezici nacionalnih manjina, ali nije i službeni jezik države i većine njegovih građana, koji je dio jamstva za očuvanje i njihova identiteta i slobode. A tim će zakonom – ako se u procesu prihvaćanja u ministarstvima i u javnoj raspravi u bitnome ne iskvari – Hrvatska i u pogledu skrbi za jezik postati normalna europska zemlja poput Francuske i drugih koje gotovo sve imaju takve zakone, kao i gotovo sve zemlje u našem susjedstvu, kao Slovenija i Srbija. Time će Hrvatska postati u još jednom pogledu slobodna domovina svojih građana.

Ako iz Hrvatske u krilu Europske unije bacimo pogled na današnji svijet, vidjet ćemo da je situacija u njem zabrinjavajuća.

Na političkome planu: širenje vojnih saveza, agresija Rusije na Ukrajinu, napetosti oko Kine i Tajvana, suparništvo Sjedinjenih Američkih Država i Kine, niz regionalnih ratova, velike geopolitičke napetosti. Neke od njih utječu i na napetosti koje postoje u našem susjedstvu. Od nevolje treba ojačavati obrambenu snagu, ali još više treba raditi na trajnome i pravednome miru.

Na gospodarskome planu: interesi globalnoga financijskoga kapitala i velikih multinacionalnih kompanija, koji se prepoznaju čak i u zdravstvenim pošastima (pandemijama), barem u enormnim profitima od monopola na cjepiva i lijekove, a pogoduju i enormnim profitima informacijsko-tehnoloških divova ako se ubrzano prelazi na rad na daljinu (online). A i ratovi itekako pogoduju dobiti vojne industrije u najjačim zemljama svijeta. Možda su najveća ugroza velike klimatske promjene koje izazivaju i prirodne katastrofe, a bitnim su dijelom izazvane neodgovornim gospodarstvom (industrijom, proizvodnjom energije, poljoprivredom, prometom...) vođenim samo privatnim profitom. Od neposrednih muka s ratovima i migracijama, teže je i pokloniti dužnu pažnju klimatskim promjenama koje ugrožavaju budućnost života na Zemlji. Velika jezera presušuju (Bajkalsko, Aralsko, u našem susjedstvu Prespansko...), Zemljini se polovi otapaju, razina se mora diže i obale se već na više kontinenata povlače, javljaju se do sada nepoznate oluje, tuče, pijavice, tornadi ili tajfuni, suše i požari doživljavaju neviđene razmjere (u Kaliforniji, Australiji, Južnoj Africi, Grčkoj, Španjolskoj, Hrvatskoj...), tisuće vrsta životinja i bilja iščezavaju iz godine u godinu, a strada i sve više ljudi i njihovih naselja. Možemo li još vjerovati da će „nevidljiva ruka" slobodnoga tržišta sve sama regulirati bez intervencije ljudske pameti, inteligencije, a osobito bez savjesti, odnosno etičkih i sve više i bioetičkih kriterija?

A tu se čini da našoj inteligenciji u pomoć pritječe umjetna inteligencija. Može riješiti probleme koje ljudski um ne može. No ima li ona savjesti? Ima li suosjećanja? Tehnološki napredak koji služi blagostanju ljudi, može ih, s druge strane, i porobljavati i kontrolirati. A može ljude učiniti i suvišnima, i to ne samo njihov fizički, nego i intelektualni rad koji umjetna inteligencija staje nadmašivati. Ona ujedno može i načelno omogućivati totalitarnije poretke od onih koje je čovječanstvo iskusilo u XX. stoljeću. Poput ognja, dok je u službi čovjeka, može biti dragocjena, ali ako se domogne vlasti nad njim, može ga sažgati. A to znači, ako se malen broj najbogatijih, najmoćnijih ili najbržih i najbesskrupuloznijih preko nje domogne vlasti nad svima drugima – ljudima, a naravno i svim drugim bićima kojima ljudi ionako smatraju da imaju pravo vladati kako hoće – umjetna inteligencija može sve porobiti, pa i pomoći istrijebiti. Nekoć je science fiction bila optimistični genre (žanr), danas su najoptimističniji tehnokrati, ali je science fiction postala najtjeskobniji genre u umjetnosti.

Nakon kataklizme Prvoga svjetskoga rata, Oswald Spengler je objavio svoje pesimistično viđenje propasti Zapada čija je kultura prošla mladost i zrelost i u starosti se bliži smrti. Richard von Coudenhove-Kalergi objavio je svoj konstruktivni plan ujedinjavanja Europe u multipolarnome svijetu da se spriječi Drugi svjetski rat i, kako je pisao, da se imoralizmu društva (licemjerju: kada idealnih vrijednosti nema, ostaju samo materijalne), politike (zavođenje riječima – demagogija, nasuprot zavođenju novcem – korupcija u kapitalizmu) i države (državni egoizam interesa i militarizam) suprotstavi obnova ćudoređa (Erneuerung der Sitte: ideal gospodina: gentleman) i idealizma (u umjetnosti i etici: samousavršavanje). A nekako u isto vrijeme Albert Schweitzer pisao je o propasti kulture zbog gubitka svjetonazora koji bi dao smisao životu, i o obnovi kulture svjetonazorom koji bi počivao na strahopoštovanju prema životu i svemu živomu (Ehrfurcht vor dem Leben).

Zapad i Europa nisu propali, ali su bolovali od bolesti koje je dijagnosticirao Coudenhove-Kalergi. Europa se nije ujedinila prije, nego tek poslije iskustva Drugoga svjetskoga rata. A za 'kulturu života' i protiv 'kulture smrti' zalagali su se u naše vrijeme pape Ivan Pavao II. i Franjo. To je zalaganje danas prepoznato i od Katoličke crkve i od vjerskih zajednica s kojima je uspostavila dijalog kao bitnije no ikada (Izjava o ljudskome bratstvu pape Franje i velikoga imama al-Tayyeba).

Jedino kultura života može dati smisao životu. Ona je odgovor i na totalitarizam sile i na totalitarizam novca i na totalitarizam neljudske i nežive inteligencije. Kultura života zahtijeva ljudski um, kojemu umjetni smije samo služiti, zahtijeva ljudsku savjest koja će osjećati odgovornost za druge ljude i živa bića na ovome planetu, zahtijeva i ljudske osjećaje i suosjećajnost koji nam daju doživljaj i smisao života.

Ako se spustimo s idealne razine na razinu svakidašnje primjene ideala, na razini politike možemo reći da desetogodišnje članstvo u Europskoj uniji tim je za Hrvatsku bitnije što su veće ugroze u suvremenome svijetu. Jedino

u krilu takva velikoga saveza Hrvatska može opstati i pridonesti svoj dio daljemu razvoju saveza koji je, uostalom, proizašao iz ideala mira. U realnome svijetu to ne znači da ne treba raditi na jačanju obrambene moći Europe i na njenoj obrambenoj samodostatnosti. Ali treba vjerovati u neprocjenjivu vrijednost mira i u nadmoć uma nad grubom silom, i raditi na miru i odsutnosti nasilja. Ta je zamisao u temeljima europskoga procesa ujedinjavanja. Zastupali su je otci Europe na temeljima kršćanskih vrijednosti u koje su vjerovali.

Danas se govori se jezikom suvremenih natuknica o zelenoj i digitalnoj Europi. Ako takve krilatice stavimo u kontekst kulture života, onda to znači da se digitalnom tehnologijom i umjetnom inteligencijom moramo služiti postupno sve više i bolje, ali i da ih moramo staviti pod nadzor i uvijek se njima služiti za svrhe života ljudi i drugih živih bića, a nikada im ne dopustiti da ovladaju nama, ili da pomoću njih ovladaju neki na račun svih drugih. Što to sve znači pravno, politički i organizacijski, teško je i sagledati, ali je dužnost o tome skrbiti. Znači i da brigu za okoliš trebamo tehnološki ostvarivati i prijelazom na obnovljive, i za okoliš i klimu neškodljive, izvore energije, ali i da na svim područjima trebamo nastojati surađivati s prirodom i živim bićima u njoj, čuvati ju, a i pomagati joj svojim umom i srcem, a ne samo izrabljivati ju za svoju posebnu i kratkoročnu korist. Danas ima sve više ljudi koji sve više stječu uvid u tajne života na Zemlji i sve više suosjećaju s ljudima i drugim bićima, ali još ne čine kritičku masu ni Europljana ni čovječanstva. Toliko ih je još malo da vjerojatno i ove moje riječi djeluju nekima od vas čudno, nerealno i strano. Ipak, Europa ima priliku da pođe tim putom i pokaže ga svijetu te da postane u njem sila mira, tehnološkoga napretka pod odgovornim nadzorom ljudi, kao i zaštite prirode i okoliša za dobro cijeloga svijeta, ljudi i živih bića u njem. Koliko god Europska unija bila daleka od ostvarenja takvih ideala, koliko god nemala dovoljno povjerenja u sebe, ipak se nijedan dio svijeta ne čini bliži ostvarivanju takvih ideala od nje, i ona se možda treba ohrabriti i preuzeti svoju misiju u svijetu.

A Hrvatska toj misiji može dati prinos kojim neće zaostajati za drugim dijelovima Europske unije, a time ni svijeta. Taj izazov članstva u Europskoj uniji slavimo ovom prilikom. Neka na nj uspijemo odgovoriti na svim razinama sa što više vjere, nade i ljubavi prema kulturi života!

DOGAĐANJA UZ KONFERENCIJU

Alain Terrenoire i Andrej Plenković

Prijam kod premijera Andreja Plenkovića

Davor Božinović

Alain Terrenoire

Pavo Barišić

Pavao Nujić

Aleksandra Markić Boban

Karlo Ressler

U prvome redu: Mislav Ježić, Alain Terrenoire, Davor Božinović, Mate Granić, Damir Boras

Izvješća s međunarodnih konferencija MPEU

Događanja u organizaciji ili suorganizaciji HPEU

Zanimljivosti, razgovori i članci

In memoriam

Predavanja / podcasti na Youtube-u (u suradnji sa Zakladom Hanns-Seidel)

IZVJEŠĆA

47. Paneuropski dani

TRIER I LUKSEMBURG

8.-11. 7. 2021.

Pavo Barisic, Jean Claude Juncker, Franjo Komarica

Reforma europske demokracije mora biti više usmjerena na sudjelovanje europskih građana u institucijskim procesima i postupcima donošenja odluka Europske unije. Zato je za demokraciju potrebno više 'Europe odozdo'. Prema paneuropskom mišljenju, načelo supsidijarnosti trebalo bi još snažnije i sadržajnije uključiti u praksu", kazao je na 47. Paneuropskim danima, koji su se od 8. do 11. srpnja 2021. održali u njemačkom gradu Trieru i Velikom Vojvodstvu Luksemburg, glavni tajnik Međunarodne paneuropske unije prof. dr. sc. Pavo Barišić. „Prijedlozi reformi moraju se zato temeljiti na većoj ulozi i središnjem položaja demosa europskih građana. Njihovo političko sudjelovanje i obrazovanje moraju se ojačati kako bi se spriječila 'izdaja elita, dodao je Barišić.

„Iduće godine Paneuropska unija, kao najstarija organizacija koja promiče europsko jedinstvo, obilježit će veliki jubilej – 100 godina od utemeljenja. Četiri godine nakon Prvog svjetskog rata, koji je potresao cijeli svijet, ali je u velikoj mjeri uništio europski kontinent, europske građane i civilizaciju, naš utemeljitelj Richard Coudenhove-Kalergi objavio je svoj prvi članak o 'europskom pitanju' u kojem je predstavio dvije ključne ideje koje su ostale temelji Paneuropskog pokreta tijekom stoljeća: ujedinjenje i mir. Pozvao je europske građane da udruže snage u uniji država kako bi održali mir u Europi i svijetu. Kako tada, tako su nam i danas važni i ujedinjenje i mir kao temelji moderne Europe", rekao je Barišić.

Prof. Barišić u svom govoru posebno se je osvrnuo na projekt izgradnje Europskoga centra za mir i suradnju u samostanu „Marija Zvijezda" u Banjoj Luci u koji je uključena i Međunarodna paneuropska unija, kao i paneuropske nacionalne organizacije Njemačke, Austrije, Hrvatske i BiH. „Kao što je utemeljitelj trapističkog samostana 'Marija Zvijezda' Franz Pfanner donio Europu u taj kraj davne 1869. godine, tako i mi danas želimo obnoviti europski duh na prostorima tog samostana. Vrlo je važno što se u ovaj projekt uključio veliki broj istaknutih članova iz područja europske politike, civilnog društva, novinarstva, znanosti i duhovnog života, koji su povezani dugogodišnjom suradnjom i susretima s biskupom Komaricom i Banjom Lukom. Tako je pored biskupa Komarice supredsjedatelj centra i bivši predsjednik Savezne Republike Njemačke Christian Wulff. Hrvatska vlada također je dala snažnu podršku projektu, a na sastanku u listopadu s projektom je upoznat i predsjednik Vlade Andrej Plenković. Naglasak Centra je na obrazovnim programima koji proučavaju europsku kulturu, povijest, geografiju i višejezičnost kako bi Bosna i Hercegovina bila kopija europske kulture suživota, tolerancije, vjere, mira i suradnje. Misija je privući europske mlade ljude, učitelje i znanstvenike na susrete, izlete, posjete povijesnim i kulturnim znamenitostima, prakticiranje dijaloga i razumijevanja, uspostavljanje kontakata i izgradnju mostova između naroda, zemalja, religija i kultura", rekao je na Barišić i dodao kako je jako sretan što je projekt dobio snažnu europsku podršku.

Na 47. Paneuropskim danima, koje je organizirala Njemačka paneuropska unija, zajedno s prof. Barišićem sudjelovali su i banjolučki biskup mons. dr. Franjo Komarica i zamjenik glavnog tajnika Međunarodne paneuropske unije Vanja Gavran.

Na ovom skupu okupilo se je više od 100 sudionika, a na njemu su o temama vezanima za europsku budućnost govorili, između ostalih, bivši predsjednik Europske komisije Jean-Claude Juncker, predsjednik Međunarodne paneuropske unije Alain Terrenoire, predsjednik Njemačke paneuropske unije Bernd Posselt, zastupnici u Europskom parlamentu, zastupnik „zelenih" Reinhard Bütikofer, zastupnik „narodnjaka" Michael Gahler, zastupnik „liberala" Charles Goerens i mnogi drugi.

Vanja Gavran

Detalj s konferencije

Pavo Barišić

Predsjedništvo Međunarodne paneuropske unije

MÜNCHEN

24.-26. RUJNA 2021.

Uoči parlamentarnih izbora za njemački Bundestag održano je od 24. do 26. rujna 2021. u organizaciji Paneuropske unije Njemačke zasjedanje izabranoga i proširenoga Predsjedništva Međunarodne paneuropske unije. Sudjelovalo je 35 izaslanika iz više od dvadeset paneuropskih članica. Iz Hrvatske su bili nazočni predsjednik Hrvatske paneuropske unije i potpredsjednik Međunarodne paneuropske unije Mislav Ježić, predsjednik Hrvatske paneuropske mladeži Pavao Nujić i glavni tajnik Međunarodne paneuropske unije Pavo Barišić. Zamjenik glavnoga tajnika Vanja Gavran bio je spriječen zbog sudjelovanja u raspravi na saborskom Odboru za informiranje, informatizaciju i medije.

Zasjedanje je održano u Domu sudetskih Nijemaca u Münchenu, Hochstraße 8. Većina sudionika bila je smještena u hotelu Prinz u istoj ulici na br. 45. Program je započeo u petak popodne riječima dobrodošlice organizatora predsjednika Paneuropske unije Njemačke Bernda Posselta, koji je ujedno i glasnogovornik Udruženja sudetskih Nijemaca. Najavio je razgledavanje jednoga od najsuvremenijih i tehnički usavršenih muzeja, koji je novouređen i svečano otvoren 2020. Postav Muzeja sudetskih Nijemaca predstavio je uz izvrsno stručno vodstvo predsjednik Zaklade sudetskih Nijemaca povjesničar dr. Ortfried Kotzian. Uslijedila je zajednička večera za sudionike u restoranu „Zum alten Bezirksamt“.

U subotu prijepodne održana je sjednica izabranoga Predsjedništva, a popodne je zasjedalo prošireno Predsjedništvo Međunarodne paneuropske unije u dvorani Adalbert Stifter. Predvorje Doma sudetskih Nijemaca nosi ime Otta von Habsburga u spomen na zaslužnoga i počasnoga predsjednika Međunarodne paneuropske unije. Rad se odvijao uz simultani prijevod na tri jezika – njemački, francuski i engleski. Zasjedanje je otvorio i pozdravio sudionike predsjednik Alain Terrenoire. Zahvalio je domaćinima na sjajnoj organizaciji i ispričao članice koje nisu bile u mogućnosti odazvati se pozivu zbog pandemije.

Glavni tajnik Pavo Barišić podnio je izvješće o radu Međunarodne paneuropske unije tijekom 2020. i 2021. te izložio natuknice za program obilježavanja jubileja 100. obljetnice Međunarodne paneuropske unije 2022. Posebice je istaknuo rad Mladeži Paneuropske unije te aktivnosti pojedinih članica koje se redovito objavljuju na mrežnim stranicama. Obrazložio je inicijative za osnivanje i primanje u članstvo novih paneuropskih organizacija. Paneuropska unija Italije primljena je u trajno članstvo, a novoutemeljena Paneuropska unija Portugala primljena je privremeno na dvije godine. Za izvjestitelje su imenovani Eric Campion i Carlos Uriarte Sanchez. Prihvaćene su inicijative za osnivanje novih paneuropskih organizacija u Gruziji i Rumunjskoj. Za izvjestitelje su imenovani, u Gruziji Alain Terrenoire i Walburga Habsburg Douglas, a za Rumunjsku Bernd Posselt i Rainhard Kloucek.

Međunarodna paneuropska unija obilježit će sljedeće godine svečano jubilej s nekoliko zajedničkih manifestacija te brojnim skupovima u organizacijama članicama. Na prijedlog glavnoga tajnika Austrijske paneuropske unije Rainharda Klouceka u Beču će se 17. studenoga 2022. održati međunarodna konferencija. Zaključeno je da konferenciju organiziraju zajednički Međunarodna i Austrijska paneuropska unija uz sudjelovanje svih članica. U organizacijski odbor imenovani su Alain Terrenoire, Karl von Habsburg, Pavo Barišić i Rainhard Kloucek.

Uslijedila su izvješća organizacija članica Paneuropske unije. U ime Paneuropske unije Portugala govorio je predsjednik Francisco Esteves, a u ime Paneuropske unije Italije izvješće je podnio potpredsjednik Marcello Fracanzani. Oni su zahvalili na odlukama o primanju u članstvo te predstavili svoje organizacije i planove aktivnosti. Za Paneuropsku uniju Slovačke izvješće je podnijela predsjednica Anna Záborská. Predsjednik Mislav Ježić govorio je o djelatnostima i planovima Hrvatske paneuropske unije, a Pavao Nujić izvijestio je o djelatnostima Paneuropske mladeži. U raspravi su sudjelovali također Walburga Habsburg Douglas (Švedska), Ilona Jobaggy (Mađarska), Irina Prodan (Ukrajina), Marian Svejda (Češka), Eric Campion (Francuska), Antoine Broquet (La Federation), Franziskus i Bernd Posselt (Njemačka).

Posebnu je pozornost u raspravi izazvalo izvješće o Europskom centru za mir i suradnju „Marija Zvijezda“ u Banjoj Luci, o kojem su govorili potpredsjednik Njemačke paneuropske unije Andreas Raab i glavni tajnik Pavo Barišić. Europski centar utemeljen je 2020. u povodu 25. obljetnice Daytonskoga mirovnoga sporazuma na mjestu gdje je djelovao trapistički samostan i najveća opatija trapista u svijetu. Na Svjetski dan mira 21. rujna 2021. obilježena je prva obljetnica Centra koji je sjajan primjer zajedničke europske kulture i tradicije. Pod vodstvom paneuropskoga biskupa Franje Komarice Europski centar i Paneuropska unija pronašli su izvrsno mjesto za jačanje i širenje europskih vrjednota u tom dijelu Europe.

Predsjednik Alain Terrenoire održao je inspirativan govor o budućnosti Europe. Tekst govora pod naslovom „Europska Unija u suočenju s izazovima 21. stoljeća – Prema Europi kao nezavisnoj sili“ prethodno je razaslan svim članicama Međunarodne paneuropske unije. Sažeo je glavne geopolitičke smjernice u svijetu polazeći od pada i predaje Kabula u ruke talibana 15. kolovoza 2021. Ukazao je na jednostrane poteze vodstva Sjedinjenih Država i neispunjena obećanja, kako u Afganistanu tako i prethodno u Siriji. Pritom su Sjedinjene Države postupale bez konzultacija s europskim saveznicima. Zaključuje kako se NATO udaljuje od Bliskoga i Srednjega Istoka, a američka se geopolitička strategija okreće prema Pacifiku i Južnoj Aziji. Razmotrio je posljedice kojima je Europa izložena u tim geopolitičkim promjenama

konstelacija. Založio se za jačanje europske Europe s novim demokratskim legitimitetom na putu kojim je krenuo Richard Coudenhove-Kalergi. Pozvao je paneuropske sljedbenike da budu predvodnici u izgradnji čvrste zajedničke kuće i nezavisne europske Europe.

U raspravi je Eric Campion istaknuo potrebu jačanja Europe kao globalne političke sile, s posebnim naglaskom na vodstvu u digitalnoj revoluciji. Rainhard Kloucek ukazao je na važnost zajedničke europske vanjske politike jer pojedinačne države članice nisu u stanju ostvariti tu ulogu. Pavo Barišić založio se za raspravu o proširenju Europske Unije na jugoistok te jačanje demokratskih institucija. Dirk Voss založio se za jačanje europskih institucija jer u 21. stoljeću nacionalne države bit će sve manje i slabije. Na prijeporno pitanje i raspravu u izgradnji europske federacije ukazao je Bernd Posselt, naznačivši da se to pitanje ne smije odgađati za budućnost. Marcello Fracanzani istaknuo je kako Europska Unija nije cijela Europa te kako posao ujedinjenja Europe nije dovršen. Carlos Uriarte Sanchez založio se za promjenu narativa u odnosu na Rusiju i Tursku kao neprijatelje u trenutku kada je NATO uzdrman i upitan. Predsjednik Terrenoire zaključno je sažeo raspravu i zahvalio svima na sudjelovanju i inspirativnim prinosima.

Službeni prijam i večera za sudionike priređeni su u restoranu La Bohème u elitnoj četvrti München-Schwabing. Pozdravnu riječ sudionicima uputio je pročelnik Odjela za europsku politiku i međunarodne odnose Bavarske državne kancelarije, državni ministar dr. Michael Hinterdobler, koji se obratio u ime predsjednika Markusa Södera. Program je završen u nedjelju svetom misom u katedrali Frauenkirche.

Pavo Barišić

48. Paneuropski dani

NÜRNBERG I POBĚŽOVICE/ RONSBERG

24.-26. 6. 2022.

Na 48. Paneuropskim danima, od 24. do 26. lipnja 2022. u Nürnbergu u Njemačkoj i u dvorcu Poběžovice/ Ronsperg u Češkoj, koje su organizirali Njemačka paneuropska unija i Češka paneuropska unija, gotovo da nije bilo govornika koji nije ustvrdio kako zemlje Jugoistočne Europe, koje još nisu dio Europske unije, trebaju postati njezin dio. To su jasno kazali zastupnik u Europskom parlamentu i predsjednik Europske pučke stranke Manfred Weber, predsjednik vlade Bavarske Markus Söder, češki ministar za europska poslove Mikuláš Bek, predsjednik Međunarodne paneuropske unije Alain Terrenoire, glavni tajnik Međunarodne paneuropske unije prof. dr. Pavo Barišić, predsjednik Njemačke paneuropske unije Bernd Posselt i mnogi drugi.

Premijer Markus Söder odao je priznanje Paneuropskoj uniji povodom stote obljetnice kao "prvog i najjačeg mirovnog pokreta koji imamo". „Ideje koje je proizvela Paneuropska unija, u sadašnjim vremenima kada se demokracije klimaju, relevantnije su nego ikad. Europa se mora stabilizirati i zadržati svoju privlačnost i to prije nego što ničim izazvan rat

Manfred Weber

i agresije Rusije na Ukrajinu ugroze našu slobodu. Ne samo što Rusija ne smije dobiti ovaj rat – nego štoviše, Ukrajina ga mora dobiti", kazao je Söder. Bavarski šef vlade naglasio je da podržava predanost Paneuropske unije Zapadnom Balkanu, koji je bio zastupljen na ovoj svečanosti s brojnim izaslanstvima. "Ova regija pripada nama i mora se uskoro integrirati. Sjeverna Makedonija i Albanija trebaju jasnu perspektivu, kao i Bosna i Hercegovina. Srbija mora odlučiti želi li biti s nama ili ne.", zaključio je Söder.

Čelnik EPP-a Manfred Weber u nadahnutom govoru kazao je kako, nakon što su Ukrajina i Moldavija dobile status zemalja kandidata za EU, „ne smijemo sjediti i govoriti da ste dobro došli, već moramo oživjeti svoja obećanja". „Rat Rusije protiv Ukrajine rat je protiv slobode Ukrajine, Bjelorusije, ali i protiv slobode u vlastitoj zemlji. Kada je kći Alekseja Navaljnoga primila nagradu Saharov u našem Europskom parlamentu za svojega zatočenog oca, rekla nam je: 'I u Rusiji ima mladih ljudi koji bi željeli živjeti poput vas'." Weber je kritizirao izostanak odlučnijih zaključaka na nedavnom „malom summitu" u Bruxellesu o Zapadnom Balkanu i pozvao je na brže pregovore o priključenju tih zemalja Uniji.

Češki ministar Mikuláš Bek pozvao je na pristupanje zemalja Zapadnoga

Pavo Barišić i Manfred Weber

Balkana EU-u. On je, kao i bavarski premijer, naglasio važnost statusa kandidata Ukrajine za članstvo u EU. "Izrazito smo za Ukrajince i zagovornici smo članstva u EU!" Njegova vlada, kako kaže „manje će razgovarati telefonom s Putinom, a više s disidentima ruske demokratske manjine u Moskvi". Iznio je i središnje ciljeve svoje zemlje za predsjedanje EU-om od 1. srpnja. „Prag želi postaviti sljedećih pet prioriteta: 1) rješavanje izbjegličke krize povezane s ratom u Ukrajini i rekonstrukcija zemlje nakon rata; 2) opskrba energijom i otklanjanje ovisnosti; 3) povećanje obrambenih sposobnosti Europe vojno i u pogledu kibernetičke sigurnosti; 4) strateška otpornost europskoga gospodarstva u lancima opskrbe; 5) konsolidacija demokratskih institucija. Europa se mora braniti u borbi koju nismo vidjeli desetljećima, mora ojačati svoje vrijednosti. Moramo iskoristiti naše zajedničko pamćenje kao štit od opasnosti u današnjem svijetu", rekao je Bek.

Bernd Posselt naglasio je da bez obzira na ponosnu stogodišnju povijest Paneurope „nemamo pravo oslanjati se na velike uspjehe prošlosti, već moramo energično i prekogranično umrežiti naše ideje i učiniti ih temeljem europske politike." Posselt je kao najveći trenutačni izazov za Paneuropsku uniju naveo euroazijski pokret Vladimira Putina i njegova ideologa Aleksandra Dugina, koji ima za cilj dominaciju Moskve na prostoru od Vladivostoka do Lisabona. "Razumno susjedstvo između Europe i Rusije imat ćemo samo kada Putin i njegov režim budu svrgnuti te kada se u Rusiji dogodi temeljna i sustavna promjena", kazao je Posselt.

Međunarodni paneuropski predsjednik Alain Terrenoire upozorio je da se „ne smijemo oslanjati isključivo na SAD i NATO". „Europa mora biti svjetska sila i utjecati na globalna politička kretanja. To uključuje i prevladavanje rascjepkane obrambene politike 27 zemalja i gradnju zajedničke sigurnosne i vojne politike. Ovaj rat, koji je još jednom pogodio Europu, katastrofa je ne samo za ukrajinski narod, već i za sve Europljane koji su vjerovali da je mir zajamčen na našem kontinentu. Naš odgovor s nevjerojatnim otporom ukrajinskog naroda, pod vodstvom hrabrog predsjednika, mora biti isti kao što je bio 1945.", kazao je između ostaloga Terrenoire.

„Status zemlje kandidata treba dobiti i Bosna i Hercegovina po istim kriterijima po kojima su status dobile Ukrajina i Moldavija. Bosna i Hercegovina uzaludno čeka i to je nepravedno. Ne dopustimo da se odugovlači proces proširenja Europske unije na zemlje Jugoistočne Europe", kazao je glavni tajnik Međunarodne paneuropske unije Pavo Barišić. Osvrnuo se također na rat u Ukrajini. „Brutalna velikoruska invazija na Ukrajinu, nadamo se, otvorila je oči i onima koji ni nakon velikosrpske agresije na Sloveniju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Kosovo nisu shvatili da su osvajački ratovi i nasilne promjene granica u Europi mogući i danas", naglasio je Barišić. Ukazao je na značenje zaključaka Konferencije o budućnosti Europe koji su doneseni na širokom pokusu deliberativne demokracije. „Taj proces, koji je koordinirala potpredsjednica Europske komisije i hrvatska Paneuropljanka Dubravka Šuica, sada treba nastaviti raspravom o reformi ugovora EU-a", zaključio je u svom govoru.

Detalj sa skupa

Markus Söder

Predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen uputila je sudionicima skupa pismo u kojem je Paneuropsku uniju nazvala "vrlo posebnim europskim udruženjem", koje je prvo izrodilo ideju demokratske federacije svih europskih država i time usidrilo ideje Vijeća Europe i Europskoga parlamenta. Pismo je uputio i hrvatski ministar vanjskih i europskih poslova Gordan Grlić Radman, koji je prenio pozdrave hrvatskoga premijera Andreja Plenkovića. Ministar je istaknuo svoju "osobnu predanost načelima Paneuropske unije u potpori Ukrajini i izgradnji ujedinjene Europe".

Nakon svečanosti u Nürnbergu sudionicu su se autobusima uputili u grad i dvorac Ronsperg/Poběžovice u Češkoj gdje je odrastao grof Coudenhove-Kalergi i gdje su nastajale paneuropske vizije.

Paneuropljani su se stoga na ovom skupu posebno prisjetili osnivača ove organizacije grofa Richarda von Coudenhove-Kalergia koji je potaknut nedaćama što ih je donio Prvi svjetski rat s istomišljenicima osnovao Paneuropu. Njegove ideja o potrebi stvaranja jake Europe, zajednice europskih država i naroda, ali i ideje njegova nasljednika nadvojvode Otta von Habsburga danas su isto toliko aktualne kao što su bile prije 100 godina, a upravo na tim idejama stvorena je današnja Europska unija.

Vanja Gavran

Proslava 100. obljetnice PEU u Hrvatskome veleposlanstvu u Berlinu

7. *STUDENOGA* 2022.

U sklopu obilježavanja 100. obljetnice Paneuropske unije i 30. obljetnice međunarodnoga priznanja Republike Hrvatske u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Berlinu održano je 7. studenoga 2022. predavanje „Budućnost Europe – hrvatsko iskustvo u procesu europskih integracija iz perspektive Paneuropske unije".

O budućnosti Europe i novom svjetskom poretku, iskustvima Republike Hrvatske kao najmlađe članice Europske Unije koja 2023. ulazi u eurozonu i schengenski prostor govorili su predsjednik Paneuropske unije Njemačke Bernd Posselt i Pavo Barišić u svojstvu glavnoga tajnika

Međunarodne paneuropske unije.

Pozdravni govor uputio je veleposlanik Gordan Bakota. Prigodnim govorima obratili su se također apostolski nuncij u Njemačkoj Nikola Eterović i banjolučki biskup Franjo Komarica.

Jubilarni kongres: „100 godina Paneurope"

Mladi Paneuropske unije iz cijele Europe

BEČ

17.-20. 11. 2022.

Više od 300 Paneuropljana i prijatelja Paneuropske unije iz cijele Europe okupilo se na velikom kongresu koji je povodom jubileja, 100 godina od osnivanja Paneuropske unije, od 17. do 20. studenoga 2022. organizirala Paneuropska unija Austrije u Beču pod naslovom „100 godina Paneurope". To je trebala biti središnja proslava stote obljetnice Paneuropskoga pokreta i bila je vrlo svečana, ali se je stjecajem organizacijskih ograničenja, zbog kojih nisu uključeni predstavnici nekih od najvećih paneuropskih organizacija, ostvarila kao jedna od četiriju velikih obljetničkih manifestacija, uz njemačku, hrvatsku i francusku, te uz velik broj manjih, ali vrijednih i uspjelih skupova posvećenih tomu jubileju.

Ovaj je kongres bio prilika da se još jednom naglase ideje utemeljitelja Paneurope grofa Richarda von Coudenhove-Kalergija, koji nakon Prvog svjetskog rata idejama Paneurope udara temelje moderne Europske unije. Već 1922. godine Coudenhove-Kalergi pisao je o Europi mira, Europi bez granica, jedinstvenoj europskoj valuti, zajedničkoj vojsci, zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici. Njegove su paneuropske ideje, koje su itekako aktualne i danas, prihvatili i slijedili mnogi, od francuskoga ministra vanjskih poslova Roberta Schumana, talijanskoga premijera Alcide De Gasperia, njemačkoga kancelara Konrada Adenauera pa do europarlamentarca nadvojvode Otta von Habsburga, koji je preuzeo dužnost predsjednika Paneuropske unije nakon smrti Coudenhove-Kalergia i mnogih drugih.

Na kongresu, koji je organizirala Paneuropska unija Austrije u suradnji s Međunarodnom paneuropskom unijom, govorili su, između ostalih, Vjosa Osmani-Sadriu, predsjednica Republike Kosovo; Johannes Hahn, povjerenik Europske komisije za proračun i ljudske resurse; Alain Terrenoire, predsjednik Međunarodne paneuropske unije; Karl von Habsburg, predsjednik Paneuropske unije Austrije; Pavo Barišić, glavni tajnik Međunarodne paneuropske unije i predsjednik Hrvatske paneuropske unije; Lukas Mandl, zastupnik u Europskom parlamentu; Gudrun Kugler, zastupnica u austrijskom parlamentu; Oleg Dunda, član ukrajinske Rade; Walburga Habsburg Douglas, potpredsjednica Međunarodne paneuropske unije i mnogi drugi. Videoporukama sudionike kongresa pozdravili su predsjednik Austrije Alexander van der Bellen i ukrajinski ministar vanjskih poslova Dmitro Kuleba. Može se reći da je ono što je najviše karakteriziralo ovaj kongres bilo sudjelovanje predsjednice Republike Kosovo i delegacije PEU s Kosova, te sudjelovanje uživo i preko video-veze istaknutih predstavnika Ukrajine i PEU Ukrajine te predstavnica Bjelorusije i bjeloruske oporbe. To je kongresu na poseban način dalo aktualnost i značaj.

U tome je smislu uvodni govor na kongresu održao Karl von Habsburg, predsjednik Paneuropske unije Austrije. U nekoliko je crta oslikao stoljetnu povijest pokreta, a potom se usredotočio na promjene koje je europskoj politici nametnuo ruski rat protiv Ukrajine. Istakao je da se on mogao predvidjeti nakon napada na Gruziju 2008., a pogotovo nakon aneksije Krima 2014., ali je Europa zbog ovisnosti o ruskome plinu radije potcjenjivala opasnost. „Rusija je danas mafijaška država u kojoj je stari dužnosnik KGB-a, a potom šef FSB-a, Vladimir Putin, ujedno i šef svih oligarha koji mu moraju plaćati tribut."

Johannes Hahn

Karl von Habsburg

Alain Terrenoire

– rekao je. Naveo je potom zahtjeve međunarodnoj zajednici iz Izjave Međunarodne PEU iz Zagreba 2022. o osudi agresija na Ukrajinu. Založio se je, s jedne strane, nasuprot državi blagostanja za liberalnu pravnu državu u Europi, koja jamči pravo i slobodu, a s druge, nasuprot nacionalnomu egoizmu, za snažnu Europsku uniju sa zajedničkim ministarstvom vanjskih poslova, s ustavom i s jedinstvom koje se je stalo pokazivati u 2022. godini nakon ruske invazije na Ukrajinu.

Okupljeni Paneuropljani i na ovome su skupu još jednom jasno osudili rusku agresiju na Ukrajinu ocijenivši agresiju ne samo kao napad na ukrajinski narod i suverenitet već i kao napad na demokraciju i vrijednosti Europe. Isto tako, nedvosmisleno je iskazana podrška Ukrajini i Moldaviji za članstvo u Europskoj uniji, ali i ostalim zemljama Istočne i Jugoistočne Europe, ocjenjujući proširenje bitnom geostrateškom politikom Europske unije. U tome kontekstu vrijedi spomenuti i nastup Veronice Tsepkalo, istaknute predvodnice demokratskoga pokreta u Bjelorusiji koji u vrijeme agresije na Ukrajinu doživljava teške pritiske i progone u Bjelorusiji.

Bilo je riječi i o temeljnim vrijednostima i identitetu Europe. Upravo o europskom identitetu govorio je Pavo Barišić. „Za europski identitet snažno se veže pojam slobode. I danas se borimo za tu slobodu obranom Ukrajine. I Hrvatska i Vukovar su primjer borbe za slobodu. Europska unija temelji se na slobodi i miru, i to je naša konstanta. Prije stotinu godina ujedinjena Europa je postojala samo u vizijama dalekovidnih. U međuvremenu je utemeljena i postala je respektabilna svjetska sila. Razlikuje se od ostalih četiriju supersila, jer je jedina nastala iz ideje mira. Ako i dalje zamislimo i postavimo Europu kao nositelja mira, imat ćemo dobru budućnost, a 100 godina Paneurope otvara veliku perspektivu“, kazao je Barišić. Dodao je da danas mnogi govore o novom svjetskom poretku. „Potres rata potresao je statiku svijeta iz njegovih temelja. Danas je svijet jednako tako multipolaran kao što je bio kad je osnovana Paneuropska unija, samo su globalni igrači zamijenili uloge. U to je vrijeme Britansko carstvo vršilo utjecaj svojom moći više od Sjedinjenih Država i Sovjetskog Saveza. Danas, nakon što je napustio Europsku uniju, lebdi poput satelita na Atlantiku između SAD-a i Europe. Na mnogo načina zaostaje za svojim bivšim kolonijama, Sjedinjenim Državama, Kinom, pa čak i Indijom. A komunistička Kina već je prestigla bivši Sovjetski Savez. Ruski ljubitelji sovjetskih mitova ne mogu prihvatiti stvarnost. Od svoje bivše moći ostali su im puna skladišta streljiva, zastarjeli tenkovi i rakete. Vjeruje se da je ruski nuklearni potencijal nadmašio čak i najvećeg konkurenta, Sjedinjene Države. Sada Putin pokušava iskoristiti ovu situaciju da silom okrene kotač povijesti. A kotač povijesti ne okreće vojna sila, već ideal mira“, zaključio je Barišić.

Paneuropski pokret, koji je utemeljen prije 100 godina, danas djeluje u 28 europskih zemalja. Temelji se na vrijednostima grčke mudrosti, rimskoga prava i kršćanstva, zalaže se i promiče ideje sveeuropskog zajedništva u različitosti, za snažnu Europu, za proširenje Europske unije kao i za mir i ljudska prava. Velik broj zastupnika u Europskom parlamentu, kao i u nacionalnim parlamentima, članovi su Paneuropske unije, a unutar Europskoga parlamenta djeluje i Paneuropska radna skupina s trima predsjednicima (od kojih je jedan Hrvat Karlo Ressler) koja redovito održava svoje sastanke i organizira različite skupove, promičući paneuropske zamisli u Europskome parlamentu.

Vanja Gavran

Vjosa Osmani-Sadriu

Detalj s kongresa

Pavo Barisic, Mislav Jezic i Daniel Glunčić

Sa sjednice proširenog Predsjedništva Međunarodne paneuropske unije u Strasbourgu

Detalj sa sjednice

Alain Terrenoire

- PANEUROPSKA UNIJA ČVRSTO UZ UKRAJINU, MOLDAVIJU KAO I UZ ZEMLJE JUGOISTOKA EUROPE

U sklopu međunarodne konferencije u Strassbourgu 18. veljače 2023. održana je i sjednica proširenog Predsjedništva Međunarodne paneuropske unije. Sjednicom, na kojoj su bili predstavnici 14 paneuropskih organizacija, predsjedavao je međunarodni predsjednik Alain Terrenoire. Glavni tajnik MPEU prof. dr. sc. Pavo Barišić podnio je detaljno izvješće o radu međunarodne organizacije te je predstavio plan rada u ovoj godini. Potom su predstavnici nacionalnih paneuropskih organizacija podnijeli svoja izvješća o radu te su najavili program aktivnosti za ovu godinu. U ime Hrvatske paneuropske unije nazočnima su se obratili glavni tajnik Vanja Gavran i predsjednik Mladeži dr. sc. Pavao Nujić.

Gavran je kazao kako su iza Hrvatske paneuropske unije dvije uspješne godine te je Hrvatska paneuropska unija zacrtane planove i realizirala. „Našu međunarodnu godišnju konferenciju s temom 'Mir u svijetu' planiramo organizirati u Zagrebu od 26. do 28. listopada, ali ćemo u okviru konferencije organizirati i posjet Banjoj Luci i Europskom centru za mir i suradnju 'Marija Zvijezda'. Uoči Dana Europe tradicionalno organiziramo okrugli stol, a ove godine o temi 'Deset godina članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji' na koji će kao glavni govornik biti pozvan premijer Andrej Plenković", kazao je, između ostaloga, Gavran, najavivši ujedno i aktivnosti Paneuropske unije Bosne i Hercegovine.

Nujić je govorio o aktivnostima mladih naglasivši kako mladi Hrvatske paneuropske unije sudjeluju u organizaciji svih događaja. „Članovi Mladeži sudjelovali su na brojnim javnim predavanjima, okruglim stolovima, konferencijama i online webinarima koje su organizirali Hrvatska paneuropska unija i druge paneuropske nacionalne organizacije, kao govornici, aktivni sudionici ili moderatori. Članovi Mladeži također su aktivno podržavali svaki veći događaj u organizaciji Hrvatske paneuropske unije, te su sudjelovali u uređivanju glasila 'Glas Paneurope' kao i uređivanju web stranice i društvenih mreža", kazao je Nujić.

Na sjednici je usvojen i tekst deklaracije koji je, na zahtjev predsjednika MPEU Terrenoirea, pripravio potpredsjednik Mislav Ježić, a proširili su ga nazočni članovi Predsjedništva, te koji će biti upućen kako na adrese svih važnih europskih institucija tako i institucija zemalja članica. U deklaraciji je iskazana čvrsta podrška Ukrajini i Moldaviji kao i zemljama Jugoistočne Europe na njihovu europskom putu.

U nastavku donosimo tekst deklaracije u hrvatskome prijevodu.

Berd Posselt

Mislav Ježić

Alexandru Nazare

Anna Záborská

Ihor Zhaloba

DEKLARACIJA MEĐUNARODNE PANEUROPSKE UNIJE

Strasbourg, 18. veljače 2023.

Stota obljetnica djelovanja Međunarodnog paneuropskog pokreta izvanredan je jubilej u povijesti suvremene Europe. Pokret je osnovao i njime je predsjedao vizionar paneuropskog ujedinjenja i promicatelj stvaranja zajedničkih europskih tijela (Europska parlamentarna unija, Vijeće Europe, Europski parlament itd.) grof Richard von Coudenhove-Kalergi između 1920-ih i 1972., a nakon toga do 2004. nadvojvoda Otto von Habsburg, čiji su napori dali ključnu potporu procesu pristupanja svih država članica europskih zajednica, sada Europske unije, od njegovih prvih izbora 1979. za Europski parlament. Slijedi ga bivši član Francuske narodne skupštine i Europskog parlamenta Alain Terrenoire, koji uspješno vodi Međunarodnu paneuropsku uniju od 2004. godine. Gotovo svi utemeljitelji Europske zajednice 1950-ih bili su članovi Paneuropskog pokreta već prije Drugog svjetskog rata. Paneuropska ideja ugrađena je u temelje današnje Europske unije. I to je ono što proslavljamo na jubilarnom skupu Međunarodne paneuropske unije u Strasbourgu.

Mi, članovi proširenog Predsjedništva Međunarodne paneuropske unije, na zasjedanju u Strasbourgu, 18. veljače 2023., povodom konferencije Međunarodne paneuropske unije koju organizira Paneuropska unija Francuske, izjavljujemo:

1. Europske zajednice i Europska unija nastale su iz strašnih iskustava dvaju svjetskih ratova u 20. stoljeću. Unija je odgovor na mnoge opasnosti i izazove te je utemeljena na ideji mira. To je priznao Nobelov odbor kada je EU-i 2012. dodijeljena Nobelova nagrada za mir.
2. Svim svojim političkim mogućnostima borimo se za Europsku uniju koja je stvarna svjetska sila mira sa zajedničkom vanjskom i obrambenom politikom, europskom vojskom i punim suverenitetom na svim političkim poljima koja su nužna da Europa može opstati u svijetu koji postaje sve opasniji.
3. Podržavamo demokratizaciju Europske unije jačanjem Europskog parlamenta i njegova sjedišta u Strasbourgu, simbolu mira, slobode i pomirenja u Europi.
4. Upozoravamo kako treba ispraviti nedostatke Europske unije, uočene u ovim kriznim vremenima. Europska unija trebala bi osigurati svoju samodostatnost u proizvodnji hrane i svoj energetski suverenitet.
5. U našoj brizi za europski identitet i europsku motivaciju građana Europske unije želimo naglasiti važnost obrazovanja i kulture, a posebno brige za dobro humanističko obrazovanje u Europi.
6. Trebalo bi snažno promicati druga područja obrazovanja, znanosti, tehnologije i istraživanja kako bi se osigurala konkurentnost Europske unije u svijetu.
7. Svesrdno podržavamo hrabar otpor ukrajinskog naroda protiv velikoruske agresije a za slobodu, demokraciju i europske vrijednosti. Snažno tražimo daljnju humanitarnu i financijsku pomoć i opskrbu Ukrajine obrambenim oružjem te želimo Ukrajini da ostvari velik uspjeh u budućim pristupnim pregovorima s EU-om.
8. Protivimo se svim prijetnjama demokratskoj vladi Moldavije s ruske strane. Snažno podupiremo neovisnost, slobodu i europsku perspektivu ove europske zemlje.
9. Stoga pozdravljamo dodjelu statusa kandidata za članstvo u EU Ukrajini i Moldaviji.
10. Pozdravljamo odluku o početku pristupnih pregovora sa Sjevernom Makedonijom i Albanijom.
11. Pozdravljamo odluku Europskog vijeća i Europske komisije o dodjeli statusa zemlje kandidata Bosni i Hercegovini. Želimo da Bosna i Hercegovina odustane od težnji za hegemonijom bilo koje zajednice i konstruktivno prihvati tu europsku perspektivu.
12. Pozivamo Skupštinu Crne Gore da uspostavi funkcioniranje Ustavnog suda u punom kapacitetu kao nuždan korak prema rješavanju duboke političke krize, provede iduće predsjedničke izbore u ožujku 2023. i da nastavi inkluzivni politički dijalog o sljedećim parlamentarnim izborima. Želimo Crnoj Gori dobar napredak u pregovorima o priključenju.
13. Želimo poboljšanje odnosa Srbije sa susjedima, odricanje od velikosrpske ideologije, usklađivanje s vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a te daljnji napredak u pregovorima s EU.
14. Želimo brzu liberalizaciju viznog režima, članstvo u Vijeću Europe i postizanje statusa kandidata za prijam Kosova u EU.
15. Paneuropa znači integraciju cijelog kontinenta. Za to radimo na temelju kršćanskih, humanističkih i demokratskih vrijednosti, ljudskih prava i volje građana da izgrade snažno jedinstvo u različitosti.

Paneuropska konferencija u Strasbourgu

U Strasbourgu je od 17. do 20. veljače 2023. održana međunarodna paneuropska konferencija „Neovisna, suverena i ujedinjena sila Europe“, u organizaciji Paneuropske unije Francuske u suradnji s paneuropskim organizacijama Njemačke, Hrvatske i Portugala. Na konferenciji, koja je okupila više od 70 sudionika iz 14 europskih zemalja, razgovaralo se o europskim vrijednostima, ali i o važnim politikama: europskoj tehnološkoj i industrijskoj autonomiji, zatim prehrambenoj, a osobito obrambenoj i energetskoj autonomiji. Ta su konkretna stručna pitanja dala karakteristično obilježje ovoj francuskoj konferenciji. O njima vrlo su upućena izlaganja imali Merili Soosalu i Cédric Sylvestre o kibernetičkim ugrozama na različitim mrežama, Jacques-Yves Campion o mogućnostima širenja lažnih vijesti preko mreža, Denis Hubert o isključenju Rusije iz Vijeća Europe, Michel Berger o realističnomu planiranju industrijske autonomije EU, generali Jean-Paul Thonier i Hervé Rameau o obrambenoj autonomiji EU i odnosu prema NATO-u i SAD-u, a osobito Alexis Bautzmann o geopolitičkoj situaciji na svim kontinentima u svijetu.

Na konferenciji su između ostalih govorili i: predsjednik Međunarodne paneuropske unije Alain Terrenoire, počasni predsjednik Hrvatske paneuropske unije i dopredsjednik Međunarodne paneuropske unije akademik Mislav Ježić, predsjednik Hrvatske paneuropske unije i glavni tajnik Međunarodne paneuropske unije prof. dr. Pavo Barišić, predsjednik Njemačke paneuropske unije i dugogodišnji zastupnik u Europskom parlamentu Bernd Posselt, predsjednik Francuske paneuropske unije Éric Campion, predsjednica Crnogorske paneuropske unije prof. dr. Gordana Đurović, predsjednik Paneuropske unije Rumunjske Alexandru Nazare i mnogi drugi.

„Ne dijele građani svih zemalja u Europskoj Uniji na jednak način mišljenje o najvišim dobrima. Što se u Nizozemskoj naglašava kao građanska vrlina, nije na isti način prihvaćeno u Poljskoj. U nekim zemljama veća je religioznost ili uloga obitelji. U drugima je veći naglasak na individualnim pravima. Neka su društva otvorenija prema useljenicima od drugih. Kulturne razlike mogu biti blagotvorne i donositi plodan razvoj zajednici ako se dobro usklade. Ali ako se pretvore u nepomirljive ideološke sukobe, mogu odvesti u pogubno razaranje zajednice. Preokrene li se rasprava o vrjednotama u političke obračune, koji vode kažnjavanju država članica, to može dovesti do dezintegracije Europske Unije“, kazao je Barišić. Govoreći o europskim vrijednostima Barišić je kazao kako je nužno jačati europske vrijednosti i ono što Europu duhovno povezuje. „Ne smije se pri tom zanemariti ona vrijednost pomoću koje su Europljani uspješnije od drugih dijelova svijeta nadvladali stoljetne vjerske sukobe i ratove – toleranciju. Smatram zato da bi iz pukoga obilježja društva ona trebala biti promaknuta u prvi red temeljnih vrjednota u ugovoru EU“, zaključio je Barišić.

I akademik Mislav Ježić govorio je o zajedničkim europskim vrijednostima. „Europa, a i Europska unija, zajednica je koja je utemeljena na zajedničkim vrijednostima. Među njima su najpoznatije ljudska prava, vladavina zakona i demokracija, koje Europa duguje svojemu grčkomu, rimskomu i kršćanskomu nasljeđu. Moglo bi se reći da je razvila i platonističke ideje istinita, dobra i lijepa u svojim znanostima, pravu i etici, te umjetnostima. Mnoge pojave u aktualnoj europskoj društvenoj i političkoj stvarnosti odudaraju od tih vrijednosti. Europu ne definira „naš način života“, kao što npr. Eurosong nema nikakve veze s europskom kulturom, nego upravo skup vrijednosti, a one čine europsku kulturu. One smiju biti otvorene i otvarati se drugim kulturama, ali se ne smiju izgubiti. Iako je Europska unija i politička i gospodarska zajednica, bez tih zajedničkih vrijednosti u kulturi ona ne bi bila Europska unija“, kazao je između ostaloga Ježić.

Gordana Đurović

Posebno dojmljiv govor na ovom skupu održao je predsjednik Paneuropske unije Ukrajine i član Predsjedništva Međunarodne paneuropske unije dr. Ihor Zhaloba koji je od početka agresije na Ukrajinu na ratištu. „U Ukrajini se brani cijela Europa i njezine vrijednosti. Zato mi je drago što sam i danas ovdje s vama i zahvaljujem na podršci koju nam pružate. Nije mi lako danas govoriti kada znate što se događa u mojoj domovini gdje ginu ljudi i gdje se ruše gradovi. Iz moje postrojbe poginula su dva mlada čovjeka“, poručio je Zhaloba.

Video porukama obratili su se potpredsjednica Europske komisije Dubravka Šuica i zastupnici u Europskom parlamentu Lukas Mandl, Siegfried Muresan i Željana Zovko.

U hrvatskom izaslanstvu na konferenciji bili su i glavni tajnik Hrvatske paneuropske unije i zamjenik glavnog tajnika Međunarodne paneuropske unije Vanja Gavran i predsjednik Mladeži Hrvatske paneuropske unije dr. sc. Pavao Nujić.

Pavo Barišić i Ihor Zhaloba

Pavo Barišić i Vanja Gavran

Bosna i Hercegovina mora ubrzati svoj europski put

U Sarajevu je 10. ožujka 2023. održana međunarodna konferencija „Sto godina Paneuropske unije i Bosna i Hercegovina" u organizaciji Paneuropske unije Bosne i Hercegovine.

Na konferenciji, koja je okupila predstavnike paneuropskih organizacija iz nekoliko europskih zemalja, vlasti Bosne i Hercegovine sa svih razina kao i predstavnike međunarodne zajednice fokus je stavljen na potrebu ubrzavanja europskog puta Bosne i Hercegovine, nakon što je Bosna i Hercegovina u prosincu 2022. dobila status zemlje kandidata.

Na konferenciji su između ostalih govorili: visoki predstavnik u BiH Christian Schmidt, šef Delegacije EU i specijalni predstavnik EU u BiH Johann Sattler, predsjednik Međunarodne paneuropske unije Alain Terrenoire, predsjednik Hrvatske paneuropske unije i glavni tajnik Međunarodne paneuropske unije prof. dr. Pavo Barišić, predsjednik Paneuropske unije Bosne i Hercegovine Osman Topčagić, počasni predsjednik Paneuropske unije Bosne i Hercegovine prof. dr. Franjo Topić, predsjednica Crnogorske paneuropske unije prof. dr. Gordana Đurović, glavni tajnik Hrvatske paneuropske unije i zamjenik glavnog tajnika Međunarodne paneuropske unije Vanja Gavran i mnogi drugi.

Osman Topčagić je kazao da je agresija Rusije na Ukrajinu dovela do drugačijeg promišljanja u samoj

Johann Sattler

S konferencije

Europskoj uniji, a onda se pozornost usmjerila i na Jugoistočnu Europu, na Zapadni Balkan i također na Istočnu Europu. „To je dovelo do političkih odluka Europske unije o dodjeli kandidatskog statusa prvo Ukrajini i Moldaviji, a potom u prosincu prošle godine i Bosni i Hercegovini. Taj povećan interes za našu regiju i situaciju u BiH manifestira se ne samo kroz dodjelu kandidatskog statusa nego i kroz pojačanu razinu susreta na visokom nivou, kao naprimjer danas kada su ministri vanjskih poslova Austrije i Italije, Alexander Schallenberg i Antonio Tajani u posjetu Sarajevu. Svi moramo pokazati jedinstvo, svi politički akteri, i fokusirati se na ispunjenje uvjeta, osigurati napredak i doći do otvaranja pregovora. Situacija i u Europi i u našoj regiji bitno je drugačija nego ranije. Zemlje bilježe napretke, ne samo formalno nego i suštinski", kazao je Topčagić.

Pavo Barišić je naglasio da se Bosna i Hercegovina od Berlinskoga kongresa 1878. nalazi u središtu europskih političkih prijepora i da predstavlja zamršeni gordijski čvor tzv. „Istočnoga pitanja" u Europi. „Nakon urušavanja totalitarnih režima i demokratskoga zaokreta pri kraju 20. stoljeća Bosna i Hercegovina je bila poprište najstrašnijih ratnih razaranja, etničkoga čišćenja i genocida. Zato je logično što se u ovoj zemlji na poseban način osjeća potreba za mirom i suživotom u različitosti kako je Paneuropski pokret poticao mirotvorno ujedinjavanje Europe. Uz puno uvažavanje prava konstitutivnih naroda i manjina potrebno je u takvu europskom duhu u Bosni i Hercegovini također otvarati prostor suradnje i komunikacije. Neophodno je nadilaziti suvišna ograničenja kako lokalnih zajednica tako i entiteta. Bosna i Hercegovina treba biti otvorena za suživot s drugim zemljama u ujedi-

Azra Hadžiahmetović, Vanja Gavran, Jasmina Pašalić

Christian Schmidt

njenoj Europi, za slobodu u kretanju i poslovanju gdje nema ni carina ni granica", zaključio je Barišić.

„Bosna i Hercegovina je zemlja njezinih ljudi, svih njezinih naroda i građana. Bez sve te šarolikosti, koju nekada u političkom smislu nije lako pretvoriti u skladan mozaik, Bosna i Hercegovina ne bi bila to što ona jeste, što je filozofskim rječnikom njezin bitak.", kazao je Vanja Gavran dodavši kako ne može zamisliti drugačiju Bosnu i Hercegovinu i kako ponekad ne razumije one koji ju drugačije vide, koji niječu njezin bitak negirajući sve njezine specifičnosti kakve ima malo koja europska država. „Jer, Bosna i Hercegovina je dovoljno velika da ju ima dovoljno za sve. Niti ju jedni trebaju svojatati i smatrati se jedinim nositeljem njezine državnosti, niti ju drugi trebaju odbacivati i gurati od sebe. Nikomu ne smije biti tijesna. Recept za funkcionalniju BiH je zbilja jednostavan i kako bi se reklo, tu nam je pred nosom, samo ga čini mi se neki ili ne vide ili ga ne žele vidjeti", naglasio je Gavran.

Gordana Đurović i Pavo Barišić

49. Paneuropski dani u Sczecinu i Greifswaldu

RUSKA AGRESIJA NA UKRAJINU MOGLA BI PROPASTI KAO I SOVJETSKA NA AFGANISTAN

12.-14.5.2023. Pavo Barišić

Pavo Barišić sudjelovao je na 49. Paneuropskim danima koji su od 12. do 14. svibnja 2023. održani u poljskom gradu Szczecinu i njemačkom Greifswaldu. „Ruska invazija na Ukrajinu usporediva je s invazijom Sovjetskoga Saveza na Afganistan 1979. Tadašnja invazija nazvana je 'specijalnom vojnom intervencijom', slično kao današnja u Ukrajini. Invazija na Afganistan trajala je 10 godina i na kraju je propala, a sovjetsko se carstvo raspalo. Puno toga govori u prilog sličnoga ishoda velikoruske agresije na Ukrajinu. Vjerojatno ćemo ponovno svjedočiti padu jedne imperijalističke politike i propasti jednoga 'carstva'", kazao je Barišić na konferenciji.

Ovogodišnji Paneuropski dani, u organizaciji Njemačke paneuropska unije u suradnji s Paneuropskom unijom Poljske, održali su se pod geslom „Pan-Europa – zajedno za prostor Baltika". Govoreći o europskom projektu mira, Barišić je obrazložio kako je osnivač Paneuropske unije grof Richard Coudenhove-Kalergi još prije 100 godina sanjao Europu kakvu danas gradimo. „Od Baltičkog mora do Sredozemlja proteže se područje ujedinjene Europe, područje slobode, sigurnosti i pravde. Od Hrvatske na mediteranskom Jadranu i Španjolske na Mediteranu i Atlantiku do Poljske i baltičkih država, vijori se zastava Europske unije. Nadajmo se da će se ova zastava uskoro proširiti u Ukrajini i drugim zemljama koje su odabrale europske vrijednosti i zajednički život u demokratskoj slobodi, pravdi i miru. S krugom od dvanaest zlatnih zvijezda na plavoj pozadini, označava jedinstvo, solidarnost i sklad među narodima Europe", istaknuo je Barišić.

Na skupu se raspravljalo o Europi kao prostoru slobode, sigurnosti i prava od Baltičkoga do Sredozemnoga mora, o europskoj solidarnosti i integraciji, o ratu i miru u Ukrajini. Govorilo se o europskom jedinstvu i vrijednostima koje se godinama dokazuju u ovom dijelu Europe, gdje se susreću Poljska i Njemačka, čiji su dobri odnosi iznimno važni, posebno u današnjem povijesnom trenutku.

Bivši njemački veleposlanik u Poljskoj i sadašnji zastupnik u Bundestagu Knut Abraham govorio je o povijesti složenih njemačko-poljskih odnosa koji nisu ništa manje kompleksni od odnosa između Francuske i Njemačke. Pohvalio je potporu Poljske pravednoj borbi Ukrajine za slobodu i europske vrijednosti te se zauzeo se za bolje upoznavanje i višejezičnost u Europi.

Predsjednik Međunarodne paneuropske unije Alain Terrenoire istaknuo je značenje jačanja europske solidarnosti s Ukrajinom i potrebu za otporom zagovornicima revanšističkoga staljinizma. Osmjelili su se, kako kaže, jer su bili uvjereni u slabost i popustljivost europske politike. Založio se za jačanje europske obrambene moći za osiguranje slobodne i neovisne Europe.

Predsjednik Njemačke paneuropske unije Bernd Posselt podsjetio je kako je u programskoj knjizi Pan-Europa već prije 100 godina Richard Coudenhove-Kalergi opisao imperijalističke težnje Rusije koje danas provodi Putin. Kazao je kako Europu treba prihvatiti u njezinoj raznovrsnosti. Pozvao se na Havelovu formulu o domovini domovina kako bi izrazio potrebu povezivanja suradnje na malim prostorima s prostorom Europe u cjelini na načelu supsidijarnosti.

Uz prof. Barišića u hrvatskom izaslanstvu bio je i glavni tajnik Hrvatske paneuropske unije Vanja Gavran.

Bernd Posselt

Konferencija PEU Crne Gore u Podgorici

ZELENI PLAN ZA ZAPADNI BALKAN VAŽAN JE DIO PROCESA EUROPSKIH INTEGRACIJA

S konferencije PEU Crne Gore

U organizaciji Crnogorske paneuropske unije u Podgorici je 19. svibnja 2023. održana međunarodna konferencije „Povećanje otpornosti na klimatske promjene - Povezivanje Europskog zelenog plana i Zelenog plana za Zapadni Balkan kroz ciljeve održivog razvoja UN-a i njihove pokazatelje".

Konferencija je okupila predstavnike nekoliko paneuropskih organizacija, crnogorskih vlasti i diplomatskog zbora. Zelena agenda za Zapadni Balkan predstavlja novu strategiju rasta za Zapadni Balkan, koja prelazi s tradicionalnog ekonomskog modela na održivo gospodarstvo, u skladu s Europskim zelenim planom i dio je Berlinskog procesa važnog za proces europskih integracija ovog dijela Europe.

Na konferenciji su između ostalih govorili predsjednica Crnogorske paneuropske unije prof. dr. sc. Gordana Đurović, veleposlanik Njemačke Peter Felten, veleposlanik Francuske Christian Thimonier, predsjednik Hrvatske paneuropske unije prof. dr. sc. Pavo Barišić, predsjednik Paneuropske unije Makedonije Andrej Lepavcov, dopredsjednik Slovenskog paneuropskog pokreta Zlatko Mikulič, dopredsjednik Kršćanskog radničkog pokreta iz Italije Piergiorgio Sciacqua i drugi.

Đurović je kazala da Europski zeleni plan predstavlja važnu politiku Europske komisije. Predstavila je 23 indikatora kojima se mjeri provođenje ovog plana kojeg se trebaju pridržavati i zemlje jugoistoka Europe. „Svaka zemalja treba sama predložiti što će poduzeti vezano za provedu ovoga plana. Za sada se radi o šest energetskih projekata, dva iz Srbije, dva iz Kosova i dva iz Sjeverne Makedonije. Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Albanija još nisu predložiti niti jedan projekt i nisu spremne".

Barišić je na temelju Hegelovih filozofskih i kulturno-povijesnih analiza ustvrdio da priroda danas pokazuje sve veću „nemoć" pred surovim i izrabljivačkim odnosom čovječanstva. „Iz prvotnog straha od razornih sila prirode, koji je prisutan osobito u Zapadnoj kulturi i znanosti, razvio se trend pokoravanja i konačnog uništenja prirode. Komparativne studije pokazuju da su dalekoistočne kulture težile usklađivanju ljudskih postupaka s osluškivanjem prirode i usklađivanju ljudskih aktivnosti s prirodom. Zato je nužno usmjeriti ljudsku civilizaciju prema skladnom životu ljudi s prirodom." kazao je Barišić dodajući da su zemlje Europske unije daleko od cilja formuliranog Pariškim klimatskim sporazumom da se globalno zagrijavanje ograniči na 1,5 stupnjeva celzija.

Sudionici skupa složni su da se moraju uložiti veći napori kako bi Europska unija bila klimatski neutralna do 2050., što je postavljeno kao cilj, ali isto tako je kazano kako će biti besmisleno da samo Europa realizira ovaj cilj, ako on neće biti proveden na globalnoj razini.

Gordana Đurović

Obnovljen rad Paneurope u Rumunjskoj konferencijom u Bukureštu

U organizaciji Paneuropske unije Rumunjske u Bukureštu je 20. svibnja 2023. održana međunarodna konferencija „Paneuropski putokaz za otpornu Europu“.

Predsjednik Paneurope Rumunjske Alexandru Nazare, senator u Rumunjskom parlamentu, bivši ministar financija i bivši europarlamentarac, kazao je na ovoj konferenciji, koja je organizirana povodom obnove rada paneuropske organizacije u ovoj zemlji, kako Paneuropa sa svojim idejama povezivanja europskih država i naroda danas aktualna kao i prije sto godina kada je osnovana, a posebno u Rumunjskoj, članici Europske unije koja je „potpuno odana Europi“. Naglasio je da Rumunjska podržava svaki europski projekt, ali da to na razini Europske unije nije dovoljno prepoznato. Postavio je pitanje je li odnos Europske unije i njezinih institucija isti prima svakoj državi članici, ali i zaključio da zemlje članice moraju pokazati više solidarnosti jedna prema drugoj.

Predsjednik Međunarodne Paneuropske unije Alain Terrenoire, koji je također sudjelovao na konferenciji, zahvalio je Rumunjskoj na svemu što čini za Ukrajinu od početka ruske agresije na tu zemlju. „U ovom ratu Ukrajina mora pobijediti, mi moramo pobijediti i zato moramo pomoći Ukrajini. Rusija, to je jasno svima, svoj utjecaj želi proširiti i na druge zemlje, posebno Moldaviju i Gruziju i to se ne smije dozvoliti“, kazao je Terrenoire. Izrazio je žaljenje i svoj protest jer Rumunjska još nije primljena u šengensko područje. „Nedavno sam posjetio Zagreb, susreo se i s hrvatskim premijerom Andrejom Plenkovićem i bio sam jako sretan jer više nisam morao imati neki dokument za ulaz u Hrvatsku. Tako želim putovati i u Rumunjsku“, zaključio je Terrenoire.

Na konferenciji su o europskim vrijednostima govorili predsjednik Hrvatske paneuropske unije prof. dr. sc. Pavo Barišić i glavni tajnik Vanja Gavran.

Barišić je rekao da su vrijednosti podložne stalnim promjenama. „Povijesno iskustvo bitno je drugačije u zemljama koje su iskusile komunističku totalitarnu vlast od onih koje su njegovale dužu demokratsku vladavinu. Stoga se temeljne vrijednosti u društvu različito tumače. Sasvim drugačiji naglasak i položaj na ljestvici stavljen je s obzirom na prioritete koje građani preferiraju. Ono što se u Nizozemskoj ističe kao građanska vrlina, u Poljskoj se ne prihvaća na isti način. U nekim zemljama veća je religioznost ili uloga obitelji. U drugima je veći naglasak na pravima pojedinca. Kulturološke razlike mogu biti korisne i donijeti plodan razvoj zajednici ako su dobro usklađene. Ali ako se pretvore u nepomirljive ideološke sukobe, mogu dovesti do katastrofalne destrukcije zajednice. Ako se rasprava o vrijednostima pretvori u političke kalkulacije, koje vode ka kažnjavanju država članica, to može dovesti do raspada Europske unije“, poručio je Barišić.

„Možda bi se moglo govoriti o više elemenata europskog identiteta, ali ja bih izdvojio tri, po mom sudu najvažnija: mir, demokracija i zaštita ljudskih prava. Europi je to svojstveno i suvremena je Europa po tome i prepoznata u svijetu. Kada bi netko radio neku marketinšku kampanju brenda Europa, dovoljno bi bilo spomenuti samo ove tri vrijednosti. Svaku vrijednost, a poglavito vrijednost mira moramo njegovati. Ona nije sama po sebi dovoljna. Jer, mir ne postoji sam po sebi, već se za njega treba zalagati i boriti. No, s druge strane postavljam pitanje stidimo li se mi zapravo sebe i svog identiteta, ili ga zapravo uopće nismo svjesni, ili pak samo ne radimo dovoljno na njegovoj promociji? Rekao bih da nismo dovoljno svjesni sebe kao Europljana i vrijednosti koju brend ‘Europljanin’ ima“, kazao je između ostalog Gavran.

U raspravi su otvorene mnoge teme od ekonomskih, energetskih do sigurnosnih i potrebe europske

autonomije u tim područjima. Čula su se i razmišljanja da danas u Europskoj uniji nedostaje slobode, kao njezine važne vrijednost te da je po srijedi prevelika regulacija posebno u području ekonomije. Otvorena su i pitanja nedostatka tehnologija koje posjeduju i razvijaju Sjedinjene Američke Države i Kina, ali je i upozoreno da Europa zbog toga gubi na konkurentnosti. Zaključeno je da Europa treba jasniju strategiju jer je previše izazova koje treba rješavati.

Na skupu su govorili i bivši rumunjski premijer Theodor Stolojan, zamjenik ministra financija Alin Andries, zamjenik ministra prometa i infrastrukture Adrian Foghis, predsjednik Paneurope Francuske Eric Campion, ravnateljica ureda Zaklade Konrad Adenauer u Bukureštu Katja Christina Plate i mnogi drugi.

Predsjednik Pavo Barišić i glavni tajnik Vanja Gavran su kao članovi izaslanstva Paneuropske unije imali čast 21. 5. 2023. susresti se i razgovarati s rumunjskim premijerom Nicolae Ciucăom u zgradi Vlade. Razgovaralo se o aktualnim temama, posebno o ratu u Ukrajini, ali i o važnosti europske solidarnosti njezinih članica. U izaslanstvu su bili i predsjednik Međunarodne paneuropske unije Alain Terrenoire i predsjednik Paneurope Rumunjske Alexandru Nazare.

U „Mariji Zvijezdi“ u Banjoj Luci održana konferencija mladih Paneuropske unije

Trideset mladih paneuropejaca iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Njemačke okupilo se 8. lipnja 2023. na konferenciji mladih Paneuropske unije u Kući susreta „Marija Zvijezda“ i Europskom centru za mir i suradnju u Banjoj Luci.

Na konferenciji se posebno razgovaralo o europskoj perspektivi Bosne i Hercegovine, ali i drugih zemalja jugoistoka Europe koje žele postati članice Europske unije. U usvojenoj deklaraciji između ostaloga je naglašeno kako mladi Paneuropske unije podržavaju nastavak procesa proširenja Europske unije u ovom dijelu Europe, imajući na umu da bi Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo, Albanija, Sjeverna Makedonija i Srbija trebale postati punopravne članice Europske unije te ujedno pozivaju tijela i institucije EU da ih potiču i pomognu u ispunjavanju potrebnih kriterija. „Potičemo predstavnike EU i donositelje odluka da uzmu u obzir specifičnu političku i pravnu situaciju Bosne i Hercegovine u pregovaračkom procesu. Vjerujemo da se budućnost Bosne i Hercegovine na kulturnu i ekonomsku korist svih njenih građana može ostvariti samo u EU poštivanjem demokratskih procesa i pažljivo izgrađenih institucija, jednakosti triju naroda i zaštite ljudskih prava svih građana“, stoji u deklaraciji.

Franjo Komarica

Mladima su se prigodnim govorima obratili biskup banjolučki mons. dr. Franjo Komarica, zamjenica gradonačelnik Banja Luke Milada Šukalo, generalni konzul Republike Hrvatske u Banjoj Luci Zoran Piličić, glavni tajnik Međunarodne paneuropske unije i predsjednik Hrvatske paneuropske unije prof. dr. sc. Pavo Barišić, zamjenik glavnog tajnika Međunarodne paneuropske unije i glavni tajnik Hrvatske paneuropske unije Vanja Gavran i dopredsjednik Njemačke paneuropske unije Andreas Raab. Oni su u svojim govorima, potičući mlade na još veći angažman u izgradnji Europe na temeljima njezinih vrijednosti slobodne i mira, istaknuli važnost mjesta gdje se konferencija održava, koje baštini veliku tradiciju redovnika trapista zaslužnih za duhovni, obrazovni, kulturni i gospodarski razvitak Banja Luke u 19. i 20. stoljeću. Predloženo je da se konferencija mladih Paneuropske unije iz svih europskih zemalja organizira jednom godišnje upravo u Kući susreta „Marija Zvijezda“ i Europskom centru za mir i suradnju u Banjoj Luci.

Konferencija, koja je održana pod pokroviteljstvom dopredsjednika entiteta Republika Srpska dr. Davora Pranjića, dio je studijskog putovanja mladih tijekom kojeg su pored Banja Luke posjetili i Sarajevo.

Nakon konferencije u župnoj crkvi služena je sveta misa povodom svetkovine Tijelova.

Vanja Gavran

Dio okupljenih na konferenciji

DOGAĐANJA

Druga obljetnica Europskoga centra u samostanu kod Banje Luke

Biskup Franjo Komarica

„Kuća, dom je po sebi simbol mira. U ovom gradu, biskupiji i zemlji, gdje su nakon skoro triju desetljeća tisuće u ratu razrušenih domova, još uvijek, nažalost, u ruševinama i gdje je zbog toga neostvaren poželjan, toliko potreban mir za sve ovdašnje stanovnike, želimo uz Božju pomoć doliti barem malo i svoga ulja u ovo zapaljenu svjetiljku nove nade i tako omogućiti svim istinskim mirotvorcima da nam se čim prije pridruže“, kazao je banjolučki biskup mons. dr. Franjo Komarica na svečanosti u Banjoj Luci 21. rujna 2021. kojom se obilježava godinu dana od početka realizacije projekta Kuća susreta „Marija Zvijezda“ i Europskog centra za mir i suradnju u sklopu bivše trapističke opatije Marija Zvijezda. „S pripadnicima drugih svjetskih religijskih zajednica zajedničko nam je poštivanje savjesti i poslušnost savjesti, koja nas sve poučava da tražimo istinu, da volimo druge i pojedince i druge narode i da im pomažemo i tako ujedno ostvarujemo mir među ljudima i nacijama“, poručio je biskup zahvalivši svima na podršci koju je ovaj centar dobio, prije svega Vladi Republike Hrvatske, Brodsko-posavskoj županiji, katoličkoj organizaciji Renovabis i Paneuropskoj uniji.

U ime Međunarodne paneuropske unije nazočnima se obratio glavni tajnik akademik Pavo Barišić koji je od samoga početka angažiran u ovom projektu. „Europski centar mira i suradnje ‘Marija Zvijezda’ osobito je vrijedan zato što povezuje ostvarenja europske kulture u prošlosti sa sadašnjošću i europskom budućnošću. Poput Paneuropske unije, koja već 99 godina okuplja članstvo iz preko trideset zemalja u svrhu mira i suradnje, trapistički samostan tu je mirovnu i duhovnu misiju ovdje započeo provoditi prije više od stoljeća i pol. Po znamenitosti i obrazovnoj djelatnosti opatije ‘Marija Zvijezda’ Banja Luka nije bila periferija nego samo središte najnaprednije europske kulture, uzor Europe mira i suradnje. Europski centar za mir i suradnju oslanja se stoga na plodne povijesne temelje susreta i razumijevanja ljudi i kultura, gradi se na mjestu dijaloga naroda i vjera. Da bi se Europa primjereno uredila, valja na osobit način učvrstiti mir i razumijevanje u onoj zemlji o kojoj među Europljanima još uvijek vladaju proturječja i nesporazumi. Bosna i Hercegovina svojom raznolikošću i bogatom kulturnom baštinom ogledno je mjesto za susrete i deliberaciju Europljana o mirotvornom uređenju vlastite zajednice i oblikovanju budućnosti. Europski centar za mir i suradnju ‘Marija Zvijezda’ može u tom obzoru biti značajan svjetionik na putu proširenja i uređenja Europske Unije“, kazao je između ostaloga Barišić.

Pavo Barišić

Potpredsjednik Njemačke paneuropske unije Andreas Raab, koji je također od samoga početka angažiran na projektu, pročitao je pismo bivšeg njemačkog predsjednika Christiana Wulffa, koji je dopredsjednik Kuratorija ovoga centra. U pismo između ostaloga stoji: „Mir, dijalog i suradnja izvan granica, bilo da su one političke, etničke ili religijske, stoje u središtu budućeg rada Europskog centra ‘Marija Zvijezda’. Centar ne samo da nastavlja tradiciju jednoga samostana nego nastavlja i angažman biskupa Komarice za mir, razumijevanje i dijalog među ljudima, kojim on na tako upečatljiv način djeluje već 30 godina“.

Na današnjoj svečanosti sudjelovali su i generalni konzul Republike Hrvatske u Banjoj Luci Zoran Piličić, župan brodsko-posavski dr. sc. Danijel Marušić, šefica regionalnog Ureda visokog predstavnika u Banjoj Luci Marianni Berecz, predstavnici Renovabisa Burkhard Haneke i Herbert Schedler, izaslanik banjolučkog muftije efendija Muris Spahić, predstavnici Grada Banja Luke, predstavnici Paneuropske unije iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Njemačke, predstavnici HKD-a Napredak, banjolučke biskupije i mnogi drugi.

Prije ove svečanosti biskup Komarica blagoslovio je, uz nazočnost gostiju i vjernika, novi Caritasov dječji vrtić „Sv. Ana“ na Petrićevcu.

Predstavljanje pretiska knjige *Naš Gandhi* u izdanju Stjepana Radića

Slušateljstvo

2. *LISTOPADA* 2021.

Hrvatsko-indijsko društvo pod vodstvom predsjednika g. Jogindera Singha Nijjara prihvatilo se je izdavanja pretiska biografije Mahātme Gāndhīa iz pera Romaina Rollanda, koju je iste godine 1924., kada je izašlo francusko izdanje, objavio u svojoj Slavenskoj knjižari Stjepan Radić, a preveo njegov zet dr. Josip Vandekar. Pretisak je obilježio neposredno prošlu 150. obljetnicu rođenja Gāndhīeva i tekuću 150. obljetnicu rođenja Stjepana Radića. Izdanjem iz 1924. Radić je želio dati prvacima Hrvatske seljačke stranke neku vrst priručnika o nenasilnoj borbi za socijalna i nacionalna prava. Pretisak je objavljen 2021., a predstavljen je 2. listopada 2021., na Gāndhīev rođendan, u organizaciji Hrvatsko-indijskoga društva, Hrvatske paneuropske unije i Hrvatskoga kulturnoga društva „Napredak“ u Napretkovim prostorijama u Bogovićevoj. Nakon uvodnih riječi g. Singha Nijjara, Mislava Ježića i Dražena Topića u ime triju organizatora, slušateljstvo su pozdravili izaslanici predsjednika Hrvatskoga sabora, ministra vanjskih poslova i gradonačelnika Zagreba te indijski veleposlanik g. Raj Kumar Srivastava. Glavno je izlaganje održao Mislav Ježić kao indolog i pisac Proslova pretisku od preko 100 stranica. Sažeo je sadržaj Proslova u kojem je prikazao Rollandovu knjigu, auktora, Radićeve članke o Indiji i Gāndhīu te usporednost života Gāndhīa i Radića i idejnu podudarnost njihovu u ciljevima i nenasilnoj medodi borbe za njih. Radić je rođen dvije godine poslije Gāndhīa, iste su godine 1893. održali svaki svoj prvi politički govor, Radić je i prije Gāndhīa okusio prvi put zatvor, a poslije su obojica bila mnogo puta u životu osuđivana i zatvarana zbog svoje nenasilne borbe za ljudska prava. Gāndhīevo se djelovanje u Južnoj Africi podudara s Radićevim u vrijeme Austro-Ugarske, a djelovanje u Indiji s Radićevim u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Radićev je život završio ubojstvom 1928., 20 godina prije Gāndhīeva. No plod Radićeve žrtve za prava seljaštva i cijeloga naroda bilo je stvaranje hrvatskoga političkoga naroda, posmrtno i Banovine Hrvatske, a potom neizravno i dalja hrvatska povijest od stjecanja neovisnosti Hrvatske 1991. Plod Gāndhīeve borbe bile su socijalne reforme u Indiji i stjecanje neovisnosti 1947., a završila je njegovom žrtvom 1948. Teško je izvan Indije naći razmjerno većega nenasilnoga pokreta za ljudska prava u tome razdoblju od Radićeva seljačkoga pokreta u Hrvatskoj. Njegov pacifizam i mirotvorstvo najdublje su obilježili hrvatsku politiku i povijest 20. stoljeća, a često se zaboravljaju pod dojmom nasilnih totalitarnih režima koji su uslijedili sve do osamostaljenja Hrvatske. Proslov, na poticaj nakladnika, slijedi indijsku i hrvatsku povijest i nakon Gāndhīa i Radića do naših dana. Pogovor pretisku napisali su g.. Singh Nijjar i prof. Darko Žubrinić. Predstavljanje je knjige s velikim interesom pratilo slušateljstvo koje je ispunilo Napretkovu dvoranu.

Mislav Ježić

Veleposlanik g. Raj Kumar Srivastava

Joginder Sing Nijjar

Okrugli stol povodom 26. obljetnice potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma

Nazočni na okruglom stolu

„Prije 26 godina u Parizu je potpisan međunarodni sporazum kojim je vraćen mir u Bosni i Hercegovini i privremeni modaliteti političkoga i administrativnoga djelovanja ove zemlje. Svi potpisnici mirovnoga sporazuma željeli su najprije okončati smrtonosni rat. Drugi je cilj bio konsenzusom postići otvaranje pregovora za uspostavu uravnoteženih i trajnih demokratskih institucija između triju sastavnica Bosne i Hercegovine. Ako je prvi cilj postignut, još uvijek ostaje ovoj zemlji podariti institucije koje će joj omogućiti da njezine zajednice žive u harmoniji na zajedničkoj izgradnji za zajednički napredak. Stoga svesrdno podržavam realizaciju projekta Europskog centra za mira i suradnju u bivšem trapističkom samostanu 'Marija Zvijezda' u Banjoj Luci i zahvaljujem svima, posebno biskupu Franji Komarici, na hrabrosti i odlučnosti u njegovoj realizaciji kao i na trudu u promicanju međusobnog razumijevanja i tolerancije“, kazao je predsjednik Međunarodne paneuropske unije Alain Terrenoire na okruglog stolu „Europska zvijezda mira u Banjoj Luci - 26 godina nakon potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma u Parizu“ koji su u Banjoj Luci 14. prosinca 2021. organizirali Europski centar za mir i Međunarodna paneuropska unija.

Banjolučki biskup mons. dr. Franjo Komarica naglasio je kako je ovaj centar utemeljen na stoljeće i pol građenoj podlozi vjerodostojnog i neumornog ljudskog zalaganja oko afirmiranja čovjeka u ovdašnjem životnom okruženju u velezaslužnoj crkvenoj ustanovi – opatiji „Marija Zvijezda“ – u kojoj su živjeli, molili i nesebično radili redovnici trapisti, pristigli iz 16 europskih zemalja, za opće dobro stanovnika ovog kraja i regije. „Centar želi svojim programom i ponudom pružiti utješno i smirujuće svjetlo i ozračje utemeljene nove nade i optimizma sadašnjoj i budućim generacijama žitelja, ne samo ovoga banjolučkog kraja nego i cijele Jugoistočne Europe. Ovaj i ovakav centar je, po mome dubokom uvjerenju, djelo Božje Providnosti, dobrote i skrbi naspram još uvijek trajućim i na našem horizontu uočljivim novim prijetećim valovima egoizma, isključivosti, oholosti, bezobzirnosti i preziranja dostojanstva, kako čovjeka pojedinca tako i ovdašnjih etničkih i vjerskih zajednica, a koji nimalo bezazleno sve više zapljuskuju brojne čamce ovdašnjih ljudi pa i cijelih zajednica“, kazao je Komarica.

Zamjenica visokog predstavnika u BiH veleposlanica Marianne Berecz pročitala je pismo podrške biskupu Komarici koje je uputio visoki predstavnik u Bosni i Hercegovini Christian Schmidt. U pismu, između ostaloga, stoji: „Cijenim Vaše dugogodišnje napore na uspostavi Europskog centra za mir i suradnju „Marija Zvijezda“. Od svog osnutka, Centar za mir i suradnju fokusirao se na pružanje potpore obrazovanju mladih, jačanju multietničkog i multireligijskog dijaloga, posebice među mlađom generacijom. Ohrabrujuće je što ste već kontaktirali sa svim relevantnim akterima i dobili potporu za ovaj bitan projekt od Islamske zajednice, Pravoslavne crkve, predstavnika civilnog društva, akademske zajednice i mladih ljudi iz cijele regije. Nadam se da će se pitanje povrata zemljišta koje je pripadalo Katoličkoj crkvi opatije 'Marija Zvijezda' u Banjoj Luci uskoro riješiti, kako bi se na zemljištu Crkve omogućila izgradnja moderne zgrade. Katolička crkva je poznata u Banjoj Luci i drugdje po tome što pomaže svim građanima i vjerskim zajednicama u BiH“.

Prof. dr. sc. Pavo Barišić, glavni tajnik Međunarodne paneuropske unije, kazao da danas, kada se na istoku Europe ponovno gomilaju ratne postrojbe, kopaju bojni rovovi i iscrtavaju crvene crte preko kojih se zabranjuje prelazak, valja odlučno podići glas za mir. „Bosna i Hercegovina supstancijalni je dio Europe. Pogledi u prošlost, kao i na sadašnjost, svjedoče kako je upravo Bosna i Hercegovina jedna od ključnih točaka za mir i stabilnost Europe u budućnosti. Na njezinu je tlu započeo Veliki rat početkom kao što je i okončan posljednji rat u Europi krajem 20. stoljeća. Ali su se u njoj začinjale i razvijale mirotvorne vizije koje su u temeljima suvremenoga ujedinjenja Europe. Razum poučava da je mir stanje kojemu ljudi teže po naravi. Stoga valja pozdraviti nastojanja da se uspomena na sjaj europske zvijezde mira ponovno rasplamsa u Banjoj Luci. U 'Mariji Zvijezdi' živjeli su zajedno pripadnici različitih naroda. Molili su se i gradili najnaprednije radionice i postrojenja. Odgajali su i obrazovali mlade ljude za zanate i život. Dragocjena je nakana banjolučkoga Biskupa da se na duhovno oplemenjenom mjestu izgrade Europski centar i Kuća susreta 'Marija Zvijezda' za susrete mladih ljudi iz cijele Europe i svijeta. Na izvoru se valja krijepiti ljepotama života u zajedništvu i bratstvu ljudi. Bosna i Hercegovina ima vrijednu kulturnu baštinu koju valja dostojno otvoriti svijetu.“ zaključio je Barišić.

„Uvjeren sam da će ovaj projekt uspjeti jer je dobar. A sve što je dobro jest božansko i sve što je božansko jest dobro. Uspjet će jer je mirovni projekt, a Isus veli: 'Blago mirotvorcima, oni će se sinovima Božjim zvati'. Znamo da su mnogi ljudi postali pesimisti, ali treba podsjetiti da nijedan pesimist nije ništa ozbiljno napravio. Ovaj projekt je važan kao ekumenski i međureligijski projekt. Bosna i Hercego-

vina je locus theologicus (povlašteno teološko mjesto) za ekumenizam i dijalog. Paneuropska unija i Napredak djeluju puno na ovom području, pogotovo na ekumenizmu i dijalogu konkretnog života. Ako je mogao stranac svećenik - trapist Franz Pfanner još u tursko doba ovdje napraviti, nikakvom tehnikom i s malo ljudi, banjolučki 'San Marino', zašto današnjom tehnikom i s podjednakim brojem katolika to ne može napraviti agilni biskup mons. Franjo Komarica sa suradnicima", kazao je mons. dr. Franjo Topić, počasni predsjednik Paneuropske unije Bosne i Hercegovine i Hrvatskog kulturnog društva Napredak.

Andreas Raab, potpredsjednik Njemačke paneuropske unije povodom 26. obljetnice potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma, kazao je da Bosna i Hercegovina danas pokazuje dosta slabosti. Podsjetio je na obećanje Europske unije iz 2003. da sve zemlje Jugoistočne Europe trebaju postati članice Europske unije. „Nažalost, otkako je Hrvatska ušla u Europsku Uniju malo je poduzeto na realizaciji tog obećanja", rekao je Rab dodajući kako je Njemačka paneuropska unija iznimno zainteresirana za realizaciju projekta Europskog centra za mir i suradnju te da daje snažnu podršku.

Član Predsjedništva Paneuropske unije Bosne i Hercegovine prof. dr. Miodrag Živanović naglasio je kako je najveći problem Bosne i Hercegovine, ali i drugih zemalja regije, populizam. „Populizam dominira, a on svoje ishodište ima u fašizmu i svim drugim oblicima diktatura koje nam stoje pred vratima. On nudi prije svega povratak u prošlost sa sloganom ‹naš cilj je dostići svoju prošlost'. Što smo dalje od populizma, to smo bliže čovjeku".

Na okruglom stolu sudjelovala je i Stella Arneri, izaslanica hrvatske ministrice regionalnog razvoja i fondova Europske Unije koja je kazala kako je u idućem financijskom razdoblju za projekte suradnje Hrvatske, Bosna i Hercegovine i Crne Gore iz europskih fondova osigurano 118 milijuna eura te je izrazila nadu kako će se i projekt Centra natjecati za sredstva, iako i Hrvatska svojim proračunskim sredstvima izravno podržava njegovu realizaciju.

Na kraju se s nekoliko riječi prisutnima obratio i generalni konzul Republike Hrvatske u Banjoj Luci Zoran Piličić. Kazao je da se Europa mora snažnije uključiti u rješavanje problema u Bosni i Hercegovini vjerujući da će jedini novi sporazum koji će Bosna i Hercegovina potpisati biti onaj sporazum o pristupanju Europskoj Uniji.

Vanja Gavran

Alain Terrenoire,Franjo Komarica,Pavo Barišić

Biskup Franjo Komarica

Pavo Barisic, Alain Terrenoire, Franjo Komarica

Izložba *Sredozemni i srednjoeuropski kulturni krajolici Hrvatske (1996.-2022.)* na Sveučilištu u Zagrebu

22.4.-13.5.2022.

Hrvatska paneuropska unija postavila je u zgradi Rektorata Sveučilišta u Zagrebu izložbu *Sredozemni i srednjoeuropski kulturni krajolici Hrvatske (1996.-2022.)* koju su 22. travnja 2022. otvorili rektor Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Damir Boras, ujedno potpredsjednik HPEU, prof. dr. sc. Vladimir Goss, koji je i član HPEU, te akademik Mislav Ježić, predsjednik HPEU. Na izložbi je prikazano 58 crno-bijelih umjetničkih fotografija hrvatskih kulturnih spomenika od prethistorije, preko antike, srednjega vijeka, renesanse, baroka i spomenika XIX. stoljeća, do spomenika XX. stoljeća. Većinu su fotografija snimili i priredili Nino i Goran Vranić. Postavljeno je i deset velikih panoa s fotografijama u boji koje prikazuju izbor najreprezentativnijih spomenika od antike do XX. stoljeća. Uz izložbu je tiskan i katalog koji je grafički oblikovao Zvonimir Džoić. To je izložba koju je, uz još neke odljeve iz Gliptoteke, Hrvatska paneuropska unija prvi put bila postavila u Europskome parlamentu u Strasbourgu 16. siječnja 1996., gdje su ju otvorili predsjednik Međunarodne PEU Nadvojvoda Otto von Habsburg i predsjednik HPEU Mislav Ježić. Poslije je putovala u Palaču UNESCO-a u Pariz i u niz europskih središta, gdje je imala zadaću širiti svijest o Hrvaskoj kao europskoj zemlji i budućoj članici ujedinjene Europe. Tada je objavljen i katalog u engleskome, francuskome, njemačkome i hrvatskome izdanju. Nakon dužega razdoblja prikazana je 2021. u Zagrebu prilikom utemeljenja Fakulteta hrvatskih studija. Sada je otvorena u središtu Sveučilišta povodom 30. obljetnice međunarodnoga priznanja samostalne Republike Hrvatske od strane zemalja Europske zajednice i Ujedinjenih naroda. Iz kataloga iz 1996. u ovaj su katalog preneseni predgovor Radoslava Katičića i kratak pregled hrvatske kulturne povijesti Mislava Ježića, a dodan je i uvodni tekst Mislava Ježića i Pave Barišića "Četvrt stoljeća poslije" u kojem se sažeto prikazuju događaji između prve izložbe i sadašnje, među kojima se ističe ulazak Hrvatske u Europsku uniju 2013. i predsjedanje Vijeću Europske unije 2020. te proslava 350. obljetnice Sveučilišta u Zagrebu.

M. J.

Mislav Ježić, Vladimir P. Goss, Damir Boras

Slušateljstvo na otvorenju izložbe

Predstavljanje knjige Vladimira Gossa *Početci hrvatske umjetnosti* te njegove djelatnosti u hrvatskoj dijaspori u SAD

U prostorijama HPEU 31. ožujka 2022. održana je tribina na kojoj je povjesničar umjetnosti, pisac i novinar Vladimir Peter Goss (Gvozdanović), profesor emeritus Sveučilišta u Rijeci, govorio o umjetnosti hrvatskoga prostora u okviru zapadnoeuropske paradigme prema svojoj knjizi *Početci hrvatske umjetnosti* i o Zagrebu kao „šumskome gradu", kako ga je Matoš nazvao, prema svojoj knjizi u tisku *Pučki teatar zagrebačkoga prostora*, a potom je dr. sc. Milan Bošnjak, savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, predstavio Gossovo djelovanje u hrvatskome iseljeništvu, napose u borbi za priznanje Hrvatske 1990ih na „washingtonskoj fronti" te u povezivanju književnosti i kulture Hrvata u iseljeništvu i u domovini.

U Banjoj Luci obilježena druga obljetnica utemeljenja Europskog centra za mir i suradnju

Slušateljstvo na otvorenju izložbe

Dana 20. rujna 2022. u organizaciji Banjolučke biskupije i Paneuropske unije, a u suradnji sa Zakladom Konrad Adenauer, u Banjoj Luci u Kući susreta „Marija Zvijezda“ (bivša opatija trapista) upriličeno je obilježavanje 2. obljetnice utemeljenja Europskog centra za mir i suradnju.

Na početku je sve nazočne prigodnim govorom pozdravio banjolučki biskup mons. dr. Franjo Komarica. „Želimo u ovom Centru i u ovoj Kući susreta djelovati u duhu aktualnih porukâ sadašnjeg pape Franje: ulagati svoje znanje, snage i mogućnosti u obrazovanje za mir, jer je pravi mir ‘plod stalnog odgojnog djelovanja’, koje promiče snove o razvoju i budućnosti novih naraštaja. Mir se nikada ne postiže jednom zauvijek, valja ga ponovno postizati svakoga dana, kao i zajednički život među različitim etničkim skupinama i vjerskim tradicijama, te cjelovit razvoj i socijalnu pravednost. Spominjući se užasa i pogrešaka prošlosti, valja nam svima udružiti snage kako Svevišnji Bog više nikada ne bi bio talac volje ljudske moći. Bog je mir i on uvijek vodi do mira, nikada do rata!“, kazao je, između ostalog, Komarica.

Pored biskupa Komarice na toj svečanosti o važnosti ovog, ali i drugih biskupijskih projekata, govorili su kardinal Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup i metropolit em.; Stella Arneri, ravnateljica Uprave za teritorijalnu suradnju u Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova Europske unije i izaslanica ministrice Nataše Tramišak; Draško Stanivuković, gradonačelnik grada Banje Luke; Žana Ćorić, savjetnik s posebnim položajem za pitanje Hrvata u BiH u Središnjem državnom ured za Hrvate izvan RH i izaslanica državnog tajnika Zvonke Milasa; dr. sc. Anica Vukašinović, pročelnica Upravnog odjela za obrazovanje, sport i kulturu Brodsko-posavske županije i izaslanica župana Danijela Marušića; Andreas Raab, tajnik Kuratorija Europskog centra; Vanja Gavran, zamjenik generalnog tajnika Međunarodne Paneuropske unije; Johann Kögler, bivši načelnik općine Langen bei Bregenz / Vorarlberg, a sada predsjednik Kuratorija zadužbine „Kuća Franza Pfanera; Georg Alois Oblinger, rektor svetišta Marienfried.

Kardinal Vinko Puljic

Bruno Schmid, bivši dugogodišnji načelnik grada Munderkingen n/D predstavio je donaciju knjiga Europskom centru, a Rudolf Baier, Winfried Gburek predstavili su dvije nove knjige o Mariji Zvijezdi na njemačkom jeziku. Arhitekti Ivana Barišić i Darijo Pleša predstavili su idejno arhitektonsko uređenja nove zgrade Europskog centra.

Burkhard Haneke

Na današnjoj svečanosti između ostalih bili su i predsjedavajuća Vijeća naroda Republike Srpske Nada Tešanović; prof. dr. Vanda Babić Galić, izaslanica hrvatskog ministra vanjskih i europskih poslova Gordana Grlića Radmana; župana Osječko-baranjske županije Ivan Anušić; generalni konzul Republike Hrvatske u Banjoj Luci Zoran Piličić; ravnatelj Zaklade Konrad Adenauer za BiH Sven Petke i mnogi drugi.

U 17 sati služena je koncelebrirana sveta misa koju je predvodi Vinko kard. Puljić, nadbiskup metropolit vrhbosanski u miru, a nakon mise održan je koncert na kojem su nastupili sopranistice Lucija Borković i Danka Ilić i prof. Neven Kraljić na orguljama.

Predstavljanje knjige *Croatian-Indian Links. Thirty Chapters for Thirty Years of Diplomatic Relations (1922-2022)*

FFZG (12. 10. 2022.)

Predstavljanje knjige *Croatian-Indian Links. Thirty Chapters for Thirty Years of Diplomatic Relations (1002-2022)* u izdanju Hrvatsko-indijskoga društva organizirali su Veleposlanstvo Indije, Hrvatsko-indijsko društvo, Hrvatska paneuropska unija i Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu 12. listopada 2022. u Vijećnici Filozofskoga fakulteta. Knjiga obilježava 30. obljetnicu međunarodnoga priznanja Republike Hrvatske i uspostave diplomatskih odnosa s Indijom. Nakon uvodnih riječi domaćina, dekana prof. dr. sc. Domagoja Tončinića, veleposlanika Indije g. Raj-Kumara Srivastave i ministra vanjskih i europskih poslova dr. sc. Gorana Grlića Radmana, predstavili su ju predsjednik Hrvatsko-indijskoga društva g. Joginder Singh Nijjar, urednik knjige prof. dr. sc. Ivan Andrijanić, članovi uredništva prof. dr. sc. Žarko Žubrinić, dr. sc. Ružica Čičak-Chand i akademik Mislav Ježić, indolog i predsjednik Hrvatske paneuropske unije. Knjiga obrađuje u 30 poglavlja političke i gospodarske veze između Hrvaske i Indije, hrvatske političare i diplomate, misionare i putnike, kulturne djelatnike, pisce i pjesnike te znanstvenike, poput jezikoslovaca ili matematičara i, posebno, indologa, koji su svi povezivali Hrvatsku i njenu kulturu s Indijom tijekom niza stoljeća. Indijska je kultura nadahnjavala istaknute predstavnike hrvatske politike i društva, književnosti i znanosti, koji su dali bitne prinose hrvatskoj kulturi. O tome se može mnogo saznati iz knjige. Odnosi s Indijom kao domovinom jedne od najvećih kultura čovječanstva, s najbrojnijim pučanstvom, a i zemljom s gospodarskim rastom koji je među najbržima u svijetu, mogu biti vrlo bitni za Hrvatsku, koja je i u vrijeme bivše Jugoslavije sudjelovala u oko 60% tadašnje gospodarske suradnje s Indijom, a i za Europsku uniju jer je Indija najveća demokracija na svijetu, sa 28 saveznih država i preko 20 službenih jezika, u mnogo čem usporediva s Europskom unijom, kojoj je Hrvatska članica. Knjiga je izazvala pažnju i u Indiji te je zbog nje i opće aktivnosti Hrvatsko-indijskoga društva njegov predsjednik g. Joginder Singh Nijjar 9. siječnja 2022. primio u Indiji jedno od 27 ovogodišnjih najviših odličja za Indijce u dijaspori *Bharatiya Pravasi Samman* od Predsjednice Indije Draupadi Murmu u nazočnosti premijera Modia i ministra vanjskih poslova Jaishankara.

M. J.

Ministar Grlić Radman, dekan Tončinić, veleposlanik Srivastava, pročelnik Andrijanić

Slušateljstvo

Pozivnica

Predsjednica Indije Droupadi Murmu predaje Joginderu Singhu Nijjaru odličje za najzaslužnije predstavnike indijske dijaspore

Radionica s mladima "Europski identitet i budućnost Europske unije"

Na radionici s mladima održanoj u prostorijama HPEU u Zagrebu 2. prosinca 2021. na temu "Europski identitet i budućnost Europske unije" govorili su uvodno Aleksandra Markić-Boban, ravnateljica zagrebačkoga ureda Zaklade Hanns Seidel (HSSt), Pavo Barišić i Mislav Ježić, a potom je poglede mladeži predstavilo sedam mladih govornika: Alen

Bruno Rukavina, Mislav Ježić

Vlahović, Ivan Majstorić (Svjetski savez mladih), Katarina Palinić (HSSt), Pavao Nujić (Mladež HPEU), Vjera Ninčević (Mladež HPEU), Bruno Rukavina (Mladež HPEU) i Matej Brečić (parl. asist. Karla Resslera). Govori su snimljeni i objavljeni integralno na YouTube kanalu Hrvatske paneuropske unije. Veoma je uspješna radionica ostvarena potporom Zaklade Hanns Seidel i još je jedan plod dragocjene suradnje Hrvatske paneuropske unije sa Zakladom Hanns Seidel.

https://youtu.be/6tbSZ_OKe4M

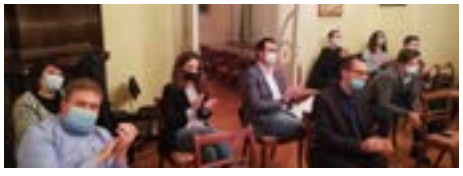

Tribina „Sukob u Ukrajini"

U prostorijama HPEU 21. travnja 2022. održana je tribina na kojoj su upućeno o daljim i bližim uzrocima, trenutačnoj situaciji i mogućim posljedicama otvorenoga sukoba Rusije s Ukrajinom govorili hrvatski veleposlanik u Ukrajini tijekom 1995.-1999. Đuro Vidmarović, inače književnik, povjesničar i diplomat, te politolog Bruno Rukavina, potpredsjednik Mladeži Hrvatske paneuropske unije. Tribinom je moderirao tajnik Mladeži HPEU Ljudevit Fran Ježić.

Ljudevit Ježić, Đuro Vidmarović, Bruno Rukavina

PREDSTAVLJANJE KNJIGE

Samuel Budina, HISTORIA SIGETHI, Beč 1568. / Povijest opsade i obrane Sigeta 1566. (Ozalj/Zagreb 2021.)

U prostorijama HPEU predstavljena je 28. travnja 2021. knjiga o povijesti opsade i obrane Sigeta 1566. koju je 1568. na latinskome napisao i objavio Samuel Budina pod naslovom Historia Sigethi. Knjiga je izašla u dvojezičnome latinsko-hrvatskome izdanju u zajedničkoj nakladi Ogranka Matice hrvatske u Ozlju i Pučkog otvorenog učilišta Katarina Zrinska – Ozalj. Knjigu su u HPEU predstavili Stjepan Bezjak, kustos i ravnatelj

Pavo Barišić, Alojz Jembrih, Bogdan Bošnjak

Zavičajnoga muzeja Ozalj i predsjednik Ogranka Matice hrvatske u Ozlju, Bogdan Bošnjak, tajnik Ogranka Matice hrvatske u Ozlju, mag. educ. philol. et croat. lat. Petar Ušković Croata, prevoditelj knjige i asistent na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu te prof. emer. dr. sc. Alojz Jembrih, urednik i pisac pogovora, profesor u miru na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Predstavljanjem i raspravom moderirao je glavni tajnik MPEU Pavo Barišić. Nakon latinskoga preslika i hrvatskoga prijevoda Budinina djela u ovoj knjizi dan je i preslik originala glagoljskoga rukopisa u kojem su kronološki opisani: napad, obrana, opsada i zauzeće Sigeta u čijoj je obrani sa suborcima poginuo i Nikola Šubić Zrinski.

Okrugli stol *Rat u Ukrajini i svjetski poredak*

Po drugi put se je u prostorijama Hrvatske paneuropske unije u Zagrebu u proljeće 2022. raspravljalo o značenju otvorene ratne agresije Rusije na Ukrajinu od veljače 2022. Na okruglome stolu 23. lipnja 2022. ugledni su govornici bili veleposlanik Ukrajine u RH Vassyl Kyrylyč, veleposlanica RH u Ukrajini Anica Djamić, bivši veleposlanik RH u Ukrajini Đuro Vidmarović, prof. dr. sc. Davor Boban, a raspravu je vodio Bruno Rukavina, politolog i član Predsjedništva Mladeži HPEU. Na veoma posjećenoj tribini prilog je raspravi iz slušateljstva dala i bivša predsjednica RH Kolinda Grabar Kitarović.

Bruno Rukavino, Vassyl Kyrylyč, Đuro Vidmarović, Davor Boban

Slušateljstvo

Bivša predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović

Antologija suvremene hrvatske i njemačke lirike prevoditeljice i prireditelјice Nade Pomper

(KRIŽEVCI, OGRANAK MATICE HRVATSKE 2020.)

Antologija suvremene hrvatske i njemačke lirike pod naslovom *Pod jednim zvonom dva jezika / Zwei Sprachen unter einer Glocke* prevoditeljice i prireditelјice Nade Pomper predstavljena je 3. studenoga 2022. u Križevcima u ogranku Matice hrvatske, koji je i nakladnik knjige. Knjigu su predstavljali akademici Josip Bratulić i Mislav Ježić, profesorica Nevenka Nekić (koja je poslala tekst predstavljanja) i autorica Nada Pomper. Moderirala je predsjednica Matičina ogranka gđa Renata Husinec. Recitirali su na hrvatskome glumac Joško Ševo, a na njemačkome gđa Nada Pomper. Izabrane je pjesme otpjevao Toni Eterović. Suorganizatori predstavljanja bili su Matica hrvatska, Ogranak Križevci, i Hrvatska paneuropska unija, kojoj je, kao i Paneuropskoj uniji Njemačke, Nada Pomper članica.

Nada Pomper

Gospođa Pomper spisateljica je i prevoditeljica. Piše pjesme, pripovijetke, eseje i putopise. Nastavnica je hrvatskoga jezika i tumač za njemački jezik. Kao takva otišla je 1970. s obitelju u Njemačku te živi u Münchenu.

Priredila je i prevela dvojezičnu antologiju suvremene hrvatske i njemačke lirike u kojoj au predstavljena 62 pjesnika, 36 hrvatskih pjesnika i 26 pjesnika njemačkoga jezika. U antologiju su uvrštеni pjesnici koje je prevoditeljica odabrala po njihovoj vrijednosti, ali i po svojem ukusu. Knjiga obuhvaća 900 stranica s usporednim tekstovima i prijevodima pjesama. Svaki je pjesnik predstavljen sa 5 pjesama, fotografijom i kratkim prikazom života i djela. Ima, dakle, 310 pjesama! Hrvatski i njemački pjesnici uvrštеni su naizmjence, kronološkim redom po vremenu rođenja (najstariji su rođeni 1891., a najmlađi 1952.). Time ova antologija može poslužiti kao vrijedan priručnik s biranim primjerima novije hrvatske i njemačke lirike. Predgovore su ovoj knjizi napisali akademik Josip Bratulić, svojevremeni zaslužni predsjednik Matice hrvatske, i germanist, sveučilišni profesor (München, Heidelberg, Graz) i predsjednik Bavarske akademije lijepih umjetnosti Dieter Borchmeyer. A pogovor je napisao dr. sc. Srećko Listeš, savjetnik za hrvatski jezik u Agenciji za odgoj i obrazovanje.

Mislav Ježić, Josip Bratulić, Nada Pomper, Renata Husinec, Joško Ševo

Predstavljanju je bila nazočna ugledna kulturna publika iz Križevaca i Zagreba.

Mislav Ježić

Izborna skupština HPEU

10. studenoga 2022. održana je u prostorijama HPEU Izborna skupština HPEU na kojoj je za predsjednika izabran prof. dr. sc. Pavo Barišić koji je već obnašao tu dužnost od 2003. do 2016. godine kada je izabran za ministra znanosti i obrazovanja u Vladi Republike Hrvatske pod predsjedanjem Andreja Plenkovića. Akademik Mislav Ježić, koji je dužnost predsjednika obnašao od 1991. do 2004. i od 2016. do 2022., postaje nanovo počasni predsjednik HPEU. Za glavnoga je tajnika nakon Skupštine izabran Vanja Gavran, bivši predsjednik Paneuropske unije u BiH.

Mislav Ježić, Vanja Gavran, Nevenka Nekić, Mate Marković, Sebastian Tončić

Damir Boras, Mislav Ježić, Davor Ivo Stier, Pavo Barišić, Mladen Andrlić, Pavao Nujić

Predstavljanje knjige Nikoline Šimetin Šegvić *Kraj Habsburške monarhije*

U prostorijama HPEU 25. studenoga 2022. predstavljena je monografija Nikoline Šimetin Šegvić *Kraj Habsburške monarhije* (Zagreb, 2022.) u kojoj se obrađuje intelektualna povijest debata i prijepora u britanskoj i američkoj historiografiji od 19. do početka 21. stoljeća o razlozima raspada Habsburške Monarhije. Historiografsko su djelo svestrano i znalački predstavili doc. dr. sc. Branimir Janković, doc. dr. sc. Nikola Anušić, Nikolina Šimetin Šegvić i dr. sc. Matko Globačnik, urednik knjige u nakladi Plejada koji je kao član Mladeži HPEU i povjesničar ujedno tribinom i moderirao.

Nikola Anušić, Nikolina Šimetin Šegvić, Branimir Janković, Matko Globačnik

Slušateljstvo

Studije o Marulićevoj "Juditi"

U četvrtak, 2 veljače 2023. u Hrvatskoj paneuropskoj uniji održano je predstavljanje iznimno vrijedne knjige *Studije o Marulićevoj "Juditi"*, autorice dr. sc. Ružice Pšihistal, profesorice u trajnom zvanju na Katedri za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta osječkog Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera. O knjizi, koja donosi nove spoznaje o jednom od najvažnijih djela hrvatske književnosti, koje je objavljeno 1521., govorila je autorica te dr. sc. Hrvojka Mihanović-Salopek, znanstvena savjetnica u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti.

Ružica Pšihistal

Mislav Ježić, Ružica Pšihistal, Hrvojka Mihanović-Salopek

Tribina Isus kao učitelj naroda i stvaranje predaja o njegovu rođenju

(HPEU I. 12. 2022.)

Mislav Barišić i Ljudevit Fran Ježić

U prostorijama HPEU I. prosinca 2022. održana je predbožićna tribina na kojoj je izv. prof. dr. sc. Ljudevit Fran Ježić u prvome dijelu prezentacije govorio o tome što znači da je Isus u evanđeljima prikazan kao učitelj (grčki *didáskalos*, hebrejski *rabbî*) koji je bio omiljen u narodu i koji je za sebe govorio da je, kao i Ivan Krstitelj, prorok pozvan da naviješta radosnu vijest od Boga (grč. *euangélion*, hebr. *bəśûrâ*) i u kojem su neki već za njegova života a mnogi nakon njegova smrti prepoznali očekivanoga Božjega pomazanika (grčki *khristós*, hebrejski *māšîaḥ*) kojega su navijestili raniji židovski proroci. U drugome dijelu prezentacije prigodno je za Došašće govorio o predajama o Isusovu rođenju, koje započinju Matejevim i Lukinim evanđeljem, a koje pokazuju, za razliku od Markova evanđelja, da je i prije svoje javne djelatnosti i krštenja na Jordanu Isus bio Božji izabranik kao Božji sin. Razvoj dodatnih elemenata i ikonografije kršćanske Božićne priče ilustrirao je i na probranim najstarijim likovnim kršćanskim spomenicima. Tribinu je upućeno uveo i moderirao Mislav Barišić.

Pavo Barišić i Davor Ivo Stier

Tribina „Korizma suvremenog doba“

Dana, 30. ožujka u prepunoj dvorani Hrvatske paneuropske unije u Zagrebu održana je tribina „Korizma suvremenog doba” u organizaciji Kluba žena Udruge Hrvata Bosne i Hercegovine Prsten i Hrvatske paneuropske unije.

Kako je nastalo korizmeno vrijeme u liturgijskoj godini i koji joj je smisao, što nam je potrebno činiti u ovom darovanom vremenu i kako se nositi s izazovima današnjice objasnio je u svom predavanju gost predavač rektor Hrvatskog katoličkog sveučilišta prof. dr. sc. Željko Tanjić.

„Čini se da je čovjek oduvijek težio ostvarenju toga cilja, biti savršen. Taj radikalni čovjek vođen željom za moći i oslobođen svakoga odnosa s istinom doživljava sebe prije svega kao individuu, a ne kao osobu. Korizmu svake godine iznova započinjemo liturgijskim slavljem u kojem glavu posipamo pepelom u znak pokore i obraćenja. Snažan govor liturgije nikoga ne ostavlja ravnodušnim. Sliku obreda

pepeljanja pohranjujemo duboko u svoju nutrinu. Ono je izričaj vjere i nade. Vjerujemo da je Bog po svome Sinu milosrdan i nadamo se da idemo po njegovom milosrđu i našem obraćenju zadobiti spasenje. Pepeo je znak poziva na obraćenje i naše predanosti tome hodu unatoč toga što često u vlastitoj svakodnevici zaboravljamo na Boga. Korizma nas poziva kako da ga se sjetimo, kako da ga vratimo u središte vlastitog života. A današnje nam evanđelje otkriva put spomena Boga i njegova stavljanja u središte.“ poručio je Tanjić.

Na samom početku nazočne su pozdravili predsjednik Hrvatske paneuropske unije prof. dr. sc. Pavo Barišić i predsjednica Kluba žena Udruge Hrvata BiH Prsten Ivana Milas.

Pavo Barišić je istaknuo kako je Paneuropska unija najstariji pokretu za ujedinjenje Europe i ove godine obilježava stoljetni jubilej plodnoga djelovanja. „U proljeće 1923. godine u Beču je Richard Coudenhove-Kalergi objavio programsku knjigu *Pan-Europa*, odabravši za zaštitni znak europskoga ujedinjenja znak Sunčeva križa, crven križ na Suncu od zlata. Pod tim simbolom čovječnosti i umnosti ujedinjuje se Europa. U tom duhu Paneuropska

unija organizira i tribinu o korizmi uoči najvećega kršćanskoga blagdana – Uskrsa“, naglasio je Barišić. Zahvalio je Klubu žena Udruge Prsten na prijedlogu za organizaciju ove sjajne tribine. Podsjetio je na dugogodišnju suradnju s Udrugom Prsten na zajedničkim skupovima od 2012. Pozornost javnosti privukle su zapažene tribine o uvođenju eura, genetski modificiranoj hrani ili kršćanstvu u Bosni i Hercegovini. Zahvalio je predavaču rektoru Tanjiću te zaželio uspješan i plodan nastavak suradnje s njim i Udrugom Prsten.

„Želeći biti aktualni, klub žena Prstena odlučio je upravo u vrijeme korizme organizirati tribinu na tu temu, kako bismo malo dublje promislili o sebi, o drugima ali i o vremenu korizme. Je li se i korizma danas trivijalizira na način da je postalo jedino važno čega si se odrekla /odrekao u korizmi? Kada ste zadnji put jedni s drugima razgovarali malo više o samoj korizmi, osim nabrajali čega ste se odrekli, a neki put smo i na odricanje smetnuli. A možda smo jednostavno u žurbi života zaboravili da postimo zato kako bismo se distancirali od svjetovnih stvari i kako bismo mogli čitavog sebe predati duhovnom života“, izjavila je između ostalog Ivana Milas.

Tribinu je vodila članica Kluba žena Petra Jozipović.

Radionica o lažnim vijestima

Vanja Gavran, glavni tajnik HPEU

Hrvatska paneuropska unija u suradnji s udrugom Echo organizirala je 18. travnja i 16. svibnja 2023. radionice za studente “Lažne vijesti - Kako ih prepoznati i kakav je njihov društveni utjecaj?”

Predavanja su održali predsjednik Hrvatske paneuropske unije i profesor na Fakultetu hrvatskih studija prof. dr. sc. Pavo Barišić, profesor na Hrvatskom katoličkom sveučilištu prof. dr. sc. Danijel Labaš i glavni tajnik Hrvatske paneuropske unije i asistent na Fakultetu hrvatskih studija Vanja Gavran.

Tribina „Kamo idu znanost i tehnologija?“

Prof. dr. sc. Dražen Vikić-Topić bio je predavač na tribini „Kamo idu znanost i tehnologija?“ koju su 20. lipnja 2023. u Zagrebu organizirali Hrvatska paneuropska unija i Hrvatsko kulturno društvo Napredak – Napretkov kulturni centar.

Prof. Vikić-Topić je redoviti profesor u trajnom zvanju na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli i znanstveni savjetnik u trajnom zvanju Instituta Ruđer Bošković u Zagrebu te je i dopredsjednik HKD-a Napredak.

Prije samog predavanja nazočne je pozdravio predsjednik Hrvatske paneuropske unije prof. dr. sc. Pavo Barišić prisjećajući se suradnje s Vikićem-Topićem dok su zajedno radili u Ministarstvu znanosti, Barišić kao pomoćnik ministra, a Vikić-Topić kao državni tajnik.

U iznimno zanimljivom predavanju Vikić-Topić je između ostaloga govorio o pametnim materijalima i nanotehnologijama, informacijskim tehnologijama, podmorskom rudarenju, umjetnoj inteligenciji, stvaranju svijeta bez bolesti, ali se vratio i na grčke filozofe od kojih su neki i 5 stoljeća prije Krista raspravljali o atomima, koji su kasnije i znanstveno dokazani.

Nakon uvodnog predavanja razvila se i zanimljiva rasprava koju je moderirao Vanja Gavran, glavni tajnik HPEU.

Tribina u Splitu: postignuća hrvatskoga članstva u EU

U organizaciji splitskoga ogranka Hrvatske paneuropske unije pod predsjedavanjem prof. dr. sc. Ivana Pavića, bivšeg rektora Sveučilišta u Splitu, u Gradskoj knjižnici Marka Marulića u Splitu održana je 2. lipnja 2023. tribina na kojoj su govorili eminentni stručnjaci.

Akademik Anđelko Akrap te profesori Pavo Barišić, Ljubo Jurčić i Mirko Klarić, govorili su o društvenim, političkim i ekonomskim konzekvencijama hrvatskog članstva u EU.

Profesor Barišić istaknuo je u svojem izlaganju da je Hrvatska u političkom, kulturnom i gospodarskom pogledu itekako profitirala ulaskom u Europsku uniju. Posebice drži da je velik pomak učinjen u prometnom povezivanju i izgradnji prometne infrastrukture kao značajnoga čimbenika gospodarskoga i demografskoga razvoja svih dijelova Hrvatske. Uz nedovoljnu posvećenost strukovnom obrazovanju i politici koja bi zaustavila ili usporila iseljavanje mladih, Barišić je apostrofirao i presporu modernizaciju hrvatskih željeznica.

U fokusu izlaganja profesora Jurčića bilo je pitanje utjecaja članstva u Europskoj uniji na hrvatsko gospodarstvo. Prema mišljenju uvaženoga profesora hrvatsko gospodarstvo nije postiglo one rezultate koji su se mogli ostvariti, što potkrepljuje činjenicom da su nas neke zemlje sustigle i prestigle, a bile su u značajnom zaostatku za hrvatskim gospodarstvom. Jedan od razloga takvu stanju nalazi u nedovoljnoj posvećenosti najprofitabilnijim gospodarskim djelatnostima. Potrebna je, kako je podvukao profesor Jurčić, sveobuhvatna i konzistentna ekonomska politika u kojoj će se prioritet dati djelatnostima koje se više zasnivaju na znanju i visokoobrazovanim radnicima nego na materijalnim činiteljima.

Akademik Akrap upozorio je na izrazito nepovoljna demografska kretanja. Takav je trend započeo već početkom devedesetih godina prošloga stoljeća. Uvaženi demografski stručnjak drži da bi se demografska situacija mogla dodatno pogoršavati ulaskom Hrvatske u schengenski prostor, posebice kada je riječ o radno sposobnom stanovništvu. Izlaz vidi u radikalnom zaokretu u odnosu na dosadašnju demografsku politiku. Pri čemu drži da bi, po uzoru na mnoge europske države, posebno trebalo voditi računa o demografskoj obnovi i snaženju rubnih dijelova Hrvatske.

Prema mišljenju profesora Klarića, Hrvatska je ulaskom u Europsku uniju, schengenski prostor i eurozonu, s obzirom na zahtjeve koji su se postavljali kao uvjet za članstvo, unaprijedila svoj upravni sustav. Taj proces još nije završen, a prema mišljenju uvaženog profesora dobra je okolnost što je Europska unija na stanoviti način postavila okvir koji ostavlja znatan prostor za rješenja koja u sadržajnom i vremenskom pogledu odgovaraju hrvatskim zahtjevima i prilikama.

Ivan Pavić, Akrap, Barišić, Jurčić, Klarić

U Zagrebu predstavljen projekt Kuća susreta „Marija Zvijezda“ i Europski centar za mir i suradnju u Banjoj Luci

Dana, 13. travnja 2023. u prepunoj dvorani Hrvatske paneuropske unije u Zagrebu održana tribina i predstavljanje projekta Kuća susreta “Marija Zvijezda” i Europski centar za mir i suradnju u Banjoj Luci. Tribinu su organizirali Hrvatska paneuropska unija, Hrvatsko kulturno društvo Napredak - Napretkov kulturni centar i Udruga Hrvata Bosne i Hercegovine Prsten.

O ovom projektu govorili su banjolučki biskup mons. dr. Franjo Komarica i predsjednik Hrvatske paneuropske unije prof. dr. Pavo Barišić.

Biskup Komarica u svom se govoru osvrnuo na ogroman doprinos svećenika trapista, predvođenih opatom Franzom Pfannerom, koji su 1869. godine došli iz Njemačke u Banju Luku i pokrenuli njezin duhovni, obrazovni i gospodarski razvoj, a okosnica svega bila je opatija, samostan i crkva „Marija Zvijezda“. „Nakon sedam i pol decenija izuzetno uspješnog djelovanja uslijedio je uništavajući, protuvjerski, osobito protukatolički i protueuropski uragan. On je donio sa sobom sumrak i početak kraja ovog jedinstvenog europskoga djela u našim krajevima. Na kraju Drugog svjetskog rata, dolaskom komunističke vlasti bivše države, velezaslužnim redovnicima trapistima je nacionaliziranjem oduzeta skoro cjelokupna njihova vrlo vrijedna nepokretna i pokretna imovina i onemogućen svaki njihov javni rad i djelovanje. Godine 2017. samostan se i službeno zatvara, jer nije bilo dovoljno redovnika u njemu. Banjolučka biskupija, kojoj su trapisti predali na upravljanje samostan, projektom Kuća susreta ‘Marija Zvijezda’ i Europski centar za mir suradnju želi baštiniti trapističko nasljeđe ovoga kraja. Ja sam uvjeren, da će i ovaj Europski centar za pomirenje, mir, interetnički i međureligijski dijalog i suradnju u duhu kršćanskih europskih vrijednota,

Biskup Franjo Komarica, Vanja Gavran i Pavo Barišić

njegovanjem kulture dijaloga, susreta i rasprave s ljudima različitih vjerskih i svjetonazorskih uvjerenja i pogleda doprinijeti stvaranju međusobnog povjerenja, osobito među mladima, pripadnicima različitih naroda u ovom dijelu BiH i Europe.“, kazao je između ostaloga biskup Komarica predstavivši i arhitektonska rješenja tog centra koja su izradili arhitekti Ivana Barišić i Dario Pleša.

Prof. Barišić kazao je kako je centar službeno otvoren 20. rujna 2020. u povodu obilježavanja 195. obljetnice rođenja utemeljitelja samostana Franza Pfannera (1825. - 1909.). „Tim je povodom objavljena nakana da se na plodnom povijesnom susretištu kultura, na posvećenom mjestu dijaloga i vjere izgradi Europski centar za mir i suradnju.

Biskup Franjo Komarica

Projekt za izgradnju predstavljen je 6. listopada 2020. u Vladi Republike Hrvatske premijeru Andreju Plenkoviću. Uz iskazanu potporu predloženo je da se projekt usmjeri osobito na područje obrazovne suradnje i razmjene u vidu izgradnje središta dijaloga i povezivanja za mlade iz cijele Europe“, kazao je Barišić i zaključio „da bi se Europa primjereno uredila, valja na osobit način učvrstiti pomirenje i razumijevanje u onoj zemlji o kojoj među Europljanima još uvijek vladaju proturječja i nesporazumi. Bosna i Hercegovina svojom raznolikošću i bogatom kulturnom baštinom ogledno je mjesto za susrete i deliberaciju o mirotvornom uređenju europskoga zajedništva i oblikovanju poželjne budućnosti. Europski centar postaje u tom obzoru značajan svjetionik na putu proširenja EU na cjelokupni prostor Jugoistočne Europe“.

Nazočne su na početku tribine u ime organizatora pozdravili predsjednik udruge Prsten Pavo Zubak i dopredsjednik Napretka prof. dr. Dražen Vikić Topić istaknuvši važnost zajedničke suradnje na ovakvih projektima, posebno radi mladih koje i Prsten i Napredak pomažu stipendiranjem.

Voditelj tribine bio je glavni tajnik Hrvatske paneuropske unije Vanja Gavran.

ZANIMLJIVOSTI

Interview s prof. Mislavom Ježićem
Objavljen u Paneuropa Deutschland, 44. Jahrgang / Juli 2021, str. 16-19.
Interview vodila Stephanie von Waldburg Zeil. Preveo s njemačkoga Ljudevit Fran Ježić.

Put Hrvatske zove se Paneuropa

U našem nizu razgovora o povijesti našega vremena s vodećim ličnostima Međunarodne paneuropske unije ovaj put predstavljamo svjetski priznatoga indologa prof. Mislava Ježića koji je 1991. utemeljio Hrvatsku paneuropsku uniju, a osim toga od 1994. djeluje i kao potpredsjednik Međunarodne paneuropske unije. On je mjerodavno sudjelovao na putu Hrvatske prvo u neovisnost, a zatim u članstvo u Europskoj uniji.

- Potječete iz obitelji iz stare Europe koja vuče korijenje iz različitih naroda Podunavlja. Kakvo je značenje takva podrijetla za Vaš paneuropski rad?

- Moja se je mati rodila u Budimpešti kao kći njemačkoga otca i hrvatske majke. Moj se je otac rodio u Hrvatskoj, ali se je zahvaljujući stipendiji za koju ga je preporučio učitelj mogao školovati u gimnaziji i studirati u Beču i Parizu. Već 1916., sa 21 godinom, obranio je doktorski rad na Sveučilištu u Beču, i to *Summis Auspiciis Augustissimi Imperatoris ac Regis Francisci Iosephi I*, dakle s posebnom odlikom. Među pretcima imamo i Čeha i Slovaka. U biblioteci svojega otca mogao sam naći reprezentativan izbor iz većine europskih književnosti, većinom na izvornicima. To je pridonosilo europskomu obrazovanju u obitelji i poticalo me je na učenje jezika.

- U vremenu komunističke Jugoslavije započeli ste sa znanstvenom karijerom i danas ste među međunarodno najcjenjenijim indolozima. Kako ste se usmjerili u to zvanje, i što je za Vas prije pada komunizma značio pojam Europe?

- Živo sam se zanimao za klasične kulture, i zato sam studirao indijsku i grčku filologiju. Imali smo iznimnoga profesora Radoslava Katičića, koji je poslije bio pozvan na Sveučilište u Beču. On je bio biran za člana u sedam europskih akademija znanosti. Od njega sam mogao mnogo naučiti, a kasnije sam imao sreću da budem, po njegovu odlasku, izabran na njegovo ispražnjeno mjesto. U Hrvatskoj su se obrazovani ljudi i u vrijeme komunističke Jugoslavije uvijek osjećali Europljanima. Europa je uvijek za nas značila širu domovinu, i nadali smo se u trenu raspada Jugoslavije da ništo više neće Hrvatsku dijeliti od te šire domovine.

- Paneuropska unija postojala je i u međuratnome razdoblju i istaknute ličnosti iz Hrvatske i susjednih zemalja sudjelovale su u njoj. Što se zna o toj povijesti?

- U Kraljevini SHS i prvoj Jugoslaviji postojala je Paneuropska organizacija s trima središtima: u Ljubljani, Zagrebu i Beogradu. Organizaciju je u Zagrebu vodio Otto Frangeš (1870.-1945.), brat glasovitoga kipara Roberta Frangeša-Mihanovića. On je bio profesor na Sveučilištu u Zagrebu, a predavao je i na više europskih sveučilišta. Svoje je studije završio diplomom u Beču i doktorskim naslovom u Leipzigu. U Austro-Ugarskoj radio je u Ministarstvu financija. U Jugoslaviji bio je ministar poljoprivrede 1929.-1931. Energično se je zauzimao za poboljšanje životnih uvjeta seljaštva i bio je za to, kao i za svoje zasluge za gospodarske odnose između Srednje Europe i Jugoistočne Europe, odlikovan prigodom 550. obljetnice Sveučilišta u Heidelbergu kao *doctor rerum politicarum honoris causa*, počasni doktor politologije. U Međunarodnome paneuropskome pokretu sudjelovao je na Četvrtome kongresu 1935. u Beču, kao i na Paneuropskoj podunavskoj konferenciji 1936., a bio je član Paneuropske gospodarske središnjice.

- Vi ste ustanovili zanimljive podudarnosti između publikacija Stjepana Radića, predsjednika Hrvatske seljačke stranke, umorenoga 1928. u Narodnoj skupštini u Beogradu od srpskoga zastupnika koji je bio i četnički vojvoda, i paneuropske zamisli Richarda Coudenhove-Kalergia. U čem se te podudarnosti sastoje?

- Godine 1905. objavio je Stjepan Radić knjigu *Savremena Evropa*, otprilike u isto vrijeme kada je s bratom osnovao Hrvatsku seljačku stranku i postao njen predsjednik. To pokazuje kako je duboko veza Hrvatske s Europom ukorijenjena u temelje hrvatskih političkih nazora. U prvome dijelu knjige Radić prikazuje pretpostavke za dalju izgradnju Europe, a u drugome se bavi karakteriziranjem četiriju kulturnih područja Europe. Od njih dva ocjenjuje kao centripetalna: germansko i romansko područje, a dva kao centrifugalna: anglosaksonsko i slavensko područje. Već iz toga se može naslutiti kakve se tu podudarnosti mogu naći s Coudenhove-Kalergievim zamislima u knjizi *Paneuropa* iz 1923., npr. o Francuskoj i Njemačkoj te Engleskoj i Rusiji. Samo što je Radić živio u dijelu Europe gdje je svoje zamisli morao platiti životom.

- Poslije je utemeljitelj neovisne Republike Hrvatske, Franjo Tuđman, kao politički zatvorenik u komunističkome zatvoru, napisao veliko kulturnopovijesno djelo. Vidite li vezu između njegova ponovna osvješćivanja hrvatskoga identiteta i otvaranja prema europskomu ujedinjavanju?

- Da. Predsjednik Tuđman je kao povjesničar mnoge vidove povijesti i politike dublje promislio i razumio nego drugi političari. Kao partizanski oficir s jedne strane, a kao rodoljub s druge, snažno se je zalagao za pomirenje još mnogo godina nakon Drugoga svjetskoga rata politički i ideološki podijeljene Hrvatske. Po prvi se je put nakon rata progo-

vorilo o povezivanju jedne polovice Hrvata koji su otišli u iseljeništvo i druge u domovini. Tuđman je imao hrabrosti suprotstaviti se i ideološkim protuhrvatskim mitovima i totalitarnom prešućivanju žrtava jugo-komunističkoga sustava. Zato je dva puta bio osuđen i na tamnicu. Kao prvi Predsjednik Republike Hrvatske uspješno se je borio protiv agresije srpskih vojnih snaga pod nadzorom Beograda i za oslobođenje Hrvatske. A istovremeno se je zalagao i za povratak zemlje u Srednju Europu kamo pripada.

- Kakvu je ulogu imala Paneuropska unija dok se je Hrvatska demokratizirala i proglašavala svoju neovisnost?

- Paneuropska unija bila je jedina međunarodna politička organizacija u kojoj se je od samoga početka jasno razumio povijesni i aktualni položaj Hrvatske, i koja je podupirala procese demokratizacije u zemlji s jedne strane, a s druge integraciju Hrvatske u Europsku uniju.

- Za vrijeme rata, počev od 1991., povremeno se je činilo da će se put hrvatskoga naroda u Europu nasilno prekinuti. Koje su paneuropske snage radile na sprječavanju te katastrofe?

- Kada je Hrvatska paneuropska unija bila osnovana, došao je kao predstavnik Predsjedništva Međunarodne paneuropske unije mladi Bernd Posselt u Zagreb. U svojem nastupu rekao nam je da će se Hrvatska izboriti za međunarodno priznanje svoje neovisnosti ako dovoljno jasno dade do znanja što hoće. Rekao je da će se u tome slučaju oba ministra vanjskih poslova koji su se tada najčvršće suprotstavljali priznavanju Hrvatske, Gianni de Michelis iz Italije i Hans Dietrich Genscher iz Njemačke, stati međusobno natjecati tko će prvi u Hrvatsku donesti priznanje iz svoje zemlje. Mi tada, u gotovo beznadnom položaju, nismo mogli vjerovati što smo čuli, ali se je njegovo smjelo proročanstvo poslije doslovce ispunilo! Uskoro je došao i naš međunarodni predsjednik Nj. V. Otto von Habsburg u Hrvatsku i počela je plodna razmjena obavijesti, savjeta i prosudaba između njega i predsjednika Tuđmana. Ona je poslije bitno pridonesla osnivanju Ministarstva europskih poslova (najprvo Ureda) i nizu drugih odluka Predsjednika Tuđmana.

- Koje uspomene čuvate na prve susrete s međunarodnim predsjednikom Paneuropske unije, Ottom von Habsburg, kao i s predstavnicima Paneuropske unije Njemačke?

- Prvi sam put sreo predsjednika Otta von Habsburg na njemačkome paneuropskome kongresu u Dresdenu u lipnju 1991. Tada sam čuo kako govori i dojmili su me se jasnoća njegovih misli i silina govora, u kojem je pozvao i na što skorije priznanje Hrvatske i Slovenije. Tada sam prvi put čuo i od članova Kršćansko-demokratske unije (CDU) da će za koji tjedan napasti u Saveznome parlamentu ministra Genschera i zahtijevati od njega da se uskladi s politikom jačega koalicijskoga partnera i da poduzme potrebne mjere za priznanje Hrvatske i Slovenije. To je bila velika vijest. I upravo se je tako dogodilo!

- Tada ste proputovali kao govornik pri demonstracijama solidarnosti i priredbama za obavješćivanje građana Bavarsku i druga savezna područja. Sjećate li se toga?

- Stephanie Waldburg-Zeil prenesla mi je poziv Paneuropske mladeži Bavarske, kojoj je predsjedavao Stephan Baier, da dođem u srpnju 1991. u Passau da nastupim kao glavni govornik na njihovoj Zemaljskoj skupštini. U isto je vrijeme bio naš paneuropski predsjednik Otto von Habsburg, koji je redovito bio glavni govornik na takvim paneuropskim skupštinama, pozvan u Hrvatsku da tu održi važan javni govor. To je bio velik izazov za mene i bojao sam se da ne razočaram slušatelje u toj ulozi. No moj je govor o prilikama u napadnutoj Hrvatskoj, koji je poslije i objavljen u časopisu Mladeži *Pan'chen* br. 6, 1/1992, tako dobro primljen da sam to doživio kao svoje paneuropsko vatreno krštenje. Bavarski ministar Gebhard Glück, potpredsjednica Europskoga parlamenta Ursula Schleicher i mnogi drugi imali su suze u očima dok sam govorio, i po tome sam osjetio da sam uspio prenesti vijesti koje sam donio. Bavarska je Paneuropska mladež organizirala i u prosincu 1991., dakle nakon tragedije u Vukovaru, obavijesno putovanje sa mnom kroz osam gradova Bavarske, koje je bilo vrlo sadržajno planirano, plodno i naporno. Na tome putovanju od Hansa Kijasa sam naučio pozdrav „Spavajte dobro i brzo!“ Tada sam u Ulmu upoznao i Andreasa Raaba. Vrhunac toga puta bila je procesija sa svijećama kroz ledeni bijeli Augsburg u mećavi, u kojoj se računa da je sudjelovalo oko 1500 ljudi. Organizirao ju je Dirk Voss, a vodio nadbiskup Josef Stimpfle. Na kraju smo Nadbiskup, predsjednik Diocezanskoga vijeća Hubert Gindert i ja održali govore na trgu, u kojima smo pozvali na priznanje samostalne Hrvatske kao najljepši božićni poklon napaćenomu narodu Hrvatske. Po svršetku procesije uočio sam u prisutnome mnoštvu nadvojvotkinju Reginu von Habsburg sa kćeri Walburgom. Pitao sam ju kako to da se je po takvoj studeni došla pridružiti povorci za Hrvatsku. Odgovorila je posve jednostavno: „Pa to je samorazumljivo!“ Teško je opisati što nam je u onim prilikama značilo osjetiti da imamo tako velikodušne i iskrene prijatelje! A to nam je Paneuropska unija omogućila.

> Mislim da je vrijedno pridobiti vodeće političare i istaknute osobe za paneuropski pokret. S jedne im to strane može dati pozitivnu perspektivu i usmjerenje u radu, a s druge može im biti od pomoći u radu u europskim institucijama, a i u domovini. Paneuropski pokret treba služiti općemu dobru u Europi i u svijetu.

- Već se vrlo brzo uspostavili kontakte s Europskim parlamentom, gdje ste postavili i izložbu o kulturnim krajolicima, ali i razaranjima u Hrvatskoj. Na kakav ste odjek tada naišli?

- Opet, zahvaljujući Paneuropskoj uniji i, osobito, njenu predsjedniku Ottu von Habsburg kao visoko cijenjenu zastupniku u Parlamentu, mogli smo u siječnju 1996. postaviti izložbu o Hrvatskoj u Europskome parlamentu u Strasbourgu. Izložbu smo otvorili Otto von Habsburg i ja, a mnogi su posjetioci dugo ostali na njoj da ju pažljivo razgledaju. Svaki je parlamentarni zastupnik morao iduća dva tjedna dva puta na dan, ujutro i poslijepodne, proći kroz izložbeni prostor pred dvoranom Robert Schuman na svojem putu od svojega ureda do plenarne dvorane

i natrag, i pritom je mogao vidjeti najreprezentativnije, dijelom ratom oštećene, spomenike europske kulture u Hrvatskoj. To je bilo u trenutku kada je Hrvatska, zbog odlučujućih oslobodilačkih operacija *Bljesak* i *Oluja*, bila diplomatski gotovo izolirana, a opet je, zahvaljujući Paneuropskoj uniji, mogla slaviti svoju novu slobodu i svoje europsko nasljeđe usred Europskoga parlamenta (i Vijeća Europe) i stjecati nove prijatelje.

- Kako ocjenjujete ulogu Europskoga parlamenta i Paneuropske unije u procesu pristupanja Hrvatske u Europsku uniju?

- Europski parlament često je pokazivao, uvelike zahvaljujući Paneuropskoj radnoj skupini i njenu glavnomu tajniku Julienu Vanderbeekenu, mnogo više razumijevanja za Hrvatsku nego Europsko vijeće. Europski su građani bili mnogo otvoreniji nego neke nacionalne države. Najviše su tomu pripomogli Otto von Habsburg i njegovi suradnici. On je k tomu 2002. u Hrvatskome saboru (prigodom proslave svojega 90. rođendana) energično potakao zastupnike, i među njima tada osobito Ivu Sanadera, da u ime Hrvatskoga sabora pozovu hrvatsku Vladu da preda zahtjev za članstvo u Europskoj uniji. U procesu pristupanja, koji je uslijedio, imao je europski zastupnik Bernd Posselt, sadašnji predsjednik Paneuropske unije Njemačke, koji je tada dobio i ulogu „izvjestitelja u sjeni" za Hrvatsku u EP, iznimno velike zasluge. On poznaje cijelu Europu, osobito Srednju Europu, a time i Hrvatsku, kao vlastiti džep. Bio je nazočan kod svih događaja za vrijeme rata i poslije, mnogo puta i zajedno sa svojim suradnicima Stephanie von Waldburg-Zeil, Isabel von Kuehnelt-Leddihn i Hansom Kijasom. Znao je i razumio sve i imao je hrabrosti uvijek se zauzimati za istinu i pravednost. Prepoznavao je nerijetke manipulacije u izvješćima birokrata Europske komisije, koje bi ozbiljno naštetile Hrvatskoj da njemu nije uspijevalo energično ih i pravovremeno onemogućivati. Njegove je zasluge Hrvatska prepoznala i dobio je dva visoka odlikovanja od našega Predsjednika i Predsjednice Republike.

- Tko su bili i tko su sada najvažniji suborci u Hrvatskoj paneuropskoj uniji, i zašto su se vodeći političari Vaše zemlje, kao sadašnji predsjednik Vlade Andrej Plenković, u njoj često angažirali?

- Najprvo su pojedine osobe, kao Ivona Dončević i Malkica Dugeč, bitno tomu pridonesle da se osnuje paneuropska organizacija u Hrvatskoj. Po osnivanju Hrvatske paneuropske unije 1991. nastojao sam dobiti u Predsjedništvo HPEU delegirane predstavnike svih hrvatskih parlamentarnih stranaka. Morao bih navoditi mnoge suradnike. Ipak, osobito su velik prinos dali gđa Nevenka Nekić, naša potpredsjednica, i prof. Pavo Barišić, koji je između 2003. i 2016. bio i zaslužni predsjednik HPEU, a sada je i glavni tajnik Međunarodne paneuropske unije. Drago nam je i ponosni smo da neki od naših članova nose odgovorne funkcije. Andrej Plenković, otprije član našega Predsjedništva, sada je predsjednik hrvatske Vlade. Davor Ivo Stier i Pavo Barišić bili su ministri vanjskih poslova, odnosno znanosti i visokoga obrazovanja. Dubravka Šuica je potpredsjednica Europske komisije. Članovi su nam i europski parlamentarni zastupnici Karlo Ressler, Tomislav Sokol i Željana Zovko. Naš potpredsjednik prof. Damir Boras rektor je Sveučilišta u Zagrebu. Mislim da je vrijedno pridobiti vodeće političare i istaknute osobe za paneuropski pokret. S jedne im to strane može dati pozitivnu perspektivu i usmjerenje u radu, a s druge može im biti od pomoći u radu u europskim institucijama, a i u domovini. Paneuropski pokret treba služiti općemu dobru u Europi i u svijetu.

- Kakvu viziju imate o budućnosti Paneuropske unije i o ulozi Hrvatske u Europi koja se nastavlja razvijati?

- Kada danas čitate tekstove Coudenhove-Kalergia, kao *Paneuropa, prijedlog* (1922.) ili *Paneuropa* (1923.), možete vidjeti da je gotovo sve što je do sada ostvareno u Europsko uniji (dugotrajan mir, Europski sud, druga europska tijela, carinska unija, zajednička valuta, itd.) već u tim tekstovima bilo predviđeno i predloženo, a da još mnogo toga što je tada bilo predloženo nije ostvareno (zajednička vojska, europski ustav, ujedinjenje svih europskih demokratskih država, itd.). Pored tih još neostvarenih ciljeva, ima i mnogo novih ili stalno otvorenih zadaća i problema (europsko zdravstvo, demografija, migracije, demokratizacija, racionalizacija pravnoga poretka koji se treba utemeljiti na etičkim i bioetičkim načelima, održivi razvoj, klimatske promjene, zaštita okoliša i zaštita prirode i živih bića, europska naobrazba i odgoj u europskim vrijednostima, često kršćanskoga podrijetla, uz otvorenost svijetu i visokim vrijednostima drugih kultura, itd.). Ima tako mnogo zadaća za Paneuropsku uniju da se nitko ne mora bojati da će ona ostati bez posla. Za Hrvatsku se mogu samo nadati da će još svježe iskustvo stjecanja samostalnosti i slobode s jedne strane, a i još očuvano zdravo ćudoređe i živi kulturni korijeni, kao i nadarenost ljudi, s druge, zajedno dati još mnoge vrijedne suradnike na budućoj izgradnji Europe. Zato se radujemo vrijednim mladim ljudima u redovima naše Hrvatske paneuropske mladeži.

- Zahvaljujemo Vam na ovome razgovoru.

Filozof i Paneuropljanin Mislav Ježić

Mislav Ježić rođen je 1952. u Zagrebu. Završio je studije filozofije, starogrčke filologije, indologije i lingvistike na Sveučilištu u Zagrebu. Stekao je doktorat 1983. temom iz vedske filologije. Kao profesor radi na Sveučilištu u Zagrebu. Kao gost profesor predavao je na Sveučilištu u Delhiu (1989.-1990.) i Sveučilištu Harvard (1996.-1997.). Njegov znanstveni rad obuhvaća, među ostalim, egzegezu vedskih tekstova, povijesnu filološku kritiku teksta upanišadi i sanskrtskih epskih tekstova poput Bhagavadgīte ili Rāmāyaṇe, početke i pretpovijest indijske i grčke filozofije, kao i poredbene jezikoslovne, kulturnopovijesne i religiološke teme. Od 2000. redoviti je član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Glavni je urednik enciklopedijske edicije Akademije *Hrvatska i Europa*, kao i niza zbornika radova Dubrovačke međunarodne konferencije o sanskrtskim epovima i purāṇama, koju je utemeljio prije 25 godina. Od 1991. do 2003. i od 2016. do 2022. predsjednik je Hrvatske paneuropske unije, a od 1994. do danas i potpredsjednik Međunarodne paneuropske unije. Mislav Ježić je oženjen, ima troje djece i do sada šest unuka.

Izložba u Zagrebu o nadvojvodi Ottu von Habsburgu

U organizaciji mađarskoga veleposlanstva u Zagrebu i Zaklade „Otto von Habsburg“ iz Mađarske u Mađarskom kulturnom centru u Zagrebu 5. listopada 2022. upriličeno je otvaranje izložbe „Europa je nezamisliva bez Hrvatske“ posvećene nadvojvodi Ottu von Habsburgu, a povodom 110. godina od njegova rođenja. Nazočne su u ime organizatora pozdravili veleposlanik dr. sc. Csaba Demcsák i direktor zaklade Gergely Prőhle. O nasljeđu nadvojvode Habsburga govorio je Vanja Vinković, autor izvrsnoga dokumentarnog filma „Otto i Hrvati“ uz projekciju „špice“ filma, zatim povjesničar i arheolog dr. sc. Ivan Mirnik, koji je znalački prikazao podrijetlo i život nadvojvode uz bogatu slikovnu prezentaciju, te akademik Mislav Ježić koji je govorio o sjećanjima na dr. Otta von Habsburg, dugogodišnjega iznimno nadahnjavajućega predsjednika Međunarodne paneuropske unije, kao njegov potpredsjednik. Izložbu je svečano otvorio na hrvatskome i mađarskome hrvatski ministar vanjskih i europskih poslova dr. sc. Gordan Grlić Radman.

Tim je povodom članica HPEU Kristina Olujić Ježić napisala članak za časopis Nacional koji u ovome broju Glasa Paneurope donosimo u cijelosti.

S otvorenja izložbe o nadvojvodi Ottu von Habsburgu

Mislav Ježić

Goran Grlić Radman

Kako je Otto von Habsburg Hrvatskoj pomagao u borbi za slobodu

Za tjednik Nacional napisala članica HPEU Kristina Olujić Ježić, novinarka

Jedan od najvećih podupiratelja Hrvatske u njezinoj borbi za samostalnost, međunarodno priznanje i ulazak u Europsku uniju među europskim političarima umro je dvije godine prije nego što je Hrvatska postala dio Europske unije. Posljednja politička vijest koju je čuo jest da je Hrvatska dobila 1.7.2013.kao datum pristupanja EU. To ga je silno obradovalo. Vjerojatno se već zaboravlja da je upravo on, Otto von Habsburg, izdanak velike habsburške loze i carski prijestolonasljednik, najstariji sin posljednjeg austrijskog cara i ugarskog i hrvatskog kralja Karla I., potaknuo Franju Tuđmana da osnuje Ured za europske integracije, preteču Ministarstva europskih integracija. Kao predsjednik Paneuropske unije Otto von Habsburg se još 1991. borio za međunarodno priznanje Hrvatske, obilazio hrvatska ratna područja i svesrdno se zalagao za Hrvatsku kao zastupnik u Europskom parlamentu. Franjo Tuđman je Otta von Habsburga 1995. odlikovao veleredom kralja Dmitra Zvonimira s lentom i Danicom, proglašen je i počasnim građaninom nekoliko hrvatskih gradova. Izložba fotografija u čast tog velikog europejca, političara i publicista, koji se istodobno osjećao Austrijancem, Hrvatom i Mađarom te je imao državljanstva i putovnice tih zemalja, otvorena je do 31.listopada povodom 110. godišnjice njegova rođenja, u Institutu Liszt, Mađarskom kulturnom centru Zagreb.

Otto von Habsburg, čiji su roditelji nadvojvoda Karlo i Zita Bourbon, rođen je 20.11.1912., a preminuo je 4.7.2011. Postao je prijestolonasljednikom nakon atentata na prijestolonasljednika Franju Ferdinanda u Sarajevu i smrti cara Franje Josipa. U dobi od četiri godine sudjelovao je u krunidbi oca Karla IV. u Budimu koji je umro već 1922.u progonstvu u Portugalu. I sam Otto dobar dio života proveo je u progonstvu zbog toga što su Habsburgovci nakon Prvog svjetskog rata bili dugo nepoželjni u Austriji. Stekao je 1935. doktorat iz političkih i društvenih znanosti, a 1951. je oženio Reginu, princezu saksonsko-meinigensku s kojom je dobio sedmero djece. Svjedočio je i usponu nacizma, borio se protiv pripojenja Austrije Hitlerovoj Njemačkoj, dva puta je odbio sastanak s Hitlerom koji ga je tijekom Drugog svjetskog rata osudio na smrt pa je Otto von Habsburg skoro čitav Drugi svjetski rat proveo u SAD-u.

Otto Von Habsburg nije se dao nagovoriti na pisanje memoara, ali su njegov iznimno zanimljiv životopis napisali njegovi suradnici Stephan Baier i Eva Demmerle te je knjiga „Otto von Habsburg: životopis“ prevedena na hrvatski i objavljena 2005. u izdanju Hrvatske paneuropske unije.

Jedan od govornika na otvorenju izložbe bio je Vanja Vinković, producent, scenarist i redatelj, autor dokumentarnih filmova „Habsburgovci i Opatija/Die Habsburger und Opatija“ i „Otto i Hrvati/Otto und die Kroaten“, nastalih na temelju razgovora s Ottom von Habsburgom 2008. kada ga je i upoznao u njegovoj vili u Bavarskoj gdje je živio sa svojom obitelji od 1954. do smrti 2011. Film „Otto i Hrvati“ realiziran je u suradnji s Hrvatskom paneuropskom unijom i Zakladom Otto von Habsburg i to je prvi hrvatski dokumentarni film prikazan u Europarlamentu, 2015.

Kako se prisjetio Vinković, Otto, tada 96-godišnjak primio je njega i njegovu malu filmsku ekipu s iskrenom ljubaznošću i očitovanim prijateljstvom u velikom salonu ukrašenim obiteljskim fotografijama na komodama i glasoviru, dok su na zidovima visjele slike s portretima njegove voljene majke Zite, zadnje austrijske carice, mađarske i hrvatske kraljice, s kojom se nije uvijek slagao u političkim pitanjima, ali je iznimno poštovao njezinu viziju Habsburgovaca nakon sloma Monarhije i ustrajno nastojanje da se obitelj ponovno okupi i nastavi svoju vladarsku misiju.

Kako je rekao, tijekom tog razgovora pokazao je iznimnu erudiciju, sjećao se i najsitnijih detalja i povijesnih događaja u kojima je aktivno sudjelovao, a riječ je o razdoblju od gotovo stotinu godina. Iskazao je zavidnu mentalnu i fizičku snagu u toj dobi te veliku strpljivost jer mu je Vinković, kako kaže, kao „nepopravljivi“ novinar nastojao postavljati i dodatna pitanja ne želeći propustiti tu jedinstvenu priliku da snimi ekskluzivni povijesni dokument. Bio je to jedan od posljednjih tako opširnih razgovora koje je Otto dao nekom novinaru budući da se ubrzo nakon smrti svoje voljene supruge, kraljevne Regine von Sachsen-Meiningen, povukao iz javnosti i društvenog života. Na kraju intervjua Otto von Habsburg je iznenadio Vinkovića

svojom skromnošću kad mu je rekao da se iskreno nada da je zadovoljan s njegovim odgovorima i da će uspjeti iz snimljenog razgovora napraviti dokumentarni film.

Zgodno je napomenuti, ističe Vinković, da je Otto von Habsburg suprugu Reginu upoznao u izbjegličkom logoru mađarskih emigranata koji se početkom pedesetih nalazio u Zapadnoj Njemačkoj. Tamo su, ističe, oboje kao govornici mađarskog pomagali u ishođenju dokumenata ili posredovanju za odlazak svojih nekadašnjih sudržavljana u treće zemlje, daleko od komunističkih progona i terora koji je vladao iza „Željezne zavjese".

„Što se Otta i Mađarske tiče, treba spomenuti da se zajedno sa svojim bratom Karlom Ludwigom zalagao kod američkog predsjednika Roosevelta da Mađarska pređe na savezničku stranu i tako izbjegne sovjetsku okupaciju, no nisu dobili tražena jamstva američke vlade što je dovelo do propasti te smjele zamisli. Otto je imao veliku ulogu i u Mađarskoj revoluciji protiv komunističkih vlasti 1956. kada je otvoreno lobirao da se Mađarska u UN-u prizna kao neutralna država. Ohrabrivao je mađarske emigrante da sa svojim istomišljenicima u domovini pokrenu ustanak i ojačaju njegovu inicijativu o austrijsko-mađarskoj gospodarskoj uniji što bi dovelo do izdvajanja Mađarske iz boljševičkog sovjetskog zagrljaja. No, taj je stisak postao još snažniji početkom studenoga iste godine kad sovjetska soldateska napada Mađarsku i krvavo slama njezinu demokratsku tranziciju. Otto se nije mirio s tim da narodi habsburške krune trpe pod komunističkom čizmom dok zapadna društva napreduju, a njihovi građani uživaju demokratske slobode i visoki standard. Prvo je kao član Paneuropskog pokreta, a nakon smrti osnivača te organizacije i pokretača europskog ujedinjenja grofa Coudenhove-Kalergija, i kao dugogodišnji predsjednik Paneurope zagovarao oslobođenje svih porobljenih nacija iz komunističkog ropstva, tako da se njegova nastojanja u ozbiljnim povijesnim analizama uspoređuju s nastojanjima američkog predsjednika Ronalda Reagana i svetog pape Ivana Pavla II. u istom cilju."

Otto se nije mirio s tim da narodi habsburške krune trpe pod komunističkom čizmom dok zapadna društva napreduju, a njihovi građani uživaju demokratske slobode i visoki standard. Prvo je kao član Paneuropskog pokreta, a nakon smrti osnivača te organizacije i pokretača europskog ujedinjenja grofa Coudenhove-Kalergija, i kao dugogodišnji predsjednik Paneurope zagovarao oslobođenje svih porobljenih nacija iz komunističkog ropstva.

Vinkovića je kao Hrvata najviše zanimalo Ottovo hrabro djelovanje u europskim i svjetskim središtima političke moći tijekom hrvatske borbe za samostalnost i međunarodno priznanje RH početkom devedesetih, a čemu je on, zajedno sa sinom i nasljednikom, kraljevićem Karlom von Habsburgom, iznimno pridonio svojim brojnim poznanstvima s moćnim državnicima i smjelim diplomatskim akcijama. Primjerice, djelovao je u tom smislu u Europskom parlamentu i u Arapskoj ligi. Otto mu je u razgovoru rekao da su postojale dvije veze s islamskim vođama koje je koristio, jedna u Ammanu, a druga u Maroku, odnosno u jordanskoj i marokanskoj kraljevskoj kući, a da je upravo marokanski kralj kao predsjedavajući Arapske lige presudno utjecao da Hrvatsku, ali i Sloveniju, priznaju islamske i arapske države.

„Inače, dokumentirano je da je sjednica na kojoj je Otto bitno utjecao na tu odluku trajala do dva sata ujutro tako da je Yasser Arafat morao čekati svoj prijam u kraljevu predsoblju 'nediplomatskih' pola sata. Otto mi je tada još dodao da arapskim i islamskim vođama ne smijemo nikada zaboraviti tu veliku gestu o priznanju hrvatske nezavisnosti i da su nam to jako dobri prijatelji. Kako je Otto čitav svoj život bio poznat po tomu da smjelo i bez diplomatske zadrške zastupa svoja politička gledišta bez obzira komu i gdje se obraća, u našem razgovoru je još energičnije isticao i svoja iskustva s velikim protivnicima hrvatske države u tom razdoblju kad se hrvatski narod osim za svoju međunarodnu afirmaciju borio i za samo postojanje. Tako je istaknuo da su ljudi poput francuskog predsjednika Mitteranda i njegova ministra vanjskih poslova Dumasa, kojima je pridodao i britanskog ministra vanjskih poslova Hurda, opsjednuti prošlošću i da ne shvaćaju nove geopolitičke okolnosti s kraja 20. stoljeća. I doista, jedan je francuski diplomat Ottu von Habsburgu rekao i sljedeće: 'Ako sada priznamo Hrvatsku, to će značiti da smo naknadno izgubili Prvi svjetski rat!'. Slične protuhrvatske retorike Otto se naslušao i dok je kao zastupnik u Europarlamentu snažno lobirao za hrvatsko članstvo u Europskoj Uniji, o čemu mi je izjavio u razgovoru: 'Znate, ima tu i fanatičnih elemenata... Ne želim nikoga imenovati jer se radi o nekome tko i danas igra važnu ulogu. S tom sam osobom ušao u veliki sukob zbog Hrvatske. Ta mi je osoba na kraju rekla sljedeće: 'Uopće vas ne razumijem. Ali vi morate razumjeti ovo: više ne želimo katoličke zemlje u našoj zajednici!'. Ni to se ne smije zaboraviti.", rekao je Vinković.

Akademik Mislav Ježić, predsjednik Hrvatske paneuropske unije, usko je surađivao s Ottom von Habsburgom i vodio ga po Hrvatskoj tijekom i nakon rata. Prvi put je sreo nadvojvodu Otta von Habsburg na kongresu Paneuropske unije Njemačke u Dresdenu u lipnju 1991. On je tada imao 79 godina, bio je predsjednik Međunarodne paneuropske unije i zastupnik u Europskome parlamentu.

„Mi smo već bili u svibnju osnovali Hrvatsku paneuropsku uniju i bio sam izabran za njena predsjednika. Bilo mi je 39 godina. Na tome je kongresu bilo dobrih govornika, no najizražajniji i najpoticajniji bio je Otto von Habsburg. U to burno vrijeme nakon pada Željezne zavjese i raspada istočnoga bloka događale su se mnoge promjene u Srednjoj i Istočnoj Europi. On ih je sve pratio. Uostalom, najmanje deset godina ranije, on je najavljivao raspad Istočnoga bloka. Dobro je poznavao povijest, imao veliko životno iskustvo i mogao je stoga mnogo toga predviđati u povijesnoj perspektivi. U Hrvatskoj su već počele akcije protivnika hrvatske države koja je u lipnju proglasila neovisnost, a

onda ju morala suspendirati na tri mjeseca, postavljale su se zaprjeke na prometnicama, rušili balvani, negdje je već došlo do prvih žrtava. Otto von Habsburg se je u svojem govoru osvrnuo i na Hrvatsku i zauzeo za njeno međunarodno priznanje jer ona pripada Europi. Bilo je to ljekovito čuti. U stankama kongresa saznao sam od njemačkih kršćanskih demokrata da će za koji tjedan u Saveznome parlamentu, Bundestagu, napasti svojega ministra vanjskih poslova Hansa Dietricha Genschera i zatražiti da se kao liberal povinuje stavu većega koalicijskoga partnera i prikloni politici priznavanja Hrvatske i Slovenije kao samostalnih država. Za koji tjedan čuli smo u Hrvatskoj na radiju da se je to i dogodilo.“, opisao je Mislav Ježić.

Kako je rekao, prvi veliki korak prema njegovoj suradnji s predsjednikom Ottom von Habsburg zbio se je u srpnju 1991. kada je on bio pozvan da održi politički govor u Hrvatskoj, a Paneuropska mladež Bavarske, kojoj je predsjedavao budući asistent Otta von Habsburga u Europskome parlamentu Stephan Baier, pozvala je Mislava Ježića da bude glavni govornik na njihovoj godišnjoj skupštini u Passauu što je on iskoristio da prikaže stvarno zbivanje u Hrvatskoj i susjedstvu.

„Sve se je od tog poziva zbivalo grozničavom brzinom, i ja sam u vlaku sastavljao natuknice za govor uz nešto priručne literature i najnovijih novina koje sam ponesao sa sobom. Nastojao sam iznesti što više podataka, ali ih i staviti u politički i povijesni kontekst da se razumiju. Kada sam, govoreći o događajima u Hrvatskoj, vidio u prvome redu da su se bavarskomu ministru Gebhardu Glücku i europskoj zastupnici Ursuli Schleicher oči napunile suzama, osjetio sam da sam uspio prenesti poruku. Nakon toga je potpora Bavarske Hrvatskoj krenula za koji tjedan. Mislim da je taj događaj o kojem su pisala paneuropska glasila u Njemačkoj, a potom i turneja po južnoj Njemačkoj koju je organizirala Paneuropska mladež Njemačke radi poticanja priznanja Hrvatske, utjecala na sve bolje prihvaćanje Hrvatske paneuropske unije u Međunarodnoj PEU. Za dvije godine izabrali su me na Kongresu Međunarodne paneuropske unije za člana međunarodnoga Predsjedništva, a 1995. me je predsjednik imenovao svojim „prvim potpredsjednikom“ dok su druga tri potpredsjednika *ex aequo* bila ugledni političari iz Francuske, Velike Britanije i Njemačke. *Explicite* je taj prijedlog bio obrazložen time što sam ja u Predsjedništvu redovito uspijevao izmirivati razlike u mišljenjima između njemačkih i francuskih članova jer mi je bilo stalo do Europe i Paneuropske unije, a to se je onda okrenulo na korist hrvatske stvari. Takav mi je razvoj odnosa omogućivao da intenzivno surađujem s predsjednikom Ottom von Habsburg.“, objasnio je naš sugovornik.

Kako je dodao, Otto von Habsburg već je 1991. posjetio Zagreb kao predsjednik Međunarodne paneuropske unije i stao voditi razgovore s Franjom Tuđmanom i drugim istaknutim političarima:

„Prenosio im je mnoga iskustva i obavijesti o osobama i odnosima u Europi i svijetu, gdje je on takoreći svakoga osobno poznavao, a od njih dobivao točne obavijesti o zbivanjima u Hrvatskoj i susjedstvu pa je u svojim međunarodnim nastupima, osobito u Europskome parlamentu, vladao najtočnijim i najbrojnijim podatcima i time mogao uvjerljivo zastupati prava Hrvatske u odnosu na sugovornike koji su često imali predrasuda, a nisu vladali činjenicama, što je uvjereno i strastveno i činio. Osmislili smo u Međunarodnoj paneuropskoj uniji mnoge događaje u nizu zemalja Europe, prvo niz manifestacija za poticanje međunarodnoga priznanja tijekom 1991., potom niz akcija u kojima se je širilo obavješćivanje o agresiji na Hrvatsku, a potom i Bosnu i Hercegovinu, sve do postavljanja izložbe Hrvatske paneuropske unije o sredozemnoj i srednjoeuropskoj kulturi Hrvatske u Europskome parlamentu u siječnju 1996. To je bilo kratko nakon oslobodilačkih akcija Bljesak i Oluja kada je Hrvatska trpjela prešutne sankcije, a bile bi i formalne i mnogo gore da nisu Paneuropljani u Vladi Austrije, osobito ministar Alois Mock i njegov državni tajnik princ Albert Rohan, onemogućili u EU konsenzus oko sankcija. Pri otvaranju te izložbe, Otto von Habsburg krasno je govorio pred stotinjak gostiju o pripadnosti Hrvatske Europi.“

A odgovarajući na pitanje kako bi ga portretirao kao osobu zaključio je:

„ Evo primjera kakav je bio. Prije otvaranja, kada smo postavili tu izložbu, u ured ga je nazvao neki britanski parlamentarac i zahtijevao da se promijene potpisi pod slikama Dvorca Eltz iz Vukovara. Pod slikom neoštećenoga dvorca pisalo je, kako je predvidio prof. Radovan Ivančević, ‘hrvatska verzija’, a pod slikom razrušenoga dvorca ‘srpska verzija’. Nadvojvoda je odgovorio da će pitati autora izložbe što se može učiniti. Kada sam mu odgovorio: ‘Ako gospodina zastupnika smeta ironija, možemo ju ukloniti i napisati pod drugu sliku: Dvorac Eltz nakon razaranju a agresiji srpskih snaga na Hrvatsku.’, rekao mi je sa smiješkom: ‘Dajte to učinite, a ja ću našemu prijatelju javiti da ste promijenili tekst koji ga je smetao!’ U njegovu je uredu kod stalka za šešir stajala slika čečenskog vođe Džohara Dudajeva. Kada sam to primijetio, komentirao je: ‘Pa morate uvijek znati pred kim skidate kapu!’ Bio je vrlo oštrouman, ali i vrlo duhovit. Mnogo bi se toga moglo pričati i o njegovu zalaganju za Hrvatsku u procesu pregovora o pristupanju Europskoj uniji, kada ga je u Europskome parlamentu zamijenio njegov izvrsni nekadašnji parlamentarni asistent Bernd Posselt, a on je nastavljao djelovati kao savjetnik mnogih vlada, sjajni predavač i ugledni politički komentator više europskih novina i časopisa. Uza sve to, on je ostao topla ljudska osoba koja se je zanimala za druge ljude. Zanimao ga je i život i brige običnih ljudi, ni prema komu se nije odnosio oholo, sa svima je razgovarao s ljudskim interesom za njih, osim što je političkim protivnicima znao izravno i oštro, a često i duhovito, reći što ih ide. Jednostavan primjer toga kako je djelovao na ljude mogu biti riječi recepcionerke u zagrebačkome Hotelu Palace, koja mi je jednom kada se je on uputio u svoju sobu, gledajući za njim spontano rekla: ‘Tko bi mogao ne voljeti ga!’

Izvorno objavljeno u tjedniku Nacional br. 1277 (11. 10. 2022.), a ovdje prenosimo uz dopuštenje Uredništva
Fotografije: HPEU, Mađarski kulturni centar Zagreb

Karl von Habsburg, predsjednik PEU Austrije: 'Ukrajini treba potpora Zapada da dođe do promjene režima u Moskvi'

Za tjednik Nacional razgovarala članica HPEU Kristina Olujić Ježić, novinarka

Do 31. listopada je u Institutu Liszt, Mađarskom kulturnom centru u Zagrebu, otvorena izložba fotografija, o čemu je pisao Nacional, posvećena Ottu von Habsburgu, izdanku velike habsburške loze i carskom prijestolonasljedniku, najstarijem sinu posljednjeg austrijskog cara i ugarskog i hrvatskog kralja Karla I., političaru, publicistu i velikom europejcu. Politički je angažiran, između ostalog u Ukrajini, i njegov najstariji sin i šesto dijete, Karlo Habsburško-Lotarinški, rođen 1961., također znan kao nadvojvoda Karlo Austrijski, trenutačna glava obitelji Habsburg i poglavar Reda zlatnog runa. Bio je zastupnik u Europskom parlamentu od 1996. do 1999. gdje je predstavljao Austrijsku narodnu stranku. Završio je studij prava I filozofije. Član je Paneuropske unije od 1974. Njegov se otac 2007. odrekao titule glavara obitelji Habsburg te je to postao Karlo.

Nacional je povodom izložbe o njegovu ocu s Karlom Habsburško-Lotarinškim, između ostalog, razgovarao o odnosima Ukrajine i Rusije, njegovu ocu, habsburškom, nacionalnom i europskom identitetu i budućnosti Europske unije.

Nacional: Zalažete se za Ukrajinu i u njoj ste prisutni sa svojom radijskom postajom. Možete li reći nešto o vašem zalaganju za Ukrajinu i o razlozima zašto ste se ondje angažirali? Je li u nekim slučajevima to bilo opasno za vas?

Kao poduzetniku na području radijskih programa za mene je i moje suradnike 2007., kada smo poslovno postali aktivni u Ukrajini, bilo dakako tržište interesantno. To je poduzetnički aspekt. Da je ulogu pritom igrao i politički aspekt, razumije se samo od sebe. Ukrajina je europska zemlja – to smo odavno na našoj postaji uračunali a i danas igra veoma važnu ulogu. Biti radio otpora znači imati jasno političko poslanje: za slobodnu Ukrajinu, za slobodnu Europu, protiv Putinova despotizma i protiv vladavine Rusije nad Ukrajinom. U ratu je uvijek opasno. Radijska postaja koja ima jasno političko opredjeljenje, za agresora je potencijalna meta napada.

Nacional: Što smatrate da su uzroci te agresije na Ukrajinu? Što su ciljevi ruske politike? Je li Rusija bitan igrač u svjetskoj politici? Kako očekujete da će ova situacija riješiti? Što će biti posljedice: za Ukrajinu, za Rusiju, za Europsku uniju?

Želimo li prosuditi uzroke toga ruskoga rata do istrebljenja, moramo razmotriti neke aspekte ruske i sovjetske povijesti, ali i načina mišljenja Vladimira Putina. Rusija sebe vidi kao imperijalnu silu. Tako je bilo i u doba careva i u doba kad je Rusija bila vodeća sila u Savezu Sovjetskih Socijalističkih Republika. Ta imperijalistička sila stoljećima se je vodila idejom širenja na zapad. U sovjetsko doba kao motivacija je pridošao i socijalizam. Čak je u ruskome pravoslavlju ta ekspanzija podcrtana tezom o trećem Rimu. Što se tiče Vladimira Putina, moramo uzeti u obzir njegov osobni razvojni put te svijet u kojem se kreću njegove misli. On je čovjek iz KGB-a. Zato mazanje očiju, varanje i laganje pripadaju njegovoj profesiji. Laganje je primjerice izraz njegove moći. Poznata je njegova izjava kojom je propast Sovjetske unije ocijenio najvećom katastrofom 20. stoljeća, a poznato je i da je u jednoj od predsjedničkih kampanja izjavio da bi obnovio Sovjetsku uniju kada bi samo mogao. Na nekim malenim primjerima, primjerice na himni, vidljivo je da je već veoma rano počeo raditi na tome. A stalo mu je podjednako i do zemljopisne veličine njegova carstva i do toga da je to carstvo igrač u svjetskoj politici. A upravo u svjetskoj politici je Rusija snažna samo zahvaljujući svojoj vojnoj sili i ekspanziji jer zemlja nikada nije uspjela – unatoč svojim gigantskim prihodima od sirovina – razviti svoje gospodarstvo. Daljnji je bitan aspekt Putinov sustav.

Nacional: Možete li reći više o tome?

U Sankt-Peterburgu je organizirao neku vrstu udruživanja kadrova iz KGBa s organiziranim kriminalom kako bi kontrolirao grad. Taj sustav potom je protegnuo na cijelu Rusku Federaciju. Rusija je danas mafijaška država koja radi prema načelima kriminalne organizacije. Ako nešto želim, to si i uzmem. Silom, dakako! Povrh toga, Ukrajina koja se demokratski i europski razvija predstavlja opasnost za Putinov sustav. Obje zemlje su 1991. proizašle iz Sovjetskoga Saveza. Ukrajina je jasno krenula u smjeru Europske unije, demokracije, tržišnoga gospodarstva, vladavine prava, premda su još mnoge reforme potrebne. Postoje mnoge veze na familijarnoj razini između zemalja i, shodno tomu, razmjena informacija. Ako se dakle Ukrajina pozitivno razvije, to je opasnost za Putinov sustav jer bi u njoj Rusi mogli spoznati svoj uzor.

Rusija sebe vidi kao imperijalnu silu. Tako je bilo i u doba careva i u doba kad je Rusija bila vodeća sila u Savezu Sovjetskih Socijalističkih Republika. Ta imperijalistička sila stoljećima se je vodila idejom širenja na zapad.

Nacional: Ne smijemo zaboraviti ni Putinova filozofa miljenika Ivana Iljina, čija ideologija propagira fašistički istočnoslavenski imperij.

Da, Iljin je Putinovim odlukom postao predmetom ispita na maturi za sve Ruse. Putin prezire Zapad i sve što mi s tim povezujemo. Njegov rat do istrebljenja protiv Ukrajine također je dakle rat protiv Europe. Zato Ukrajina ne brani samo vlastitu slobodu nego i slobodu Europe. Što će biti posljedice, ovisit će jako o ishodu rata. Nadam se da će Ukrajina dobiti dovoljno potpore sa Zapada da može Rusiju potisnuti nazad u njene međunarodno priznate granice, da potom dođe do kraja rata i do promjene režima u Moskvi. Nadam se i da će Europa misliti na to da u vanjskoj i sigurnosnoj politici nastupa ujedinjeno. Tada ćemo moći i u Rusiji poduprijeti razvoj demokracije i vladavine prava.

Nacional: Bili ste veoma aktivan član Europskoga parlamenta. Što smatrate da je uloga Parlamenta? Kako vidite Europu ili Europsku uniju između paneuropskih ideala, koji prizivaju nadu i napredak za sve europske narode, i tendencija birokratizacije, koje među građanima bude sumnju u nju?

Europski parlament zastupništvo je građana EU u oblastima koje su europske. Zadaća je Parlamenta kontrolirati Europsko vijeće i Europsku komisiju, kao što i svaki drugi parlament u parlamentarnoj demokraciji ima zadaću kontrolirati vladu. Na tu bi se zadaću parlamentarci u svim zemljama trebali danas više usredotočiti. Birokratizacija mnogih područja života opasan je razvoj, i to na svim razinama. Upravo kao Paneuropljani moramo u prvi plan staviti ideal europske slobode, kako ga je formulirao utemeljitelj Paneuropske unije Richard von Coudenhove-Kalergi, i kako ga je i moj otac Otto von Habsburg uvijek iznova naglašivao. Zadaća je politike čuvati slobodu.

Putinov rat do istrebljenja protiv Ukrajine također je rat protiv Europe. Zato Ukrajina ne brani samo vlastitu slobodu nego i slobodu Europe. Što će biti posljedice, ovisit će jako o ishodu rata. Nadam se da će Ukrajina dobiti dovoljno potpore sa Zapada da može Rusiju potisnuti nazad u njene međunarodno priznate granice, da potom dođe do kraja rata i do promjene režima u Moskvi.

Nacional: Možete li ispričati nešto o prilozima vašega oca hrvatskoj borbi za slobodu, za međunarodno priznanje Hrvatske i za proces pristupanja u EU? Možete li što dodati i o preprekama na tome putu Hrvatske u EU?

Mojega su oca često označivali kao hladnoratovskoga borca, jer se je za slobodu naroda Srednje i Istočne Europe založio već u vrijeme kada još nije bila smišljena ni politika popuštanja napetosti. U Paneuropskoj smo uniji osnovali Radnu skupinu Alpe-Jadran kako bismo posebice narode tadašnje Jugoslavije podržali u njihovoj borbi za slobodu. Moj je otac kao zastupnik u Europskome parlamentu disidente iz regije pozivao u vanjskopolitički odbor Parlamenta kako bi širio izravne informacije o položaju naroda u tim zemljama. A mogli bismo još mnogo primjera navesti sve do konkretne potpore priznanju nezavisnosti Hrvatske ili njegova djelovanja u svrhu integracije te zemlje u EU. Najveće su prepreke zacijelo bile komotnost u mišljenju i djelovanju na objema stranama, kao i nepoznavanje povijesti. Danas možemo slične stvari promatrati kada se radi o Ukrajini.

Nacional: Bili ste tijekom rata i sami u Hrvatskoj i često slali humanitarnu pomoć. Kakva su vaša iskustva iz toga doba? S kim ste mogli tada u Hrvatskoj surađivati? Što ste doživjeli i kako se tada mogao objasniti položaj Hrvatske u međunarodnoj zajednici?

Tada sam imao veoma mnogo kontakata zahvaljujući Paneuropskoj uniji i mogao sam si na taj način pribaviti mnogo informacija o pravome stanju na licu mjesta. To je važno iskustvo, uvijek je potrebno imati informacije s mjesta događanja. Međunarodna je zajednica uglavnom troma i spora. Jugoslavija je postojala od kraja Prvoga svjetskoga rata kao ishod mirovnoga poretka pobjedničkih sila. A potom se je taj poredak odjednom počeo raspadati. Zemlje kao Hrvatska morale su nanovo objasniti da su zaseban narod s jezikom, tradicijom i vlastitom kulturom. Hvala Bogu da su tada postojali političari kao Alois Mock koji su to prepoznali i sukladno tomu mogli pružati podršku.

Nacional: Kakav je utjecaj na vas izvršio vaš otac?

Svaki otac logično vrši utjecaj na svoju djecu. On je radio ispunjen dubokom sviješću o dužnosti, znao je za svoju odgovornost, nanovo je definirao političku ulogu za carsku dinastiju i proveo ju u svojem zalaganju za europsko ujedinjenje. Sloboda i odgovornost bili su za njega neraskidivo povezani, zadaću politike vidio je, između ostaloga, u osiguranju slobode. I čvrsto je stajao na temeljima kršćanskih vrijednosti, iz kojih je crpio snagu za vlastiti angažman. Time je i za svoju djecu bio uzor po kojem smo se mogli orijentirati.

Nacional: Što znači biti habsburgovcem? Koji identitet ili identitete smatrate svojima: njemački, austrijski, mađarski, hrvatski? Nadvojvoda Otto von Habsburg izjasnio se je, između ostaloga, i Hrvatom. Kako vi stojite s obzirom na te identitete?

Budući da sam rođen kao habsburgovac, za mene je sasvim normalno biti habsburgovcem. Ne mogu to uopće promatrati iz neke druge perspektive. Ali sada aludirate na nacionalne identitete. U tome sam dakako sličan svojemu ocu. Ja sam Europljanin. Također sam Austrijanac, svakako i u smislu nadnacionalnoga identiteta stare Austrije. Osjećam se doma u toj Srednjoj Europi i osjećam obavezu prema njoj, a ona je obilježena mnoštvom naroda ili nacija. Tu svaka nacija ima dakako svoje specifične osobitosti, na koje sam i ja ponosan, kao i pripadnici te nacije, ali to ne isključuje ponos na karakteristike drugih naroda. I ja mogu reći da sam Hrvat, kao što mogu reći i da sam Salzburžanin ili Galicijac ili Bukovinac. Ali iznad svega toga za mene je nadnacionalni poredak koji je bitan za razumijevanje procesa europskoga ujedinjavanja.

Nacional: Dok putujete Europom, osjećate li tragove Habsburške Monarhije? Gdje se i kako oni mogu otkriti i prepoznati? U kojim zemljama i u kojim područjima kulture ili umjetnosti?

Upravo smo razgovarali o identitetu, od Hrvatske do Bukovine. Ako putujem od Zagreba do Černivaca, onda ondje vidim jednaku zgradu kazališta ili opere. Arhitektura je nešto što karakterizira srednjoeuropski prostor. Poznamo fenomen učinka Habsburške Monarhije koji opisuje da u današnjim zemljama koje su jednom jednim dijelom bile dio Habsburške Monarhije a drugim dijelom neke druge države još uvijek se može vidjeti granica na temelju stavova stanovništva. Primjerice, povjerenje u vlast veće je u nekoć habsburškim dijelovima tih zemalja. Ali isto tako bi se mogla i kultura kavana spomenuti kao primjer koji danas jednako kao prije ujedinjuje te zemlje.

Nacional: Održali ste govor o budućnosti Europske unije na vaš rođendan 11. siječnja. Možete li nam ukratko reći kako vidite tu budućnost? Što je najvažnije da se postigne u toj budućnosti? Što bi trebala biti uloga Europske unije u svijetu?

Godine 2008. poželjeli smo stotu obljetnicu kraja Prvoga svjetskog rata dostojno obilježiti posebnim događajem. Pritom nam je bilo stalo da ne zapadnemo ni u kakvu nostalgiju nego da učeći iz povijesti razvijemo ispravne zamisli za oblikovanje budućnosti Europe. Tako je nastala ideja 'govora o budućnosti Europe'. Događaj se u toj godini odvio u Beču s brojnim gostima, između ostaloga i iz Hrvatske. A onda je u siječnju 2021. nastupio moj 60. rođendan koji zbog korone nismo mogli proslaviti. Stoga smo se vratili ideji 'govora o budućnosti Europe'. Govor je održan online, a tako smo ga održali i u ovoj godini te ćemo učiniti i u 2023. godini. Govor je dakako uvijek nošen paneuropskim duhom, a radi se o tome igra li Europa samostalnu ulogu u svjetskoj politici. Zato će u tim govorima uvijek iznova težište biti u zalaganju za zajedničku europsku vanjsku i sigurnosnu politiku, ali isto tako i u opredjeljenju za Europu slobode, vladavine prava, demokracije i tržišnog gospodarstva. U njima ću oštro kritizirati promašeni smjerovi razvitka, kakav je i porast regulacije koji onda vodi do sukoba oko političkih ciljeva, ali i obrazlagati ispravne malo prije spomenute zamisli.

Izvorno objavljeno u tjedniku Nacional br. 1278 (18. 10. 2022.), a ovdje prenosimo uz dopuštenje Uredništva

Otto i Regina sa svojom djecom 1966

Otto sa sinčićem Karlom pod slikom svoga otca, posljednjega cara i kralja Karla Habsburškoga

Otto sa sinom Karlom i unukom Ferdinandom Zvonimirom

Otto von Habsburg sa sinom Karlom u Sisku ratnih 1990-ih s Đurom Brodarcem

Knjiga *Ante Starčević ideali slobode i prava*

Knjiga Pave Barišića predstavljena je po prvi put 11. 11. 2022. na zagrebačkome Interliberu. Predstavili su ju predsjednik Upravnog odbora Školske knjige Ante Žužul, urednica Jozefina Ćurković, prof. dr. sc. Željko Holjevac u funkciji recenzenta, inače ravnatelj Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, i sam auktor. U nastavku donosimo intervju koji je s Pavom Barišićem povodom njegove nove knjige vodila članica HPEU Kristina Olujić Ježić u tjedniku Nacional.

„STARČEVIĆEVI TEKSTOVI RAZASUTO SU BLAGO KOJE TREBA SABRANO OBJAVITI“

Za tjednik Nacional razgovarala članica HPEU Kristina Olujić Ježić, novinarka

„Žao mi je, da se uznose i uzveličavaju moje zasluge za domovinu. Po mojemu osvjedočenju, to je glavna mana Hrvata, da lakoumno hvale i lakoumno kude; u prvom slučaju povjeravaju se preko mjere i gube samostalnost, u drugom su nepravedni, u oba samo si škode.“

Taj je sud o pohvalama vlastita djela iznio Ante Starčević, koji se sam branio kako od prevelikih pohvala tako i od revnosti suvremenika u osporavanju, u pismu uredniku „Slobode“ 1883. Naime tog su političara, publicista, filozofa i književnika, pristaše i sljedbenici iz širokih slojeva puka uzdizali do proročanskoga statusa. Nazivali su ga zatočnikom prava i dali mu status Oca Domovine kako ga je nazvao Eugen Kumičić još za života u posveti svojega romana Urota zrinsko-frankopanska. S druge strane politički ga protivnici od župana Zmajića do bana Khuena-Hedervaryja pa nadalje nisu štedjeli. Progonili su ga, zatvarali i pridijevali svakakva imena. Državnik i autor koji je cijeli politički vijek proveo u oporbi u pravilu je snažno napadao, a katkad i izrugivao najviše predstavnike vlasti u čemu je bilo i njegova ‘stekliškoga ujedanja’ protivnika. Zbog te satirične poze koju je zauzeo nazivali su ga u Monarhiji hrvatskim Diogenom, dakle onim koji kritizira loše pojave u društvu.

A poznati i manje poznati detalji o životu i djelu Ante Starčevića, koji je živio od 1823. do 1896., mogu se saznati u nedavno objavljenoj knjizi Pave Barišića o Anti Starčeviću pod naslovom „Ante Starčević: ideali slobode i prava“. Knjigu je izdala Školska knjiga povodom 125. obljetnice smrti i 200. obljetnice rođenja Ante Starčevića.

Pavo Barišić, redoviti profesor na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, diplomirao je 1982. na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a na Filozofskom je fakultetu stekao zvanje profesora filozofije i njemačkoga jezika i književnosti 1983. Magistrirao je na poslijediplomskom studiju Filozofije znanosti u Dubrovniku 1985., a doktorirao na Sveučilištu u Augsburgu 1989. Bio je ministar znanosti i obrazovanja u Vladi Republike Hrvatske od 2016. – 2017., a pomoćnik ministra znanosti, obrazovanja i športa od 2004. do 2006. Obnaša dužnost predsjednika Hrvatske paneuropske unije.

Redoviti je član Europske akademije znanosti i umjetnosti i Internacionalne akademije nauka i umjetnosti u Bosni i Hercegovini. Dobitnik je nagrade za znanstvenu izvrsnost u Institutu za filozofiju 2015., priznanja za osnivanje Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, priznanja Rektora za napredak Sveučilišta u Splitu 2018., priznanja Zaklade Alexander von Humboldt za znanstveni rad i doprinos suradnji 2018., te nagrade za znanstvene radove visoke međunarodne vidljivosti na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu 2022. Objavio je knjige Dijalektika običajnosti, Welt und Ethos, Filozofija prava Ante Starčevića, Deliberativna demokracija i Aristotelovi argumenti o rasudnoj snazi mnoštva te Ideal vladavine puka.

Nacional: Kako se gledalo na Antu Starčevića za njegova života?

Ante Starčević na političku je pozornicu stupio 1861., prvo kao veliki bilježnik Riječke županije, a potom kao saborski zastupnik. Na njoj je ostao na izrazito vidljivom mjestu 35 godina. Kao poklisar kotara Grobnik-Hreljin izabran je prvotno u saziv „Velikoga“ Sabora 1861., koji je do danas zadržao epitet „najintelektualnijega Sabora“. Na njemu je zajedno s Eugenom Kvaternikom začeo demokratsku oporbenu Stranku prava. O njegovom velikom ugledu u puku govori to da je Ante Starčević do kraja života 1896. biran osam puta za narodnoga zastupnika, ponekad u više izbornih jedinica. Već šezdesetih godina 19. stoljeća počela je rasti njegova popularnost kada uz jasno stajalište za hrvatsku državnost i pravo pristaju mladi sveučilištarci. Nakon gušenja Rakovičkoga ustanka 1871. nastupilo je razdoblje progona i tamnice, ali se od sredine sedamdesetih godina Stranka prava počela opet uzdizati, a njegova popularnost nezaustavljivo rasti.

Nacional: Kada je doživjela vrhunac?

U razdoblju između 1878. i stvaranja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 1918. Njegovi rođendani 23. svibnja i imendani 13. lipnja slavili su se u širokom krugu sljedbenika i pristaša te su postajali sve značajnije javne manifestacije. Na skupštini Stranke prava 1892. u Rijeci pokrenuta je izgradnja Starčevićeva doma dobrovoljnim prilozima građana. Brojni su ljudi tijekom četiri godine iskazali naklonost istaknutom narodnom zastupniku pa je vlast u listopadu 1895. zabranila daljnje skupljanje novaca u svrhu izgradnje njegova Doma. I njegov pogreb bio je veličanstven događaj. U povorci na ispraćaju, koja se protezala od njegova Doma preko Jelačićeva trga prema Šestinama, kretalo se 30 000 ljudi iz cijele Hrvatske. Među promatračima spominje se brojka od 20 000 ljudi. Za usporedbu, Zagreb je na popisu stanovništva 1890. brojio ukupno 70.595 stanovnika.

Nacional: Kakva je recepcija Starčevićeve misli u Jugoslaviji i u NDH, a kako Starčević prolazi u doba druge Jugoslavije i stvaranja moderne Hrvatske državе 1990-ih?

Ulaskom Hrvatske u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, odnosno kasnije preimenovanjem u Kraljevinu Jugoslaviju, njegovo se državotvorno naslijeđe počelo potiskivati zbog novih političkih okolnosti. Zagovarao je naime samoodređenje naroda i suverenost Hrvatske, a to tada, dakako, nije bilo poželjno. Hrvatska inteligencija koja je sačuvala sjećanje na njega 30-ih godina 20. stoljeća okupljala se oko njegovih ideja. S obzirom na to da je Ante Pavelić bio zastupnik Hrvatske stranke prava u beogradskoj Skupštini od 1927., kada je došao na vlast potaknuo je oživljavanje pravaških državotvornih ideja. Došlo je do tiskanja niza Starčevićevih djela i radova o njemu, ali je to bilo vrijeme diktature u kojem je dolazilo do iskrivljavanja njegovih liberalnih i demokratskih ideja. Nakon Drugoga svjetskoga rata opet je došlo do potiskivanja, no, krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina zbog Hrvatskoga je proljeća oživjelo sjećanje na njega i porasla njegova popularnost. Prema kraju osamdesetih godina bio je sve više prisutan u povijesnim istraživanjima, ali i u političkim raspravama. Utjecao je na mnoge hrvatske intelektualce i političare, uključujući dakako i Franju Tuđmana.

Tuđman je prepoznao značenje djela i veličao Starčevićevo zauzimanje za napredne i demokratske ideje zapadnoeuropskoga društva. Isticao je koliko se sabornik iz Like borio protiv nedemokratskih režima i zagovarao pravo na samoodređenje i suverenost svakoga naroda. S razlogom ga je stavio na najveću hrvatsku novčanicu od 1000 kuna. (...) Tuđman je jasno znao da Starčevićevo državotvorno naslijeđe ne pripada samo desnici. Uzimao je njegovo demokratsko naslijeđe kao temelj moderne Hrvatske.

Nacional: U čemu se sastoje zasluge, doprinos i intelektualno značenje Ante Starčevića? Što nam on danas govori i zašto nam je njegovo mišljenje i danas zanimljivo?

Prvo je objavljivao pjesme i književna djela, putopise i filozofijske oglede. Potom je istraživao hrvatsku tradiciju i razvoj jezika. Pripremao se od mladosti na otpor nepravdi i tlačenju te je na velika vrata ušao u politiku. Obrazovao se na Sveučilištu u Pešti koja je uz Pariz, Frankfurt i Milano bila mjesto gdje su se najviše širile ideje o slobodi narodnosti. Peštanskoga sveučilištarca dirnule su ponajviše ideje solidarnosti s običnim ljudima, obrana sloboda pojedinca, svake duše da bude sretna u društvu i zajednici. Preuzimao je najnaprednije socijalne ideje građanskih sloboda i prava narodnosti te ih je primjenjivao na hrvatske prilike. Od sredine 19. stoljeća jedan je od najistaknutijih pisaca filozofskih eseja te autor znamenitih govora i književnih djela. Njegovo je pisanje jedno od najoriginalnijih koje imamo u hrvatskoj političkoj tradiciji, ako ne i najoriginalnije. Starčević je hrvatsko sjećanje i hrvatsku državnopravnu tradiciju izrazio na moderan način, modernim i liberalnim, odnosno demokratskim idejama. On je u svojim predstavkama i govorima po uzoru na američku i francusku deklaraciju napisao hrvatsku deklaraciju o neovisnosti i temeljnim ljudskim pravima. Starčeviću je pravo služilo kao sredstvo otpora nepravdi i sili.

Nacional: Na koga je sve od važnih političara, književnika i intelektualaca utjecao i kako? Kako su, primjerice, Krleža i Matoš gledali na njega?

Nekoliko generacija stasalih saborskih zastupnika, mladih pravnika i intelektualaca inspirirali su se njegovim idejama. To su bili, između ostalih, Eugen Kvaternik, Vjekoslav Bach, Fran Folnegović, David i Mile Starčević, Ivo Prodan, Erazmo Barčić, Hinko Hinković, Fran Supilo, Ivo Pilar. Ivo Pilar pisao je da mu je trebalo puno godina za poimanje kako je tomu čovjeku pošlo za rukom steći u Hrvatskoj toliki utjecaj. I braća Antun i Stjepan Radić nadahnjivali su se njegovim idejama. Ali su ih oni kasnije razvijali više prema mirotvornom pravcu. Kroz 20. stoljeće možemo pratiti čitav niz političkih autora sve do novijih poput Franje Tuđmana, koji je znao državotvorni program dovesti do povijesne zbiljnosti. Najznačajniji književnici nakon Šenoe pripadaju pravaškom krugu i inspirirani su njegovim djelima: Eugen Kumičić, August Harambašić, Ante Kovačić, Silvije Strahimir Kranjčević i mnogi drugi. Njegovim su stvaralaštvom bili oduševljeni i Antun Gustav Matoš i Miroslav Krleža. Matoš je rekao za Starčevića da je bio naš najveći rodoljub, mislitelj i najbolji publicist, da je bio klasik ne samo po stilu pisanja nego i svojemu životu poput Pitagore, Sokrata ili Marka Aurelija. Prekrasno je prispodobio Matoš kako neinformirani domaći 'inteligenti' familijarno peru zube veličinama poput Marxa, Mazzinija, Havlíčeka, Hercena i Masaryka, ali nemaju pojma o hrvatskim znamenitim ljudima poput Starčevića. Krleža je rekao da je 'Stari' naša najlucidnija glava koja je stvarnost promatrala najpreciznijom mogućom pronicavošću. On je bio kritičan prema mnogim hrvatskim veličinama, ali o Starčeviću je pisao do kraja života uglavnom u pozitivnom svjetlu. U novije vrijeme, i Tomislav Ladan pohvalno je pisao o njemu. Dubravko Jelčić priredio je reprezentativno izdanje književnih djela.

Nacional: Kako je Tuđman gledao na njega?

On je prepoznao značenje djela i veličao Starčevićevo zauzimanje za napredne i demokratske ideje zapadnoeuropskoga društva. Isticao je koliko se sabornik iz Like borio protiv nedemokratskih režima i zagovarao pravo na samoodređenje i suverenost svakoga naroda. S razlogom ga je stavio na najveću hrvatsku novčanicu od 1000 kuna. U znak poštovanja Starčevićeva je statua postavljena na istaknuto mjesto ne samo u Hrvatskom saboru nego i u Predsjedničkim dvorima na Pantovčaku. Tuđman je jasno znao da Starčevićevo državotvorno naslijeđe ne pripada samo desnici. Uzimao je njegovo demokratsko naslijeđe kao temelj moderne Hrvatske. Premda ponekad nove ge-

Jozefina Ćurković, Željko Holjevac, Pavo Barišić i Ante Žužul na predstavljanju knjige u Zagrebu na Interliberu 2022.

neracije zanemaruju korijene i tradiciju, postoji drevna istina da republika mora zbog vlastite stabilnosti iskazivati poštovanje prema svojim utemeljiteljima i očevima domovine. Istražujući i baštineći njihova djela iskazuje se odnos prema vlastitome identitetu.

Nacional: Zašto mislite da njegovo djelo nije dovoljno dostupno i da on nije zastupljen u općoj populaciji koliko zaslužuje?

Na vrhuncu popularnosti 1893. i 1894. započelo je tiskanje Starčevićevih Djela. No to izdanje nikada nije dovršeno. Objavljeno je tek nekoliko knjiga iz ogromnoga opusa. On je uskoro nakon toga preminuo. Prema mojim procjenama u tom izdanju sabrano je manje od polovice opsežnoga opusa. Više od pola tekstova leži danas kao zakopano blago razasuto po novinama i časopisima koji su dostupni samo u arhivima i ponekim knjižnicama. Nedostupni su širem čitateljskom krugu. Objavljivanje sabranih djela jedna je od važnih stvari koje treba dovršiti. Smatram da je 200. obljetnica rođenja krajnji čas da se nešto poduzme kako bi se zakopano blago iznijelo na vidjelo. Pripremajući izdavanje sabranih djela od 1995. prikupio sam veći dio njegovih tekstova. Objavio sam izdanje njegovih Izabranih političkih spisa u Golden marketingu. Ali smatram da ima još puno toga što je dragocjeno i što bi trebalo objelodaniti. On je i danas aktualan kao politički mislilac.

Nacional: Možete li to precizirati?

Primjerice, sada se raspravlja o Rusiji i odnosu prema Europi. Starčević je u nizu članaka i ogleda vrlo profinjeno opisivao Rusiju, koja se kao velesila tada širila preko Crnoga mora prema Bosporu. Na originalan je način promišljao stalnu napetost između Rusije i Europe. Znao je suptilno izraziti koliko je jedan dio ruskoga identiteta bio kompatibilan s europskim idejama i zapadnim vrijednostima, a drugi nije. Kao znanstvenica koja se bavila i tim aspektom Starčevićevih promišljanja Mirjana Gross temeljito je obrazložila Starčevićev prikaz odnosa Rusije i Europe.

Nacional: Izvodite 30 godina kolegij o Starčeviću. Što se promijenilo u tih 30 godina?

Početkom devedesetih godina više su prevladavale teme o nacionalnoj samobitnosti i stjecanju samostalne države. Danas, nakon 30 godina samostalnosti, te ideje nisu u prvom planu. Ali nije ništa manje živo zanimanje za njegove socijalne ideje i zagovor prava, zauzimanje za građanske slobode običnoga čovjeka. Posebice valja istaknuti divljenje njegovoj intelektualnoj dosljednosti. Time je jako imponirao mlađim generacijama svojih suvremenika. I današnji studenti otkrivaju koliko je snažno i iskreno bilo njegovo zauzimanje za slobodu čovjeka i ljudska prava. Uzdizanje značenja prava služi mu u zaštiti slabijega od sile onoga koji tlači. I mene dalje inspirira. Tijekom 30 godina predavanja i istraživanja Starčevića doista sa sve većim žarom otkrivam nove stvari u njegovim djelima. Kada se susretnete s nečijim dubokim promišljanjem stvarnosti to vas inspirira da i sami uočite neke nove povezanosti između fenomena i pojava, neke nove aspekte politike i društva.

Nacional: Koji su vaši argumenti za tezu da je zapravo Starčević autor Političkih iskrica, a ne Ivan Mažuranić?

Političke iskrice sadrže 24 aforizma. Izlazile su u prvom demokratskom glasilu u Hrvatskoj, Slavenskom Jugu. Tiskane su od prosinca 1848. do siječnja 1849. Potpisivane su akronimom A. Z. Niti jedan urednik ili autor iz toga doba nije imao inicijale A. Z. što je potvrdio i Josip Horvat. Više od jednoga stoljeća nije se znalo autora, a onda je Horvat, koji je napisao prekrasnu monografiju o Starčeviću kao i niz popularnih knjiga o povijesti 19. stoljeća zaključio da bi to mogao biti Mažuranić. Meni se čini da je mala mogućnost za to i da je autor Starčević. Naime, Mažuranić se u to vrijeme nalazio u državnoj službi, išao je s Jelačićem u vojni pohod, stigao je u Beč, bavio se drugim stvarima. Starčević je po stilu bliže izričaju Političkih iskrica. Najviše su me uvjerile ideje koje je autor zastupao u tom djelu.

Nacional: Koje su to ideje?

Napadao je vladara po milosti Božjoj. Zagovarao je ideje narodne suverenosti. Kritizirao je centralizaciju države i razne zlouporabe prava. To su sve argumenti u prilog tomu da je autor toga prekrasnoga teksta mogao biti Starčević. Tim otkrićem pomiče se granica kada je on ušao u političku arenu. Do sada se smatralo da se počeo baviti politikom tek 1860. kada je prestao Bachov apsolutizam. Ali ja argumentiram da je po svemu sudeći ušao punim jedrima u politiku već 1848. nakon što se vratio sa studija iz Pešte. Tamo je promatrao i iz prvih redova pratio revolu-

cionarna zbivanja koja su u Mađarskoj potresla Monarhiju. Stjecao je ideje slobode koje je želio primijeniti čim se vratio u Hrvatsku. A to da je on autor Političkih iskrica moglo bi se potvrditi raznim tehničkim i računalnim pomagalima.

Nacional: Jeste li došli do još nekih novih spoznaja i otkrića u vašem bavljenju Starčevićem koje prikazujete u ovoj knjizi?

Došao sam do niza novih spoznaja. Primjerice, meni je bilo poticajno, a pretpostavljam i čitateljima, otkrivanje detalja njegova školovanju u Pešti, rasvjetljavanje te središnje visokoškolske ustanove u ugarskom dijelu Monarhije. Donio sam popis njegovih ocjena, napravio prvi puta kolaž o njegovu obrazovnom i intelektualnom putu. Stavio sam to u kontekst naobrazbe hrvatske inteligencije na raznim elitnim sveučilištima diljem Europe u to doba. Pešta je u vrijeme kada se on školovao bila iznimno važna za obrazovanje hrvatske inteligencije. Svi koje sam proučavao, a da su se tamo obrazovali, primjerice, Strossmayer i Kvaternik, ostavili su traga svojim djelovanjem. Zanimalo me je što su preuzimali iz tih sredina, s kim su ulazili u dodir, kako je taj njihov intelektualni razvoj utjecao na našu sredinu. Pogotovo mi je bilo inspirativno uspoređivati Mažuranića i Starčevića kao dva najveća državotvorna stupa u 19. stoljeću. Oni su dva temeljna uporišta na kojima se mogla graditi državna samostalnost u 20. stoljeću.

Nacional: Kako biste okarakterizirali političku misao Ante Starčevića u odnosu na ljevicu i desnicu? Kako je sam sebe deklarirao u tom smislu, a kako su ga kasnije shvaćali oni na koje je utjecao?

Već od početka 1880-ih postoje jasno ustrojena krila u Hrvatskom saboru prema rasporedu sjedenja vladajućih i oporbenih stranaka. Znalo se da je desnica uz vladajuću garnituru, a ljevica oporba. Starčević je cijelo vrijeme bio oporba, nikada nije dopuštao nikome da sjedi više lijevo od njega i njegovih pristaša; uvijek je bio kritičan prema vladajućima. Preuzeo je socijalne ideje, zauzimao se za prava čovjeka pojedinca i samoodređenje naroda, po opredjeljenju bio je liberal i demokrat. Kada je u Ustavima Francuske opisivao razvoj ljevice i desnice od 1789. uočio je da je u Francuskoj, odakle je izvorno potekla parlamentarna razdioba na ljevicu i desnicu, svaka nova garnitura potiskivala s lijevoga krila one koji su do tad sjedili na lijevoj strani i najavljivala još radikalnije ideje. Slično se dogodilo i Starčeviću. Kada su u 20. stoljeću nakon socijalističke revolucije došle do izražaja radikalnije lijeve ideje, odnosno komunizam, koji je dokinuo svako višestranačje, njegove su ideje potisnute prema sredini ili desnici. No njegov politički program nadilazi svaku današnju podjelu na lijevo i desno. On je prije svega državnik koji se zauzimao za samoodređenje naroda i vladavinu prava. Povadio sam iz njegovih govora sva mjesta gdje se spominje da je bio na ljevici i da je s ljevice njemu dolazila potpora. On je u nekim istupima imao potporu cijeloga Sabora. Ali se svrstao na lijevu stranu. U svojim govorima poziva se na narod, ne upotrebljava pojmove nacije i pogotovu ne nacionalizma, bio je oprezan u tim kategorijama.

Izvorno objavljeno u tjedniku Nacional br. 1284 (29. 11. 2022.), a ovdje prenosimo uz dopuštenje Uredništva
Fotografije: HPEU

Publika na predstavljanju knjige

Vanja Gavran, Piergiorgio Sciacqua, Franjo Topić, Vinko Puljić, Franjo Komarica, Antonio Di Matteo

Predstavnici talijanske organizacije Movimento Cristiano Lavoratori posjetili Paneuropsku uniju u Zagrebu i biskupa Franju Komaricu u Banjoj Luci

Predsjednik talijanske organizacije Movimento Cristiano Lavoratori – MCL (Kršćanski radnički pokret) Antonio Di Matteo i predsjednik Glavnog vijeća Piergiorgio Sciacqua posjetili su 14. srpnja 2022. Hrvatsku paneuropsku uniju gdje im je domaćin bio predsjednik akademik Mislav Ježiće zajedno s glavnim tajnikom Međunarodne paneuropske unije prof. dr. Pavom Barišićem i zamjenikom glavnog tajnika Međunarodne paneuropske unije Vanjom Gavranom. Ježić ih je upoznao s aktivnostima Paneuropska unije koja, kao organizacija koja djeluje u 28 europskih zemalja i koja se zalaže za zajedništvo europskih naroda, upravo 2022. godine slavi 100 godina od osnivanja.

Nakon ovog posjeta Di Matteo i Sciacqua uputili su se u Banju Luku do banjolučkog biskupa mons. dr. Franje Komarice, a povodom njegovih 50 godina od svećeničkog ređenja. S gostima iz Italije u posjetu su bili i Barišić i Gavran.

Biskup Komarica ih je s ravnateljem biskupijskog Caritasa mons. dr. Miljenkom Aničićem upoznao sa stanjem u biskupiji i projektima koje vodi biskupija. Tako su imali priliku posjetiti dom za starije i dječji vrtić na Petrićevcu, farmu krava, pogon proizvodnje sira trapista i pivnicu u Aleksandrovcu, vinograde u Mahovljanima, ali i bivšu opatiju „Marija Zvijezda“ gdje su se upoznali s realizacijom projekta Europski centar za mir i suradnju.

Ova organizacija, s kojom biskup ima dugogodišnju suradnju i s kojom dijeli iste vrijednosti, u svom se radu posebno fokusira na solidarnost i pomoć onima u potrebi, ali i na dijalog kultura i naroda posebno na prostoru Jugoistočne Europe, a za što se zalaže i sam biskup. Posebno ih veže i sam jubilej. Movimento Cristiano Lavoratori, koji ima više od 300 000 članova, 2022. također ima jubilej, 50 godina od osnivanja. Pozvali su stoga biskupa Komaricu na svoju proslavu u Rim, u prosincu, ali su i najavili i konkretnu podršku nekim od projekata biskupije.

Predstavnici MCL-a su nakon Banja Luke posjetili Mostar i Međugorje. U Mostaru su se sreli s odgojiteljem postulanata u franjevačkom samostanu u Mostaru fra Ikom Skokom koji im je predstavio studentski dom Dompes, a u Međugorju su se susreli s apostolskim vizitatorom biskupom Aldom Cavalliem.

Posjet opatiji Marija Zvijezda

Biskup Franjo Komarica i Antonio Di Matteo

Vanja Gavran na 50. obljetnici organizacije Movimento Cristiano Lavoratori

Glavni tajnik Hrvatske paneuropske unije i zamjenik glavnog tajnika Međunarodne paneuropske unije Vanja Gavran od 7. do 10. prosinca 2022. boravio je u Rimu na proslavi 50. godina organizacije Movimento Cristiano Lavoratori, a na poziv predsjednika ove organizacije Antonia di Mattea. Ova talijanska organizacija između ostaloga podržava realizaciju projekata u zemljama gdje su katolici malobrojni i gdje im je potrebna pomoć.

Na proslavi se okupilo više od 700 članova ovoga pokreta, ali i njihovi prijatelji. Među brojnima u Rimu su bili i banjolučki biskup mons. dr. sc. Franjo Komarica i svećenik njegove biskupije i profesor mons. prof. dr. sc. Karlo Višaticki.

Na blagdan Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije sveta misu je predvodio kardinal Giovani Battista Re.

Istoga dana održana je i velika svečana akademija na kojoj su bili i brojni predstavnici talijanskih vlasti, a među njima i potpredsjednik talijanske vlade i ministar vanjskih poslova Antonio Tajani.

Središnji događaj bila je i audijencija kod pape Franje 9. prosinca 2022. Papa je čestitajući obljetnicu MCL-u kazao da dalje rade na unaprjeđenju i radnika i svoje organizacije temeljeno na kršćanskom nauku Crkve.

Gavran je imao čast kratko i razgovarati s Papom. Pozdravio ga je u ime svih iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, na čemu mu je Papa zahvalio.

S akademije MCL-a

Papa Franjo i Vanja Gavran

Papa Franjo

Antonio Tajani

Višeticki, Di Matteo i Komarica

Slobodan Prosperov Novak, Hrvojka Mihanović-Salopek, Tihomilom Maštrović, Tomislav Vodička

Predstavljanje *Zbornika o Slavku Ježiću* u Društvu hrvatskih književnika

14.10.2022.

Zbornik o Slavku Ježiću, 18. zbornik po redu u nizu Hrvatski književni povjesničari, uredio je prof. dr. sc. Tihomil Maštrović, a prinose o različitim vidovima znanstvene, književne i kazališne djelatnosti Ježića u njem su objavila 32 auktora. Zbornik obaseže 657 stranica. Predstavljen je u Društvu hrvatskih književnika 14. listopada 2022. pred punom dvoranom, a predstavljači su bili Tihomil Maštrović, Slobodan Prosperov Novak, Lidija Bogović, Hrvojka Mihanović-Salopek i Mislav Ježić. Tihomil Maštrović predstavio je projekt o hrvatskim književnim povjesničarima, a potom u krupnim crtama i sam Zbornik. Naglasio je pouzdanost i akribičnost Ježićeve Hrvatske književnosti, obuhvatnost njegova rada na kritičkim izdanjima hrvatskih pisaca i pritom njegovu pionirsku ulogu u hrvatskoj tekstologiji, njegov kratak ali vrlo plodan rad kao intendanta Hrvatskoga narodnog kazališta, i naglasio je njegovo uzorno znanstveno poštenje u radu. Slobodan Prosperov Novak govorio je o Ježićevoj zamisli hrvatske književnosti u okviru narodne povijesti kao zamisli koja je uspješno sintetizirala književnopovijesne i estetske sadržaje u cjelovitu pregledu hrvatske književnosti. Obazreo se je na mnogodesetljetno prešućivanje Ježićeve sinteze i njenu odsutnost u razdoblju kada nije bilo snage ni političke hrabrosti da se takav uspješan model opet primijeni na tumačenje hrvatske književnosti pa nove prave sinteze dugo nije bilo, a djelo Ježićevo nije gubilo aktualnost. Lidija Bogović dala je lijep cjelovit pregled svih prinosa u Zborniku. Hrvojka Mihanović-Salopek prikazala je književni rad Slavka Ježića i ukazala na mnoge tada suvremene i inovativne postupke u njegovu romanu i pripovijetkama, a i na način na koji je smještao sudbine malih ljudi u vremena velikih političkih promjena. Mislav Ježić govorio je o područjima rada Slavka Ježića, a osobito o njegovim povijestima francuske i hrvatske književnosti, njihovoj strukturi i kontekstualizaciji gustih obavijesti u njima. Posebno se je osvrnuo na kritičko izdavanje hrvatskih pisaca 19. stoljeća i rastumačio zašto je to bio ne samo vrlo stručno i radno zahtjevan tekstološki posao, nego i koliko je tražio hrabrosti i poštenja u vremenu kada se je jezik hrvatskih pisaca pod ideološkim pritiskom serbokroatizma falsificirao i prilagođavao modelu hrvatskih vukovaca, i koliko je to poštenje, uslijed gotovo inkvizicijskih stalnih pritisaka, Slavka Ježića stajalo njegova zdravlja, ali nije pokleknuo.

Mislav Ježić

Predstavljanje knjiga Nevenke Nekić povodom njezina 80 rođendana u Matici hrvatskoj

U srijedu, 1. ožujka u 18 sati u Matici hrvatskoj u Zagrebu održano je predstavljanje knjiga Nevenke Nekić povodom 80. obljetnice rođenja i 50. obljetnice njezina književnoga i društvenoga rada.

Govorili su o autorici i njezinu umjetničkom stvaralaštvu **Đuro Vidmarović**, **Hrvojka Mihanović Salopek**, **Mirko Ćurić**, **Javor Novak** i autorica **Nevenka Nekić**.

Izvatke iz autoričinih djela čitao je **Joško Ševo**.

Predstavljene su sljedeće knjige:

"**Ogledi, kritike i polemike**", Ogranak Matice hrvatske u Novoj Gradiški, 2020.

"**Đakovačke tajne: intimni zapisi, studije i kritike**", Đakovački kulturni krug ACCEDE AD CERTISIAM, 2020.

"**Kupite igračke: četiri balade o strahu posvećene djeci u ratu**", Hrvatsko žrtvoslovno društvo, Zagreb, 2021. (proza)

"**Bodljikave pripovijetke II.**", Đakovački kulturni krug, 2021.

"**Naša klecala i baklje: Djelovanje, stradanja i mučeništva u Družbi sestara milosrdnica svetoga Vinka Paulskoga**", Zagreb, Družba sestara milosrdnica, 2002. (povijesna monografija)

"**Radnóti Miklós i dvije posljednje večere**", Đakovački kulturni krug i Croatica Nonprofit Kft, Budimpešta, 2002. (roman)

"**Brač i miris kalopera**", ITG digitalni tisak, Zagreb, 2022. (ilustrirane pripovijetke u sumartinskom dijalektu)

IN MEMORIAM

Davorin Kempf
(1947.-2022.)

U petak 14. siječnja, u 75. godini života, preminuo je hrvatski skladatelj, muzikolog, i glazbeni pedagog, akademik Davorin Kempf. Rođen je 1947. u Virju, maturirao na gimnaziji u Požegi i završio srednju Muzičku školu Franjo Kuhač u Osijeku 1966. Na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji diplomirao je glasovir 1971. u klasi profesora Stjepana Radića, dirigiranje 1972. u klasi profesora Igora Gjadrova te kompoziciju 1973. u klasi profesora Stjepana Šuleka.

Usavršavao se je u kompoziciji na *Hochschule für Musik und darstellende Kunst* u Stuttgartu od 1975. do 1976., gdje mu je profesor bio i hrvatski skladatelj Milko Kelemen. Kao dobitnik stipendije Fulbright završio je 1990. magistarski studij iz kompozicije na University of Iowa. Doktorirao je muzikologiju na Freie Universität Berlin 2006. Kao redoviti profesor na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji na Odsjeku za kompoziciju i teoriju glazbe, Davorin Kempf djelovao je od 1995. do umirovljenja 2017. U Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti od 2016. je član suradnik, od 2018. redoviti član.

Dobitnik je, između ostalih, godišnje Nagrade Josip Štolcer Slavenski 1986, dviju godišnjih Nagrada Vladimir Nazor, 1986. i 2012., diskografske nagrade Porin 2011. za najbolju skladbu klasične glazbe i 2016. za životno djelo, te Nagrade Boris Papandopulo 2014.

2015. dobio je Nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za najviša znanstvena i umjetnička dostignuća u Republici Hrvatskoj u području glazbene umjetnosti, a 2017. Nagradu za životno djelo Grada Požege.

Inicirao je osnivanje požeškog ogranka Hrvatske paneuropske unije i bio njegov prvi predsjednik (1998.–2001.).

Hrvoje Kačić
(1932.–2023.)

U 92. godini života, 4. veljače 2023. preminuo je Hrvoje Kačić, veliki hrvatski domoljub rodom iz Dubrovnika, uspješan hrvatski vaterpolist, doktor znanosti u području pomorskoga prava (Zagreb, 1984.), sveučilišni profesor i odvjetnik, bivši predsjednik Ogranka Matice hrvatske u Dubrovniku, izravan sudionik stvaranja samostalne hrvatske države i doživotni aktivni član Hrvatske paneuropske unije.

Bio je nezavisni zastupnik u prvome sazivu Sabora Republike Hrvatske te je u njemu vodio Odbor za vanjsku politiku. Volonterski je sudjelovao u izradi Hrvatskoga ustava, u radu Komisije za izradu teksta Rezolucije o zaštiti ustavnog poretka i nacionalnih prava, Komisije za izradu državnopravnih akata za suverenu i samostalnu Republiku Hrvatsku, Komisije za utvrđivanje činjenica i okolnosti u svezi s naoružavanjem rezervnog sastava policije i obrane Hrvatske, Komisije za kontrolu prekida vatre u Republici Hrvatskoj, Radne grupe za izradu odluka i zaključaka o razdruživanju s bivšom državom i drugim republikama dotadašnje države. U svojstvu predsjednika Odbora za vanjsku politiku predvodio je saborske delegacije u zastupanju Sabora u Parlamentu Vijeća Europe, Skupštini parlamentaraca država Sjevernoatlanskoga saveza i Organizacije za europsku sigurnost i suradnju te zasjedanjima parlamentaraca Srednjoeuropske inicijative. Od siječnja 1994. do lipnja 2001. predsjednik je Državne komisije za granice Vlade Republike Hrvatske.

U doba Domovinskoga rata bio je glasnogovornik i sudionik obrane Dubrovnika, ali i pronositelj istine o pravednu hrvatskome obrambenom ratu u borbi za vlastitu državu. U opkoljeni Dubrovnik doveo je europske vojne atešee, političare i povjesničare kako bi upoznao svijet s barbarstvom koje čini srpski agresor.

Kao redoviti profesor na Pomorskom fakultetu u Dubrovniku i na poslijediplomskom studiju u Splitu predavao je kolegij Pravo mora, a povremeno i u okviru pojedinih programa Interuniverzitetskog centra Zagrebačkog sveučilišta u Dubrovniku. Objavio je nekoliko knjiga te više od 150 stručnih radova u zemlji i inozemstvu iz pravno-ekonomske problematike brodarstva, brodogradnje, pomorskog osiguranja i financija. Dobitnik je Nagrade grada Dubrovnika za doprinos pomorsko-pravnoj znanosti.

Njegove su istaknute knjige *U službi domovine* (2003., dop. Izd. 2006. i 2011.) i *Dubrovačke žrtve. Jugokomunistički teror na hrvatskom jugu 1944. i poratnih godina* (2009., dop. Izd. 2010., proš. izd. 2017.). Knjiga *Hrvatska Prevlaka u poratnim godinama* (2015.) njegov je doprinos rješavanju međugraničnih pitanja s Crnom Gorom. Strane čitatelje upoznao je s okolnostima raspada Jugoslavije i osamostaljenja Hrvatske knjigom *Serving my country: Croatia rediviva* (2003.).

Kao vaterpolist na Olimpijskim igrama u Melbourneu

1956. osvojio je srebrnu medalju, na Europskome prvenstvu 1958. u Budimpešti srebro, na Mediteranskim igrama u Bejrutu 1959. zlatnu medalju, a na Olimpijskim igrama u Rimu 1960. četvrto mjesto. Dobio je nagradu za životno djelo Zajednice športa Dubrovačko-neretvanske županije 2018. te nagradu Hrvatskoga vaterpolskog saveza za dugogodišnji rad u vaterpolu 2019.

Sve do kraja života aktivno je i založeno pratio aktivnosti Hrvatske paneuropske unije i neumorno dijelio svoja brojna iskustva, povijesna sjećanja te velikim domoljubljem i iskrenom brigom prožeta upozorenja i savjete mlađim naraštajima.

Izvori: *https://www.hkv.hr/vijesti/hrvatska/41231-m-ivu-rek-mirna-ti-nebeska-mora-dragi-profesore.html?fbclid=IwAR3GUo-szrv1IxXeoNPylzcjEARe4VZ_pBillYNfatjZZ4e7f2105QjTzrQ ; https://www.matica.hr/vijenac/756/srebrni-olimpijac-zaljubljenik-u-hrvatsku-34303/*

Izvor fotografije: *https://www.matica.hr/vijenac/756/srebrni-olimpijac-zaljubljenik-u-hrvatsku-34303/*

Ivo Kujundžić

(1929.-2021.)

U Zagrebu je 1. listopada 2021. preminuo prim. mr. sc. Ivo Kujundžić, specijalist anesteziologije. Bio je član Hrvatske paneuropske unije od osnivanja 1991.

Ivo Kujundžić rodio se 7. ožujka 1929. u Ivanbegovini kraj Imotskoga. U rodnome mjestu polazio je osnovnu školu, a gimnaziju u Imotskom, Sinju i Osijeku, gdje je i maturirao. Sudjelovao je zajedno s drugim studentima u osnivanju Hrvatskoga oslobodilačkog pokreta u nastojanju za ostvarenjem samostalne i slobodne Hrvatske. Nakon dvije godine otkriven je te kao drugooptuženi osuđen na tri godine strogoga zatvora s prisilnim radom. Kaznu je odslužio u Staroj Gradiški. Od toga je godinu dana proveo u samici. Nakon izdržane kazne pred tamnicom ga je dočekala supruga Ljerka s prvorođenim sinom Domagojem. Upravitelj zatvora preporučio je da mu se onemogući završetak studija medicine. Unatoč svim zaprekama položio je preostalih osam ispita u kratkom roku te se kao mladi liječnik zaposlio u Hitnoj pomoći u Zagrebu.

Nakon dvije godine terenskoga rada prijavio se na natječaj za specijalizaciju iz kirurgije u Vinogradskoj bolnici. Neposredno pred početak specijalizacije obavijestila ga je bolnička pravna služba da je na intervenciju ministra zdravstva Todora Čuruvije natječaj poništen. Nakon što je Čuruvija prestao biti ministar, završio je poslijediplomski studij urgentne medicine, magistrirao, specijalizirao anesteziologiju i prešao na kirurški odjel u Zajčevoj bolnici. Tu je uspio normalno napredovati u struci, bio je iznimno poštovan te je postao i primarijus.

Bio je dragovoljac Domovinskoga rata i koordinator

saniteta MUP-a. S kirurško-anesteziološkim ekipama prošao je od Velebita, Korduna, Banovine do istočne Slavonije. Preuzimao je ranjenike, starce, žene i djecu te ih humanitarnim konvojima prevozio u pozadinu na sigurno. Početkom svibnja 1994. imenovan je u diplomatsku službu u novootvorenom Hrvatskom uredu, kasnije Veleposlanstvu u Beogradu. Proveo je tamo četiri godine na dužnosti savjetnika za humanitarne poslove. Bio je u isto vrijeme i član Državne komisije za zatočene i nestale.

Odlikovan je brojnim odličjima i spomenicama, dobitnik je zahvalnica medicinskih fakulteta u Zagrebu i Rijeci za osobit doprinos u zbrinjavanju ranjenika i organizaciji ljetne škole ratne medicine, kao i diplome Hrvatskoga liječničkoga zbora.

Bio je član Hrvatske paneuropske unije od osnutka 1991. Redovito je dolazio na predavanja, tribine, izložbe, konferencije i druge skupove. Svjedočio je i prenosio vlastito iskustvo i domoljubni zanos mlađim naraštajima.

Predavanja / podcasti na Youtube-u

u suradnji sa

Zakladom Hanns-Seidel i Zakladom Konrad Adenauer

U vrijeme pandemijskih mjera HPEU snimala je programe / podcaste na paneuropske i europske teme. Sa Zakladom Hanns-Seidel počela je suradnja na podcastima već 2021. i tada je snimljen ciklus Europäische und kroatische Identität / Europski i hrvatski identitet koji se sastoji od pet predavanja na hrvatskom, njemačkom i francuskom i jedne radionice na hrvatskom): (https://www.youtube.com/playlist?list=PLzZ102t7Vn6hN2wnP9NcY5DU-hueGfHn_E):

1. Alain Terrenoire: Considerations du president de la Paneurope internationale sur l'Europe, ses fondements, histoire, present, la situation en 2021 et les taches actuelles + Le message pour la Croatie (dva dijela, drugi 4 min)
2. Stephan Baier: Die Identität Europas
3. Bernd Posselt: Meine Erzählung von Europa
4. Pavo Barišić: Bildung und Kultur in Europa
5. Pavo Barišić: Reformperspektiven der Demokratie in Europa
6. Radionica s mladeži o europskome identitetu – govornici: uvodni (3): Aleksandra Markić-Boban, Pavo Barišić, Mislav Ježić; iz mladeži (7): Alen Vlahović, Ivan Majstorić (Svjetski savez mladih), Katarina Palinić (HSSt), Pavao Nujić (Mladež HPEU), Vjera Ninčević (Mladež HPEU), Bruno Rukavina (Mladež HPEU), Matej Brečić (parl. asist. K. Resslera).

Nakon toga je snimljen ciklus Past, Present and Future of Europe / Prošlost, sadašnjost i budućnost Europe (2022.) (https://www.youtube.com/playlist?list=PLzZ102t7V-n6ivGsBQyDBkj7oilfxX_oxv):

7. Bernd Posselt: Meine Erfahrung von und Verbindung mit Kroatien
8. Vladimir Gvozdanović / Goss: Zagreb – šumski grad: doživljaj prostora
9. Mislav Ježić: Paneuropsko shvaćanje europskoga identiteta
10. Mislav Ježić (na njemačkome): Europski kulturni identitet hrvatskoga jezika / Europäische wertigkeitsbezogene Identität der kroatischen Sprache
11. Dubravka Šuica (na engleskome): . 1. Zamisao konferencije o budućnosti Europe – poruka za Hrvatsku paneuropsku uniju / The Idea of the Conference on the Future of Europe – the message to the Croatian PEU, 2. Konferencija o budućnosti Europe – poruka Međunarodnoj paneuropskoj uniji / Conference on the Future of Europe – the message to the International Pan-European Union

Na koncu, snimljena su dva podcasta (na engleskom) s ravnateljem Holgerom Haibachom kao voditeljem Zaklade Konrad Adenauer i sa po dvama govornicima (2022.):

1. Ukraine: Holger Haibach, Branimir Vidmarović, Bruno Rukavina
2. Resilience: Holger Haibach, Ferdo Bašić (agriculture, nutrition), Marko Tadić (cybersecurity)

HRVATSKA PANEUROPSKA UNIJA (HPEU) nevladina je udruga osnovana 1991. godine. Djeluje u Zagrebu i desetak gradova Hrvatske.

Organizira političke, gospodarske, kulturne i znanstvene tribine, izložbe, koncerte, te različita glazbena, filmska i druga događanja.

Uz potporu Vlade Republike Hrvatske, Ministarstva vanjskih i europskih poslova RH, kao i drugih ministarstava, županija i gradova Republike Hrvatske, HPEU organizira međunarodne konferencije i sjednice predsjedništva Međunarodne paneuropske unije. Aktivnost joj je prvenstveno usmjerena izgradnji slobodne i pravedne zajednice europskih naroda na paneuropskim načelima.

NAČELA PANEUROPSKE UNIJE

Jedinstvo Europe:

Europski narodi i zemlje dijele zajedničku povijest i zajedničko nasljeđe. Stoga njihovo ujedinjenje nije samo apstraktni zadatak za političku i gospodarsku budućnost, nego i povratak prirodnom i kulturološkom nizu zajednica od obitelji, zavičaja, naroda i kulturnoga kruga do čovječanstva i svijeta. Poštovanje toga prirodnoga niza krugova u kojima čovjek ostvaruje svoju osobnost posljedica je poštovanja totaliteta te osobnosti, a u političkoj organizaciji zajednica ono se izražuje kroz:

Načelo supsidijarnosti:

Što se god može riješiti na razini elementarne zajednice, bliže čovjeku, ne treba rješavati na višim razinama. Naravno, uvijek ostaje mnogo regionalnih, nacionalnih ili globalnih pitanja koja se ne mogu rješavati na nižim razinama te svako od njih treba rješavati na najnižoj razini koja ga obuhvaća. Između naroda i čovječanstva postoje i kulturni krugovi kojima također pripada bitan dio čovjekova određenja. Europski kulturni krug počiva na zajedničkom nasljeđu, koje se krilaticom može nazvati:

Grčka mudrost, rimsko pravo, kršćanska vjera:

Paneuropska se unija zalaže za ujedinjenje Europe. Pritom se preduvjetima smatra očuvanje toga zajedničkoga nasljeđa kao i svih kulturnih posebnosti pojedinih naroda, zemalja ili krajeva, kao što je i prirodno za kontinent koji nije nastao naglim naseljavanjem i miješanjem, nego dugom kristalizacijom kultura, posebnih inačica europske kulture. Grčka je Europi namrla duhovne obzore filozofije i društvene vrjednote demokracije. Rim je utemeljio pravnu državu. A kršćanstvo je nanovo udahnulo dušu Europi.